

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

Vizuální stránka výstavy

Diplomová práce

Autor: Bc. Veronika Suchomelová
Studijní program: N7504 – Učitelství pro střední školy
Studijní obor: Učitelství pro střední školy – dějepis
Učitelství pro střední školy – výtvarná výchova
Vedoucí práce: MgA. Tomáš Moravec
Oponent práce: Mgr. et Mgr. Klára Zářecká, Ph. D.

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Veronika Suchomelová

Studium: P15P0388

Studijní program: N7504 Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství pro střední školy - dějepis, Učitelství pro střední školy - výtvarná výchova

Název diplomové práce: **Vizuální stránka výstavy**

Název diplomové práce The visual aspect of the exhibition
AJ:

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem diplomové práce je vytvoření jednotného vizuálního stylu výstavy. Tématem výstavy je móda a odívání mezi lety 1948-1989 v Československu. Obsahem jednotného vizuálního stylu je jak vizuální řešení expozice, tak i grafické ztvárnění propagačních materiálů k výstavě (pozvánka, plakát) a edukačních informačních tabulí k výstavě. Pro připravovanou výstavu bude navrhnout jednotný vizuální styl. Teoretická část diplomové práce se zakládá na výzkumu vizuálních stylů výstav módy a oděvů vyrobených a nošených v Československu v 2. polovině 20. století. Jedná se o větší výstavy uskutečněné od roku 1950 až do roku 2017. V teoretické části práce bude zmínka i o zásadách výstavnictví a tvorby edukačních programů v muzeu. V praktické části diplomové práce bude na základě provedeného výzkumu realizován jednotný vizuální styl výstavy daného tématu. K výstavě bude vytvořen i edukační program pro studenty středních škol. Součástí příloh bude i studium módních oděvních prvků v období 1948-1989 v Československu. V průběhu zpracovávání diplomové práce budou probíhat pravidelné konzultace s vedoucím práce, s konzultanty a s kurátory tematicky souvisejících výstav a s odborníky z praxe.

BUKAČOVÁ, Jana., Anna KOMÁRKOVÁ a František ŠEBEK, 2014. Muzejní výstavnictví Učební texty nástavbového kurzu Školy muzejní propedeutiky. 1. vyd. Praha: Asociace muzeí a galerií, 306 s. ISBN 978-80-86611-62-4. LORENC, Jan, H. Lee SKOLNICK a Craig BERGER, 2007. What is exhibition design?: "storytelling is the most powerful way to put ideas into the world today". Mies: RotoVision, 256 s. ISBN 978-2-940361-66-3. KORECKÝ, David, (ed.) 2009. Médium kurátor: role kurátora v současném českém umění. Praha: Agite/Fra, 2006/9, 276 s. ISBN 978-80-86603-513. HORÁČEK, Radek, 1998. Galerijní animace a zprostředkování umění: poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách. Brno: Cerm, 142 s., obr. příl. ISBN 80-7204-084-7. SAMARA, Timothy, 2008. Grafický design: základní pravidla a způsoby jejich porušování. V Praze: Slovart, 272 s. ISBN 978-80-7391-030-3. HLAVÁČKOVÁ, Konstantina, 2000. Česká móda 1940-1970 Zrcadlo doby. Praha: Uměleckoprůmyslové museum v Praze ve spolupráci s Nakladatelstvím Olympia Praha, 128 s. ISBN 80-7033-017-1.

Garantující pracoviště: Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: MgA. Tomáš Moravec

Oponent: Mgr. et Mgr. Klára Zářecká, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 2.12.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce MgA. Tomáše Moravce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé diplomové práce MgA. Tomáši Moravcovi za cenné a podnětné připomínky i náměty při psaní a ztvárnění této práce. Dále děkuji PhDr. Kataríně Přikrylové, Ph.D. za rady v oblasti galerijní a muzejní edukace. Mé poděkování patří i PhDr. Vlastimilu Havlíkovi, Ph.D. za konzultace v oblasti výstavních specifik a za propůjčení výstavních exponátů na výstavu. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat za zapůjčení exponátů i všem soukromým osobám a muzeím, zejména Muzeu východních Čech v Hradci Králové, UPM – Muzeu textilu v České Skalici, Regionálnímu muzeu a galerii v Jičíně a Městskému muzeu a Galerii plastik v Hořicích v Podkrkonoší nejen za zapůjčené exponáty, ale i za poskytnutí výstavních prostor a technické podpory při tvorbě výstavy.

Anotace

SUCHOMELOVÁ, Veronika. *Vizuální stránka výstavy*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2018. 203 s. Diplomová práce.

Hlavním cílem diplomové práce je vytvoření jednotného vizuálního stylu výstavy, jejímž tématem je móda z období let 1948–1989, která byla vytvořena nebo nošená na území Československa. Obsahem jednotného vizuálního stylu je vizuální řešení expozice i doprovodných textů a propagačních materiálů k výstavě. V teoretické části popisují základní kritéria vizuální stránky výstavy a zmiňují se o trendech ve výstavnictví. Také se zde zabývám nejen teorií grafické úpravy propagačních materiálů a doprovodných textů, ale i teorií edukačního programu k výstavě. Získané informace z teoretické části jsou užity při výzkumu, který je vedlejším cílem mé práce a jeho hodnocení. Výzkum se zakládá na zkoumání vizuálních stylů několika výstav módy a oděvů, na kterých byla zastoupena alespoň část oděvů vyrobených nebo nošených v období 1948–1989 na území Československa. V teoretické části diplomové práce je uveden i rozbor rozhovoru s odborníkem PhDr. Vlastimilem Havlíkem, Ph. D. na téma vizuální stránky a edukačního programu na výstavě s oděvní tematikou a také informace věnované trendům ve výstavnictví. Studium problematiky oděvnictví v období 1948–1989 v Československu je součástí příloh diplomové práce. Praktická část je zaměřena především na realizaci vizuální stránky výstavy a propagačních materiálů i doprovodných textů. V praktické části je popsáno vytvoření a uskutečnění edukačního programu pro žáky středních škol, který je také vedlejším cílem mé práce. V praktické části se nachází i kapitola, která pojednává o hodnocení vizuální stránky výstavy a aplikovaného edukačního programu. Součástí diplomové práce je i fotodokumentace.

Klíčová slova:

výstava, vizuální stránka, edukační program, doprovodné materiály, móda a odívání

Annotation

SUCHOMELOVÁ, Veronika. *The visual aspect of the exhibition*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2018. 203 pp. Diploma Dissertation.

The main aim of the Diploma Dissertation is to create the integrated visual style of the exhibition. The theme of the exhibition is a fashion and clothing of period 1948–1989 which were made or worn in the Czechoslovakia. The integrated visual style of the exhibition includes visual image of publicity materials and educational boards and the visual image of a content of the exhibition. The theoretical part of the Diploma Dissertation includes chapters about the theory of usage of the basic criteria of visual aspects of the exhibition, the theory of a structure of the educational program of the exhibition and the theory of editing graphic design which is applicable to publicity materials and supporting texts of the exhibition. The main part of the theoretical part is based on research of visual styles of exhibitions of the fashion and clothing which were created or worn in 1948–1989 in the Czechoslovak and which were presented after the year 2000. This research is the secondary aim. While doing this research it was used knowledge described in the theoretical part. The history of the fashion and clothing of period 1948–1989 in the Czechoslovak is a part of attachments of the Diploma Dissertation. Then in the theoretical part, there is the analysis of the interview about possibilities of visual image of the exhibition and educational elements of the exhibition of historical fashion and clothes by the specialist PhDr. Vlastimil Havlík, Ph.D., too. Other secondary aim is to create the educational program for students of high school who attended the exhibition. The practical part is also focused on the realisation of the visual aspect of the exhibition, publicity materials and supporting texts of the exhibition as well as the description of the educational program and the assessment of the exhibition and the educational program.

Keywords:

the exhibition, the visual aspect, the educational program, supporting materials, the fashion and clothing

OBSAH:

ÚVOD	10
1 TEORETICKÁ ČÁST	12
1.1 Vizuální stránka výstavy	12
1. 1. 1 Tvůrci výstavy	12
1. 1. 2 Příprava a tvorba výstavy	15
1. 1. 3 Design výstavy	17
1. 1. 4 Design výstavy a instalace exponátů s ohledem na návštěvníky	19
1.2 Grafická úprava propagačních materiálů a doprovodných textů	23
1. 2. 1 Písmo, text, obrázky, fotografie, grafické prvky	23
1. 2. 2 Barvy	25
1. 2. 3 Kompozice.....	26
1. 2. 4 Ideologický aspekt plakátu a jiných propagačních materiálů.....	31
1.3 Výzkum výstav s podobnou tematikou	35
1. 3. 1 Specifika výzkumu	35
1. 3. 2 Zkoumané výstavy.....	37
1. 3. 2. 1 Výstava Retro	37
1. 3. 2. 2 „Nech šije! – Móda na Slovensku 1945–1989“	42
1. 3. 2. 4 Stálá expozice Retromusea v Chebu a výstava „Když boty, tak botasky! Fenomén Botas v Československu.“	47
1. 3. 2. 5 Vně a uvnitř - Móda a umělá vlákna druhé poloviny 20. století	49
1. 3. 2. 6 Glamour	51
1. 3. 2. 7 Móda z ÚBOKu aneb co český textilní průmysl nevyrobil (1959–1992).....	54
1. 3. 2. 8 Kytky v popelnici: Společnost a móda v sedmdesátých letech v Československu	55
1. 3. 2. 9 Holduj sportu a pohybu! Sportovní móda pro podzim a zimu.	59
1. 3. 2. 10 Zrcadlo doby	61
1. 3. 3 Výsledky výzkumu	62
1.4 Rozhovor – Vizuální stránka a edukační prvky výstavy s tematikou odívání	68
1. 4. 1 Specifika výzkumu	68
1. 4. 2 Analýza výsledků	70
1. 4. 3 Závěr výzkumného šetření	75
1.5 Trendy a rozdíly ve výstavnictví v České republice a v zahraničí.....	77

1. 6 Doprovodný program k výstavě.....	82
1. 6. 1 Doprovodné programy a jejich druhy.....	82
1. 6. 2 Oficiální nabídka edukačního programu výstavy školám	88
2 PRAKTICKÁ ČÁST	90
2. 1 Vizualní stránka výstavy	90
2. 1. 1 Plakát	92
2. 1. 2 Pozvánka.....	97
2. 1. 3 Prvky výstavy a rozvržení exponátů ve výstavní síni	98
2. 1. 3. 1 Uspořádání kójí jednotlivých desetiletí	101
2. 1. 3. 2 Uspořádání kóje se zimním oblečením	103
2. 1. 3. 3 Uspořádání kóje s prádlem	104
2. 1. 3. 4 Uspořádání středu výstavní plochy.....	105
2. 1. 3. 5 Rozmístění sportovních oděvů a zástěr	107
2. 1. 3. 6 Prostor s audiovizuální technikou.....	107
2. 1. 3. 7 Zkušební koutek.....	108
2. 1. 3. 8 Koutek s dobovými látkami, obaly firem a časopisy.....	108
2. 1. 3. 9 Podlaha – navigační systém.....	109
2.2 Doprovodný program k výstavě.....	110
2. 2. 1 Popis zkrácené verze edukačního programu	112
2. 2. 1. 1 Diskuze a ukázka rodinných dobových pokladů rodičů a prarodičů ..	112
2. 2. 1. 2 Komentovaná prohlídka.....	113
2. 2. 1. 3 Dobové videozáznamy v dobové televizi	117
2. 2. 1. 4 Pracovní list k výstavě a jeho tvorba	118
2. 2. 1. 5 Módní přehlídka – focení.....	124
2. 2. 2 Popis plné verze edukačního programu.....	125
2. 2. 2. 1 Vybraná témata týkající se Československa.....	126
2. 2. 2. 2 Tvorba „dobového“ oděvu.....	127
2. 2. 3 Oficiální nabídka edukačního programu výstavy školám	127
2.3 Zhodnocení vizualní stránky výstavy i edukačního programu	128
2. 3. 1 Sebereflexe a nominace na Jivínského Štefana v kategorii počin roku.....	128
2. 3. 2 Hodnocení projektového dne a výstavy učitelem gymnázia	129
2. 3. 3 Hodnocení z knihy návštěv	130
2. 3. 4 Celkové zhodnocení výstavy a edukačního programu pracovníkem muzea	132

ZÁVĚR	133
SEZNAM ZDROJŮ.....	137
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	149
SEZNAN ZKRATEK	162
PŘÍLOHY	164

ÚVOD

Diplomová práce má název „Vizuální stránka výstavy“ a váže se k výstavě s tématem „Móda a odívání mezi lety 1948–1989 v Československu,“ která probíhala v období od 13. 10. 2016 do 13. 1. 2017 ve Štorchově síni Městského muzea v Hořicích v Podkrkonoší. Toto téma jsem si vybrala, jelikož se domnívám, že jeho zpracování bude přínosem nejen pro mne, ale i pro budoucí mladé tvůrce designu výstav. Dle mé rešerše datových zdrojů a literatury jsem zjistila, že toto téma „Vizuální stránka výstavy“, jeho teorie i ukázka praktického provedení nebylo doposud v českém jazyce uceleně, tj. od návrhu pozvánky, plakátu, designu výstavy, designu edukačních materiálů k výstavě společně s možnostmi tvorby edukačních programů pro žáky na výstavu s tématem oděvů, zpracované. Dalším důvodem výběru tématu je záměr vytvořit v muzeu zajímavou prezentaci a ucelený edukační program o módě a odívání na našem území z let 1948–1989 pro žáky, kteří si tuto tak odlišnou dobu od současnosti již nepamatují. V neposlední řadě impulzem pro výběr tohoto tématu je i můj vzdělávací a kariérní růst, jelikož mě tato problematika zajímá.

Hlavním cílem diplomové práce je vytvořit jednotný vizuální styl k výstavě „Móda a odívání mezi lety 1948–1989 v Československu“. K jednotnému vizuálnímu stylu patří design expozice, plakátu a pozvánek i edukačních tabulí k výstavě.

Jedním z mých vedlejších cílů diplomové práce je připravit a zrealizovat edukační program k této výstavě pro žáky středních škol. Realizace těchto cílů se popisuje v praktické části společně s hodnocením výstavy. V části zabývající se hodnocením se nachází hodnocení celého průběhu výstavy od pracovníka hořického muzea, také hodnocení edukačního programu a výstavy žáky ZUŠ i středoškolským pedagogem.

Při realizaci praktické části se snažím vycházet z poznatků popsaných v teoretické části, kde uvádím, jak postupovat při tvorbě a realizaci jednotného vizuálního stylu výstavy i edukačního programu. Dále vycházím z tehdejších dobových aspektů módy oděvů, které jsou popsány v příloze o historii a módě odívání tehdejší doby, která je umístěna na CD – viz příloha I. Především se inspiroji svým výzkumem již uskutečněných výstav s podobnou tematikou.

Teoretická část se tedy zabývá teorií přípravy a tvorby vizuální stránky výstavy, upozorňuje na specifika muzejního výstavnictví, instalace výstavy, ale i grafická pravidla, která jsou aplikovatelná i na grafickou úpravu propagačních materiálů a doprovodných textů k výstavě. Tato teorie mi slouží jako východisko a kritérium hodnocení v dalším vedlejším cíli.

Dalším vedlejším cílem je kvalitativní výzkum vizuální stránky několika větších výstav, jež prezentují alespoň částečně módu a odívání z let 1948–1989 v Československu a které byly uspořádány po roce 2000 v České republice. Cílem tohoto výzkumu je zjistit charakteristické prvky vizuální stránky těchto výstav, seznámit se s tím, jak jednotliví kurátoři, architekti výstav a grafičtí designéři pracovali s daným tématem, abych se mohla inspirovat při realizaci vizuální stránky mé výstavy zabývající se módou a oděvy nošenými či vyrobenými na území Československa v rozmezí let 1948–1989.

V teoretické části se také nachází rozbor rozhovoru s odborníkem z Muzea textilu v České Skalici s PhDr. Vlastimilem Havlíkem, Ph. D. na téma vizuální stránka a edukační prvky výstavy s tématem módy a odívání. V teoretické části se dále zmiňují o trendech a rozdílech ve výstavnictví v České republice a v zahraničí.

V přílohách práce je možné shlédnout nejen dokumentaci k vizuálnímu stylu výstavy, kterými jsou realizované propagační materiály a edukační tabule (viz Příloha A) nebo fotografie instalace exponátů na výstavě (viz Příloha B) a dokumentaci k edukačnímu programu (viz Příloha C), jeho nabídky ředitelům škol (viz Přílohy F a G), ale i nerealizované návrhy propagačních materiálů a edukačních tabulí k výstavě (viz Příloha E), dále historii módy a odívání mezi lety 1948–1989 (viz Příloha I), přepis rozhovoru s PhDr. Vlastimilem Havlíkem, Ph.D. o výstavnictví a edukačních prvcích (viz Příloha D) a také ohlasy na výstavu v denním tisku nebo v článcích na internetu (viz Příloha H).

Informace k diplomové práci čerpám z odborné literatury autorů, kteří se zabývají tématy, jako je především muzejní výstavnictví, grafický design, edukační programy v muzeích a galeriích i historií módy. Dále vycházím z výsledků mého vlastního výzkumu výstav a z rozboru rozhovoru s odborníkem, též i z bádání v centrálním depozitáři UPM v Praze a z dostupných internetových zdrojů.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Vizuální stránka výstavy

Tato kapitola pojednává o tom, kdo stojí za konceptem i designem výstavy, jací odborníci se na tvorbě výstavy podílejí a jaká je jejich úloha. Zmíním se o důležitých zásadách vystavování, o přípravě a tvorbě výstavy a její vizuální stránky. Podotknu ale i zásady, které je nutno dodržet s ohledem na komfort návštěvníka výstavy.

1. 1. 1 Tvůrci výstavy

Na výsledné vizuální podobě výstavy se především ve větších muzeích podílí celá řada specialistů. Patří mezi ně například kurátor, architekt výstavy, grafický designér a produkční. (Jinochová, 2002). V pracovním listu vydaném UPM „*Jak se dělá výstava kdo / co / proč / pro koho / s kým / za co / jak / kde / kdy*“ se specifikují funkce pracovníků ve výstavním procesu. (Jinochová, 2002)

Kurátor:

„odborný či vědecký pracovník, který zodpovídá za vytváření, výzkum a péči o muzejní sbírku, v souvislosti s výstavou připravuje...libreto výstavy, stručný popis výstavy“ (Jinochová, 2002).

Architekt:

„vytváří architektonicko výtvarné řešení výstav ve spolupráci s ostatními členy týmu, úzce spolupracuje s grafikem“ (Jinochová, 2002). Podle libreta architekt provádí architektonickou studii. Utváří tematické celky na výstavě a dělí výstavní plochu. Navrhuje výslednou podobu výstavy (Jinochová, 2002). Z konzultace s PhDr. Vlastimilem Havlíkem, Ph.D., který učí základy muzeologie a byl dlouholetým zaměstnancem pobočky UPM v České Skalici, jsem se dozvěděla, že výslednou podobu vizuální stránky, kterou vytváří architekt, následně dle jeho plánu realizují výtvarníci výstavy.

Grafický designér:

„dává jednotnou tvář – vzhled všem propagačním materiálům včetně odborných, graficky upravuje materiály k výstavě – leták, pozvánku na vernisáž, plakát, příp. webové stránky a výstavní grafiku (informační tabule, popisky, tiráž).“ (Jinochová, 2002)

Grafický designér je důležitou osobou, jelikož kvalitní grafická úprava propagačních materiálů upoutá pozornost návštěvníků, a tak svou vysokou kvalitou designu může zvýšit návštěvnost. Totéž platí i o výstavní grafice, případně grafických prvcích ve scénách výstavy, které se podílejí na celkovém dojmu výstavy.

Produkční:

Náplní produkčního je: „*finanční, organizační a materiállové zajištění přípravy a realizace výstavy*“ (Jinochová, 2002). Lubomír Šilhavý v publikaci Metodika a praxe výstavnictví (1982, str. 108–109) k tomuto uvádí, že na tvorbě výstavy mají velký podíl tzv. tvůrčí pracovníci jako scénáristi, architekti a výtvarníci. Dále říká, že by výstava měla být vytvořena na základě spolupráce s odborníky a specialisty z různých oblastí. Jan Lorenc (Lorenc et al., 2007, s. 48) udává, že designéři výstav často vizi a tvorbu designu výstavy diskutovali s dalšími odborníky muzea, jako jsou kurátoři, archiváři, muzejní pedagogové a další, a to zvláště ve velkých muzeích nebo u dalších výstav, které jsou plánované v budově s jinými výstavami. Podobného názoru je i Barbora Klímová (Korecký ed., 2006, s. 19), která upřesňuje, že by např. kurátor měl být ve spojení nejen s grafickým designérem, ale i s technikou, s umělcem, architektem a public relations. Černá (2011, s. 37) k tomuto tématu udává, že kurátor je vždy komunikátor, který komunikuje vždy se všemi. A to nejen s umělci, institucemi, sponzory, ale i s publikem. A to především formou propagace, jelikož výstavu by měl kurátor i umět prodat. Proto je pro něho dobré mít i určité marketingové znalosti. Štěpánek (2002, s. 71) poukazuje na to, že propagovat výstavu můžeme reklamou pomocí mnoha médií – např. filmem, plakátem, billboardem, vědeckou konferencí atd. Plakát je však nejčastější formou už od počátku 20. století. Vedle výše vyjmenovaných médií Černá (2011, s. 41) udává jako další možnost neosobního komunikačního kanálu noviny, časopisy, letáky, televizi, rádio, web, elektronické panely, podlahové plochy atd. Dále uvádí možnost osobního kontaktu, telefonní nebo e-mailové komunikace či poštovního spojení.

Ne každé muzeum má pro tvorbu vizuální stránky výstavy celý tým odborníků. Mnohdy v menších muzeích tvoří vizuální stránku, někdy i celou výstavu, kurátor sbírky nebo dokonce i jiný pracovník muzea. Dle slov PhDr. Vlastimila Havlíka, Ph.D. v malých muzeích většinou mívají pracovníci jednu hlavní funkci či profesi sdruženou s jinými činnostmi. A tak se na vizuální stránce výstavy podílí třeba i dokumentátor, průvodce či správce sbírky. V případě autorských výstav design výstavy pracovník muzea konzultuje s umělcem.

Kurátor:

Štěpánek (2002, s. 68–69) uvádí, že kurátor má důležitý úkol – výstavu připravit tak, aby vystavované exponáty i způsob instalace a doprovodná vizuální stránka výstavy působily harmonicky a esteticky. Dobře uspořádaná výstava má návštěvníka pobavit, obohatit a vtáhnout do doby vystavovaných exponátů. *„Každá výstava má svůj cíl, obsah, poslání, řídí se tím prezentace, adjustace i instalace“* (Štěpánek, 2002, s. 70). Dle Štěpánka (2002, s. 64) by ten, kdo tvoří koncepci výstavy, měl myslet na to, aby vytvořil výstavu působivou, která zaujme širokou veřejnost a ne jen lidi s vysokoškolským nebo středoškolským vzděláním. Dodává, že by měl myslet i na rozpočet a ekologii, aby nepoužíval ve své tvorbě drahé samoučelné výstavní efekty.

Martina Pachmanová v publikaci *Médium kurátor: role kurátora v současném českém umění* (Korecký ed., 2006, s. 125) uvádí, že poslední dobou kurátor musí zastávat i funkci organizátora, administrátora, historika, kritika i umělce. Alena Kotzmannová (Korecký ed., 2006, s. 21) dodává, že kurátor je vlastně taky takový umělec, který se „podepisuje“ pod své dílo, zvláště ve skupinových výstavách. Pavel Liška (Korecký ed., 2006, s. 12) k tomu však připomíná, že kurátorství se mnohdy *„jeví jako servis pro umělce, veřejnost, sběratele a sponzory, tedy daleko více závislá na vnějších faktorech než na vlastní filozofii.“* David Korecký (2006, s. 8) konstatuje, že podle jeho názoru neexistuje jednoznačný návod, jak být skvělý kurátor. Rozporuplně se k pozici kurátora staví Knížák (Korecký ed., 2006, s. 75–77). Vnímá kurátora dle současného trendu jako umělce, který si vytváří koncepci výstavy na základě jím vybraným tématem a který jako stavební prvek výstavy užívá jím vybraná díla, na druhou stranu si stojí za myšlenkou, že kurátor by měl hlavně pečovat o sbírky. Také dodává, že v kurátorské činnosti se ukážou osobní preference či vkus kurátora a jeho práce je ovlivněna asi i prostředím, ve kterém vyrůstal.

Podle Jany Vávrové (Korecký ed., 2006, s. 250) by dobrý kurátor měl mít nejenom odborné vědomosti, ale měl by mít i kladný vztah k této profesi. Miloš Vojtěchovský (Korecký ed., 2006, s. 245) zastává názor, že „*jako dobrý kurátor může dnes pracovat umělec, teoretik a historik kultury, filosof, psycholog, sociolog, antropolog nebo manažer, pokud má odpovídající komunikační schopnosti, citlivost a motivaci*“. Podle Vojtěchovského je důležité, aby kurátor měl krom znalostí dějin umění a současného umění i talent a schopnost interpretace, jenž se odrazí na výsledné podobě výstavy. Zároveň však Vojtěchovský poukazuje také na to, že by si měl kurátor nejlépe doplnit své vzdělání o kurátorská studia, kterých je ve světě mnoho, což se nedá říci o České republice. Avšak od roku 2005 se zájemci mohou vzdělávat v kurzu na VŠUP v Praze (Korecký ed., 2006, s. 245).

Podle výše popsaného má kurátor relativně volnou ruku při tvorbě výstavy a může se umělecky vyjadřovat, ale zároveň jsou však jednoznačně daná pravidla a regule, které při práci limitují a kterými se během přípravy výstavy musí řídit kurátoři i designéři propagačních a doprovodných edukačních tabulí a ve větších muzeích i architekti scén. Z vlastní zkušenosti vím, že limitující bývají například finance, možnosti technického zázemí, možnost realizace zvoleného tématu i korespondence vybraného tématu s plánem galerie.

1. 1. 2 Příprava a tvorba výstavy

Tvůrce muzejní výstavy, ještě než se rozhodne tvořit výstavu, by měl znát základní informace o budoucí ideji výstavy a rozhodnout se, zda jeho výstava patří do kategorie expozice (stálá výstava, trvá 5–15 let, finančně i produkčně náročná, nebo do kategorie výstavy (krátkodobá výstava, současná témata). Z hlediska vytváření muzejní expozice/výstavy rozlišujeme čtyři typy prezentace. První typ je studijní (sbírka se stejným vědním oborovým zaměřením, rozsáhlá a kvalitní), druhý typ je galerijní (celistvý soubor exponátů, popisky jsou redukovány, výstava koncipována pro estetický dojem), další typ je interiérový a dioráma (exponáty vystaveny v dobových interiérech nebo interiérech vytvořených dle dobové předlohy interiéru v muzeu) a poslední interpretační typ (užívá se fotografií, map, kreseb, textů k seznámení s exponátem). Toto základní rozdělení uvádí Šebek v publikaci s názvem Muzejní výstavnictví (Bukačová et al., 2014, s. 13–15).

Každá výstava prochází několika fázemi či etapami. Šebek (Bukačová et al., 2014, s. 17–21) popisuje 4 fáze. První fází je etapa přípravy. Do této etapy patří fáze vymýšlení projektu, plánování a navrhování. Velmi důležitý je výběr tématu výstavy. Celá myšlenka výstavy je postoupena muzeu ke schválení. Jestliže je projekt schválen, autor začne vytvářet dokumentaci. Ta se skládá z námětu, libreta a scénáře. V této etapě autor přemýšlí i nad doplňkovými a doprovodnými programy, a to jak z hlediska finančního, tak materiálového, provozního i obsahového. Druhou etapou je instalace výstavy. Instalaci výstavy provádí buď autor výstavy, nebo si najme firmu, avšak ve smlouvě s ní by si měl zajistit výsadní právo na koncept výstavy a její instalaci. Závěrem instalace by se měl vytvořit soupis vystavovaných předmětů a také by se měla zkontrolovat provozuschopnost výstavy. Třetí etapa je zpřístupnění výstavy veřejnosti. To začíná vernisáží, která může být pouze pro pozvané hosty, nebo i pro širší veřejnost. Ještě předtím by se však měl definovat návštěvní řád, který vymezí práva, povinnosti návštěvníků i zákazy návštěvníkům, dále otevírací dobu, cenu vstupného. V průběhu výstavy běží i doprovodné a doplňkové programy. Čtvrtou etapou je zhodnocení a následná deinstalace výstavy. Při deinstalaci stejně jako při instalaci výstavy je nutné dbát zvýšené bezpečnosti. Ještě před deinstalací by se měla výstava zdokumentovat, a to např. fotografiemi. Měly by se zachovat i další materiály dokládající výstavu, např. články z časopisů, odvysílané příspěvky v rozhlase a televizi, plakáty, pozvánky, propagační materiály, publikace, hodnocení návštěvníků i odborníků.

V publikaci *Metodika a praxe výstavnictví* od Lubomíra Šilhavého (1984, str. 103–107) je též popsán postup tvorby, avšak publikace nahlíží na výstavnictví nejen velkých výstav, ale i veletrhů a nečlení jejich tvorbu na etapy. Publikace se shoduje s názory Šebka v tom, že musí vzniknout nějaký prvotní impuls a námět, ten musí být odsouhlasen organizací, která by měla převzít uspořádání výstavy. Publikace však nemluví o muzeu, jelikož pravděpodobně předpokládá, že jde o velké výstavy, které tvoří firmy či organizace v různých institucích či veletrzích. Dále se shoduje ve vytvoření libreta, scénáře, sběru materiálu, technického scénáře (rozmístění exponátů a doplňujícího textu, audiovizuálních podnětů u velkých výstav i rozmístění elektriky), vytvoření výtvarných návrhů (grafiky a exponátů), přípravě instalačního materiálu i realizaci a instalaci či deinstalaci výstavy. Šilhavý na rozdíl od Šebka popisuje, že je vhodné vytvořit 3D model a v případě veletržního výstavnictví dodává i možnost užití skladebního výstavního systému, jakýchsi montovaných výstavních prvků, které se

užívají pak na dalších veletržních výstavách. Také se zde dozvíme o rozdílu kryté či volné výstavní plochy. Lubomír Šilhavý (1984, str. 93–94) upozorňuje, že je nutné provést kolaudaci výstavy a že při likvidaci existují určité likvidační předpisy, kterými by se měli likvidátoři výstav a veletrhů řídit. Za likvidaci výstav zodpovídá zadavatel.

Brabcová (2003, s. 32–33) říká, že je vhodné, aby se muzea vcítala do životů a emocí lidí, kteří žijí kolem či v místě instituce a komunikovala s nimi pomocí příběhů. Brabcová (2003, s. 37) podotýká, že v dnešní době se z návštěvníka stává zákazník a klient, a že je třeba, aby muzea přetavila své poslání dané jasnými hranicemi v proces. K tomuto tématu Brabcová (2003, s. 156) konstatuje, že lidé často rezignují na návštěvu muzea, neboť jsou přesvědčeni, že vystavovaným exponátům neporozumí.

1. 1. 3 Design výstavy

Jan Lorenc (2007) v publikaci „What is exhibition design?: storytelling is the most powerful way to put ideas into the world today“ popisuje, že dříve byla hodnota výstav posuzována podle sbírky, která se vystavovala. Nyní se pomyslné mísky vah posunuly a výstavy navrhované pro konkrétní muzeum či putovní výstavy se hodnotí především dle kvality prezentace a vyprávěného příběhu, tedy designu. A tak je zřejmé, že na tvorbě výstav mají velké slovo designéři výstav, kteří spolupracují s celým dalším týmem a společně se snaží předat hlavní myšlenku či příběh autora výstavy, který se zrcadlí ve výstavě, lidem. Každá výstava má za úkol ukázat a reprezentovat nějakou kulturu, doložit trendy či ukázat historickou výpověď daného místa a času.

Hlavní myšlenka se většinou sděluje příběhem, který má začátek, konec a střed. Příběh může být vyprávěn pomocí textu, grafiky či jiné technologie. Často se užívá mix médií. U vyprávění příběhu je důležité, aby měl jakýsi znázorněný průběh či cestu, která je návštěvníkovi muzea zprostředkovávána postupně a nemělo by se stát, že návštěvník odhalí celek hned na začátku. Proto by cesta měla být organizována do různých částí či celků, které dávají smysl výstavě. Ty mohou být členěny dle času, tématu, hierarchie nebo jakékoli jiné logické struktury. A právě vyprávět příběh výstavy je nejdůležitější role designéra výstavy. Avšak pokud chce být designér dobrý, jeho povinností je i užít prostor, digitální technologie, materiály a jiné dostupné technologie co nejvíce efektivně pro podtrhnutí vyprávěného příběhu. A tak se designéři výstav starají nejen o design výstav, ale i o design interiéru. (Lorenc et al., 2007)

Dle Jana Lorence si designér nejprve vytvoří prvotní koncept výstavy a prostorově si svůj nápad rozkreslí do skic. Zde je potřeba zahrnout i analýzu a výzkum dostupných možností k užití. Dále se designér snaží prvotní koncept rozpracovat a co nejpodrobněji naskicovat design výstavy. V další fázi přípravy konceptu jsou závěrečné úpravy, kdy koncept slouží už jako dokumentace k výstavě a čeká jen na své schválení. Po schválení se designér orientuje na detaily v designu, jako jsou barva, materiál, speciální vybavení, grafika, ale i na cokoli jiného, co bude charakterizovat výstavu. Vždy závisí na finančních možnostech, velikosti a vhodnosti umístění do celkového plánu výstavy. Na rozpočtu závisí i detailnější upřesnění designu technologického plánu, v němž jsou zahrnuty i prvky jako audio, video, osvětlení a akustický design. (Lorenc et al., 2007, s. 108–111)

Pomocí osvětlení prostoru je možné navodit i různé světelné a barevné efekty v expozici. Obecně však platí, jak uvádí Petr Žák (Bukačová et al., 2014, s. 65), že např. pro krátkodobé výstavy je třeba flexibility osvětlení (směr, intenzita, barva) a aby nasvícení výstavy působilo skvěle na návštěvníky. Přitom je ale důležitá i užitá míra světla na vystavované exponáty, aby se nezničily. Osvětlit je nutné nejenom prostory, ale i popisky a doprovodné texty.

PhDr. Vlastimil Havlík, Ph.D. v rozhovoru připomíná, že je dobré, když výstavu doprovází určitý navigační systém, který výstavou provede. Ten může být umístěn například na podlaze a jeho designové provedení může být různorodé (2016).

Jan Lorenc dále konstatuje, že to, zda bude navržený plán úspěšně zrealizován, záleží i na kvalitě řemeslníků, se kterými designér spolupracuje a s nimiž by měl udržovat dobrý vztah (Lorenc et al., 2007, s. 134).

Každá výstava má zároveň za úkol reprezentovat i nějakou instituci, ať už již tu, ve které vystavuje, či tu, která výstavu pořádá a sponzoruje. Pokud kurátoři a designéři tvoří tematicky zaměřenou výstavu, často se stává, že výstava je tzv. pasivní, čili pro diváky méně zážitková, a tak by neměli při její tvorbě zapomínat na zapojení diváků a užití interaktivních prvků, které slouží nejen pro pobavení, ale i pro ponaučení a výstavu povznesou. Je možné a často i vhodné zapojit různé digitální technologie, video, hudbu, internet aj. K nim se vyjadřuje i František Šebek (Bukačová et al., 2014, s. 114). Vysvětluje, že existuje pět skupin interaktivních prvků a forem interaktivity pro návštěvníky, se kterými je vhodné při tvorbě výstavy počítat:

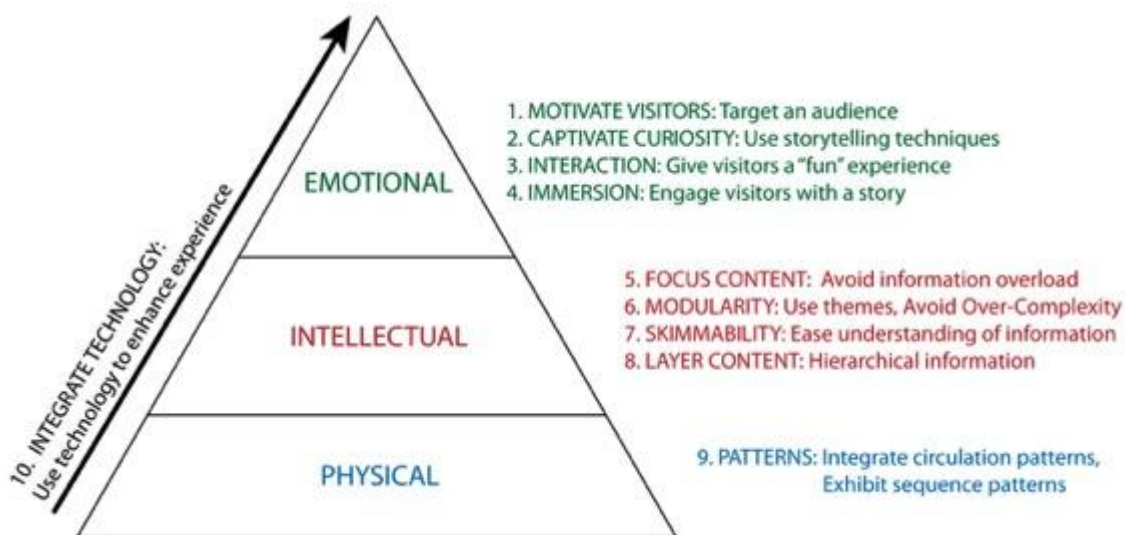
- „1. Manipulace se sbírkovými předměty nebo s kopiemi a modely;
2. Využití informačních technologií ve výstavách (audio, audiovizuální prezentace, informační kiosky);
3. Aktivní formy osvojování obsahu výstavy (tvůrčí dílna, problémové učení, hra);
4. Prohlídka výstavy jako dialog s lektorem;
5. Vytvoření osobního katalogu návštěvníka.“ (Bukačová et al., 2014, s. 114)

1. 1. 4 Design výstavy a instalace exponátů s ohledem na návštěvníky

Kurátor i designér by měl mít vždy na mysli pohodlí a komfort návštěvníka. Jiří Žalman v publikaci *Muzejní výstavnictví* (Bukačová et al., 2014, s. 120–139) uvádí, že je důležité si při tvorbě výstavy uvědomit, že výstava (jako celek) s návštěvníky komunikuje. Na návštěvníka působí kvalita a množství vybraných exponátů a informací, jejich relevance a celkový výraz a design expozice. Návštěvníkovi by mělo být vše jasné, čitelné, přehledné a měl by se na výstavě dobře orientovat. Výstava by též měla být tvořena s ohledem na psychické a fyzické schopnosti návštěvníků vnímat výstavu a na jejich schopnost přijímat nové informace. Dále by měla zohlednit i věk, vzdělání, sociální a etnickou skupinu návštěvníků. Tedy autor výstavy by měl znát cílovou skupinu budoucích návštěvníků a expozici jim přizpůsobit (příčemž předmětem zájmu musí být právě tito návštěvníci a ne seberealizace autora). Velmi podobný názor zastává i Jan Lorenc (2007, s. 18). Ten doplnil, že je vhodné znát i pohlaví a schopnosti či možnosti návštěvníků. Například u věku návštěvníků dodává, že zatímco pro starší lidi se hodí jasnější, výraznější a větší písmo textů, teenageři si libují ve videohrách a jiných interaktivních možnostech výstavy. K malým dětem říká, že se jim musí zprostředkovat pouze vybrané malé omezené množství informací, jelikož se nedokážou dlouho soustředit a nemají rády tmavá či moc přesvícená místa. A pokud se jedná o výstavu pro celé rodiny, potom je vhodné propojit obsah a interpretační složku tak, aby byla vhodná pro věkově různorodou rodinu. A dle Jana Lorence (2007, s. 48) právě v muzeích bývají výstavy nejčastěji směřované celým rodinám.

Výzkum Dr. Saula Carlinera z roku 2001 uvádí deset důležitých částí, které by měl obsahovat úspěšný design výstavy a jejichž hierarchií by se mohla muzea řídit, viz obr. 1. Patří mezi ně tři bloky pyramidy, které se skládají z dalších částí. Patrně asi nejdůležitější část – 10. složka, prostupující všemi třemi bloky pyramidy, je užití

technologie k zvýšení zážitku návštěvníků. Základem pyramidy je fyzická část (9. složka) a její složka vzorů, kam patří struktura výstavních úseků a navigací výstavou. Uprostřed pyramidy se nachází několik složek. V prostředním patře pyramidy se na 8. místě nachází vrstevnatost obsahu a jeho hierarchické uspořádání, na 7. místě možnost rychlého zběžného čtení a tedy i snadné pochopení sdělených informací. Na 6. místě je modularita a užití různých témat. Autoři by se měli vyhnout přehnané komplexnosti. Na 5. místě je zaměření na obsah a vyhnutí se přehnanému množství informací. Po té následuje poslední nejvyšší část pyramidy a tou je emocionální část. Na 4. místě je vtáhnutí diváka do děje a jeho zabavení vyprávěným příběhem. Na 3. místě je interakce a umožnit divákovi se bavit. Na 2. místě je zachycení a prezentování kuriozit pomocí různých vyprávěcích metod. A nejvýše v pyramidě na 1. místě je motivovat návštěvníky a zaměřit se na publikum. (Carliner, 2001, ©2008-2018, MARIA LORENA LEHMAN)

Obr. 1 – Typy pro současný výstavní design v muzeích

Zdroj: Maria Lorena Lehman © 2008–2010| MLL Design Lab, LLC

K dalším obecným zákonitostem úspěšného designu výstavy se vyjadřuje např. Jiří Žalman (Bukačová et al., 2014, s. 120–139). Ten uvádí, že pozornost návštěvníků zaujmou exponáty, které jsou zvláštní, neznámé či neobvyklé, anebo exponáty pohybující se. Dále jeden velký a nápadný exponát zaujme více a působí důležitěji, než více exponátů stejně velikých. Světlé exponáty také poutají více pozornosti. Také předmět nainstalovaný výše působí jako důležitější než ten, který je nainstalovaný níže. Světlé prvky a předměty umístěné vpravo dělají dojem těžšího – na rozdíl od tmavších

umístěných nalevo. Napětí v prostoru se dosahuje prostorovou hloubkou. Pro pozitivní působení expozice na návštěvníka je důležitý nejen počet vystavovaných exponátů, ale i jejich umístění. Je vhodné mít na paměti, že průměrný návštěvník se věnuje jednomu exponátu 12 sekund. Návštěvník také lépe vnímá expozici, pokud je barevnost expozice v souladu s tématem. Barevnost nesmí být fádni, ale ani příliš výstřední. Jestliže chceme, aby se návštěvník vtáhl do děje, je dobré mu v expozici přichystat něco blízkého a známého z dřívějšího. Je vhodné mít na paměti, že vnímání člověka je omezené a jeho pozornost se mění. Člověk udrží pozornost 15 minut a po 25 až 35 minutách pomalu mizí, proto je vhodné opakování. Maximální doba pozornosti, při které si návštěvník prohlédne zhruba 200 exponátů, je 45 minut. Je doporučováno uvádět to nejdůležitější na konec. Na člověka působí nejen exponáty, ale i různé grafické informace.

Jak uvádí Žalman, návštěvníka na výstavě tedy mohou zaujmout:

- „ a) autentické předměty – muzeálie (sbírkové předměty);*
- b) doplňkové předměty (kaširovaný interiér, scénické interpretace);*
- c) ikonické předměty (kopie, repliky, modely, rekonstrukce);*
- d) textové prostředky (identifikace exponátů, popis, vysvětlení souvislostí);*
- e) exaktní prostředky (tabulky, schémata, grafy, mapy);*
- f) symbolické prostředky (výtvarné doplňky“ (Bukačová et al., 2014, s. 129–130).*

Přičemž doplňkové předměty jsou dle Jiřího Žalmana (Bukačová et al., 2014, s. 130) velmi důležité, jelikož mohou výstavu velmi povznést, avšak při nesprávné volbě i uškodit. Mezi doplňkové předměty řadíme např. figuríny, obrazy, mapy, modely či rekonstrukce. Důležité je při tvorbě výstavy mít jakousi vizi o filozofii výstavy, avšak je třeba, aby byla pro návštěvníka snadno pochopitelná. Každá výstava přibližuje určitou prezentovanou skutečnost. Tomuto napomáhá míra iluze.

Spokojenosti návštěvníků také pomohou správně nainstalované exponáty. František Šebek (Bukačová et al., 2014, s. 101–111) popisuje, že nejlepší je, pokud exponáty jsou umístěné v zorném poli v zóně jasného vidění, což je vertikálně 25° nahoru a 30° dolů a zároveň horizontálně 30° vlevo a 30° vpravo. Obvykle návštěvníci pozorují exponát ze vzdálenosti jeden metr, a proto je nejideálnější umístit exponát dolní hranou

80–90 cm nad zemí a horní hranou do výšky 190–200 cm. Avšak pro instalaci dokumentů nebo grafických prvků se doporučuje nainstalovat je na vertikální plochu výše, či užít stolovou nebo pultovou vitrínu vysokou mezi 70–85 cm. Další variantou pro instalaci exponátů jsou různé druhy skříňových vitrín a soklů. Dále můžeme exponáty instalovat samovolně do prostoru, avšak by neměly ležet na zemi, pokud to není součástí tematického plánu výstavy. Exponáty by měly být v přirozené poloze a neměly by být vidět jen z jedné strany. Doporučuje se vystavovat exponáty mimo vitríny, avšak musí být zabezpečené a hlídané. Při instalaci rozměrných exponátů je důležité, aby bylo poskytnuto místo pro odstup návštěvníka, aby si mohl exponát patřičně prohlédnout. Dbát na odstup je důležité i při instalaci ostatních exponátů. Například na stěnu širokou 4 metry a vysokou 2,5 metru je doporučovaný ideální poskytnutý prostor pro odstup 3 metry. Dále při plánování trasy výstavy je vhodné v každém tematickém celku umístit jeden výrazný exponát, který návštěvníky zaujme na první pohled a zároveň pokud to výstavní prostory dovolí, je vhodné mít na výstavě určitý jeden výrazný bod, odkud je možné shlédnout celou plochu výstavy. Při instalaci exponátů, zvláště ve vitríně, je nutné počítat s hierarchií prvků a několika výstavními plány, přičemž důležitější exponáty se dávají do prvního plánu, který je návštěvníku nejbližší.

František Šebek v knize *Muzejní výstavnictví* (Bukačová et al., 2014, s. 111) zdůrazňuje, že: *„při sestavování kompozice výstavního obrazu je důležité, aby prioritu měla vizuální logika vztahů a vazeb. Jednoduše řečeno, že věci, které patří logicky k sobě, budou vystaveny pohromadě (!). Celá kompozice by měla být při tom vizuálně vyvážená a zároveň logicky uspořádaná. Přitom přednost rozhodně nemohou mít formální hlediska (!), jako je například, že ony věci budou ve vitríně odděleny kvůli symetrii kompozice, rovnoměrnému zaplnění vitríny, barevnému vyvážení atp.“*

Z výše uvedeného vyplývá, že žádná výstava se kromě exponátů neobejde bez propagačních materiálů, edukačních a informačních textových tabulí i navigačních systémů, na kterých se nalézají nejen texty, ale i různá grafická znázornění, což také působí na vnímání návštěvníků výstavy. Při tvorbě materiálů a jejich rozmístění v expozici musíme dle Františka Šebka (Bukačová et al., 2014, s. 140–143) pamatovat na celkové prostorové možnosti expozice. Více informací o zákonitostech v jejich tvorbě a instalaci připravených materiálů v expozici najdeme v kapitole 1. 2 Grafická úprava propagačních materiálů a doprovodných textů.

1. 2 Grafická úprava propagačních materiálů a doprovodných textů

V této kapitole popisují základy grafické úpravy a její aplikaci ve výstavnictví. Je zde zmíněn výběr správného písma, práce s textem, obrázky, fotografiemi a jinými grafickými prvky. Znalosti z této kapitoly lze užít pro tvorbu propagačních a doprovodných materiálů, které tvoří nezbytnou součást jednotného vizuálního stylu výstavy. Mezi propagační materiály řadíme plakát a pozvánku a mezi doprovodné materiály například informační textové a edukační tabule na výstavě. Grafickou úpravu často užijeme i při designu samotné výstavy, např. při tvorbě uceleného tematického celku a pozadí vystavovaných exponátů. V této kapitole se také nacházejí informace o plakátech s ideologickým nádechem, které vznikaly někdy v období let 1948–1989.

Grafická úprava má svá pravidla. Ta se sice mohou, jak uvádí typograf David Jury: „*porušovat, ale nikdy ne ignorovat*“ (Jury, 2004 cit. dle Samary, 2008, s. 8). Mezi tato pravidla dle Timothy Samary (2008, s. 247) patří např. stanovení konceptu, užití jednoho vizuálního stylu, méně je více, zaujměte na první pohled, užití max. 3 druhy písma, barvy užívejte s rozvahou a užívejte kontrastu. Mezi tato pravidla patří i taková, jako: buďte originální, tvořte dle citu, neřid'te se módou, stylizujte a inspiřujte se historií, ale i hledejte nové možnosti.

1. 2. 1 Písmo, text, obrázky, fotografie, grafické prvky

František Šebek (Bukačová et al., 2014, s. 140–143) konstatuje, že o jednotném vizuálním stylu a druhu užitého písma rozhoduje nejen vkus autora výstavy či grafika, ale i povaha prostoru a především zaměření výstavy. Důležité je však dbát na čitelnost.

Písmo

Existuje mnoho druhů písma a dle McWadeho (2011, s. 16–19) je vhodné vybrat právě takový typ písma, který koresponduje s celkem. Je důležité vědět, že i text je grafický stejně jako obrázek. Dále je dobré si uvědomit, že existuje široká paleta stylů písem a ne každý druh písma je vhodný k zamýšlenému použití. Základními kategoriemi pro výběr písma jsou písma patková, bezpatková a egyptienka. K bezpatkovým písmům František Šebek (Bukačová et al., 2014, s. 140–143) dodává, že se doporučuje užít širšího tvaru písmen. K užití písma na edukačních či informačních tabulích na výstavě František Šebek (Bukačová et al., 2014, s. 140–143) říká, že je obecně doporučované zvolit písmo

v závislosti na odstupu návštěvníků od textu tak, aby velikost písma v centimetrech byla rovna pozorovací vzdálenosti v centimetrech vydělené 200, přičemž při práci na počítači v grafických programech je jeden typografický bod 0,376 milimetrů. Nejmenší doporučená velikost je 5 milimetrů. Nadpisy jsou doporučovány samozřejmě psát větším písmem. Užitá funkční typologie textů v expozici a jejich hierarchie musí být návštěvníkovi jasná a srozumitelná pro usnadnění jeho orientace v expozici, aby rozpoznal důležité a souhrnné texty od těch drobných či popisujících detaily. Pro rozmístění popisek po expozici, např. s pozorovací vzdáleností 1 metr je doporučovaná jejich instalace ve vzdálenosti 90 až 150 cm od země a pro rozmístění výkladových textů se vzdálenost od podlahy pohybuje 90 až do 180 cm. Pro zvolenou maximální šířku řádku v milimetrech nám slouží výpočet vynásobení velikosti typografického bodu krát dva krát čtyři a půl milimetru. Je žádoucí delší texty členit do menších celků a snažit se užít pravidlo – čím méně textu, tím lépe. Pokud z nějakého důvodu má autor potřebu sdělit více informací než je přípustné, tak se doporučuje užít text na listech v zásobnících, dotykové obrazovky infoboxů či tištěné průvodce. Je dobré také užívat v textu krátké věty bez cizích slov.

Písmo a obrázek

Podle McWadeho (2011, s. 43–49) bychom si měli být vědomi i toho, že každé písmo vypadá jinak, když je dáno do kontrastu s obrázkem. Kontrast v písmu můžeme docílit i změnou tloušťky, velikosti a barvou písma, aniž bychom změnili typ písma. „*U písma se kontrast objevuje v mnoha podobách: velké/malé, velká/malá písmena, latinkové/kurziva, serifové/bezserifové, těžké/lehké, černé/bílé, ozdobné. Jakmile tyto vztahy změníte, změní se tón a v některých případech i podstata sdělení.*“ (McWade, 2011, s. 50)

McWade (2011, s. 43–44) upozorňuje, že při vkládání textu a obrázků na stránku je třeba si uvědomit jeho proporce, linii, tvar a texturu. Podle vizuální podoby obrázku volíme i styl písma a textu. Dále McWade (2011, s. 22–23) říká, že písmo na plátně nebo stránce (např. na plakátu) by mělo být zarovnané s hranou obrázku nebo McWade (2011, s. 115) uvádí možnost písmo vycentrovat na střed. Také McWade (2011, s. 21, 40–41) píše, že je žádoucí sladit zvolenou barvu textu s barvou obrázku a s barvou pozadí. Barvy, které jsou na obrázku, se mohou použít buď pouze jako doplněk a k zvýraznění daných slov, anebo vybrat takovou barvu textu, aby korespondovala či kontrastovala s obrázkem či pozadím, k tomu se užívá práce s barevnými paletami.

František Šebek (Bukačová et al., 2014, s. 140–143) také uvádí, že je lepší čitelnost tmavého písma na světlém podkladu a též, že velké tiskací písmo zpomaluje rychlost čtení. František Šebek (Bukačová et al., 2014, s. 140–143) konstatuje, že při výběru barvy písma a pozadí je vhodné brát v potaz možnosti osvětlení expozice.

Fotografie a obrázky

Pokud pracujeme s fotografií či s jinými obrázky, tak je dle McWadeho (2011, s. 62–64) vhodné užít jen jejich část (výřez), a tím zdůraznit detail, který tak nabude na významu. Zvětšením detailu obrázku měníme i jeho vyznění. Osobitému vzhledu obrázku dle Davida Dabnera (2004, s. 74–81) napomůže nejen ořez obrázku, ale i jiná úprava obrázku pomocí grafických editorů, jako je nastavení různé hloubky ostrosti obrázku, změna barvy či struktury obrázku, případně vyzdvižení určitých prvků, viz obr. 2. Další možností je i užití různých efektů. Pokud má grafik k dispozici více zajímavých prvků či obrázků, může je zajímavě uspořádat do fotokoláže tak, aby zdůraznily myšlenku celku. McWade (2011, s. 62–64) podotýká, že při práci s fotografií a tvoření grafiky je též dobré se zaměřit na vizuální hierarchii. A ta, jak říkají Jenn a Ken Visocky O'Gradyovi (2008, s. 105), slouží k tomu, aby divák vždy rychle rozpoznal důležitost jemu předkládaných informací – textu i obrázků – na stránce. Čím větší a důraznější informace je, tím je důležitější.

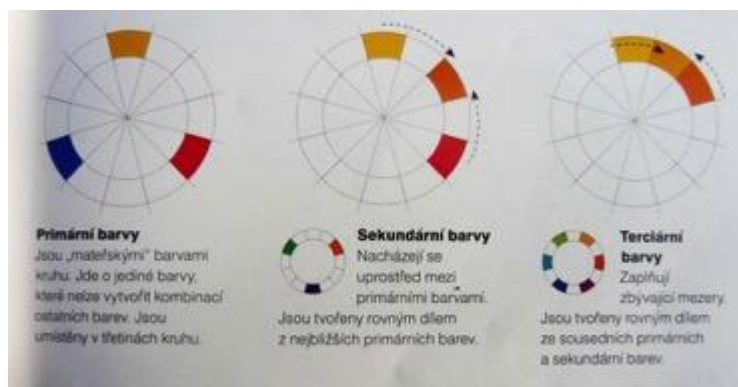
Obr. 2 – Upravený obrázek v grafických editorech

Zdroj: David Dabner, 2004, s. 74

1. 2. 2 Barvy

Při výběru grafických prvků a obrázků je nutné být obezřetný, jelikož nejen tvar, ale i barva mají svou výpovědní hodnotu, symboliku a též rozmístění barev vedle sebe hraje důležitou roli. „Jak na působivý grafický design“ – v této knize McWade (2011,

s. 31–34) nás seznamuje s barevným kruhem, ve kterém rozeznáváme dvanáct základních barev. V kruhu jsou tři primární barvy – modrá, žlutá červená. Jejich kombinací vytvoříme tři sekundární barvy – oranžovou, zelenou a fialovou, viz obr. 3. Jestliže zkombinujeme primární a sekundární barvy, vzniknou barvy terciární – světle zelená, světle oranžová, purpurová, modrofialová a tyrkysová. Nejlépe spolu harmonizují sekundární barvy. Při výběru barevných odstínů můžeme využít monochromatickou paletu, analogickou paletu, doplňkovou paletu nebo rozdělenou doplňkovou paletu. Monochromatická paleta, to jsou odstíny jedné barvy a užití těchto barev je esenciální pro skvělý design. Doplňková paleta ukazuje dvě protilehlé barvy v kruhu, které se vzájemně doplňují. Tyto barvy se užívají pro zvýraznění. V analogické paletě jsou to tři podtóny vedle sebe sousedících primárních barev. Rozdělená doplňková paleta se vyznačuje tím, že si vždy vybereme jednu primární barvu a k ní dvě barvy sousedící s její doplňkovou barvou. Výhodou této palety je kontrast primární barvy s její doplňkovou barvou a zároveň soulad dvou barev nacházejících se vedle doplňkové.

Obr. 3 – Barevný kruh

Zdroj: McWade, 2011, s. 31

David Dabner a kol. (2014, s. 20–21) k barvám dodává, že barvy fungují jako univerzální komunikační jazyk a každá barva nese svůj význam a sdělení. Nejen barva, ale i celkové vyznění vizuálního stylu stránky má svůj psychologický význam a jejím účelem je evokovat určité emoce v člověku.

1. 2. 3 Kompozice

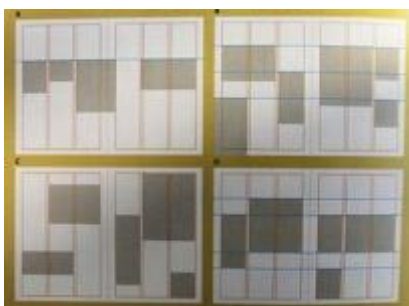
Při tvorbě kompozice umístíme na stránku různé prvky – obrázky, fotografie, písmo a jiné zajímavé tvary. Vložení takovýchto prvků na jednu plochu dle Timothy Samary

(2008, s. 191) násobí jejich významovou sílu, která má vypovídající hodnotu a utváří tak celkové vyznění díla. Timothy Samara (2008, s. 141) dále říká, že: „*Grafik může zvolit symetrickou nebo asymetrickou kompozici, podle toho, jestli jde o projekt formální či neformální, tradiční nebo moderní. Může se rozhodnout, že vyvolá dojem řádu a rozvrhnout prvky podle matematických či architektonických zákonů, nebo v zájmu hravého či energického působení stránky upřednostnit spontánní, přírodní rozvržení. Jelikož mnoho zakázek obsahuje velké množství textu, najdeme v této části mřížky, s jejichž pomocí lze text harmonicky propojit s obrázky.*“ Přičemž Timothy Samara (2008, s. 232) podotýká, že ke kompozici prvků nabízí už i ta nejjednodušší mřížka nekonečně mnoho způsobů a variací, jak umístit prvky. Při umísťování prvků bychom se však vždy měli řídit tím, že je lepší užít méně prvků, jelikož v jednoduchosti je síla. Ukázky kompozice č. 1 až 3, viz níže obr. 4 až 6.

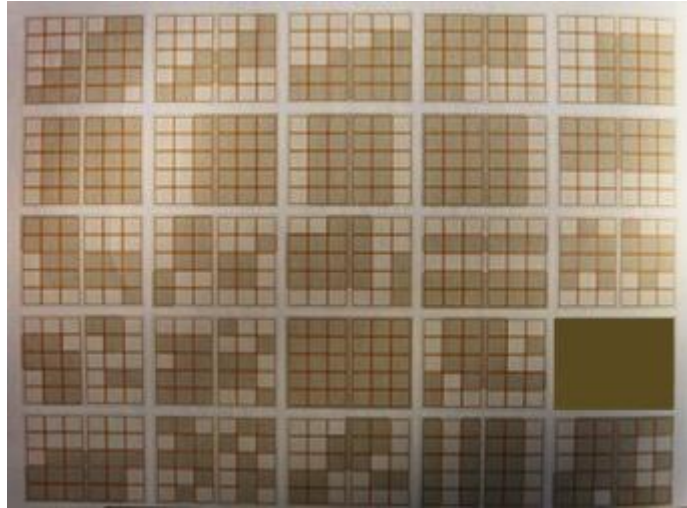
Obr. 4 – Ukázka kompozice č. 1

Zdroj: Timothy Samara, 2008, s. 208

Obr. 5 – Ukázka kompozice č. 2

Zdroj: Timothy Samara, 2008, s. 232

Obr. 6 – Ukázka kompozice č. 3
Zdroj: Timothy Samara, 2008, s. 232

K mřížkám David Dabner (Dabner et al., 2014, s. 43) dodá, že mřížka je jen pomocnou rukou a neměla by grafika omezovat či svazovat. Důležité také dle Davida Dabnera je (2004, s. 26), aby při tvorbě kompozice grafici dbali na vyváženost a soulad, aby nic nenarušovalo celkovou harmonii stránky. Dále ze svých studií na katedře výtvarné kultury a textilní tvorby vím, že při tvorbě stránky je žádoucí vybrat si sjednocující hlavní motiv, kterým může být obrázek, barva nebo tvar a jak říká McWade (2011, s. 147), je vhodné, aby tyto prvky utvářely dynamiku stránky.

McWade (2011, s. 115) upozorňuje na důležitost volit přiměřené množství textu na stránku, aby působil vyváženě s obrázkem. McWade (2011, s. 22–23) jako jednu z dalších možností doporučuje pro dobré vyznění celku použít např. formátování textu připodobňující tvar obrázku na stránce, a to především u většího množství textu, který je potřeba rozmístit na ploše tak, aby celá stránka působila harmonicky, viz obr. 7. Na tomto obrázku je umístěna zeměkoule ve středu stránky a nadpis o velikosti zeměkoule na levé straně stránky, i na pravé straně stránky je usazen drobný text o přibližné ploše velikosti zeměkoule. Celou stránku ještě doplňuje drobný text. Dále McWade (2011, s. 116) udává jako příklad možnost vsadit text či popisek do obrázku tak, aby vytvořil zajímavou kompozici a obohatil tak daný obrázek.

Obr. 7 – Ukázka vyvážené kompozice

Zdroj: McWade, 2011, s. 23

Dále McWade (2011, s. 28) doporučuje intuitivně zachovat volný přiměřený prostor kolem obrázku i okrajů stránky, viz obr. 8.

Obr. 8 – Okraje stránky

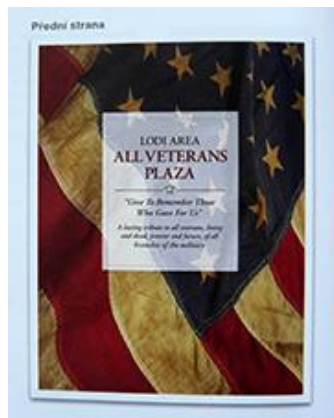
Zdroj: McWade, 2011, s. 28

Také říká (2011, s. 142–144), že text spolu s nadpisy nerozmístíme stroze do velkých hutných sloupců, tedy pokud si to přímo nežadá téma. Je vhodnější volit různé šířky sloupců, barevné nadpisy a umístit více obrázků na stránku, nápomocná nám může být právě mřížka. Takové uspořádání působí lépe, než když je na ploše umístěn jeden velký obrázek. Stránka může působit dobrým dojmem, když je uplatněna hierarchie prvků – od největších po nejmenší. Zajímavý dojem vyvolá i to, když grafik na stránce použije barevně odlišené panely. V případě, když je panel zaplněn kostrbatými odstavci, je třeba tento panel doplnit širokými prázdnými okraji. Sjednocujícím prvkem stránky bývá styl nadpisů. Umístění nadpisu dle McWadeho (2011, s. 21) volíme tak, aby měl zřetelný vizuální vztah k ostatním prvkům obsahu stránky. Je běžné umístit nadpis do jedné věty do horní části, ale pokud máme na zbývající ploše velký obrázek, nevypadá to dobře, a jak doporučuje McWade, je vhodné slova v nadpisu zakomponovat jednotlivě nad sebou do více řádků.

„Naše vnímání stránky je ovlivňováno také jejími proporcemi. Jinak vnímáme vysokou, úzkou stránku (vzdušnou) a jinak čtvercovou (přízemní). Za ideální proporce je po staletí považován „zlatý obdélník“, poměr stran definovaný renesančními matematiky jako 1 ku 1.618“ (McWade 2011, s. 25). Avšak v dnešní době se kvůli efektivitě využívají standardizované velikosti papíru řady „A“ (McWade 2011, s. 25). Při výběru orientace formátu je vhodné upřednostňovat orientaci zobrazení na výšku před orientací na šířku, protože McWade (2011, s. 25–27) udává, že orientace zobrazení na šířku je namáhavá pro oči, zatímco zobrazení na výšku směřuje naše oči do vnitřku stránky. Při tvoření designu je dle McWadeho (2011, s. 132) důležité si uvědomit rozložení stránky a tvarů, linií, barev a textury. Je dobré mít na paměti, že v grafickém designu vkusně působí minimalistické tendence, například jednoduchost, výraznost, vkusnost a zářivé barvy.

Plakát

Pro tvorbu plakátu se doporučuje uplatnit další pravidla v tvorbě. Jedním z nich je dle McWadeho (2011, s. 190–192) sestavit zajímavou kompozici, která zaujme a přitom bude informovat. K tomu poslouží např. efektní, poutavý a veliký obrázek. Vhodné může být i užít pole s různou silou průsvitnosti, do kterého bude vepsán hlavní text plakátu. Doporučuje se text vždy vystředit a užít barvu hlavního nadpisu takovou, jaká barva převažuje na obrázku a jako podnadpis užít druhou nejvíce převažující barvu. Je dobré i změnit písmo, když se mění obsah předávané informace, např. sdělujeme-li nějakou méně důležitou informaci nebo jinou informaci než v předchozí části, viz obr. 9.

Obr. 9 – Ukázka vyvážené kompozice

Zdroj: McWade, 2011, s. 192

David Dabner (2004, s. 110) k plakátu dodává, že zaujmout oslovujícího musí na první pohled a kvůli tomu musí být jednoznačně čitelný a sdělný. Přičemž třeba textové tabule takovou hlavní funkci nemají, ty mají především předat informace a tím vzdělávat. A proto by se nemělo na plakátech užívat malé a drobné písmo a ani velké množství odlišných prvků. David Dabner se s McWadem shodují v tom, že většinou větší službu udělá použití jednoho nápadného prvku či obrázku, než když je na plakátu umístěno více menších nápadných prvků.

PhDr. Vlastimil Havlík, Ph.D. při rozhovoru, když jsem se ho ptala na výběr prvků a vizuální podobu plakátů a informačních a edukačních tabulí u výstavy módy a oděvů říká, že by vždy měl odkazovat na to, co návštěvník uvidí na výstavě. Je vhodné vymyslet nějaký zajímavý a neobvyklý nápad. Při tvorbě plakátu se může užít prvek – vystavovaný exponát, logo firmy či dobový záběr z podniku, o němž výstava hovoří. Dále uvádí, že je subjektivní záležitostí designéra, jaký design plakátu zvolí. Zda užije třeba starší dobový prvek a moderně opatří další typografickou úpravou, či zda užije moderní designové prvky stylizované do designu starých dob, i když on se přiklání k té první verzi.

1. 2. 4 Ideologický aspekt plakátu a jiných propagačních materiálů

Plakát nemusí být nutně vytvořen pro zábavný průmysl, ale může sloužit i jako nástroj pro šíření ideologie. Jelikož se v praktické části diplomové práce zabývám vizuální stránkou výstavy módy a oděvů z let 1948–1989, jehož součástí je i plakát, tak jsem se rozhodla zaměřit tuto část teoretické práce na plakáty, které vznikaly v období let 1948–1989 a následně znalosti případně užít při tvorbě praktické části diplomové práce. Záměrem bylo seznámit se s tím, zda v té době se objevoval ideologický aspekt na plakátech.

V souboru výběru revolučního plakátu (Franěk a Hlušička, 1971, s. 25) se uvádí, že plakátu od konce 19. století prudce stoupla společenská úloha a prosadil se i názor, že *„plakát je také svěbytným uměleckým dílem, můžeme na něm sledovat nejen tep politických dějin, ale také tep dějin moderního malířství (grafiky)“* (Franěk a Hlušička, 1971, s. 7). S tímto souvisí nejen tehdejší umělecké vlivy, které se tu prosazovaly, ale i grafické řemeslo.

I v knize Metodika a praxe výstavnictví je řečeno, že by v uměleckém námětu, ať už na plakát, prospekt, katalog k výstavě, na pozvánky, ale i na poutače v interiéru i exteriéru výstavy a v doprovodných akcích k výstavám měl být zahrnut i aspekt ideologický. (Šilhavý, 1984, s. 111)

Níže jsou zmíněny pouze vybrané výrazné příklady propagace režimu na filmových, politických nebo reklamních plakátech, ale je nesporný fakt, že u mnohých jiných plakátů tato propagandistická funkce nebyla tak výrazná či byla potlačena a bylo umožněno více zazářit tehdejší soudobým výtvarným a grafickým uměleckým vlivům společně s propagovaným tématem plakátu, a to i přesto, že byl jednotný umělecký styl definován i regulován státním systémem.

Ukázky ideologického aspektu na plakátech

Plakáty odjakživa bývaly a jsou mocným propagačním materiálem, dokonce pro jejich ideologický aspekt se mohou stát nástrojem propagandy, například k prezentaci politické strany nebo ideologického režimu.

V roce 1953 v časopise Typografia je plakát *„srovnán s tankem, jehož zásah v propagaci musí být nejprůbojnější, nejpůsobivější a také nejúspěšnější“* (Bartelt, 2004 s. 38–39). Nejinak tomu bylo i v minulém století, kdy například s nástupem komunistického režimu propagandistická funkce plakátu výrazně posílila. Bartelt (2004, s. 37–39) k tomu uvádí, že Karel Teige, který patřil mezi přední představitele meziválečné avantgardy, toto ohrožení svobodného uměleckého projevu a myšlení předznamenal a upozorňoval na něj už po druhé světové válce, když se českoslovenští komunisté chystali ujmout moci v Československu. Za jejich vlády byl nastolen styl socialistického realizmu, v němž dominovala realistická malba, satirická a lidová kresba. Dále se často například v tvorbě filmových plakátů užívalo věcného realismu filmových fotografií či realistických portrétů. Toto bylo uplatňováno dle tehdejšího diktátu Stalina, čímž se řídilo i Československo. Dle něho totiž oficiální kultura měla prosazovat socializmus a národní formu.

Toto působení je možné zaznamenat v publikaci Český filmový plakát 20. století (Bartelt, 2004) například u filmových plakátů jako „Jüngling“ pro filmový festival pracujících z roku 1952 – viz obr. 10 nebo na plakátu „Vítězný lid“ od Miloslava Dismana – viz obr. 11. Dalšími plakáty, které vznikly v této době, byly třeba „Anna

proletářka“ od Jiřího Figlera staršího nebo „Rudá záře nad Kladnem“ od neznámého autora.

Obr. 10 – Jüngling, 1952, 86×61 cm
Zdroj: Bartelt, 2004

Obr. 11 – Vítězný lid, Miloslav Disman, 82×58 cm
Zdroj: Bartelt, 2004

V souboru Revoluční plakát z let 1921–1971 (1971, s. 22) je například na plakátu KSČ k prvnímu máji možné vidět typické propagandistické prvky režimu v podobě srpu a kladiva, červené barvy a sloganů, viz obr. 12.

A v téže publikaci Revoluční plakát z let 1921–1971 (1971, s. 8) je na plakátu k rozšiřování stranického tisku opět použita červená barva, dělník v popředí, těžební město v pozadí a výrazný komunistický slogan, viz obr. 13.

Obr. 12 – Plakát KSČ k prvnímu máji
Zdroj: Revoluční plakát, 1971

Obr. 13 – Plakát k rozšiřování stranického tisku, 1921
Zdroj: Revoluční plakát, 1971

Ideologický aspekt nebyl jen záležitostí plakátů sloužících k propagaci politické strany. V publikaci Český plakát (2015, s. 47; s. 9) si můžeme prohlédnout, že i na dobových reklamních plakátech od Miloše Slováka při propagování produktu zubní pasty Thymolin, viz obr. 14 jsou patrné i další prvky propagandy v podobě obrazových

výjevů – silný statný voják, červená vlajka s nápisem a pentličkou v barvách trikolóry nebo slogany a texty jako například: „Zdravé zuby – zdravá mládež – zdravý národ,“ které jsou opět nakreslené na poutáčích, což nápadně připomíná symboliku prvomájového průvodu (Sedláček, 2015).

Obr. 14 – Reklamní plakát, Miloš Slovák 96×127 cm

Zdroj: Sedláček, 2015

Po podrobnějším zkoumání různých dobových plakátů se dá říci, že se užívalo kromě ideologických grafických prvků – srp, kladivo, hvězda, slogany i realistické malby a barvy trikolóry (červená, bílá, modrá). Také se častěji užívalo písmo bezpatkové než patkové.

1. 3 Výzkum výstav s podobnou tematikou

1. 3. 1 Specifika výzkumu

V této kapitole se zaměřím na výzkum, jehož tématem je vizuální stránka výstav módy a odívání, na kterých byly vystaveny alespoň z části oděvy a módní doplňky nošené nebo vyrobené v letech 1948–1989 v Československu. Výzkum orientuji především na větší výstavy, které probíhaly především mezi lety 1948–1989 v Československu, případně budu zkoumat výstavy, které se konaly i po roce 2000.

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit charakteristické prvky vizuální stránky těchto výstav, seznámit se s tím, jak jednotliví kurátoři, architekti výstav a grafičtí designéři pracovali s daným tématem, abych se mohla inspirovat při realizaci mé vizuální stránky výstavy zabývající se módou a oděvy nošenými či vyrobenými na území Československa. Výzkum a následnou přípravu vizuální stránky výstavy s tímto tématem jsem si v roce 2015 vybrala proto, že do té doby neproběhlo takové množství tzv. retro výstav či výstav konaných mezi lety 1948–1989 a zabývajících se přesně tímto tématem a mě velmi zajímalo, pokud takové výstavy byly, jakou měly vizuální stránku a zda se do ní promítaly prvky prezentované doby. Záměrem výzkumu je tedy najít dokumentaci výstav nebo je osobně navštívit a následně vizuální stránku jednotlivých výstav popsat a poté případně jejich vizuální stránku v závěru výzkumu konfrontovat s teorií. Východiskem k výzkumu mi bylo prostudování teorie tvorby vizuální stránky výstavy, a tak jsem věděla, na co se při výzkumu zaměřit. Následně jsem si stanovila výzkumné otázky.

Výzkumné otázky:

Výzkumné otázky jsem si stanovila na základě prostudování teorie, ve které byly popisovány prvky, jež jsou důležité při tvorbě vizuální stránky výstavy.

Otázka č. 1:

„Jaká je vizuální stránka výstavy – její charakteristické prvky a co je jejím jednotícím prvkem?“

Otázka č. 2:

„Jakou vizuální podobu mají doprovodné informační nebo edukační tabule a jak souvisí s celkovou vizuální stránkou výstavy?“

Otázka č. 3:

„Jakou vizuální podobu má plakát a jak jeho grafická podoba souvisí s designem expozice?“

Otázka č. 4:

„Pokud byly užity na výstavě v expozici nějaké edukační prvky, jaké to byly?“

Otázka č. 5:

„Jak jsou nainstalovány exponáty na výstavě?“

Výzkumná metoda

Použiji metodu kvalitativního výzkumu a konkrétně fenomenologické pojetí: *„akcent je kladen na hluboké porozumění každému zkoumanému jevu, popis jevu je získaný přesným pozorováním toho, jak je vnímán“* (Olecká a Ivanová, 2010, s. 34). Tento výzkum má své limity a sporné plochy. *„Poměrně častým problémem je, že výzkum může nabýt subjektivního dojmu podle jeho výzkumníka. Je tedy obtížné ověřit vzniklé teorie či hypotézy. Kvalitativní výzkum by měl obsahovat údaje z různých zdrojů, mezi nejčastější patří pozorování nebo rozhovor, analytické či interpretační postupy, díky kterým získáváme výsledky a písemné i ústní výzkumné zprávy“* (Strauss a Corbinová, 1999 cit. dle Luxíková, 2014, s. 23). *„Cílem kvalitativního výzkumu je, na rozdíl od kvantitativního výzkumu, získání vhledu, porozumění zkoumané problematice, objevování nových souvislostí dle zkušeností a různých pohledů na realitu, včetně integrace názorů do celku“* (Maňák, Švec, 2004 cit. dle Fröhlichová, 2010, s. 31)

Výzkum vychází z datových a elektronických zdrojů. Mezi datové zdroje řadím informace o výstavě a fotografie, které jsem si pořídila při návštěvě výstav, nebo které jsem získala zpětně při hledání dokumentace k výstavám, například v centrálním depozitáři UPM v Praze. Mezi elektronické zdroje řadím informace o výstavách získané z internetových stránek.

1. 3. 2 Zkoumané výstavy

Zpočátku jsem chtěla zkoumat primárně výstavy, které se konaly mezi lety 1948–1989 a kde byla vystavována móda a oděvy z té doby. Avšak po krátké konzultaci s přední historičkou umění zabývající se dějinami módy a oděvů PhDr. Konstantinou Hlaváčkovou (© 2004 Uměleckoprůmyslové museum v Praze) jsem zjistila, že tento původní záměr není úplně vhodný, jelikož velké výstavy, které se konaly, byly především retrospektivní větší přehlídky a byly uspořádány mnohem později, až po roce 1989. Z úst PhDr. Vlastimila Havlíka, PhD. jsem se dozvěděla, že mezi lety 1948–89 se konaly spíše různé výstavy a veletrhy, jejichž součástí byl i krátký úsek prezentující současnou módu. Mezi tyto výstavy patřily např. Liberecké výstavní trhy nebo Královédvorské textilní léto.

Na základě toho jsem usoudila, že pokud bych chtěla zkoumat, jak se vystavovala v dané době tehdejší móda a oděvy, tak bych většinou musela sáhnout do záznamů módních přehlídek, což nebylo mým cílem, jelikož jsem chtěla vyzkoumat, jak vypadala vizuální stránka výstav prezentujících módu z let 1948–1989, anebo těch výstav, kde byla tato móda zastoupena. Níže je specifikováno deset takovýchto, podle mého názoru, nejvýznamnějších výstav.

1. 3. 2. 1 Výstava Retro

Výstava Retro byla k vidění v Národním muzeu v Praze v období od 17. 6. 2016 do 23. 7. 2017. Kurátorkou výstavy byla Miroslava Burianová (Kvapilová, 2016). Výstavu jsem osobně navštívila a tak popisované poznatky pramení z mé návštěvy.

Výstava představovala nejen módu, ale i hračky, techniku a vybavení domácnosti. Přičemž móda byla soustředěna do jedné ze dvou hlavních síní a dobové prvky jako dopravní prostředky, nábytek, elektrické spotřebiče a hračky dokreslovaly atmosféru doby daných tematických celků. Výstava zahrnovala módu z dob minulých a byla rozdělena do tematických celků, ke kterým korespondovaly textové tabule o obdobích 1966–1989, 1948–1965, 30. léta a 20. léta 19. století. Část výstavy byla věnovaná orientu, další svatebním šatům a nechyběla ani část věnovaná kloboukům, kabelkám a botám. Výstavu módy doplňovaly v této části plakáty, fotografie, módní doplňky, dobový nábytek a módní skici. Ve druhé hlavní místnosti byla nainstalována tzv. „Retroherna,“ též tematicky zaměřená. Jedna část „Retroherny“ se jmenovala „Šaty dělají člověka“. V úvodní síni, viz obr. 15, si mohli diváci prohlédnout nejen vitríny

s dobovými artefakty (domácí spotřebiče, kuchyňské pomůcky, obaly potravin, šperky, doplňky k vodě, sportovní boty, dětské stavebnice a hry), ale i dobové plakáty, oblečení na figurínách a dokonce zde byl i koutek s dobovým autem. Výstavu místy doprovázela i dobová videa.

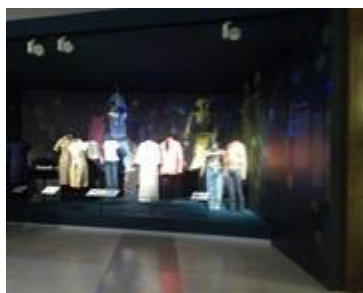
Obr. 15 – Úvodní hala, vstup do první části výstavy s oděvy

Zdroj: vlastní fotografie

Na výstavě byly k vidění šaty slavných módních návrhářů, značkových butiků i konfekce. Byly zde vystavovány jak staré dobové kousky, tak i šaty vzniklé v nedávné minulosti dle dobových měřítek, což mi nepřipadalo úplně nejšťastnější řešení. Z hlediska designu výstavy musím říci, že bylo vidět, že tuto výstavu pořádalo Národní muzeum a mělo dostatek financí. Avšak musím podotknout několik výhrad. I když oceňuji, že na relativně malém a jednotvárném obdélníkovém prostoru bylo nainstalováno tolik zajímavých exponátů a že tematicky zaměřené celky na mě působily vkusně a harmonicky, tak toto nemůžu říci o celkovém dojmu právě této jedné části výstavy věnované módě. Bohužel, každý zobrazený celek jakoby si žil svým životem a nenašla jsem na výstavě žádnou na první pohled viditelnou sjednocující linii všech celků, ani zřetelně vyznačený směr prohlídky, což mohlo být matoucí. Každý tematický celek či exponáty v něm byly nainstalovány ve tvaru určitého geometrického obrazce, jako např. v kruhu, půlkruhu, čtyřúhelníku či trojúhelníku, nebo v zákoutí menší místnosti.

U daných tematických celků byla zachována nezbytná bezpečnostní vzdálenost. Jedním z mála sjednocujících prvků celků bylo, že celou výstavu provázely působivé graficky

upravené kresby a fotografie v pozadí celků, ale to ještě ne vždy a dále také každý tematický celek si žil svým grafickým životem. Avšak zároveň je nutné podotknout, že grafické prvky na pozadí jednotlivých celků mi přišly k danému období vhodné, neboť vystihovaly důležité momenty doby a dokreslovaly tak dobový kontext tematických celků výstavy, viz obr. 16 až 24. Zajímavým instalačním kouskem byl průhled okénkem na vystavované exponáty, viz obr. 25.

Obr. 16 – Móda z let 1966–1989

Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 17 – Móda z let 1948–1965

Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 18 – Náhled do expozice

Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 19 – Dvacátá léta

Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 20 – Náhled do expozice

Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 21 – Móda 19. století

Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 22 – Móda inspirovaná orientem

Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 23 – Svatební oděvy

Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 24 – Třicátá léta

Zdroj: vlastní fotografie

Většina oděvů byla instalována na neviditelné figuríny a zasazena do tematického celku s dobovým námětem. Avšak v úvodní části výstavy byly užity klasické figuríny s končetinami a hlavou. Zajímavým momentem v expozici bylo, že si lidé mohli hmatově prohlédnout látku, ze které byly šaty ušity. Tato látka byla umístěna do vystřižené papírové šablony, přičemž látka zobrazovala tvar šatů, viz obr. 26.

Obr. 25 – Detail průhledu do expozice
Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 26 – Haptický edukační prvek
Zdroj: vlastní fotografie

Informační textové tabule k danému období byly na první pohled vizuálně hezké a k tématu vkusné, v pozadí daného textu byla většinou jemnějšími odstíny vyobrazena postava v dobovém oděvu, viz obr. 27–29.

Obr. 27 - Ukázka prezentace textu
Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 28 - Ukázka prezentace textu
Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 29 - Ukázka prezentace textu
Zdroj: vlastní fotografie

Při bližším a detailnějším pohledu jsem však zjistila, že takto graficky upravený text má sníženou viditelnost, někdy i velmi výrazně. Co oceňuji, byl použitý styl písma v nadpisech, např. v části lektorovaného pracoviště byl text utvořen písmem, které je jakoby entlované, viz obr. 30–31. Tento styl písma je obzvlášťující a hodil se vizuální podobou k výstavě s oděvy.

Obr. 30 – Lektorované pracoviště
Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 31 – Detail písma – stylizované
Zdroj: vlastní fotografie

Další zajímavé písmo bylo použito v úvodní části výstavy, kde upoutávalo na část věnovanou hračkám, technice i vybavení domácnosti. Toto písmo bylo stylizováno do podoby dobové stavebnice Merkur, viz obr. 32. V této druhé části výstavy byla „Retroherna“, kde bylo užito také tohoto typu písma na edukační tabuli, viz obr. 33–34.

Obr. 32 – Stylizované písmo
Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 33 – Stylizované písmo
Zdroj: vlastní fotografie

Obr.34 – Detail stylizovaného písma
Zdroj: vlastní fotografie

Zde se malí i velcí návštěvníci mohli například zapojit do her s různou tematikou. Měli možnost si třeba zkusit vytvořit na figuríně modely šatů, které viděli v první části expozice, viz obr. 35 a 36, nebo si mohli zkusit různé interaktivní programy spojené s módou a oděvy na tabletech, viz obr. 37, případně se vyfotit v „selfí“ koutku. K dispozici byla i brožurka pro rodiny s dětmi, která pomocí různých úkolů provázela návštěvníky výstavou.

Obr. 35 - Část s interaktivním programem
Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 36 - Tvorba šatů
Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 37 - Interaktivní program - tablet
Zdroj: vlastní fotografie

Plakát, viz obr. 38, byl působivý a svým designem výstižný v kontextu tématu výstavy zahájené v roce 2016. Na plakátu se mísila současnost s minulostí. Jedna polovina plakátu byla stylizována do dobové černobílé fotografie a jiná do barevné fotografie s typickými dobovými prvky módy a dobovými standarty krásy (vlasy a líčení modelky, šaty, neoholené podpaží), přičemž byla užita stejná modelka a stejné nadčasové šaty.

Přes tento obraz byl umístěn nápis Retro, opět v každé půli stylizován pravděpodobně dobovým písmem.

Obr. 38 – Plakát k výstavě

Zdroj: Národní muzeum, © 2015

1. 3. 2. 2 „Nech šije! – Móda na Slovensku 1945–1989“

Na webových stránkách Národní galerie v Bratislavě se dočteme, že výstava s názvem „*NECH ŠIJE! Móda na Slovensku 1945–1989*“ (Slovenská národná galéria, © 2018) byla ke zhlédnutí od 6. 4. 2017 do 20. 8. 2017 v Esterházyho paláci v Bratislavě. Kurátorkami výstavy byly Zuzana Šídlíková a Viera Kleinová. Na grafickém designu se podílel Matúš Lelovský s Peterem Liškou. Ten byl také odpovědný za architekturu výstavy (Slovenská národná galéria, © 2018).

Tuto výstavu jsem bohužel nenavštívila. Avšak po krátké e-mailové komunikaci s kurátorkou Mgr. Vierou Kleinovou jsem se dozvěděla, že obsahová stránka výstavy nebyla pojatá v takovém velkém rozsahu jako můj zamýšlený koncept výstavy. Na webové stránce (Iváňková, 2017) se dočteme, že návštěvníci zde mohli zhlédnout mnoho dobových oděvů vystavených na figurínách, které byly vyrobeny buď sériově v textilních podnicích, ve výrobních družstvech či v rámci domácí výroby. Také zde našli návrhy oděvů vytvořené oděvními designéry. Dále zde byla část věnovaná obuvi, módním doplňkům i dobovým fotografiím módních oděvů, videím či časopisům jako bylo *Dievča a Móda*.

Design výstavy si dovolím popsat z fotografií dostupných na webové stránce Slovenské národní galerie. Výstavní prostory dominovaly šedými zdmi. Na první pohled mne zaujala úvodní část výstavy, na které na zdi se nacházel motiv, který byl užit i na plakátu upoutávajícím na výstavu (Slovenská národná galéria, © 2018). Na webové stránce *Deníku SME* jsem se dozvěděla, že pro tvorbu plakátu byla užita fotografie

z roku 1970, na níž byli vyobrazeni model a modelka v dobovém oblečení. Přes tuto fotografii byl aplikován název výstavy „NECH ŠIJE!“ s tím, že místo háčku nad písmenem S, byla umístěna pěticípá hvězda. Nápis na plakátu byl vyobrazen plochým červeným písmem, viz obr. 39 (Ivánková, 2017), zatímco po zhlédnutí fotografií z výstavy na webových stránkách Slovenské národní galerie bylo patrné, že v úvodní místnosti galerie byl nápis realizován bílým 3D písmem, viz obr. 40 (Slovenská národná galéria, © 2018). Červená barva i pěticípá hvězda pravděpodobně, dle mého názoru, odkazovala na režim doby.

Obr. 39 – Plakát k výstavě
Zdroj: CITYLIFE , © 2018

Obr. 40 – Úvodní prostor výstavy
Zdroj: Martin Deko, 2018

Také mě zaujalo promítání data projektorem důležitého bílého textu citátu na šedou zeď, viz obr. 41. Další doprovodný text k výstavě bylo možné si přečíst na edukačních tabulích s jednoduchým grafickým ztvárněním (červené písmo na bílém pozadí), viz obr. 42.

Obr. 41 – Promítaný text
Zdroj: Slovenská národná galéria, © 2018

Obr. 42 – Edukační tabule
Zdroj: Slovenská národná galéria, © 2018

Sjednocujícím prvkem vizuálního vzhledu výstavy byly nástěnky, vitríny a panely, které dle mého názoru evokovaly dobu, o které výstava pojednávala, viz obr. 43. Nápadité mi přišlo umístit obuv do svislé vitríny, viz obr. 44.

Obr. 43 – Náhled do expozice - panely
Zdroj: Slovenská národná galéria, © 2018

Obr. 44 – Detail vitríny s obuví
Zdroj: Slovenská národná galéria, © 2018

Na výstavě byla k vidění i část, kde se v jedné síni promítaly dobové záběry na vyčleněnou jednu stěnu pomocí data projektoru, viz obr. 45, dále v jiné síni byla v koutku televize, viz obr. 46.

Obr. 45 – Videoprojekce – data projektor
Zdroj: Slovenská národná galéria, © 2018

Obr. 46 – Videoprojekce – obrazovka
Zdroj: Slovenská národná galéria, © 2018

V další místnosti upoutala pozornost zeď plná nainstalovaných titulních stránek časopisů Dievča a Móda, viz obr. 47 i osvětlené dvě košile nainstalované samostatně na zdi jako umělecké dílo, viz obr. 48.

Obr. 47 – Titulní stránky časopisů
Zdroj: Slovenská národná galéria, © 2018

Obr. 48 – Instalace košil
Zdroj: Slovenská národná galéria, © 2018

V jiné místnosti byly zaplněny pouze obvodové zdi fotografiemi třech známých slovenských fotografů, kteří tehdy fotili módní tvorbu, viz obr. 49. Módní tvorba byla

prezentována i na bílých figurínách. Figuríny byly instalovány v různých pózách a byly umístěny na podstavcích – místy v různých výškách, viz obr. 50 (Slovenská národní galéria, © 2018).

Obr. 49 – Expozice s fotografiemi
Zdroj: Slovenská národní galéria, © 2018

Obr. 50 – Náhled do expozice s figurínami
Zdroj: Slovenská národní galéria, © 2018

Získat informace o tom, zda a jaké edukační prvky se v expozici nacházely, se mi nepodařilo.

1. 3. 2. 3 Retro 70. a 80. let

V Galerii Tančící dům se konala od 15. 6. do 16. 10. 2016 výstava s názvem Retro 70. a 80. let. Kurátorem výstavy byla Jana Sommerová (Co kdy v Praze, 2016). Na webových stránkách DesignMag se psalo, že výstava ukazuje to nejlepší z tehdejšího Československa „pomocí reálné instalace panelákových bytů včetně spotřebičů a celkového bytového vybavení s designovými předměty denní potřeby. Další část expozice se zaměří na životní styl, módu, zájmy, trávení volného času,“ uvádí kurátorka výstavy Jana Sommerová“ (Sommerová, 2016 cit. dle Krynek, 2016). Dále se na webu uvádělo, že si návštěvníci „připomenou rovněž oblíbené produkty a originální obaly výrobků předních národních podniků, jako byly Seva, Kofola, Eta, Fatra, Tesla a jiné. Objeví se také unikátní kostýmy Heleny Vondráčkové, Karla Gotta, Libuše Šafránkové, Hany Zagorové či Dagmar Patrasové. To vše bude doplněno audiovizuálními ukázkami, fotografiemi a kostýmy z filmů. Mnohé jistě potěší instalace prodejny z typického seriálu 70. let Žena za pultem,“ (Sommerová, 2016 cit. dle Krynek, 2016).

Na webových stránkách Co kdy v Praze jsme se mohli dočíst, že „průvodcem výstavy RETRO 70. a 80. let je oblíbená animovaná postavička pana Vajíčka od výtvarníka Eduarda Hofmana, která oddělovala reklamní spoty v Československé televizi“ (Co kdy v Praze, 2016).

Sama kurátorka ve videoreportáži na webové stránce iDNES uvedla, že vystavené exponáty získávali od muzeí, ale také i od svých známých a rodin z důvodu časové tísně. Sešlo se tolik exponátů, že nebylo možno všechny vystavit (Pánek a Cetkovský, 2016).

Tuto výstavu jsem nenavštívila. Avšak z dostupných záznamů a fotografií jsem vydedukovala, že výstava neměla žádnou designovou jednotící linii její vizuální stránky až na „pana Vajíčka“. Sjednocujícím prvkem byly exponáty ze 70. a 80. let, které byly vždy zasazeny do smysluplných tematických uskupení. Do těchto tematických uskupení byly zasazeny i vystavované oděvy. Oděvy byly v některých částech výstavy doplňkem jiného příslušného tematického celku, jako například školní třída, rekreace – viz obr. 51, cestování – viz obr. 52, obchod – viz obr. 53, interiéry domu – viz obr. 54, zatímco jinde byly svébytným samostatným výstavním celkem – viz obr. 55–56, například v úseku výstavy, která se věnovala společenským šatům a kostýmům hvězd z řad herců a zpěváků. Figuríny byly umístěny na podstavcích. Byly užity figuríny s hlavou i bez hlavy. Některé figuríny a krejčovské panny byly umístěny volně v interiéru v prostoru, jiné byly uzavřeny ve vysokých skleněných vitrínách. Byť výstava nebyla zaměřena čistě na módu a oděvy, tak jí byl dáván velký prostor.

Obr. 51 – Náhled do expozice – rekreace
Zdroj: DesignMag – Galerie Tančící dům

Obr. 52 – Náhled do expozice – cestování
Zdroj: DesignMag – Galerie Tančící dům

Obr. 53 – Náhled do expozice – obchod
Zdroj: DesignMag – Galerie Tančící dům

Obr. 54 – Náhled do expozice – interiér bytu
Zdroj: DesignMag – Galerie Tančící dům

Obr. 55 – Expozice s dámskými šaty

Zdroj: ©2016www.bydleni12.cz

Obr. 56 – Oděvy slavných osobností - detail z videa

Zdroj: Fiala, 2016

Zdi výstavních prostor zůstaly bílé a místy na nich byly umístěny exponáty v podobě módních plakátů, obalů gramofonových desek či dobových fotografií aj. Na zdech se objevovaly popisy exponátů, na kterých byl umístěn obrázek pana Vajíčka. Také tam byly vidět edukační textové tabule. Oboje bylo psané černým písmem na bílém pozadí (Fiala, 2016). Ústředním motivem plakátu k výstavě byl pan Vajíčko, viz obr. 57 (Co kdy v Praze, 2016). Získat informace, zda se v expoziční nacházely interaktivní edukační prvky, se mi nepodařilo.

Obr. 57 – Pan „Vajíčko“

Zdroj: Co kdy v Praze, 2016

1. 3. 2. 4 Stálá expozice Retromusea v Chebu a výstava „Když boty, tak botasky! Fenomén Botas v Československu.“

Retromuseum v Chebu je jedinečné tím, že jako jediné museum v ČR nabízí pohled do minulé doby ve stálé expozici. Tuto expozici jsem osobně navštívila na jaře roku 2016 a tak budu výstavu popisovat z vlastní zkušenosti. Ve spodní části musea byla k vidění ucelená stálá expozice vystavující dobové exponáty – od drobných věcí až po velké kusy. Viděla jsem zde hračky, domácí doplňky, elektrické spotřebiče i dopravní prostředky. Nicméně mně přišly velmi zajímavé a inspirující polepy na podlaze s informacemi o významných osobnostech daného roku, přičemž tyto polepy

byly chronologicky uspořádány a provázely výstavou, viz obr. 58 a 59. Na polepech byly černobílé fotografie osobností s doplňujícím textem v červeném rámečku a datem vpravo nahoře.

Obr. 58 – Polepy na podlaze
Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 59 – Detail polepu na podlaze
Zdroj: vlastní fotografie

Ve druhém patře Retromusea se nacházela dočasná tematicky zaměřená výstava, a jednou z nich byla i výstava „*Když boty, tak botasky! Fenomén Botas v Československu*“ (Retromuseum Cheb). Na webu Retromusea se dočteme, že výstava probíhala od 18. února do 28. srpna 2016. Kurátory byli Jan Kloss a Darina Zavadilová. Výtvarný koncept navrhli Jan Kloss a Matěj Činčera (Retromuseum Cheb).

Z níže uvedených fotografií, viz obr. 60–63 je patrné, že vizuální stránce dominovaly jakési válcové panely. Ty byly různě uspořádávány do jakýchsi shluků. Na nižších byly vystaveny exponáty a na těch vyšších byly umístěny doplňující a edukační informace k výstavě. Ty byly buď na panel připevněny přímo, anebo na panel byly připevněny úzké obdélníkové destičky s informacemi. Zajímavě působily i panely, které jakoby nahrazovaly vitrínu, viz obr. 63. Bohužel si nepamatuji, zda k výstavě byl vytvořen klasický plakát a na internetu jsem jej nenašla. Zajímavé interaktivní edukační prvky se na výstavě nevyskytovaly.

Obr. 60 – Expozice
Zdroj: Retromuseum Cheb

Obr. 61 – Expozice
Zdroj: Retromuseum Cheb

Obr. 62 – Expozice
Zdroj: Retromuseum Cheb

Obr. 63 – Expozice
Zdroj: Retromuseum Cheb

1. 3. 2. 5 Vně a uvnitř - Móda a umělá vlákna druhé poloviny 20. století

Na webové stránce DesignMag se dočteme, že „Výstava s názvem *Vně a uvnitř, která má všerhající podtitul *Móda a umělá vlákna druhé poloviny 20. století,*“ (Krynek, 2014) trvala od 2. 10. 2014 až do 11. 11. 2015. (Krynek, 2014) „Klíčem k výběru exponátů ze sbírek UPM se staly umělé textilní materiály, ze kterých jsou vyrobeny dnes již ikonické oděvy, jako například silonové prádlo a punčochy, dederonové košile, šustáky, tesilové a krimplenové oblečení. Celou instalaci oživuje videoprojekce pohrávající si s vláknými strukturami a unikátními mikrosnímky. Jejím autorem je Pavel Mrkus.“ (Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2014, © 2004). Kurátorem výstavy byla Konstantina Hlaváčková. Vystavené modely byly ze současnosti od designérky Moniky Drápalové, ale i z let padesátých, šedesátých a sedmdesátých (Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2014, © 2004). V dokumentu, popisujícím soubor exponátů v Centrálním depozitáři UPM jsem se dozvěděla, že tematickými celky vystavovaných oděvů byla vlákna celulózová, polyamidy, polyestery, akrylik, kovová vlákna, koženka, elastan, současné materiály a celek solitérů (Centrální depozitář UPM Praha, 2015).*

Informace o vizuální stránce výstavy jsem čerpala z dostupných internetových zdrojů. Výstavu spojovala designová úprava zdí, na které byly moderní formou prezentovány edukační a informační materiály, a to tak, že na zdi byly promítány ony materiály související s exponáty formou animace. V těchto animacích byly kromě textu užity například chemické vzorce nebo různě barevné obrázky s detaily textilií, místy i s jejich názvem. Za exponáty se obvykle nacházela bílá úzká obdélníková plocha s textem a barevným obrysovým stínem exponátu, který byl umístěn před stěnou, viz obr. 64–69.

Exponátem myslím oděv nainstalovaný na krejčovských pannách i na ramínkách, viz např. obr. 67. Oděvy byly ze stejného materiálu, jako byl zvětšený detail textilie. Obzvláštnujícím prvkem na výstavě byla osamocená vitrína s jedním tričkem, které bylo podsvětleno, viz obr. 66. (© DesignMag); (© CZECHDESIGN 2017).

Plakát byl srozumitelný i pro zahraniční návštěvníky. Nepřišlo mi však, že byl až tak moc sjednocený s vizuálním stylem výstavy, i když drobnou jednotící linií jsem viděla v detailech dvou struktur na plakátu vyobrazených i v šedém pozadí plakátu, viz obr. 70 (© 2004 Uměleckoprůmyslové museum Praha).

Návštěvníci měli možnost si v předsálí výstavy osahat i vyzkoušet vystavované dobové modely (Nohejlová, 2014 - © CZECHDESIGN 2017).

Obr. 64 – Expozice
Zdroj: © DesignMag

Obr. 65 – Expozice
Zdroj: © CZECHDESIGN 2017

Obr. 66 – Expozice
Zdroj: © CZECHDESIGN 2017

Obr. 67 – Expozice
Zdroj: © CZECHDESIGN 2017

Obr. 68 – Expozice
Zdroj: © DesignMag

Obr. 69 – Expozice
Zdroj: © CZECHDESIGN 2017

Obr. 70 – Plakát
Zdroj: © 2004, Uměleckoprůmyslové museum v Praze

1. 3. 2. 6 Glamour

Na webových stránkách UPM se dočteme, že výstava s názvem Glamour se konala od 12. 5. 2011 do 4. 11. 2011 v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. Kurátorkou výstavy byla Konstantina Hlaváčková. Za grafické řešení odpovídal Štěpán Malovec a za architektonickou koncepcí stáli Milan Šuba a Václav Kunc. Kdysi slovo Glamour označovalo něco kouzelného, tajemného, magicky přitažlivého. (Copyright, © 2004 Uměleckoprůmyslové museum Praha, 2011) Dále se na těchto webových stránkách píše, že: „Dnes se jím míní přitažlivost či fascinace předmětem nebo člověkem, který prostřednictvím luxusu a elegance překračuje hranice všednosti. Výstava představuje výběr padesáti dámských společenských oděvů české i zahraniční provenience, které vznikaly v průběhu minulých šedesáti let. Seznamuje s hlavními módními trendy

a základními typy společenských oděvů (např. koktejlové šaty, tzv. malé černé, plesové šaty atd.). Vývoj v posledních dvaceti letech dokumentuje především autorská modelová tvorba českých návrhářů“ (Copyright, © 2004, Uměleckoprůmyslové museum Praha, 2011).

K výstavě a její vizuální stránce se vyjadřovala sama kurátorka. Na webové stránce stanice Českého rozhlasu Radia Wave je uvedeno, že: *„V temné scénografické instalaci, kterou kurátorka Konstantina Hlaváčková popisuje jako vesmír s odlesky stříbrné barvy, září 50 českých i zahraniční modelů“ (Mayerová, 2011).* Z fotodokumentace získané v Centrálním depozitáři UPM, viz obr. 71–75 je též patrné, že výstavu sjednocovalo tmavě šedostříbrné pozadí, a to na stěnách i na designových ozdobách stěn v podobě vystupujících geometrických tvarů – koulí či krychlí a válců, viz obrázky. Ve stejné barvě byly i podstavce pod krejčovskými pannami, na kterých byly nainstalovány exponáty. Vystavované oděvy i jejich doplňky byly volně přístupné. Zajímavým prvkem výstavy byl sám nápis Glamour vystupující po celé délce jedné dlouhé stěny ve stejné barvě jako byla stěna. Pozadí stěn též v dalších částech expozice zdobil zvětšený detail elegantně zmačkané látky opět v podobné barevné kombinaci, viz obr. 73. Informační naučné tabule i popisky exponátů měly černý text na světle šedém pozadí bez dalších grafických zdobících detailů (Centrální depozitář UPM Praha). Autor plakátu k výstavě užil fotografii vytvořenou v duchu dalších fotografií, na kterých jsou velmi nápaditě zachyceny exponáty a které byly užity v katalogu (PhDr. Vlastimil Havlík, Ph.D., 2016). Plakát, viz obr. 76, je možné si prohlédnout na webových stránkách UPM (Copyright, © 2004 Uměleckoprůmyslové museum Praha, 2011). Z dostupných fotografií jsem nerozpoznávala žádné interaktivní edukační prvky pro návštěvníky, avšak nevylučuji, že na této výstavě byly.

Obr. 71 – Expozice

Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr.72 – Expozice

Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 73 – Expozice

Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 74 – Expozice

Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 75 – Expozice

Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 76 – Expozice

Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

1. 3. 2. 7 Móda z ÚBOKu aneb co český textilní průmysl nevyrobil (1959–1992)

Na webové stránce CZECHDESIGN se uvádí, že *„Výstava móda z ÚBOKu aneb co český textilní průmysl nevyrobil (1959–1992) představí modely vytvořené ÚBOKem, předváděné na módních přehlídkách, publikované v časopise Žena a móda, které se však přes svoji dobrou úroveň nedostaly nikdy do výroby. Expozici doplní módní fotografie, plakáty a projekce krátkých filmů, které přiblíží činnost ÚBOKu a československých oděvních závodů.“* (© CZECHDESIGN 2017, 2009) Tato malá výstava se konala v UPM – Muzeum Textilu v České Skalici v období od 16. 8. 2009 do 30. 9. 2009 (Copyright © 2004 Uměleckoprůmyslové museum v Praze).

O doprovodném programu k výstavě jsem získala informace od PhDr. Vlastimila Havlíka, Ph.D. (2016) během rozhovoru, viz příloha B: *„Měli jsme tam různé ukázky textilií, které byly navrženy v Ústavu bytové a oděvní kultury. Dále jsme měli nakopírovanou předlohu pro soutěž, byl to obraz dívky a u toho sady pastelek a děti si tam mohly samy navrhnout vlastní design, obléci ji do nějakého oděvu, namalovaly různé sukně, halenky, kalhoty nebo společenské šaty. Vzniklo mnoho návrhů. Lidé na ně mohli uvést adresu a potom „komise“, vybrala deset nejlepších návrhů. Vybraným byla zaslána cena, čokoláda.“* Jiné samotné edukační prvky, které by byly přímo v expozici, jsem dle dostupných fotografií nerozeznala.

Z dostupných fotografií z výstavy, viz obr. 77–78 uveřejněný v Náchodském deníku (Šnajdar, 2009, Copyright©VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2005–2018), mi přišlo, že vizuální stránka výstavy byla trochu strohá oproti jiným výstavám pořádaným UPM. Avšak na designu výstavy bylo vidět, že „v jednoduchosti je síla“ a výstavě to neubralo na kouzlu. PhDr. Vlastimil Havlík Ph.D., tehdejší pracovník muzea v České Skalici mi vysvětlil, že tato vizuální podoba byla přáním a záměrem kurátorky výstavy PhDr. Konstantiny Hlaváčkové.

Dále z fotografií v Náchodském deníku bylo patrné, že exponáty, tzn. oděvy, byly vystaveny na krejčovských pannách. Vždy byly dvě krejčovské panny umístěny vedle sebe na různě barevných pódíích čtvercového tvaru v řadě vedle sebe a za nimi byly rozestavěny mobiliární panely kopírující tvar pódia, viz obr. 77–78. U každého pódia byla umístěna stojací lampa pro lepší osvětlení exponátů. Fotografie dokumentující design edukační tabule, pozvánku ani plakát se mi nepodařilo sehnat. Avšak návštěvníci

dostávali oboustrannou skládačku s informacemi o výstavě, viz obr. 79–80 (Šnajdar, 2009, Copyright©VLTAVA LABE MEDIA, 2005–2018).

Obr. 77 – Expozice

Obr. 78 – Expozice

Zdroj obr. 77 a 78: Šnajdar, 2009, Copyright©VLTAVA LABE MEDIA, 2005- 2018

Obr. 79 – Přední strana skládačky

Zdroj: PhDr. Vlastimil Havlík, Ph.D.

Obr. 80 – Zadní strana skládačky

Zdroj: PhDr. Vlastimil Havlík, Ph.D.

1. 3. 2. 8 Kytky v popelnici: Společnost a móda v sedmdesátých letech v Československu

Výstava s názvem „Kytky v popelnici: Společnost a móda v sedmdesátých letech v Československu“ (©"CityOut Prague", 2010) se konala ve Výstavním sále Uměleckoprůmyslového muzea v Praze od 7. 12. 2007 do 24. 2. 2008. Koncept výstavy navrhla kurátorka PhDr. Konstantina Hlaváčková. Výstava seznamovala návštěvníky se životním stylem 70. let minulého století. Výstava byla pojmenována podle textu jedné písně punkové hudební skupiny Sex Pistols. Šlo o metaforu cenných „pokladů“, kterých se lidé již dávno zbavili. Díky těmto pokladům, bylo možno na výstavě zhlédnout módu mladých, šaty letní i společenské, zimní kabáty, oděvy

na ven i módní a dobové doplňky. Za grafické ztvárnění byl odpovědný Jakub Kaše (© "CityOut Prague", 2010). Informace o vizuální stránce výstavy jsem čerpala z fotografií, viz obr. 81–84, dostupných v archivu Uměleckoprůmyslového musea a z webové stránky Novinky.cz, viz obr. 85.

Zdi výstavní síně byly světle šedé barvy. V místech, kde před světle šedými stěnami byly instalovány figuríny s oděvy, za figurínami jako designový prvek výstavy byly na zeď doplněny tmavě šedivé siluety postav, viz obr. 81. Vizuální stránku výstavy dotvářely nejen černobílé dobové fotografie, z nichž některé například znázorňovaly pohled z okna, jiné pohled na rozkvetlou louku nebo koláže, viz obr. 82, ale i simulace dobového obývacího, viz obr. 84 (Centrální depozitář UPM Praha).

Na výstavě bylo několik zajímavých instalačních prvků. Jedním z nich byly niky ve tvaru vystavených oděvů, do kterých byly samotné oděvy zapuštěny, viz obr. 85 (Copyright © 2003–2016 Borgis). Oděvy byly instalovány ve skupinách na krejčovských pannách na soklech, viz např. obr. 81, nebo na figurínách ve vitríně, viz obr. 83, případně byly ve vitríně jakoby volně zavěšeny, viz obr. 86 (Centrální depozitář UPM Praha).

Textové edukační tabule byly psány bílým písmem na tmavě šedivém podkladu, na kterém byly nerušivým elementem ve svislých i horizontálních řadách pravidelné drobné stylizované černé květy, viz obr. 87. Na každé takové tabuli se vyskytoval duhově barevný znak ve tvaru kolečka s ozdobným špičatým lemem, na kterém byl symbol „i“, značící informací. Tento tvar v různých barevných obměnách - modrá, oranžová a žlutá doprovázel exponáty výstavy a byly na něm umístěny informace o exponátech, viz obr. 88. Jako zajímavý edukační prvek jsem vnímala vzorníky látek, kterých se návštěvník mohl dotknout. Též si mohl zkusit plést, viz obr. 89. Zábavným prvkem výstavy byla i deska s vyobrazením postav v dobových oděvech. Tato deska měla vyříznutý otvor pro obličej a návštěvník tak mohl do otvoru umístit svůj obličej a vyfotit se, viz obr. 90. Úvodní část výstavy zdobila stylová instalace kytek nainstalovaných v popelnici, viz obr. 89 a obr. 91 (Centrální depozitář UPM Praha).

Vizuálnímu stylu výstavy odpovídal i plakát, protože pozadí plakátu tvořil stejný design jako pozadí textových edukačních tabulí. Na pozadí po pravé i levé straně byla od shora až dolů umístěna fotografie. Napravo byla žena, nalevo muž v dobovém oděvu.

Uprostřed byl umístěn text v bílé a šedé barvě, viz obr. 92. Na plakátu byly důležité informace napsány i v angličtině (Centrální depozitář UPM Praha).

Obr. 81 – Náhled do expozice
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 82 – Náhled do expozice
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 83 – Náhled do expozice
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 84 – Náhled do expozice
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 85 – Náhled do expozice
Zdroj: Ondřej Lazar Krynek

Obr. 86 – Náhled do expozice
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha.

Obr. 87 – Textové tabule
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

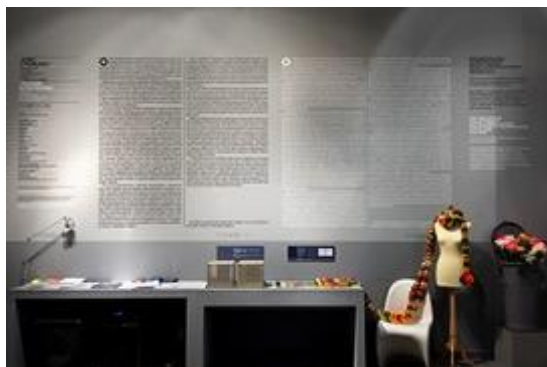
Obr. 88 – Popisky
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 89 – Náhled do expozice
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 90 – Náhled do expozice
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 91 – Náhled do expozice
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 92 – Náhled do expozice
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

1. 3. 2. 9 Holduj sportu a pohybu! Sportovní móda pro podzim a zimu.

Výstavu „*Holduj sportu a pohybu! Sportovní móda pro podzim a zimu*“ (Centrální depozitář UPM Praha) popisují z dokumentu tiskové zprávy, kterou jsem získala v Centrálním depozitáři UPM. Tato výstava trvala od 20. ledna 2005 do 13. března 2005 a navazovala na výstavu z roku 2004 s názvem Sport a Móda, která se konala v Obecním domě v Praze. Na výstavě bylo možno shlédnout módu oděvů rozdělenou do čtyř časových částí. Byly to tematické části let 1860–1918, 1918–1948, 1948–2004 a oděvy

na cvičení. Jednalo se o sportovní oděvy obyčejných lidí, kteří provozovali sport rekreačně. Mezi vystavované exponáty, které byly doplněny sportovním náradím, patřily oděvy na tenis, turistiku, cyklistiku, krasobruslení, lyžování, jezdeckví aj. Kurátory výstavy byly Eva Uchalová a Konstantina Hlaváčková. Zábavným programem pro návštěvníky bylo, buď si navrhnu zimní sportovní oblečení, nebo přinést soukromou fotografii s textem, jejímž hlavním námětem byl zimní sport. Posléze se z takovýchto fotografií vytvořilo album, které bylo k dispozici na výstavě. Pro školy byl připraven edukační program v rozsahu 2 až 4 hodin (Centrální depozitář UPM Praha, 2005) pod názvem „*Cestujeme časem aneb výprava za sportem a módou*“ (Centrální depozitář UPM Praha, 2005).

Design výstavy spojovalo několik prvků. Popisují je na základě fotografií výstavy dostupných v archivu UPM. K těmto prvkům patřily bílé zdi, na kterých se nacházely bílé bannery s modrými číslicemi, které informovaly návštěvníky o daném časovém a tematickém úseku výstavy, viz obr. 93. Ve stejném duchu byla i část se souhrnnými informacemi k výstavě, viz obr. 94. Z obrázku bylo patrné, že na stěnách byly též umístěny jednoduché žluté doprovodné edukační tabule s modrým písmem a bez přidaných obrázků. Bylo vidět, že stejný design byl užit i na malých popiskách na vitrínách. Prosklené vitríny, pod kterými byly uzavřeny všechny exponáty, se jevily velmi výrazným prvkem výstavy. Většina z nich byla prostorná a vysoká. Patrně nad všemi vitrínami, pravděpodobně pro lepší světelnou atmosféru, byl užit bílý baldachýn, viz obr. 95 (Centrální depozitář UPM Praha). Plakát k výstavě se mi nepodařilo nalézt. Avšak na informačním systému abART jsem našla pozvánku k výstavě. Pozvánka byla v podobě oboustranné pohlednice. Z jedné strany byla umístěna koláž s námětem běžkaře na horách a s nápisem poutajícím na výstavu, viz obr. 96 a na druhé straně pozvánky byly informace o výstavě a prostor vyhrazený

pro adresu korespondenta, viz obr. 97. Druhé straně, stejně jako edukačním a informačním tabulím na výstavě, vévodila žlutá barva (©2005-2006 Archiv výtvarného umění, 2005).

Obr. 93 – Náhled do expozice
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 94 – Náhled do expozice
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 95 – Náhled do expozice
Zdroj: Centrální depozitář UPM Praha

Obr. 96 – Kolektivní pozvánka – 1. strana
Zdroj: ©2005-2006 Archiv výtvarného umění

Obr. 97 – Kolektivní pozvánka – 2. strana
Zdroj: ©2005-2006 Archiv výtvarného umění

1. 3. 2. 10 Zrcadlo doby

Výstava s názvem „Zrcadlo doby“ byla v roce 2000 umístěna v prostorách Uměleckoprůmyslového muzea. V dokumentu z archivu UPM jsem vyčetla, že výstava byla plánována od 1. 11. 2000 do 20. 2. 2001 (Centrální depozitář UPM Praha, 2000). Avšak byla prodloužena. Na výstavě bylo možné shlédnout oděvy vyrobené v tehdejší Československu. Výstava byla členěna na část s oděvy z čtyřicátých let, z padesátých i šedesátých let. Expozice doplňovala hudba i film. Tvůrkyněmi výstavy byly Konstantina Hlaváčková a Eva Uchalová (Mužíková, 2000).

K této výstavě jsem nenašla moc vhodných fotografií, které by sloužily k její dokumentaci. V archivu uměleckoprůmyslového muzea však byl k dispozici novinový článek z deníku Blesk, v němž bylo pár fotografií ukazujících jen část expozice. Z těchto fotografií, viz obr. 98–101 je patrné, že zachycená část vystavovaných exponátů byla vystavována v různých vitrínách a že zdi pravděpodobně byly ve světlém tónu růžovočervené barvy (Geislerová a Šeflová cit. dle Centrální depozitář UPM Praha, 2000). K plakátu, edukačnímu programu či edukačním textovým tabulím jsem informace nenašla. O informačních tabulích nesoucích popisky z níže dostupných fotografií jsem usuzovala, že byly umístěny na světlém pozadí.

Obr. 98 – Náhled do expozice - detail
Zdroj: Hamerniková, 2001

Obr. 99 – Náhled do expozice - detail
Zdroj: Hamerniková, 2001

Obr. 100 – Náhled do expozice - detail
Zdroj: Hamerniková, 2001

Obr. 101 – Náhled do expozice - detail
Zdroj: Hamerniková, 2001

1. 3. 3 Výsledky výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit charakteristické prvky vizuální stránky zkoumaných výstav, abych si vytvořila přehled, jak jednotliví odborníci, kteří tvořili výstavu (její vizuální stránku a edukační prvky) pracovali s daným tématem výstavy. Dílčími cíli bylo zjistit odpovědi na níže popsanych pět otázek. Musím podotknout, že ne na všechny se mi vždy podařilo najít odpovědi. Nejvíce chyběla odpověď na otázku č. 4, a to u výstav s názvy: „Zrcadlo doby“, „Móda z ÚBOKu aneb co český textilní průmysl nevyrobil (1959–1992)“, „Retro 70. a 80. let“ a „Nech šije! – Móda na Slovensku 1945–1989“. Odpověď na otázky č. 2 a 3 se mi nepodařilo najít u výstav s názvem: „Móda z ÚBOKu aneb co český textilní průmysl nevyrobil (1959–1992)“ a „Zrcadlo doby“. Bylo to většinou dáno tím, že i přes rozsáhlé shánění informací a pramenů k tématu se mi nepodařilo nalézt dobové záznamy či fotografie dokumentující danou výstavu. Níže shrnu důležité poznatky, které jsem získala z kladených otázek, tedy tzv. dílčích cílů.

Otázka č. 1: *„Jaká je vizuální stránka výstavy - její charakteristické prvky a co je jejím jednotlívým prvkem/ky?“*

- Z dostupných materiálů, které jsem měla, jsem zjistila, že jen málo výstav tvořilo dobové ucelené celky doplněné o dobové předměty (výstava Retro, výstava Retro 70. a 80. let, částečně i výstava Kytky v popelnici). Na jiných výstavách byly exponáty nainstalované tak, aby zrcadlily prvky dané doby, např. vitríny mě připomínaly dobové nástěnky (Výstava Nech šije! – Móda na Slovensku 1945–1989). Na dalších výstavách byly exponáty uspořádány v tematických celcích. Některé výstavy měly tak trochu konzervativnější vizuální podobu, kdy exponáty byly vystavovány bez příkrášlujících grafických prvků (např. výstava Móda z ÚBOKu), u jiných výstav byla expozice doplněna více či méně o grafické prvky (výstava Kytky v popelnici), nebo celé tematické scény v pozadí (výstava Retro, výstava Retro 70. a 80. let). Tyto prvky se většinou odkazovaly k době, kdy vznikly nebo se používaly vystavované dobové exponáty či oděvy. Jiné výstavy obohatil moderní design, zdánlivě jakoby na první pohled nesouvisející s módou, avšak po podrobném zkoumání problematiky jsem zjistila, že kontextově skvěle dokresloval scénu daného vystavovaného tématu. Byly jím například různé 3D objekty v podobě koule, kvádry či krychle na výstavě Glamour. Další výstava s moderním stylem

prezentování exponátů byla v Chebu, kde autoři užili různě barevné válcové panely (výstava Když boty, tak botasky!). Velmi zajímavá a moderně pojatá byla výstava, kde scénu expozice dotvářela proměnlivá projekce pravděpodobně pomocí data projektoru (výstava Vně a uvnitř).

U každé výstavy, ke které jsem našla informace, design doprovodných textových i edukačních tabulí ladil s celkovým designem výstavy, avšak byl více či méně inovativní, viz otázka č. 2. Z dostupných plakátů usuzuji, že ne všechny graficky ladily s vizuální podobou výstavy, avšak většinou plakát s výstavou spojoval na něm prezentovaný nějaký prvek módy či oděvů týkající se období, které prezentovala výstava, více otázka č. 3. Závěrem k vizuální stránce musím dodat, že bych čekala, že se ve většině vizuálních podob výstav či na naučných a informačních tabulích a plakátech budou více objevovat dobové prvky, symboly doby či dobová barevnost, ale nebylo tomu tak.

Otázka č. 2: „*Jakou vizuální podobu mají doprovodné informační nebo edukační tabule a jak souvisí s celkovou vizuální stránkou výstavy?*“

- Z výzkumu materiálů, které jsem získala za účelem zkoumání grafické podoby doprovodných informačních textových a edukačních tabulí jsem zjistila, že jen na málo výstavách byl do designu těchto tabulí zařazen dobový prvek jako například na výstavě Retro, kde pozadí tabulí tvořila stylizovaná barevná kresba člověka v dobových šatech. U menšiny výstav se vyskytoval drobný stylizovaný grafický prvek související s expozicí. Například na výstavě Kytka v popelnici se v pozadí edukačních tabulí vyskytoval opakující se prvek stylizovaného kvítku. Na této výstavě byly obzvláště výrazným a výrazným prvkem i různobarevné informativní popisky v podobě ozubených kol umístěných na drobných tyčích.

Na mnoha dalších výstavách bylo užito jednoduchého jednobarevného pozadí s jednoduše graficky upraveným textem a bez dalších příkrášlujících prvků. Mám na mysli výstavy – Holduj sportu pohybu, Glamour, Zrcadlo doby, Móda z ÚBOKu aj. Na výstavě Holduj sportu pohybu byl graficky odlišen časový úsek daného období (bílé banery s modrým písmem zavěšené v prostoru) a edukační i textové tabule byly upevněné ke stěně (žluté pozadí). Překvapilo mě, že texty

užité na některých z těchto výstav, mnohdy ignorovaly doporučení k užití grafických mřížek pro umístění textů.

Oproti tomu na výstavě Vně a uvnitř bylo užito inovativních moderních prvků a doprovodné informace k výstavě byly prezentovány formou videoprojekce, která tvořila celkové pozadí výstavní plochy za exponáty.

Na některých výstavách bylo upřednostněno minimum textu v expozici mezi exponáty. Text s jednoduchým, ale stylovým designem nenarušoval celkový design výstavy. Tak tomu bylo například na výstavě Glamour.

Mezi zkoumanými výstavami byly i výstavy, které neprezentovaly edukační text na tabulích umístěných na stěně. Mezi tyto výstavy se řadí Retromuseum v Chebu. Ve stálé expozici byl text spolu s dobovou fotografií umístěn jako navigační systém na podlahu, odkazující se k událostem, které se staly daný rok. Zde byla užita i červená barva odkazující k politické situaci v Československu. V časově omezené expozici byl text zajímavě umístěn na čtvercovém podkladu a připevněn k oválnému vysokému panelu (výstava Když boty, tak botasky!...).

Otázka č. 3: „*Jakou vizuální podobu má plakát a jak jeho grafická podoba souvisí s designem expozice?*“

- U výstav, ke kterým jsem dohledala plakát, jsem zjistila, že většina plakátů korespondovala s vizuální podobou výstavy, především tematicky. Za tímto účelem byly užity například dobové fotografie nebo fotografie inscenující danou dobu. Jedním takovýmto plakátem byl plakát k výstavě Kytky v popelnici. Na jiném plakátu byla užita dobová fotografie ze 70. let a přes ni byl použit červený nápis výstavy společně se znakem červené hvězdičky nad písmenem „S“ místo háčku, což oboje odkazuje na dobový prvek – tehdejší politickou a kulturní situaci v Československu – výstava Nech šije! – móda na Slovensku 1945–1989. Na dalším plakátu bylo užito kontrastu současné a tehdejší doby odkazující k době vystavovaných exponátů. Na plakátu se vyjímal koláž, na které byla modelka z půli vystylizovaná do tehdejší doby a z půli do současné. Plakát tak ladil s tématem výstavy, ale s grafickým designem výstavy již méně.

Jiné plakáty korespondovaly i s exponáty či s grafickými prvky výstavy. Obvykle byl na plakátu užít dobový prvek, například tzv. pan Vajíčko, který i následně doprovázel návštěvníky v expozici – výstava Retro 70. a 80. let. Inovativní plakát byl vytvořen k výstavě Glamour. Zde byly užity šaty z expozice společně s doplňky, ty byly netradičně, zajímavě a mírně provokativně nainstalovány na modelku. K výstavě Holduj sportu pohybu!... jsem plakát nenašla, avšak pozvánka ladila jak graficky, tak tematicky s vizuální podobou výstavy.

Otázka č. 4: „*Pokud byly užity na výstavě v expozici nějaké edukační prvky, jaké to byly?*“

- U výstav, na kterých jsem edukační prvky v expozici našla, se nacházely následující prvky – například možnost se dotknout dobových látek, na některých výstavách se nacházel i vzorník (výstava Kytky v popelnici), na jiných si návštěvníci mohli dobové oděvy vyzkoušet (výstava Vně a uvnitř), nebo si mohli vyzkoušet techniku pletení (výstava Kytky v popelnici). Jinde návštěvníci mohli užít interaktivních edukačních programů na tabletech (Retro výstava). Na této výstavě si návštěvník mohl zkusit vytvořit model oděvu, který viděl v expozici nebo se seznámit se šicím strojem. Byly tam i další edukační prvky, které byly mimo téma oděvů. Na jiných výstavách si návštěvníci mohli navrhnout design oděvu (výstava Holduj sportu pohybu i výstava Móda z ÚBOKu).

Otázka č. 5: „*Jak jsou nainstalovány exponáty na výstavě?*“

- Exponáty byly na výstavě instalovány různě. Převládala instalace na figuríny a krejčovské panny, které byly rozmístěny v řadách či skupinkách. Většina vytavených exponátů na výstavách byla volně, mimo vitríny nebo s malou účastí vitrín, ale našla se i výstava, kde se exponáty nacházely jenom za vitrínami (výstava Sport a Móda). Na jedné výstavě jsem zaznamenala instalaci na ramínka (výstava Vně a uvnitř). Na různých výstavách jsem poznala i několik zajímavých instalačních prvků. Byla to třeba instalace bot umístěná v horizontální vitríně připodobňující dobovou nástěnku (výstava Nech šije! -

Móda na Slovensku 1945–1989). Dále upoutal moji pozornost tzv. průhled okénkem na vystavené prádlo na stojanu (výstava Retro). Zajímavým prvkem byla instalace oděvů, které byly jakoby volně zavěšené ve vitríně (výstava Kytky v popelnici) nebo instalované v nikách, kopírujících obrys oděvů (výstava Kytky v popelnici). Inspirující mi přišlo i prezentování bot na různě velikých a různě barevných válcových soklech (výstava Když boty tak botasky! Fenomén Botas v Československu). Na výstavách byly exponáty většinou instalovány po tematických skupinách. Některé tematické skupiny byly doplněny i dobovými exponáty, zatímco na jiných výstavách byly exponáty buď konzervativně vystaveny bez dalšího příkrášlování, nebo jen s lehkými grafickými prvky v pozadí scén, více viz výzkumná otázka č. 1.

Shrnutí – hodnocení

Ve výzkumu jsem zjistila, že ve vizuální podobě expozice, v informačních a edukačních tabulích i v propagačních materiálech se v různé míře objevuje zastoupení dobových prvků. Též tyto tři části mají různou míru sjednocení po stránce designu a vizuální podoby. Troufám si říci, že toto je z větší části subjektivní záležitostí a záleží na tom, jakou koncepci navrhnu ti, kteří výstavu připravují.

Cílem výzkumu bylo zjistit, jak bylo téma módy a odívání z let 1948–1989 v Československu prezentováno na jiných významných větších výstavách a jakou vizuální podobu měly propagační materiály i edukační tabule na výstavě. Všechny zkoumané výstavy byly více či méně inspirativní a poznatky z výzkumu mi byly velkým přínosem pro tvorbu mé praktické části. Věřím, že bude přínosem i pro další mladé lidi zabývající se oděvními výstavami. Musím však konstatovat, že jsem čekala, že najdu ještě více zajímavých inovativních momentů (i když některé výstavy byly velmi inspirující), a to jak ve vizuální podobě edukačních a informačních materiálů i plakátů, ale především v oblasti instalace a užití edukačních prvků ve výstavě (a nemusí se týkat jen užití tabletů). Tomuto se, dle mého názoru, blížila především výstava Retro v Praze.

Návrh diskuze a dalšího bádání

Jsem si vědoma limitu výzkumu, který vyplývá z toho, že se jedná o kvalitativní výzkum prováděný jednou osobou, a i přesto, když tato osoba je obeznámena s teorií kvalitativního výzkumu, se často stává, že na problematiku nahlíží svým pohledem a výsledek proto bývá subjektivně zbarven.

Jako možnost dalšího bádání navrhuji zjistit, jak byl v dané době úsek výstavy s módou a oděvy prezentován na veletrzích, kde oděvy tvořily menší část výstavy. Dalším zajímavým výzkumem by bylo bádát, zda je vhodné pro příští tvůrce retro výstav ve vizuální stránce užít více dobových prvků či dobových celků anebo naopak užít velmi moderní design neodrážející dobu, ze které pocházejí exponáty. Také by bylo pozoruhodné zjistit, jak se staví čeští a slovenští odborníci k tomu, zda prezentovat exponáty na výstavě odvážněji, obzvlášťující formou (mimo klasické figuríny a krejčovské panny) a zda by je ještě napadla nějaká nová forma. V neposlední řadě by se mohly podrobit stejnému výzkumu i výstavy zabývající se oděvy z jiného staršího historického období. Cílem by bylo zjistit, jak vypadala jejich vizuální stránka, jejich edukační program a v jaké míře byly užity dobové prvky v designu výstavy.

Přínos

Přínos tohoto výzkumu spatřuji nejen pro současné a mladé budoucí kurátory či designéry výstav a edukační pracovníky, ale také i pro běžného občana, který se zajímá o historii módy a oděvů nebo o muzejní výstavnictví a vizuální podobu výstav.

Porovnání s literaturou

Po prostudování literatury zabývající se výstavnictvím nebo vizuální stránkou výstavy viz kapitola 1.1 a 1.2 a po prozkoumání všech výše popisovaných výstav musím konstatovat, že výstavy splňovaly všechny důležité technické, scénické i grafické prvky výstavnictví a tvorby vizuální stránky. Toto zjištění bylo předvídatelné, jelikož za těmito výstavami stáli přední čeští a slovenští odborníci. Obdobný výzkum s totožným tématem jsem nenašla.

1. 4 Rozhovor – Vizuální stránka a edukační prvky výstavy s tematikou odívání

1. 4. 1 Specifika výzkumu

V této kapitole popíši výzkum v podobě rozhovoru, jehož hlavním tématem je vizuální stránka výstavy a edukační prvky výstavy s tematikou módy a odívání. Po zanalyzování rozhovoru porovná výsledky výzkumu s odbornou literaturou.

Cíle výzkumného šetření

Cílem mého výzkumu je získat informace o tom, jaké jsou možnosti vizuální stránky výstavy a edukačních prvků s tematikou módy a odívání. Získané informace by měly sloužit tvůrcům výstav k vytvoření takovéto výstavy, též i mně při realizaci jednotného vizuálního stylu výstavy módy a oděvů z období po roce 1948 až do roku 1989 v Městském muzeu v Hořicích v Podkrkonoší. Záměrem výzkumu je zjistit, jak optimálně vytvořit jednotný vizuální styl, aby probíhala kvalitní komunikace mezi návštěvníky muzea a vystavenými exponáty, aby vystavené předměty a dokumenty byly sestaveny v optimálním sledu scén a hlavně, aby výstava přinesla návštěvníkům nové zážitky a vědomosti, tedy zjistit i možnosti edukačních prvků či programů.

Naopak, není mým výzkumným cílem se během interview seznamovat s technickými parametry, jako např. nosnost podlah, přístupnost pro návštěvníky, zajištění osvětlení exponátů, otázka zabezpečení před krádežemi, požární předpisy, vhodné klimatické podmínky apod. Mým záměrem nebylo získat více respondentů, šlo mi o sondu daného tématu u kvalifikovaného odborníka s dlouholetou praxí.

Celkovým cílům rozhovoru odpovídají dílčí cíle. Dílčími cíli bylo zjistit:

- 1) jak utvořit po vizuální stránce výjimečnou výstavu módy a oděvů
- 2) jaké zvolit vizuální řešení výstavy – časové či tematické
- 3) vhodné grafické řešení pozadí výstavy
- 4) nejvhodnější prezentace doprovodných textů a jejich design
- 5) možnost zakomponovat otištěné textové informace na dobových materiálech
- 6) vizuální stránka propagačních materiálů
- 7) propagace pomocí video materiálu
- 8) edukační program a zábava pro návštěvníky.

Metody výzkumného šetření

Výzkum je kvalitativní. Jako metodu rozhovoru jsem konkrétně zvolila polostrukturovaný rozhovor. *„Tato varianta rozhovoru je nejběžnější, za to poměrně technicky obtížnou možností, jak získat informace od dotazovaného. Tazatel by měl mít dopředu připravené okruhy otázek nebo otázky, ke kterým v průběhu rozhovoru může doplňovat další, které má buď připravené dopředu, nebo ho aktuálně napadnou, aby se dozvěděl k uvedenému tématu co nejvíce. Na pořadí otázek nezáleží, je možné otázky pokládat tak, jak navazují na plynulý tok rozhovoru. V případě, že jsme některé z odpovědí neporozuměli, necháme si informace upřesnit nebo objasnit. Tazatel si zapisuje odpovědi buď do záznamových archů, nebo zvolí variantu přepisu z audio nahrávání, na kterou ovšem musí mít souhlas respondenta“* (Mioovsky, 2006 cit. dle Luxíková, 2014).

Dalším úskalím této kvalitativní metody kromě již výše uvedených v kapitole 1. 3. 1 je, že *„Informace, které od dotazovaného dostaneme, nemusí být obecně platné“* (Strauss a Corbinová, 1999 cit. dle Luxíková, 2014).

Rozdíl mezi kvalitativním a kvantitativním výzkumem je uveden v kapitole 1.3.1.

Stanovení výzkumných otázek:

Otázka č. 1: *„Jak utvořit především po vizuální stránce výjimečnou výstavu módy a oděvů, přičemž mým záměrem je vytvořit výstavu módy a oděvů z let 1948–1989?“*

Otázka č. 2: *„Jak vizuálně řešit časový sled obsahu výstavy – řadit díla chronologicky dle období nebo dle typu oblečení, myslím odděleně dámské, pánské, dětské, sportovní a tak?“*

Otázka č. 3: *„Jaké výstižné a stylové grafické pozadí by bylo vhodné vytvořit k danému období vystavovaných exponátů?“*

Otázka č. 4: *„Jaké prezentační pomůcky pro doprovodný text užít a v jakém vizuálním stylu, zda vytvořit moderní design symbolizující dobový design anebo vytvořit k historickému tématu moderní grafické řešení?“*

Otázka č. 5: *„Myslíte si, že je vhodné užít klasický tisk a prezentovat text jednotlivých období na papírech či látkách vyrobených v té dané době nebo tyto materiály jinak zakomponovat?“*

Otázka č. 6: „Je lepší vytvořit propagační materiály ve stylu tehdejší doby nebo moderním designem?“

Otázka č. 7: „Je vhodné vytvořit jako propagační materiál k výstavě video, kde by byla jedna modelka v různých dobových šatech s uvedenými daty vzniku, a video by neslo vývojovou linii módy z mezidobí let 1948–1989?“

Otázka č. 8: „Napadá vás, jak by se děti, ale i dospělí návštěvníci dali zábavně zainteresovat a jaký edukační program pro ně připravit?“

Charakteristika respondenta

Rozhovor pro výzkumné šetření jsem před realizací vizuální stránky mé výstavy provedla s PhDr. Vlastimilem Havlíkem, Ph.D., který je kvalifikovaným odborníkem s dlouholetou praxí v daném výzkumném tématu. Na Univerzitě Hradec Králové se zabývá nejen výukou dějin textilu, ale také základy muzeologie. V době provedení rozhovoru byl dlouholetým pracovníkem Muzea textilu v České Skalici, které bylo v té době pobočkou Uměleckoprůmyslového musea v Praze.

1. 4. 2 Analýza výsledků

Výsledné odpovědi na otázky jsem zanalyzovala metodou zakotvené teorie pomocí otevřeného kódování. „Kódování kvalitativních dat v obecném významu stojí na začátku procesu zpracování a třídění dat. Kódování je procesem, v němž neagregovaná data převádíme do datových segmentů, s nimiž je možné pracovat. V tomto procesu identifikujeme nebo přiřazujeme těmto segmentům názvy“ (Miovsky, 2006, s. 210 cit. dle Kilhof, 2010).

Při analýze textu jsem pracovala se seznamem segmentů, kódů neboli kategorií, poznámek. Mezi stanovené kódy patřily: Vizuální styl expozice, Co vystavovat, Jak vystavovat, Rozvržení výstavy, Pozadí výstavní plochy - scéna, Propagační materiály, Informační/edukační materiály, Zábavné prvky pro návštěvníky, Edukační program, Podílí se na výstavě, Důležité vědět. Při analýze textu PhDr. Vlastimila Havlíka, Ph.D., jsem si pomáhala různými barvami a značkami. Níže popisuji výsledky zkoumaných kategorií.

Odpovědi na dílčí cíle – popis dosažených výsledků:

Otázky položené PhDr. Vlastimilu Havlíkovi, Ph.D. odpovídají dílčím cílům a korespondují s kategoriemi.

❖ **Dílčí cíl č. 1:** Zjistit, jak vytvořit především po vizuální stránce výjimečnou výstavu módy a oděvů.

➤ *Otázka: „Jak vytvořit především po vizuální stránce výjimečnou výstavu módy a oděvů, přičemž mým záměrem je vytvořit výstavu módy a oděvů z let 1948 – 1989?“*

➤ *Výsledky získané z odpovědí:*

- Pro kvalitní zpracování námětu vizuální stránky výstavy je třeba znát a vzít v úvahu důležité informace jako je ideový záměr (myšlenka výstavy a jak by měla výstava po vizuální stránce vypadat), libreto (realizační scénář – např. počet místností, forma prezentace oděvů), technický scénář (kolik oděvů a jakým způsobem budou prezentovány, jaký tam bude text, zda tam bude 3D projekce, vzorníky, internetový kiosek, dobové časopisy).
- Při tvorbě rozsáhlé výstavy ve velkém muzeu trávající několik měsíců autor námětu výstavy a jeho designu má možnost spolupracovat s týmem realizátorů.
- Důležitý je i způsob prezentace samotných oděvů. Nejlépe je instalovat na figurínách či krejčovských pannách, případně na obrysových ramínkách, která mají obrys figuríny. Pokud toto nejde, je dobré bandážovat klasické ramínko.
- Dobré je graficky znázornit chronologickou linku výstavy. A to například tak, že se aplikují body na podlahu, které navigují návštěvníka výstavou.
- Užít jasné a stručné informace na edukačních či informačních textových tabulích.
- Lidé ocení, když je expozice a tím i pohyb po expozici srozumitelný. Pro popisky by se mělo brát v úvahu, že musí být instalovány v příjemné úrovni. Neměly by být moc malé ani moc velké.
- Vhodné je při tvorbě designu výstavy myslet na užití interaktivních prvků a jejich rozmístění v expozici, aby nebyla jenom o vystavených předmětech. Například pro děti zkusit si osahat a vyzkoušet si různé typy knoflíků, zipů, háčků či jiné galanterní materiály. Dobré by bylo vystavit i dobové časopisy

s módou a oděvy i katalogy oděvních firem, kterými by si návštěvník listoval.

- Neoptimálnější prezentace oděvů je taková, když se do vnímání prezentace návštěvníka zapojí více smyslů – jako je zrak, hmat, sluch, čich. Vhodné je například vybrat jeden exponát a umožnit návštěvníkům se ho dotknout. Příkladem sluchového počítka může být poslech zvuků, které vydávají textilní materiály při manipulaci s nimi. Čichového vjemu se návštěvníkům dostane například při prezentaci gotické batiky, která má typickou vůni vosku. Vhodné je při vystavení například baloňáku vystavit také vzorek balonové tkaniny, především u exponátů vystavovaných za vitrínou. Pro přiblížení tématu se doporučuje užít dobových materiálů pomocí audio projekce či video projekce. Zde to mohou být například módní přehlídky či filmové týdeníky.

❖ **Dílčí cíl č. 2:** Jaké zvolit vizuální řešení výstavy - časové či tematické?

- Otázka: „*Jak vizuálně řešit časový sled obsahu výstavy – řadit díla chronologicky dle období nebo dle typu oblečení, myslím odděleně dámské, pánské, dětské, sportovní a tak?*“
- Výsledky získané z odpovědí:
 - Z důvodu retrospektivní výstavy je doporučeno chronologické uspořádání.
 - Vytvoření chronologických celků, rodinných shluků, i když nebudou všechny exponáty k dispozici. Jedná se o celky, kde jsou zastoupeny typické dětské, dámské i pánské oděvy. Vhodné je i zařadit běžné oděvy.

❖ **Dílčí cíl č. 3:** Vhodné grafické řešení pozadí výstavy.

- Otázka: „*Jaké výstižné a stylové grafické pozadí by bylo vhodné vytvořit k danému období vystavovaných exponátů?*“
- Výsledky získané z odpovědí:
 - Jednou z možností je vytvořit dobovou zvětšeninu v pozadí výstavy. Například vyfotit či graficky zpracovat tehdejší technické vymoženosti jako byl mixér, robot, auta typu Spartak a Oktávie. Případně si je půjčit a vystavit. Je tedy dobré vytvořit v expozici stylový celek i s pozadím.

- Je možno navštívit Retromuseum v Chebu. Nechat se inspirovat vystavenými exponáty a expozicí a užít nějaký prvek pro grafické ztvárnění pozadí výstavy a jiných graficky řešených prvků na výstavě.
- ❖ **Dílčí cíl č. 4:** Nejvhodnější prezentace doprovodných textů a jejich design.
- Otázka: *„Jaké prezentační pomůcky pro doprovodný text užít a v jakém vizuálním stylu, zda vytvořit moderní design symbolizující dobový design anebo vytvořit k historickému tématu moderní grafické řešení?“*
 - Výsledky získané z odpovědí:
 - Forma prezentace doprovodných textů závisí na místě, kde bude výstava uskutečněna a na jeho podmínkách, například se musí zohlednit světelné podmínky, rozmístění exponátů, zda je možné užít závěsný systém, znát možnosti upevnění atd.
 - Důležité je neumísťovat velké množství textu. Na edukačních tabulích by měl být jen stručný úvod, kde se popíše doba a její stručná charakteristika. Popisky exponátů by neměly být delší než půl stránky a měly by se na nich vyskytovat informace jako druh oděvu, přibližné datum výroby, kde a z čeho byl oděv zhotoven.
- ❖ **Dílčí cíl č. 5:** Zjistit možnosti zakomponování otištěných textových informací na dobových textilních materiálech.
- Otázka: *„Myslíte si, že je vhodné užít klasický tisk a prezentovat text jednotlivých období na papírech či látkách vyrobených v té dané době nebo tyto materiály jinak zakomponovat?“*
 - Výsledky získané z odpovědí:
 - Pokud nalezneme dobové látky, které k tomuto účelu můžeme užít, je to dobrý nápad. Látky však nesmí být potištěné či hodně vzorované, aby na ni natištěný text byl čitelný.
- ❖ **Dílčí cíl č. 6:** Vizuální stránka propagačních materiálů.
- Otázka: *„Je lepší vytvořit propagační materiály ve stylu tehdejší doby nebo moderním designem?“*
 - Výsledky získané z odpovědí:

- Toto je subjektivní.
- Je dobré, aby propagační grafika (plakát, pozvánka) korespondovala s expozicí. Měl by to být nějaký zajímavý nezvyklý návrh. Může se pracovat s kusem oděvu, logem firmy, záběrem z výroby... A dále toto může být zpracováno moderně a opatřeno moderní typografickou úpravou.

❖ **Dílčí cíl č. 7:** Propagace pomocí videomateriálu.

- Otázka č. 7: „*Je vhodné vytvořit jako propagační materiál k výstavě video, kde by byla jedna modelka v různých dobových šatech s uvedenými daty vzniku, a video by neslo vývojovou linii módy z mezidobí let 1948-1989?*“
- Výsledky získané z odpovědí:
 - Toto je dobrý nápad, je to velmi inovační, chytrý a neotřelý prvek, podobně jako užili třeba grafici při tvorbě výstavy Glamour v UPM.

❖ **Dílčí cíl č. 8:** Edukační program a zábava pro návštěvníky.

- Otázka č. 8: „*Napadá vás, jak by se děti, ale i dospělí návštěvníci dali zábavně zainteresovat a jaký edukační program pro ně připravit?*“
- Výsledky získané z odpovědí:
 - Možné je pracovat se vzorníky textilu.
 - Navrhovat vlastní design dobových oděvů, což je možné i formou soutěže.
 - Vystřihovánky oděvů, kdy je jedna postavička z tvrdého papíru a na ni se oblékají různé oděvy.
 - Dále viz dílčí cíl č. 1.

Důsledek:

Získané informace jsem mohla uplatnit při tvorbě vizuální stránky a edukačního programu v praktické části diplomové práce. Též ostatní mladí tvůrci výstav se těmito výsledky výzkumu mohou inspirovat.

Návrh dalšího bádání

Limitou výzkumu je subjektivní posouzení jedním odborníkem. Dále se zmíním o dalších možnostech bádání. Např. jako další výzkum navrhuji shromáždit data týkající se stejného okruhu otázek od více odborníků, kteří se zabývají tvorbou výstav módy a oděvů v České republice a na Slovensku a následně jejich názory porovnat. Tím by vzniklo širší spektrum odpovědí a zajímavé by bylo posoudit, jak moc se ve svých názorech shodovali, nebo naopak lišili, či jaké inovativní prvky byly objeveny.

Přínos pro ty, co budou dál bádát:

Badatelé budou seznámeni s nejdůležitějšími tématy, které souvisí s vizuální stránkou výstavy, jako je instalace, grafická stránka propagačních a edukačních materiálů, jak tyto materiály prezentovat, vizuální stránka scénických celků, jaké jsou zajímavé prvky vizuální stránky výstavy, jak vizuálně řešit časový sled výstavy a jaké zajímavé interaktivní edukační prvky užít v expozici nebo jaký zvolit edukační program k výstavě.

Tento výzkum a informace v něm získané od kvalifikovaného odborníka jsou přínosem nejen pro mě a moji tvorbu vizuální stránky výstavy a edukačního programu k výstavě, ale i pro budoucí mladé tvůrce designu výstav a edukačních programů, může sloužit jako pomůcka či návod.

Porovnání s literaturou:

Odpovědi PhDr. Vlastimila Havlíka, Ph.D. byly přesně formulované a ve shodě s názory odborné literatury, viz kapitola 1.1 a 1.2.

1. 4. 3 Závěr výzkumného šetření

Dílčí cíle, které jsem si zadala, byly splněny – až na dílčí cíl č. 4, který byl splněn pouze z části. Nejistila jsem informace k druhé části otázky, zda užít moderní design symbolizující dobový design anebo vytvořit k historickému tématu moderní grafické řešení u prezentačních pomůcek s doprovodnými texty. Hlavním cílem bylo zjistit možnosti vizuální stránky a edukační prvky výstavy s tematikou módy a odívání.

Tomuto cíli odpovídaly dílčí cíle a vztahy mezi kategoriemi. Po zkoumání kategorií jsem zjistila, že kategorie mezi sebou integrují a navazují spíše vzájemně na sebe i mezi sebou, než že by šlo o klasické pojednání kategorií, kdy jedna plyne z druhé. Na dva ústřední body „vizuální stránka výstavy“ a „edukační prvky výstavy“ navazují myšlenky, které se dále rozvíjejí a které někdy vzájemně i integrují.

Zjistila jsem, že podoba vizuální stránky může být různorodá, avšak vždy by měla být nápaditá, neotřelá a měla by být užita jednotná grafická koncepce při tvorbě propagačních materiálů či edukačních a informačních tabulí. Ty je možné stylizovat různě. Například jako grafický prvek užít dobový historický artefakt a dále ho použít moderně. Také je vhodné upravit i pozadí vystavovaných celků, a to buď přímo dobovými věcmi, nebo takovou věc nafotit a dále ji ztvárnit graficky na materiálech umístěných v pozadí exponátů. Takto lze pracovat i s textovými plochami, které je také možné umístit na dobovou látku či papír. Designér by měl vzít v potaz i interaktivní prvky a prvky, které rozvíjejí naše smysly.

Při navrhování designu výstavy je také důležité vzít v úvahu vystavované exponáty a technické možnosti výstavního prostoru i libreto a technický scénář výstavy. A tak tedy nejdůležitější je, aby výstava byla předem připravena do detailu, a to nejen po výtvarné stránce, ale i po technické a organizační stránce právě proto, aby výsledná vizuální stránka vypadala skvěle.

Důležité na výstavě oděvů jsou i edukační prvky. Řadíme mezi ně užití vzorníků, vystřihovánek oděvů, navrhování vlastního dobového oděvu, poznávání a zapínání knoflíků, zipů a háčků.

1.5 Trendy a rozdíly ve výstavnictví v České republice a v zahraničí

V této kapitole se zaměřím na to, jaké jsou výstavní trendy v zahraničí a jaké v České republice. Porovnáám obecné trendy na české i zahraniční scéně, ale také se zmíním o hlavním trendu za éry Československa i o super moderních současných zahraničních trendech. Uvedu, jaké možnosti a specifika, která jsou mnohdy v kontrastu nebo diametrálně rozdílné, má zahraniční výstavnictví v porovnání s českým výstavnictvím.

Trendy ve výstavnictví a porovnání výstavnictví zahraniční a české scény

Pavel Holman (Bukačová et al., 2014, s. 284) uvádí, že *„jednoznačné trendy v řešení muzejních výstav a expozic nelze v zahraničních muzeích vystopovat. Výslednou podobu ovlivňuje celá řada faktorů a jedno téma lze zpracovat více způsoby. Spíše by bylo možno hovořit o jistých směrech“*.

Na druhou stranu Holman píše, že v zahraničí jsou vydávány brožury a sborníky, které se vyjadřují k současným výstavním tendencím a trendům. Také tam je k dostání větší množství rychle se rozvíjející odborné literatury i odborných či univerzitních kurzů, za kterými Česká republika poněkud zaostává (Bukačová et al., 2014, s. 284).

Podobného názoru je i Barbora Klímová ve sborníku s názvem *Médium kurátor: role kurátora v současném českém umění* (Korecký ed., 2006, s. 19), která uvádí, že velký rozdíl oproti českému prostředí spatřuje v zahraničí v tom, že kurátoři mají větší možnost kurzů a vzdělávání v této profesi, větší finanční prostředky a řada různých institucí zaměstnává kurátory a ne pouze vybrané instituce jako je tomu v České republice, kde jsou ještě jejich pravomoci zúženy. Podle mého názoru má toto nemalý vliv na kvalitu vizuální stránky výstavy.

Tomáš Pospiszyl též říká, že výstavnictví v České republice je typické *„nedostatečnou institucionální infrastrukturou“* (Korecký ed., 2006, s. 168). Dále Pavel Holman (Bukačová et al., 2014, s. 296) říká, že podstatným rozdílem v zahraničí oproti České republice je to, že si zahraniční muzea budují typický osobitý vizuální styl. Do českých muzeí někdy málo pronikají zahraniční trendy, jelikož se tvůrci výstav často drží starých zažitých zkušeností získaných od starších zaměstnanců muzea a nechtějí nic

měnit. Kateřina Šedá (Korecký ed., 2006, s. 17) největší rozdíl zaznamenala v tom, že kurátor v zahraničí hledá finanční podporu u galeristy pro vystavovaného umělce.

Pavel Holman (Bukačová et al., 2014, s. 268–284; s. 296) poukazuje na to, že ne vždy je zahraniční výstavnictví na vyšší úrovni než v Čechách. Dokládá to na příkladu, že i s omezenými financemi, ale skvělým nápadem, může vzniknout zajímavá výstava. Podle Holmana je velký rozdíl jak společnost a politici přistupují k muzeím v České republice a jak v zahraničí. Zatímco v zahraničí jsou muzea uznávaná a často navštěvovaná, v České republice spíše naopak. V zahraničí jsou muzea užívána k propagaci firem či regionů, ale i jako společenský bod, kde se setkávají lidé. V zahraničí si velké firmy staví i svá muzea. Často si velká zahraniční slavná muzea zřizují pobočky v jiných státech, např. Louver. V Německu a v Rakousku jsou hitem zemské výstavy propagující vybraný region korespondující s tématem výstavy. V zahraničí je též lépe propracovaná propagace muzeí a jejich reklama, dále tam jsou pro potřeby výstav opravována muzea, kláštery či hrady a zámky, jsou stavěny i nové interiéry nebo se výstavy instalují mimo budovy. V zahraničí se oproti České republice návštěva muzea stává společenskou událostí, kde se lidé setkávají. V zahraničí především velká muzea člení výstavy či expozice na několik úseků, s každým úsekem seznamuje krátký text doplněný ilustracemi a celý text je graficky zpracovaný. V zahraničí se tedy snaží redukovat texty ve výstavách či expozicích a více se snaží užít obrázků, fotografií a vystavovaných exponátů k pochopení výstavy. V případě zájmu poskytují muzea doplňující informace formou audio průvodců, aplikací v mobilních telefonech či dotykových obrazovek. V České republice naproti tomu jsou často užívány dlouhé texty a velice odborné, což není vhodné. Pavel Holman dále uvádí, že osvětlení i ochrana exponátů je v České republice srovnatelná se zahraničím, avšak i zde se odráží lepší finanční zázemí v zahraničí. Rozdíl je však v tom, že v zahraničí se často užívá světlo k tvorbě designu expozice.

Pavel Holman (Bukačová et al., 2014, s. 268–285; s. 299) píše, že v zahraničí je zvykem vytvořit expozice tak, aby návštěvník strávil v expozici co nejdéle dobu, přiblížit expozici co nejširším vrstvám a to takovým způsobem, že každého v ní něco zaujme. Jedním z trendů v zahraničí je i pořádání několika výstav najednou, přičemž každá je zacílená na jinou skupinu návštěvníků. Tímto chtějí muzea docílit toho, aby si návštěvníci prohlédli muzeum celé. Obecným trendem v zahraničním výstavnictví je pořádání výstav zabývajících se jedním tématem, např. významnou osobností nebo

historickou událostí. Obvykle se exponáty na tuto výstavu zapůjčují ze sbírek z celého světa, což výstavu dělá atraktivní, a proto často na takovéto výstavy přijíždějí i zahraniční návštěvníci a tak se vlastně stávají turistickým unikátem. V zahraničních muzeích lákají turisty i zajímavější témata, ale i zajímavé budovy, ve kterých muzea působí a které vznikly po 2. světové válce, zatímco v České republice vznikla muzea většinou před válkou. Tyto staré budovy jsou často limitujícím faktorem při tvorbě výstav. V zahraničí jsou trendem speciální muzea, zvláště ta specializovaná na dětské návštěvníky, ale i běžná muzea s tzv. komerčními výstavami, které vytvářejí pro návštěvníky nezapomenutelnou show. V zahraničí je trendem solitérní výstavnictví, kdy se vystavují jednotlivé zajímavé, až nevšední exponáty. Výstavu je možné členit do částí s úvodními texty, zatímco protikladem je scénické vystavování, kde jsou předměty upořádány do vzájemných vztahů s důrazem na celek.

Dále Holman v textu informuje, že hitem v zahraničním výstavnictví je užívání více technických vymožeností, například simulují různé historické události pomocí animací, popis exponátů i celé výstavy či expozice si může návštěvník stáhnout do smartphonu či přečíst si je přes QR kódy. Častým trendem v zahraničí je vytváření interaktivních výstav a expozic. Důležité je užití her a zapojení co nejvíce smyslů – dotyk, zvuk, vůně, chuť atd.

Michal Stehlík (Buriánková et al., 2010, s. 295–302) upozorňuje na to, že to, co se jeví jako novým trendem, může záhy být zastaralé. Avšak dodává, že v České republice už od poloviny devadesátých let se uplatňují nové trendy oproti předrevoluční době. A ty se ve výstavnictví dotýkají oblasti výběru neotřelých témat (dějiny 20. století, ekologie a životní prostředí, sportovní prostředí, cestování v neobvyklých částech země), užití informačních technologií (v expozici či výstavě nebo užití technologií k virtuální výstavě či expozice na internetu), aktivizaci návštěvníka (soutěž, anketa, praktická ukáзка, projektové vyučování, objektové vyučování, výtvarné dílny, artefietické vyučování atd.) i doprovodných programů (semináře, besedy, přednášky, dětský den atd.) a multioborovosti.

Trendy v době Československa

Vrátíme-li se k trendům minulého režimu, tak si v publikaci o metodice a praxi výstavnictví od Lubomíra Šilhavého (1982, s. 16), která vyšla právě v době

tzv. minulého režimu, můžeme všimnout, že je zde důrazně zmiňováno, že propagandistická složka i ideový záměr musí být součástí každé výstavy a veletrhu pořádaného našimi kurátory či výstavníky ze socialistického bloku, a to i když je jimi pořádaná výstava v nesocialistické zemi, což jasně odkazuje na vliv a sílu politického režimu v tehdejších výstavnictví.

Trendy posledních let v zahraničí

Podíváme-li se na současnou dobu, tak se v zahraničí začíná na výstavách ukazovat virtuální realita¹ a rozšířená realita². Callie Budrick v článku s názvem 2018 Design Trends: Predictions from Top Creatives popsala názor Kevina Snow, kreativního ředitele v Luci Creative, který říká, že dosud často muzea užívala tyto technologie pro sledování videí či her, zatímco nyní se muzea učí využít technologie k vyprávění příběhů, k šíření poučných informací, ale také se snaží nabídnout návštěvníkovi jedinečnou zkušenost. Existují již muzea, která tuto technologii užívají, je jím například První divizní museum ve Wheaton v USA ve státě Illinois (Copyright © 2018 F+W All rights reserved). Ashley Lane na webové stránce The National uvádí další muzeum, které nabídlo návštěvníkům virtuální realitu, je jím například Národní historické museum v Los Angeles v Americe. Během šestiminutové show s názvem theBlu se návštěvníci mohli nechat vtáhnout do prohlídky tří oceánů. Virtuální realita se objevila i v některých amerických galeriích, jako je Whitney museum of art, u díla „Real Violence“ umělce Jordana Wolfsona (The National, 2017).

Ve zmíněném článku s názvem 2018 Design Trends: Predictions from Top Creatives ředitelka Luci Creative³ Al Goehle upozorňuje na několik let vzrůstající trend vytváření tzv. „instagrammable moments“, tedy instagramových momentů na výstavě. Jedná se

¹ „Virtuální realita je jakási napodobenina nebo simulace skutečného světa, reálného prostoru a činnosti člověka v něm, pomocí počítačových zařízení. Jde o vytváření vizuálního zážitku zobrazovaného na obrazovce počítače, speciální audiovizuální helmy, popř. oblečení snímající pohyb a stimulující hmat“... Je tvořena počítačovým modelem trojrozměrného prostředí (3D), přičemž účastník virtuální reality se v tomto prostředí jakoby reálně „pohybuje“ (2017© eStranky.cz, 2011).

² „Rozšířená realita, anglicky Augmented Reality (AR), je technologie pro doplňování reálného obrazu o další textové informace nebo grafické objekty, a to v reálném čase. Může se jednat například o doplnění „živého“ obrazu z kamery mobilního telefonu o informace o objektech, které se nacházejí v zorném poli uživatele (např. názvy budov, hodnocení restaurací apod.)“ (Copyright© eMan s.r. o 2018).

³ Luci Creative je americká firma zajišťující vytvoření designu výstavy a výstavních prostor i jeho realizaci (© LUCI CREATIVE).

o to, že designéři na výstavě uplatní například zajímavé vizuální prvky či animace, které návštěvníky lákají či vybízí k focení či nafilmování sebe na výstavě (nebo v části expozice) a následnému online sdílení jejich nafocených či natočených zážitků pomocí různých moderních aplikací, jako jsou například Instagram⁴ nebo Snapchat⁵. Muzea věří, že toto je způsob, jak návštěvníkovi zvýšit zážitek z výstavy, přilákat ho na výstavu a ještě ho poučit (Copyright © 2018 F+W All rights reserved). Ukázkou takového muzea, které je na této filozofii postavené, je LA's Happy Place and the Ice Cream Museum. Zde se nacházejí různé instalace, animace a místa, kde je výsledný obraz dotvářen pomocí snímání předmětů či lidí senzory (Happy place).

A tak by měli designéři výstav a grafici s touto technologií v muzeích ve vizuální stránce výstavy počítat a rozvíjet její zábavné i edukační možnosti uplatnění. Avšak si troufám říci, že především virtuální a rozšířená realita je v České republice na běžných výstavách v muzeích a galeriích spíše hudbou budoucnosti (ne však na veletrzích).

Dalším trendem objevujícím se poslední dobou ve světě jsou tzv. pop-up exhibice. Jedná se o krátkodobé výstavy uspořádané v muzeích v rozpětí pár dnů, kdy výstavu navštíví často velké množství lidí, zatímco běžné krátkodobé výstavy většinou trvají 2–3 měsíce, při čemž návštěvníci chodí ponejvíce jen první týden a pak nastává útlum. Pop-up exhibice v galeriích jsou často spojeny s různými událostmi či performancemi (© Storefront 2016). Takový druh výstavy dává muzeím možnost reagovat výstavami na různá aktuální témata a měnit tak exhibici v rychlém sledu (The National). Tedy umožňuje pořádat různě tematicky zaměřené výstavy, například od medicíny přes umění až po technologie.

Dalším trendem, který byl zmíněn v příspěvku Massima Negriho s názvem *Emerging new trends in the European museum panorama* v roce 2013 je, že muzea se rozhodla vystavovat méně předmětů, ale zato k nim dodat více příběhů, vizuálních scén a pozadí na výstavě. Stojí za tím i to, že se muzea rozhodla vytěžit maximum z jednoho daného předmětu, než dávat přednost kvantitě vystavovaných předmětů. (Nicholls et al., 2013)

⁴ Instagram je aplikace pro sdílení fotografií a videí online.

⁵ Snapchat je aplikace pro sdílení fotografií a krátkých videí online.

1. 6 Doprovodný program k výstavě

Tato kapitola je zaměřena na doprovodný program v muzeích a galeriích, který se podílí na vzdělávacím a kulturním zážitku návštěvníků. K výstavnímu provozu muzeí a galerií patří vytvoření doprovodného programu pro školní skupiny i ostatní návštěvníky, který jim umožní zprostředkování kontextu vystavovaného díla. Černá (2011, s. 34-35) však podotýká, že není důležité zprostředkovat dílo celkově a do hloubky, ale stačí, když umělecké dílo zanechá v návštěvnících stopy po tomto kulturním zážitku. A tak nejen škola, ale i muzea se podle Brabcové (2003, s. 150–155) svojí vzdělávací schopností podílejí na vizuální gramotnosti žáků a formování jejich osobnosti. Proto muzea za tímto účelem vytvářejí doprovodné vzdělávací programy pro školy i širokou veřejnost. V této kapitole se též zmíním o tom, co by mělo být obsahem oficiální nabídky doprovodného programu pro školy.

1. 6. 1 Doprovodné programy a jejich druhy

Doprovodnými programy se zabývá obor muzejní a galerijní pedagogika. Horáček (1998, s. 56-57) uvádí rozdíl mezi galerijní a muzejní pedagogikou. Rozdíl je v tom, že galerijní pedagogika má úzce vymezen předmět zájmu, zabývá se výtvarným uměním, zatímco muzejní pedagogika se může zabývat i jinými tématy, a to například přírodovědnými, historickými atd. Je zde malá metodická odlišnost v tom, že galerijní pedagogika má rozvíjet více kreativní a citovou stránku návštěvníka, zatímco muzejní pedagogika kromě tvořivé složky zahrnuje hlavně složku poznávací. Horáček konstatuje, že galerijní pedagogika je součástí muzejní pedagogiky. V zahraniční literatuře se často nevyskytuje termín galerijní pedagogika, ale jen muzejní pedagogika, protože v zahraničí se galerie obvykle nazývají muzea.

Jitka Černá se zabývala galerijní pedagogikou. Konstatuje, že doprovodné programy mají edukační potenciál v praktické i teoretické části, dále aktivizují diváka a zprostředkovávají mu poznání exponátů i galerie samé. Edukační programy vytvářejí galerijní pedagogové (Černá, 2011, s. 34–35). Mezi doprovodné programy dle Černé (2011, s. 36) patří různé workshopy, besedy, vystoupení, promítání filmů, animace, tvůrčí dílny aj. Horáček (1998, s. 61–65) rozlišuje edukační programy dle proporce teoretické a praktické části. Mezi teoretické programy řadí přednášky, prohlídky a besedy. K praktickým programům patří tvůrčí dílny, praktické kurzy a ateliéry.

Ke smíšeným programům řadí animace, ve kterých se kloubí složka teoretická i praktická. Horáček (1998, s. 63) konstatuje, že nejfrekventovanějším programem bývají prohlídky s výkladem a animace.

Animace

Brabcová (2003, s. 153–154) uvádí, že animace zprostředkovává kontakt a interakci účastníků s uměleckým dílem na bázi zážitků. „*Animace je založena na mluveném slovu, teoretických poznatcích, pozorování výtvarného díla a účinném prvku praktické činnosti, jež může propojovat různé oblasti poznání – výtvarné umění, literaturu, historii, geografii a společenské vědy za využití různých vyjadřovacích postupů a metod (např. výtvarné práce s materiálem, dramatické, hudební a pohybové etudy, tvůrčí psaní, hry, soutěže).*“ (Brabcová, 2003, s. 155)

Dle Horáčka (1998, s. 74) je hlavním cílem animací vzbudit v návštěvnicích zájem o umění. Smyslem animací tedy je, aby si návštěvníci z výstavy odnesli citový zážitek a nenásilnou formou získali rozhled o dějinách umění. Animací se návštěvníci učí „číst“ hodnoty a význam uměleckého vyjádření, dalším cílem animace je vzbudit v návštěvnicích tvůrčí schopnosti a rozvíjet sociální vztahy mezi aktéry animace.

Horáček (1998, s. 74) připouští, že neexistuje přesně daný postup, který by byl vždy vhodný při tvorbě animace, ale pokaždé by měla být vyvážená praktická a teoretická složka. Nezáleží tedy na pořadí, ale každá animace by měla obsahovat diskusní blok, výklad a praktickou část. Dle Horáčka animace měla: „*úvodní motivační část, hlavní pracovní část a závěr*“ (Horáček, 1998, s. 76). Jeho názor je v podstatě shodný se Šobánem, který ve své práci „*Stručná teorie a praxe muzejní pedagogiky*“ dělí fáze animace na vstupní evokaci, hlavní pracovní část a závěrečnou reflexi. Šobáň popisuje v každé části vhodné prvky a dodává, že v hlavní pracovní části se mohou objevit mimo rozhovor a aktivity spojené s výtvarným uměním i dramatické etudy, (Šobáň et al., 2007, s. 23–27), zatímco Horáček popsal nejvhodnější plán animace (viz níže), ale již přesněji nespécifikoval nabídku jednotlivých částí animace, jelikož se vyjádřil, že části se mohou různě přehazovat dle potřeby.

Horáček (1998, s. 75–76) tvrdí, že je důležité před navrhováním animace znát nejen kolik minut bude animace trvat, typ výstavy, tematický záměr, cíl animace, ale i profesní a sociální skupinu účastníků či jejich věk. Je dobré vědět, že mladší žáci se nedovedou tak dobře koncentrovat a potřebují více spontánních aktivit než ti starší.

Před vytvářením programu animace je vhodné si uvědomit, do jaké hloubky je vhodné účastníky informovat o vystavovaných exponátech a tím se podílet i na rozvoji jejich vědomostí, zda upřednostnit praktickou či teoretickou část a dále si ujasnit, zda se bude animace zabývat celou výstavou či jen její částí. Dále je potřeba brát v potaz nejen technické vybavení muzea a jeho prostory vhodné pro animaci, ale i třeba osobnost animátora. Animátor by měl mít připravené všechny části animace a dle jeho potřeby i potřeby žáků či návštěvníků s nimi variabilně operovat. Je praxí ověřeno, že nejlepší je animaci začít krátkou praktickou etudou, pokračovat krátkým teoretickým výkladem, pak by měl následovat dialog či diskuze animátora s návštěvníky, kterými jsou nejčastěji žáci a studenti a až poté animátor přistoupí k prohlídce expozice. Ta může být individuální, skupinová, komentovaná či doprovázená dalšími činnostmi. Dále následuje praktická část, kde jedinci mohou pracovat sami či ve dvojicích i skupinkách. Pak je nejlepší zařadit diskuzi, ve které budou zhodnoceny aktivity jedinců i průběh celé animace. Na závěr animace, je vhodné použít závěrečné slovo animátora či ještě přidat diskuzi účastníků, která nemusí vypovídat jen o animaci samotné, ale i o celkovém dojmu z výstavy. Horáček píše, že dialogy je vhodné užít především v úvodní fázi animace, zatímco Šobán nspecifikuje kdy a říká, že by dialogy v animaci měly převažovat (Šobán et al., 2007, s. 27).

Animace Šobán dělí podle typu výstavy následovně: animace ve stálých expozicích, dočasných krátkodobých expozicích a na výstavách pro žáky, které jsou obohaceny o interaktivní prvky. Dále se animace odlišují podle toho, zda je připravujeme jako jednorázovou akci pro skupinu a zda tatáž skupina přijde vícekrát. Existuje i speciální typ animace pro putovní výstavy. Druhy animací se dělí i podle věku návštěvníka na dětské, pro dospělé a na speciální. Podle zaměření praktické činnosti dělíme animace na materiálové, zvukové a hudební, pohybové. V těchto všech částech se Šobán (Šobán et al., 2007, s. 29–32) shoduje s Horáčkem, jelikož z jeho publikace čerpal.

Jako další druh animací Šobán uvádí slovesné animace. Slovesné animace „*jsou samostatným typem animace, které využívají drobné literární etudy, dramatizaci či slovní interpretaci*“ (Horáček, 1998, s. 78 cit. dle Šobán et al., 2007, s. 32). Šobán uvádí, že slovesné animace jsou jako stvořené pro využití výtvarných prací v hodinách dějepisu nebo českého jazyka (Šobán et al., 2007, s. 32).

Horáček (1998, s. 95) říká, že důležitou hodnotou v animaci vedle pozorování, komentování a tvoření je i hmatový vjem. Ten však u vystavovaných exponátů není

vždy možný, a tak je důležité hledat jeho zástupné formy neboli náhrady. O dotykových podmínkách jako vzdělávací aktivitě hovoří i publikace Brána muzea otevřená (Brabcová ed., 2003, s. 152). Dle mého názoru jsou tyto podněty důležité i v expozici pro umocnění dojmu a edukačního potenciálu návštěvníků.

Hrbek ve své práci „Prvky dramatické výchovy v kontextu muzejní pedagogiky“ (Šobáň et al., 2007, s. 69–73) poukazuje na to, že je dobré zařazovat do animačních programů prvky dramatické výchovy především na začátku programu. Například skvělou úvodní aktivitou může být tzv. ledolamka. Úkolem ledolamky je prolomit ledy mezi diváky a animátory a vytvořit tak příjemné prostředí pro další spolupráci. Dále lze dramatické etudy použít v kterémkoli okamžiku programu, pokud zde budou smysluplně zařazené a budou plnit svůj účel. Hrbek zde uvádí ukázkou, kdy žáci buď jen vymýšlejí příběh na dané umělecké dílo, nebo ho sami znázorňují pomocí scének či živých obrazů, dále žáci mohou například vytvořit statickou dramatickou scénu atd. Dramatické etudy pomáhají hlubšímu pochopení uměleckého díla.

Odbornost tvorby doprovodného programu i výstavy

Černá (2011, s. 35) hovoří o tom, že je nutné, aby program byl vždy připravován pro určitou věkovou skupinu lidí. Důležité je stanovit tematické zaměření, znát technické i finanční možnosti pro přípravu toho programu. Galerijní pedagog by měl být člověk důkladně obeznámený s daným tématem, všestranný a empatický, aby zvládl připravit a aplikovat program, který bude vyhovovat všem skupinám zájemců o galerijní animaci. „*Po kvalitně vedené galerijní animaci by měl divák odcházet obohacen, osvěžen, pobaven a poučen*“ (Černá 2011, s. 35).

Již samotná výstava přináší návštěvníkům poučení. Dle Brabcové (2003, s. 27; s. 155) se však stává, že si kurátor nedá pozor na to, aby expozici výstavy připravil pro návštěvníky s různým vzděláním a ne jen pro ty se středoškolským a vysokoškolským vzděláním, což bývá problém. Totéž se týká i galerijních a muzejních pedagogů, a proto by se na přípravách výstav a edukačních programů, popisek, publikací aj. měli podílet i kvalifikovaní pedagogové. Ti by dle Brabcové (2003, s. 155) měli mít minimálně vystudovaný obor učitelství, např. výtvarnou výchovu či dějepis nebo přírodovědu, avšak nejlépe by měli budoucí muzejní či galerijní pedagogové vystudovat obor muzejní pedagogika, který by jim zajišťoval

přírodné vzdělání jak v přírodovědných oborech, tak i v dějinách umění, historie i pedagogiky a psychologie. Též Horáček (1998, s. 103) už koncem 90. let zastával podobný názor jako Brabcová, že galerijní pedagogové by kvůli odbornosti měli mít vystudovaný obor učitelství výtvarné výchovy, který se nabízel pro tuto práci jako nejvhodnější.

Další možnosti doprovodných programů

Šobáh popisuje, že další možností v doprovodných programech jsou pracovní listy, které však mohou být i součástí animace. Rozeznáváme dva typy pracovních listů, a to pracovní listy pro práci s lektorem a samoobslužné pracovní listy. Pracovní listy pro práci s lektorem se mohou skládat i jen z dvojlistu. Bývají v nich aktivity písemné či výtvarné povahy. Pracovní listy mohou být bez formulovaného zadání úkolů, ale na druhou stranu mohou být doplněny slovníčkem a můžou v nich být uvedeny přídavné informace či fotografie k výstavě. Oproti tomu samoobslužné pracovní listy nepotřebují pomocnou ruku lektora, jelikož všechny důležité informace jsou v textu napsané. Samozřejmostí je slovníček i klíč k řešení úkolů. Tyto listy mohou být v rozsahu jedné strany až po brožurku a nejčastěji je využívají rodiny s dětmi (Šobáh et al., 2007, s. 35). Avšak Brabcová (2003, s. 30) podotýká, že se stává, že i dospělí návštěvníci výstav používají pracovní listy určené pro středoškoláky jako průvodce výstavou. Pro starší žáky jsou dle Horáčka (1998, s. 63) vhodné programy s větším množstvím teoretické složky.

Dále Brabcová (2003, s. 65) upozorňuje na důležitost zapojení interkulturního vzdělávání (vědomostí o různých kulturách ve společnosti) při edukačních programech.

Dle Horáčka (1998, s. 70) se také připravují v muzeích zvláštní programy, například při příležitosti dnů otevřených dveří nebo dnů umění. Také se ke zvláštním programům řadí exkurze v plenéru, návštěvy ateliérů jednotlivých umělců, odborné konference nebo i tiskové konference a oslavy dětských narozenin v muzeu. Dále Horáček (1998, s. 61) předvídá, že další vývoj v metodické rovině se nejspíše neuskuteční.

Intermediální postupy v doprovodných programech

Doc. Mgr. Vladimír Havlík ve své práci „Využití intermediálních postupů v animační praxi“ popisuje, jaké další animační metody můžeme uplatnit za použití digitálních technologií. Autor hovoří například o metodách aplikovatelných na programy v muzeu

umění. Mezi ně například řadí úpravy fotografií uměleckého díla v editorském programu Adobe Photoshopu. Dále můžeme společně se žáky vytvořit tzv. živý obraz, kdy žáci napodobují v trojrozměrné podobě pomocí svých těl a jiných pomůcek námět vyjádřený na obrazu. Z jejich počínání vznikne záznam v podobě fotografie. Dalším námětem může být vytvoření příběhu pomocí foto seriálu nebo videa. V praxi to vypadá tak, že si studenti např. najdou oblíbené umělecké dílo v muzeu a posléze zachytí motiv tohoto díla vytvořením jeho příběhu mimo budovu muzea (Šobán et al., 2007, s. 111–115).

Metodický list

Brabcová (2003, s. 150–151) podotýká, že ke každému edukačnímu programu, např. pracovnímu listu, je vhodné připravit metodický list pro učitele, který by mu poskytl dostatek informací pro práci se třídou. Na základě tohoto listu bude učitel schopný pracovat se třídou sám nejen v muzeu, ale i ve škole ještě před návštěvou muzea a bude moci tak připravit žáky na prohlídku vystavovaných exponátů. Pedagog z metodického listu může čerpat informace pro práci se třídou také po návštěvě muzea. Některá muzea rozšiřují svou vzdělávací činnost o vydávání publikací k výstavě. Mezi ně řadíme například interaktivní publikace a rodinné průvodce, což je obdoba pracovního listu a metodického pokynu pro rodinnou návštěvu.

Kufříky

K dalším vzdělávacím aktivitám dle Brabcové (2003, s. 152) patří kufříky, které jsou zapůjčovány školám pro vzdělávání žáků. Kufříky mohou obsahovat mapy, sbírkové předměty, fotografie, videa, knihy atd. Horáček (1998, s. 79) ke kufříkům ještě dodává, že jejich obsah může být specializován, např. se týká umělců, tematických výstav, historických období či technologií. Horáček vidí velkou výhodu v tom, že když jsou kufříky zapůjčeny pedagogům a jejich žákům do školy již týden před návštěvou výstavy, žáci mají možnost se na návštěvu muzea připravit, tak jako se stalo například v muzeu Moderního umění ve Vídni.

Muzejní divadlo

Brabcová (2003, s. 153–154) dále popisuje, že muzejní divadlo je skvělá vzdělávací pomůcka, a to nejen v muzeích, ale i v jiných výchovných a vzdělávacích procesech.

Na základě muzejního divadla dochází u žáků k hlubšímu pochopení expozice či její vybrané části, protože aktivní formou zapojuje diváky do příběhu – například tak, že hledají odpovědi na otázky či řešení a tak často svým smýšlením či jednáním dotvářejí příběh.

Důležitost účasti škol na doprovodných programech

Brabcová (2003, s. 28–29) vysvětluje, že by muzejní edukační programy měly navazovat na RVP ve školách. Já si myslím, že by případně též měly navazovat i na ŠVP škol. Brabcová (2003, s. 27) říká, že je důležité, aby si škola uvědomila vzdělávací potenciál muzea a nebrala návštěvu muzea jen pouze jako výlet, jelikož v muzeu pracují specializovaní odborníci, kteří mohou předat žákům mnoho důležitých informací a podílet se tak na vyšší vzdělanosti dětí. Též je dobré si uvědomit, že v muzeu se mohou odehrávat aktivity, které škola neumí či nemůže vždy zajistit. Je také vhodné, aby se žáci ve škole připravili na návštěvu muzea a následně, aby po návštěvě muzea žáci nadále pracovali s tématem výstavy ve formě různých aktivit či diskuzí. Též je však vhodná zpětná vazba, aby muzeum bylo školou informováno o smyslu a výsledcích uskutečněné návštěvy. Brabcová (2003, s. 147–149) píše, že muzeum je přínosné, jelikož obohacuje naše myšlení, sebevnímání i vnímání světa kolem nás. Muzeum může mít dokonce větší potenciál pro rozvoj a vzdělávání dětí než škola. Při výchově uměním je důležité, aby fantazie a zvědavost byla vyvážená s poznáním.

1. 6. 2 Oficiální nabídka edukačního programu výstavy školám

K výstavě se vytvoří zajímavý edukační program. Ten se následně nabídne školám. Je možné vytvořit na jednu výstavu více odlišných edukačních programů v závislosti na věku a vzdělání žáků i časových možnostech školy, případně stačí připravit třeba jeden, který se bude variovat. Charakteristika celého edukačního programu v sobě zahrnuje i jakýsi metodický list pro učitele. Ten slouží učitelům jako zdroj informací. Na základě metodického listu se učitel rozhodne, kdy a jakou danou aktivitou žáky ve výuce seznámí s výstavou a jejím tématem a co pro edukační program v muzeu či galerii budou potřebovat. Níže popisují nezbytné záležitosti, které musí obsahovat charakteristika edukačního programu. Tuto charakteristiku jsem stanovila na základě vědomostí ze seminářů a praktických úkolů s didaktičkou dějepisu na UHK Mgr. Irenou

Kapustovou, dále z vědomostí ze seminářů a konzultací s didaktičkou výtvarné výchovy na UHK s PhDr. Katarínou Přikrylovou, Ph.D., která vyučuje galerijní animaci a také z faktů uvedených v kapitole 1. 6. 1, ve které se píše o doprovodných programech. Též jsem vycházela z prostudování popisů edukačních projektů uskutečněných v různých muzeích a galeriích, které jsou uvedeny v publikaci Brána muzea otevřená (Brabcová ed., 2003, s. 159–533).

Prvky charakteristiky edukačního programu:

- ❖ Název edukačního programu
- ❖ Klíčová slova
- ❖ Druh projektu
- ❖ Věková skupina/stupeň vzdělávání
- ❖ Místo konání programu
- ❖ Časová náročnost realizace
- ❖ Anotace programu
- ❖ Popis aktivit
- ❖ Forma (párová, individuální, skupinová)
- ❖ Pomůcky
- ❖ Příprava žáků na program
- ❖ Cíle programu (výchovné, vzdělávací, schopnostně – dovednostní)
- ❖ Klíčové kompetence
- ❖ Konkretizace učiva v návaznosti na RVP školy
- ❖ Konkretizace učiva v návaznosti na ŠVP školy (je-li nám známa)
- ❖ Průřezová témata
- ❖ Očekávané výstupy
- ❖ Hodnocení aktivity
- ❖ Následné využití získaných poznatků ve výuce
- ❖ Autor programu

Metodický list není vhodný jen jako součást charakteristiky celého edukačního programu, ale vytváří se samostatně např. i u samotného pracovního listu k výstavě, který může být součástí celého edukačního programu.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Vizualní stránka výstavy

Tato kapitola popisuje vizualní podobu výstavy. A to nejen interiéru výstavy, ale i vizualní podobu plakátu, pozvánky, doprovodných edukačních tabulí a pracovního listu. Zaměřuje se na to, jak byla vizualní podoba vytvářena a čím byla utvářena. Také se v praktické části diplomové práce nachází zhodnocení výstavy a uskutečněného edukačního programu.

Vytvořila a zrealizovala jsem nejen vizualní stránku výstavy, ale výstavu i nainstalovala. Výstava prošla všemi důležitými fázemi přípravy a tvorby výstavy a její vizualní stránky tak, jak se popisuje v kapitole 1. 1. 2. Nejprve jsem si promyslela, jakým tématem a pro jakou věkovou kategorii výstavu tvořím. Chtěla jsem především přiblížit módu žákům středních, případně základních škol (kteří si měli uvědomit rozdílnost doby), ale i všem rodičům a prarodičům připravit malou vzpomínku. Rozpočet jsem měla omezený. Celkový finanční strop na vše s výstavou spojené byl 10 000 Kč. A tak jsem musela přemýšlet, jak vytvořit výstavu s tímto rozpočtem co nejefektivněji. Při tvorbě vizualní stránky jsem se při zamyšlení nad celkovým vyzněním výstavy nechala inspirovat dobovými prvky jako je např. červená barva (viz kapitola 1. 2. 4 o plakátech dané doby), logo tuzexu, české písmo Bahamas, ale i věcmi tematicky ladícími k obsahu výstavy, jako jsou stylizované fotografie nebo kresby oděvů, dobové látky nebo střihy. Určité prvky se stále opakují, a to jak ty grafické, které jsou doslova stejné, nebo ty, podle kterých se šablonovitě a inovativně tvoří různé části výstavy. Při tvorbě vizualní stránky výstavy, pokud to šlo, snažila jsem se držet všech důležitých technických parametrů, které jsou popisované v kapitole 1. 1. Tam se kromě různých technických proporcí uvádějí i další důležité informace. Například dle Jana Lorence (2007) by se mělo dbát na to, aby se hlavní myšlenka výstavy sdělovala příběhem, který bude mít začátek, střed a konec. Příběh se může znázornit pomocí textu, grafiky nebo dalších technologií. František Šebek (Bukačová, 2014, s. 111) zase připomíná, že: „*při sestavování kompozice výstavního obrazu je důležité, aby prioritu měla vizualní logika vztahů a vazeb.*“ I těchto principů jsem se snažila dostat. Výstavní plocha se skládala z pomyslných kójí, každá z nich měla svoji výstavní logiku a celkově zapadala do konceptu výstavy.

Také musím říci, že než jsem začala tvořit vizuální stránku výstavy, navštívila jsem několik tematicky zaměřených výstav nebo muzeí s módou a oděvy ve Velké Británii a prostudovala si české výstavy zabývající se podobnou tematikou, viz kapitola 1. 3. 2. Co se scénické vizuální podoby výstav týče, bylo hodně znát, jaké finanční možnosti dané muzeum mělo. Mně se velmi líbily dvě výstavy, a to „Glamour“ a „Kytky v popelnici...“ U „Glamour“, kde se vystavovaly především společenské oděvy, byl ve scéně výstavy užít sjednocující motiv ve stejné barvě v podobě různých geometrických tvarů. Takto jsem scénu ve své výstavě nekoncepovala. Ale nechala jsem se inspirovat druhou výstavou, na které se mi velmi líbila vytvořená stylová dobová místnost „obývací“ nebo výstavou „Retro“ v Národním muzeu, kde byly ve vstupní hale umístěné spolu s figurínami dobové automobily a motocykly. A tak i já jsem v rámci možností chtěla do výstavy umístit jiné dobové prvky než oděvy. Nakonec jsem se z prostorových důvodů rozhodla alespoň pro dobovou televizi, na které se promítaly dobové snímky o módě, odívání a jejím průmyslu.

Na výstavě „Kytky v popelnici...“ mě zaujala i instalace předmětů umístěných do nik ve vitríně, nebo oděvy volně rozevláté. Také se mi velmi líbily i velkoformátové polepy v pozadí v podobě dobových fotografií. Podobné velkoformátové polepy v podobě graficky upravených kreseb a jiných grafických prvků s dobovou tematikou se vyskytly i na pozadí výstavy „Retro“ v Národním muzeu. A i když jsem je do výstavy zamýšlela také umístit, musela jsem je z finančních důvodů zavrhnout. A tak jsem zvolila spíše jednodušší podobu jako na výstavě „Holduj sportu a pohybu!“, kde byly tematické celky označeny časovým vymezením v podobě letopočtů na bannerech a daná část expozice byla doplněna o informační tabuli. Na výstavě „Retro“ v Národním muzeu byla výstava rozdělená také do tematických celků, především dle časového období, ale vyskytovaly se i tematické celky jako svatební oděvy, orientální oděv či část s botami a kabelkami. I já jsem svoji výstavu podobně namixovala tématy odkazujícími se k danému časovému období a zároveň i k určitému celku, který zastupovaly například zimní oděvy, prádlo, plavky, kabelky, boty atd.

Některé výstavy zabývající se především podobným obdobím jako já, tedy rozpětím let 1948-1989 se částečně svojí vizuální podobou plakátu či výstavní plochy odkazovaly ještě více k dané době, především k její politice, a to zejména červenou barvou. Mezi ně patřila například výstava „Nech šije“... a stálá expozice Retromusea v Chebu. Já ve vizuální podobě mnou tvořené výstavy jsem jako odkaz k tehdejší politicko-kulturní

situaci též užila červenou barvu a jako doplněk jsem k ní zvolila bílou barvu. Na plakátech většiny výstav byla nějakou formou vyobrazená dobová móda a oděvy, což je logické, a tak i já jsem se snažila plakát zajímavě ztvárnit. Mně se jevil sympatický například plakát Retro muzea, na kterém byl vyobrazen dobový prvek „Pan Vajíčko“, který i návštěvníka provázel výstavou. Na jiných výstavách se vyskytoval alespoň jeden grafický motiv odkazující se k tématu výstavy na pozadí edukačních či informačních ploch. A tak i já jsem se inspirovala při tvorbě vizuální stránky edukačních tabulí dobovým prvkem a užila jsem na jeho pozadí puntík v podobě loga „Tuzexu“. Inspirací se mi stala i stálá výstava v Retromuseu v Chebu, kde byly instalovány polepy na zemi v podobě popisu důležité události s její fotografií, které provázely výstavou. Já jsem tuto myšlenku zjednodušila o jednoduché šipky a šipky popisující dané tematické celky, které provázely návštěvníka po směru hodinových ručiček danými tématy. Na druhé tamní výstavě „Když boty, tak botasky“ jsem se inspirovala sokly, které jsem barevně sladila s barvami užitými ve vizuálu výstavy.

Původně jsem chtěla k výstavě kromě pozvánky a plakátu vytvořit i krátký mediální spot, kde by byla vyobrazená modelka, která by se postupně, tak jak by spot běžel, předváděla v různých oděvech dané doby chronologicky uspořádaných. Měla by i dobový účes a doplňky. Bohužel pro časovou náročnost k tomuto mému záměru již nedošlo.

Nápad na tuto výstavu jsem dostala již během bakalářského studijního programu v roce 2014, avšak její ztvárnění jsem si nechala na diplomovou práci magisterského studijního programu. Většina propagačních a edukačních tištěných materiálů prošla úpravou v grafických programech jako je Adobe Illustrator a Adobe Photoshop, které byly volně dostupné na UHK pro studenty učitelství výtvarné výchovy.

2. 1. 1 Plakát

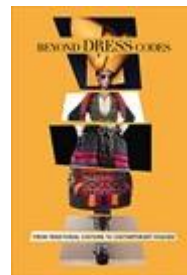
Při tvorbě plakátu jsem se snažila, aby moje koncepce zapadla do celkového konceptu. Nejprve jsem se nechala inspirovat plakáty k českým výstavám, viz kapitola 1. 3. 2. Také jsem se podívala na plakáty zahraničních výstav zabývajících se oděvy. Zaujaly mě dva plakáty, první je na obr. 102, který vypadá, jako by hlavní motiv plakátu – šaty, byly malovány tzv. vodovkami. Tento plakát byl vytvořen britským muzeem Victoria and Albert Museum. Druhý zajímavý plakát byl vytvořen na Kypru, viz obr. 103.

Zde je hlavní motiv plakátu poskládán z různých částí řeckých oděvů, které jsou poskládány vertikálně nad sebou ve stylizovaných rámečcích.

Obr. 102 – Inspirativní plakát č. 1

Zdroj: internet

Obr. 103 – Inspirativní plakát č. 2

Zdroj: internet

Již od začátku jsem měla více méně jasnou koncepci, jak chci plakát vytvořit. Věděla jsem, že chci užít červenou barvu, nejlépe s bílými puntíky, protože to ve mně evokovalo již od dětství módu spojenou s dobou, o které vypráví výstava. Také jsem věděla, že chci na plakát umístit v nějaké podobě oděv, který bude součástí výstavy. A tak jako první vznikl návrh č. 104 dle vzoru inspirativního plakátu, viz obr. 103, kde uprostřed měly být ve stylizovaném rámečku různé stylové části oděvů tak, aby jakoby tvořily jedny dlouhé šaty na bílém pozadí. Kolem měl být červený rámeček s bílými puntíky. Jednou z prvních verzí návrhu byl i obr. 105, kterému měly dominovat v pravém horním rohu různě stylizované jemně do červena tónované geometrické tvary, pod kterými se měl vyjímat jeden zajímavý kousek šatů z expozice. Šaty v daných geometrických tvarech byly různě strukturované či zbarvené tak, aby zapadaly do daného pole a celkové koncepce. V levé části měly být důležité informace a tomu všemu měl dominovat nejprve černý a po okrajích bílý rámeček s červenými puntíky.

Další variací byla série návrhů, které je možné si prohlédnout v příloze E v přiloženém souboru na CD nebo i zástupně zde, viz obr. 106. Jedná se o návrhy, kde je dominantním prvkem rámeček, ve kterém se vyjímá motiv jakoby rozsekaných šatů. Tyto šaty byly poskládány z různých fotografií šatů z výstavy a zajímavě sestříhané tím způsobem, aby tvořily celek a vypadaly jako jedny šaty. Bílé pozadí bylo zdobeno dobovým stříhem z časopisu „Dievča“ z rodinného archivu, viz obr. 110. Užity byly ve vrchní vrstvě kresby oděvů bílé barvy, ve kterých byly umístěny červeně psané informace o výstavě. V dalších návrzích se vizuální podoba plakátu lišila, i když grafická struktura stříhu z časopisu zůstala a nadále překrývala pozadí, nyní červené barvy. Na pozadí plakátu v návrzích buď byly, nebo nebyly umístěny načervenalé

obrysy oděvů ve spodní vrstvě plakátu. Také jsem zkoušela umístit na plakát černobílé kresby siluet oděvů vystavovaných v expozici. Tyto variace návrhů jsou též dostupné v příloze E, jejichž zástupným obrázkem je obr. 107.

Obr. 104 – Návrh č. 1

Obr.105 – Návrh č. 2

Obr. 106 – Návrh č. 3

Obr. 107 – Návrh č.4

Zdroj: vlastní

Zdroj: vlastní

Zdroj: vlastní

Zdroj: vlastní

Finální a realizovaný návrh, viz obr. 108, vycházel z předchozích sérií návrhů. Finální podoba plakátu je umístěna v příloze A. V kapitole 1. 2 se píše o tom, že grafická úprava má svá pravidla a doporučení. Např. je vhodné při tvorbě kompozice a tedy designu stránky užít mřížky. V publikaci s názvem *Škola grafického designu* (Dabner et al., 2014, s. 43) se však uvádí, že mřížky jsou jen pomocné a grafik se na ně nemusí vázat. Také David Jury píše, že grafická pravidla se mohou „*porušovat, ale nikdy ne ignorovat*“ (Jury, 2004, cit dle Samary, 2008, s. 8). Mezi takováto pravidla patří také potřeba originality, zásada méně je více, hledat nové možnosti, užít max. tři druhy písma, barvy užívat s rozvahou a užívat kontrastu, tvořit dle citu, neřídit se módou a inspirovat se historií. (Samara, 2008, s. 247).

Timothy Samara nabádá: „*Řid'te se tím, co cítíte: design je vizuální záležitost.*“ (Samara, 2008. s. 24). Těmito myšlenkami jsem se též při tvorbě vizuální podoby plakátu i doprovodných informačních tabulí a pracovního listu řídila.

V kapitole 1. 2. 3 Mc Wade (2011, s. 190–192) hovoří o důležitosti sestavení zajímavé kompozice a přitom obsahující důležité informace. Vhodné je pracovat např. s efektivním, poutavým a velikým obrázkem. Také Mc Wade (2011, s. 21) říká, že nadpis je vhodný umístit do horní části stránky a pokud je dlouhý, tak jej rozmístit na více řádků. Dále PhDr. Vlastimil Havlík, Ph.D. (2016) doporučuje, aby plakát vždy „*odkazoval na to, co návštěvník uvidí na výstavě,*“ a tak dle této zásady jsem plakát navrhla. Uprostřed plakátu na černém pozadí dominovala koláž z různých počítačově nastříhaných šatů, které byly vystaveny na výstavě. Na červeném pozadí byly umístěny

stylizované siluety různých druhů oděvů, které bylo možné na výstavě zhlédnout, viz obr. 112–127. Zvolila jsem barvy trikolóry s převažující červenou a bílou barvou, jelikož tato vizuální podoba odkazuje k vizuálnímu stylu užívaného na plakátech v době, o které výstava vypráví, viz kapitola 1. 2. 4 (ukázka některých dobových plakátů).

Část užitých grafických prvků na plakátu znázorňující oděv jsem si dovolila převzít z internetu, jiné z titulní stránky Modelů střihové služby Vkus a další jsem si vytvořila, viz obr. 111–127. Přes tyto prvky byl aplikován detail struktury dobového střihu, viz obr. 110. Použila jsem stylové české písmo Bahamas, které má vizuální vyjádření podobné tomu, které se užívalo v době, o které výstava informuje. Náměty obrázků nebo obrázky samotné a především celkovou kompozici tohoto plakátu i předešlých návrhů jsem tvořila pomocí programu Adobe Photoshop a Adobe Illustrator.

Při tvorbě vizuální podoby jsem se snažila řídit pravidly a poučkami z kapitoly 1. 2. 1, 1. 2. 2 a 1. 2. 3 o tvorbě designu. Rozměry plakátu byly velikosti A2 a A3. Plakát jsem chtěla na výstavní plochu nainstalovat nezvykle a v duchu tématu výstavy. Rozhodla jsem se plakát nalepit na modrou látku vyrobenou v té době a na dobové střihy, které jsem si nechala zalaminovat, aby se deštěm nezničily. Modrá látka symbolicky odkazuje barevností na modrou džínsovinu, která byla v dané době u nás oblíbená.

Obr. 108 – Finální verze plakátu

Zdroj: vlastní

Obr. 109 – Instalace plakátu u vstupu do muzea

Zdroj: vlastní

Obr. 110 – Dobový střih

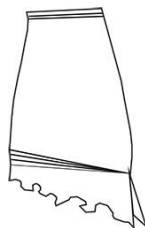
Zdroj: vlastní archiv – Dievča

Obr. 111 – Střih
Zdroj: vlastní

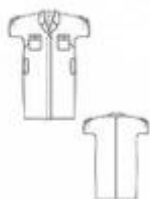
Obr. 112 – Noční košile
Zdroj: internet

Obr. 113 – Sukně
Zdroj: vlastní

Obr. 114 – Rukavice
Zdroj: vlastní

Obr. 115 – Košil
Zdroj: internet

Obr. 116 – Klobouk
Zdroj: internet

Obr. 117 – Brýle
Zdroj: internet

Obr. 118 – Šaty
Zdroj: vlastní

Obr. 119 – Halenka – netopýří rukávy
Zdroj: internet

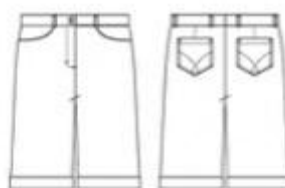
Obr. 120 – Šála
Zdroj: internet

Obr. 121 – Lodičky
Zdroj: internet

Obr. 122 – Ponožky
Zdroj: internet

Obr. 123 – Kraťasy
Zdroj: internet

Obr. 124 – Kabelka
Zdroj: internet

Obr. 125 – Korále
Zdroj: internet

Obr. 126 – Podprsenka
Zdroj: internet

Obr. 127 – Kabát
Zdroj: vlastní

2. 1. 2 Pozvánka

Pozvánku jsem chtěla opět sladit s celkovou vizuální koncepcí. Chtěla jsem vytvořit stylovou a tematicky typickou pozvánku. Zprvu jsem vytvořila dvě verze návrhů. Jedna se týkala většího množství různých obrysů oděvů, které měly symbolizovat různé střihy, ve kterých by byly popsány všechny důležité informace, viz obr. 128. Druhá verze vyobrazovala pouze jeden větší typický obrys střihu oděvu, který nesl informace o výstavě, viz obr. 129. Z hlediska materiálu užitého u prvků, znázorňujících oděv nebo bílý rámeček, jsem zvažovala možnost použít buď bílou látku, nebo bílý papír připevněný na látce z dané doby. Nejprve jsem chtěla zvolit látku s kombinací barev – červené pozadí a bílé puntíky, která by odpovídala i celkovému tematickému laděním ale i designu čelní plochy zadní části muzea, kde byla tato kombinace užita, a která na výstavě upoutala pozornost návštěvníka na první pohled, viz obr. 176.

Verze pozvánky jsem si zkusila vyrobit a poté jsem vybrala návrh č. 129, avšak s drobnými obměnami, viz obr. 130. Nakonec jsem vytvořila pozvánku na dobovém vynálezu a hitu tehdejší doby – červené šustákové látce se zubatě střiženým okrajem, na který byla přišita silueta oděvu z pauzovacího papíru s důležitými informacemi k výstavě. Papírový střih měl symbolizovat nejen dobový střih oděvu, ale především to, že střihy se tehdy tvořily na lehce průhledný papír.

Obr. 128 – Návrh na pozvánku č. 1

Zdroj: vlastní

Obr. 129 – Návrh na pozvánku č. 2

Zdroj: vlastní

Obr. 130 – Zkušební realizace pozvánky

Zdroj: vlastní

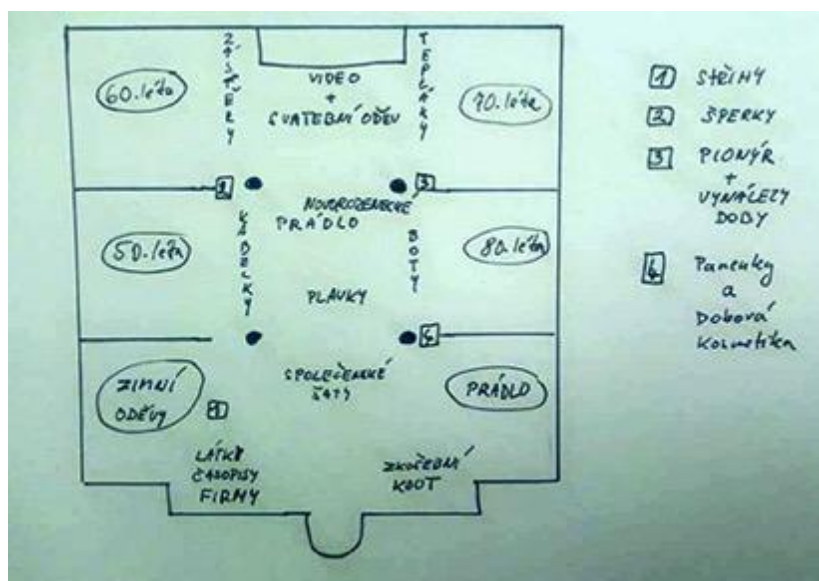
Obr. 131 – Finální realizace pozvánky

Zdroj: vlastní

Pro úpravu jsem opět zvolila program Adobe Illustrator a tisk. Černě potištěný a vystřižený pauzovací papír s údaji byl přišit k šustřáku jako symbol toho, že v době, ke které výstava odkazuje, se šily módní oděvy často doma. Pozvánka v takovéto formě vznikla v omezeném nákladu jen 10 kusů pro vybrané instituce a jedince kvůli časové i materiálové nákladnosti, zatímco pro veřejnost jako pozvánka sloužil zmenšený plakát o velikosti A5.

2. 1. 3 Prvky výstavy a rozvržení exponátů ve výstavní síni

Pro výstavu jsem si vybrala město Hořice v Podkrkonoší, a to nejen kvůli tomu, že k němu mám blízký vztah, ale především z toho důvodu, že Štorchova síň hořického muzea velmi souzněla s mojí koncepcí výstavy, jelikož výstavní plocha se skládá z pomyslných šesti částí – kójí a dvou velmi úzkých prostor u vchodu do síně. Mým prvotním záměrem bylo vystavit módu čtyř desetiletí a do zbylých prostor umístit foto koutek a zbylé drobné exponáty. Ale jelikož jsem objevila mnoho cenných dobových exponátů, změnila jsem koncepci. Exponáty jsem získala nejen výpůjčkami z muzeí, kterými byly: Muzeum Východních Čech v Hradci Králové, UPM, Jičínské muzeum a Hořické muzeum, ale i další důležitou část tvořily exponáty vlastní široké rodiny a především občanů z královéhradeckého kraje, kteří byli ochotni mi jejich rodinné poklady na výstavu propůjčit. Poptávala jsem se po exponátech jak osobně, tak i prostřednictvím internetových výzev.

Obr. 132 – Půdorys prostoru a tematické rozmístění exponátů

Zdroj: vlastní

Bylo mi líto, že nebyla možnost vystavit více exponátů, neboť se jich sešlo velké množství a mým cílem výstavy byl edukační potenciál pro mladou generaci. Avšak přiznávám, že i když exponáty svůj edukační potenciál splnily a všechny byly důležité v daném celku, tak jich mohlo být pro vizuální přehlednost méně. Nakonec tedy vznikly čtyři kóje prezentující módu daných desetiletí a k tomu doplňkové tematické celky, viz obr. 132.

Na výstavě bylo několik zajímavých výstavních i edukačních prvků. Kromě vystavených exponátů si žáci mohli vybrané exponáty tzv. osahat, k čemuž sloužily i vzorníky látek z té doby. Dále si mohli prohlédnout na daném oděvu připnuté historické fotografie nebo střih, podle kterého byl oděv ušit.

Obr. 133 – Střih oděvu
Zdroj: vlastní

Obr. 134 – Dobové fotografie oděvu
Zdroj: vlastní

Obr. 135 – Dotyk věcí
Zdroj: vlastní

Oděvy si žáci mohli prohlédnout na figurínách (vždy u daného desetiletí a vybraného tematického celku), na polo figurínách (společenské šaty) nebo na ramínkách na závěsných systémech či vitrínách. Původně jsem zamýšlela zavěsit ramínka na háčky nebo hřebíky, ale nebylo mi to doporučeno kvůli technickému stavu stěn muzea. Dále musím podotknout, že sehnat alespoň pár figurín k vypůjčení pro oblastní muzeum a studentskou práci nebylo jednoduché. Snažila jsem se pracovat s technickými a finančními možnostmi muzea. Kvůli omezenému finančnímu rozpočtu byly na výstavě použity různé vitríny, viz obr. 136–138 a sokly z depozitáře muzea.

Obr. 136 – Jeden typ vitríny
Zdroj: vlastní

Obr. 137 – Druhý typ vitríny
Zdroj: vlastní

Obr. 138 – Třetí typ vitríny
Zdroj: vlastní

U každého oděvu nebyly uvedeny detailní informace – rok výroby, původ, materiál atd., ale každý oděv, který nebyl v časově označené kóji, měl na sobě číslici odkazující na léta, kdy byl vyroben nebo nošen – 50, 60, 70, 80. Ke každému tematickému celku byl vytvořen edukační text a edukační tabule, viz ukázka obr. 139, na které si návštěvníci mohli přečíst o daných módních prvcích oděvů či o celkovém a nejen módním klimatu. Jelikož jsem si uvědomila, že by se návštěvníci mohli těmito informacemi snadno zahltit, ale zároveň jsem potřebovala na výstavu umístit větší množství informací, zvažovala jsem vydat tyto informace v brožuře. Tu jsem ale pro finanční nákladnost zamítla a vytvořila jsem velkoformátové edukační tabule (50., 60., 70., 80. léta, zimní oděvy) o velikosti A1. V případě potřeby jsem použila menší edukační tabule A2 (prádlo) nebo A4 (ostatní).

Jednotícím prvkem bylo červené pozadí zdobené bílými puntíky v podobě barevně upraveného loga firmy Tuzex. Upravené logo v grafickém editoru mělo bílé rysy, zatímco originál měl modré obrysy, viz obr. 140. Logo firmy Tuzex jsem zvolila proto, že tato firma byla fenoménem dané doby. Na pozadí informačních tabulí se také vyjímalý různé grafické prvky v podobě stylizovaných kreseb, maleb, fotografií, forem oděvů a stylizovaných obrázků vytvořených pomocí mixu médií. Například pro úvodní text, viz obr. 139, byly užity barevně upravené motivy z titulních stránek střihů od firmy Vkus, viz obr. 141 a obr. 142. Uprostřed na bílém pozadí byl aplikován text černým písmem typu Bahamas.

Obr. 139 – Úvodní text
Zdroj: vlastní

Obr. 140 – Logo Tuzexu
Zdroj: internet

Obr. 141 – Detail 1
Zdroj: vlastní

Obr. 142 – Detail 2
Zdroj: vlastní

Též při úpravě edukačních tabulí jsem se snažila řídit teoretickými radami z kapitoly 1. 2. V kapitole se doporučuje umístění textu do mřížky, avšak já jsem zvolila jednodušší podobu. Jednak proto, že si myslím, že aplikace textu pomocí různorodých mřížek je až moc moderní a já jsem se chtěla přiblížit tehdejší době, ale především jsem potřebovala přehledně umístit velké množství textu. Edukační tabule byly tvořeny v programu Adobe Photoshop a Adobe Illustrator.

V prvním návrhu jsem aplikovala prvky oděvů nebo módních účesů do pozadí textu. A i když byla zvýšena průhlednost těchto grafických prvků, které byly barevně upravené a různě filtry stylizované, viz obr. 143 a dále příloha C, bylo mi doporučeno návrh přepracovat pro sníženou čtivost textu, což byl oprávněný argument. O to větší pro mě bylo překvapení, když jsem později zjistila, že grafický designér výstavy „Retro“ v Národním muzeu v Praze vytvořil podobnou koncepci textu v pozadí scén výstavy, viz kapitola 1.3.

Dala jsem přednost přehlednějšímu grafickému ztvárnění, kde ozdobné grafické prvky s tematickými zobrazeními byly umístěny různě na okraje edukační tabule, viz obr. 144. Detailnější podoba realizovaných edukačních tabulí a propagačních materiálů se nachází v příloze A.

Obr. 143 – Starší návrh designu tabule

Zdroj: vlastní

Obr. 144 – Finální návrh edukační tabule

Zdroj: vlastní

Vizuální stránku výstavy je možné si prohlédnout na fotografiích instalace výstavy v příloze B. Z těchto fotografií je zřejmé, že každé ze čtyř vybraných prezentovaných desetiletí mělo sjednocující stejnou výstavní koncepci, viz kap. 2.1.3.1.

2. 1. 3. 1 Uspořádání kójí jednotlivých desetiletí

Část výstavy, kde se nacházely exponáty vážící se tematicky k jednomu z období 50., 60., 70., 80. let, jsem chtěla uvést a představit nějak zajímavě. Po dlouhé rozvaze jsem se rozhodla pro variantu, že ve všech kójích, které jsou ve tvaru písmene „U“, bude vždy jedna úvodní stěna, ta užší, věnována úvodu do tématu dané kóje, viz obr. 145. Tento princip se opakoval ve všech kójích v jednotlivých desetiletích a v kóji

se zimními oděvy a s prádlem. Vždy na té užší straně u vstupu stála figurína oblečená do dobových šatů. Vedle ní vprostřed stěny byl z vrchu spuštěn pruh látky, který byl nahoře připevněn na kovovou tyčku a v úrovni soklu byl nainstalován na papírovou ruličku a společně s ní umístěn převisle na sokl. O tomto pruhu látky je důležité vědět, že daná užitá látka byla vyrobena v daném časovém období, které prezentuje kóje. Získat dlouhý starobylý pruh látky nebylo snadné. Na látce byl umístěn rozložený střih oděvu i s jeho popisem. Snažila jsem se vybrat typické střihy pro dané desetiletí. Zároveň tyto střihy byly autentické a historické od firmy Vkus z osobního archivu. Jeden střih – pro 50. léta byl vytvořen dle podkladů získaných v archivu knihovny UPM z publikace s názvem Ženské a dětské strihy. U každého střihu jsem vždy tu největší část střihu nechala předělat tak, aby byl vytvořen z pauzovacího papíru a na něm bylo natištěno časové období, které uvádí, viz obr. 146. Vedle látky a soklu byla umístěna edukační tabule popisující dané období a módní prvky různých druhů oděvů. Na zbylých třech stěnách byly umístěny na ramínkách dobové oděvy. Tam, kde to šlo, jsem se snažila oděvy uspořádat i podle výšky, tedy šaty pro malou holčičku byly zavěšeny níže než šaty pro dospělou ženu. Uprostřed byla umístěna vitrina s dobovými svetry a košilemi. Vystavovaly se všechny možné druhy oděvů od kalhot, kraťasů, sukní, šatů, po trička, saka, halenky a svetry.

Analogicky byly tvořeny i zbylé tři kóje. Vizuální podoba informačního edukačního materiálu byla v podstatě stejná, pouze se měnila podoba a umístění doplňujících grafických prvků v okrajových částech tabule. Ty měly znázorňovat typické účesy muže a ženy daného desetiletí, viz obr. 147, 149–150, 152–156, které sloužily jako grafické prvky. Tyto obrázky jsem získala na internetu a variovala je pomocí grafického programu Adobe Photoshop, kde jsem na ně aplikovala různé filtry a barevně je sjednotila do červena, viz obr. 147 a 148 nebo obr. 150 a 151.

Obr. 145 – Presentace daného desetiletí
Zdroj: vlastní

Obr. 146 – Střih na dobové látce – detail
Zdroj: vlastní

Obr. 147 – Účes a la 70.léta

Zdroj: internet

Obr. 148 – Stylizace obr. č. 147

Zdroj: vlastní

Obr. 149 – Střih a la 70. léta

Zdroj: internet

Obr. 150 – Účes a la 80. léta

Zdroj: internet

Obr. 151 – Stylizace obr. 150

Zdroj: vlastní

Obr. 152 – Vlasy a la 80. léta

Zdroj: internet

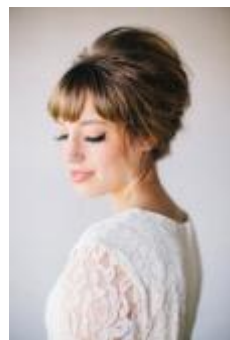
Obr. 153 – Účes ženy a la 50. léta

Zdroj: internet

Obr. 154 – Střih vlasů a la 50. léta

Zdroj: internet

Obr. 155 – Účes ženy a la 60. léta

Zdroj: internet

Obr. 156 – Střih vlasů a la 60.léta

Zdroj: internet

2. 1. 3. 2 Uspořádání kóje se zimním oblečením

Jelikož se mi podařilo najít větší množství oděvů se zimní tematikou, dovolila jsem si jednu kóji věnovat těmto oděvům. Po pravé straně kóje jsem vystavila po jednom

zástupci typických kabátů daného desetiletí a po levé straně typické zástupce bund a lyžařských oteplovaček. Pod touto levou stranou byly umístěny zajímavé dobové kousky zimních bot. Prostřední stranu na vrchu zdobily dětské bundy a obraz, ve kterém byly umístěny po jednom z každého páru rukavice z různých období, viz obr. 158. Tento nápad s obrazem jsem uplatnila i v jiných částech výstavy, zejména v protější kóji s prádlem a na bocích zadního čela výstavy, jako jeden z dominantních prvků. Obrazy jsem vytvořila sestavením rámu a jejich natřením načerno, následně jsem napnula plátna na rámy. Oděvy jsem nainstalovala pomocí špendlíků i nitě na plátno, viz obr. 158. Inspirací mi pro tento nápad byla výstava „Missouri Art Colour“ z roku 2016 v londýnském Fashion and textile museum, kde byl jeden výstavní kousek oděvu umístěn tak, že vypadal jako plastický obraz, viz obr. 157. Na opačné straně stěny byl umístěn edukační text o celém období. Pod obrazem s rukavicemi byly druhé části páru, kterého se mohli návštěvníci dotknout a tzv. si osahat materiál. Pod bundami a obrazem byla umístěna pyramida z krabic a na nich byly umístěny pokrývky hlavy. Na krabičce bylo vždy uvedeno dané časové období, ze kterého čepice pocházela, viz obr. 159. Zkraje a uprostřed místnosti byla umístěna vitrína s dobovými střihy od firmy Vkus.

Obr. 157 – Inspirace instalace
Zdroj: vlastní

Obr. 158 – Instalace rukavic
Zdroj: vlastní

Obr. 159 – Instalace čepic
Zdroj: vlastní

2. 1. 3. 3 Uspořádání kóje s prádlem

Naproti prostoru kóje se zimními oděvy byla kóje s prádlem. Po pravé straně kóje byl po jednom z každého období vystaven župan a po levé straně noční košile či pyžamo. Na prostřední stěně bylo umístěno po jednom z každého období souprava spodního prádla – košilka a kalhotky. Po stranách této střední stěny byly rozmístěny obrazy, ve kterých byly umístěny buď podprsenky, viz obr. 160, nebo ponožky a punčochy, viz obr. 161. Tyto obrazy pro danou expozici jsem též vyráběla sama. Ve spodní části střední plochy se žáci mohli dotknout obdobných podprsenek nebo druhých párů ponožek a prohlédnout si jejich tvar, materiál atd. Uprostřed kóje byla umístěna vitrína s kalhotkami, podvazkovým pásem a silonkami. Na pravé straně kóje byl umístěn

edukační text, který opět zdobily grafické prvky odkazující se k výstavnímu tématu kóje, viz obr. 162, kterými byly ponožky, noční košilka a podprsenka. Tyto prvky opět byly užity již ve změněné podobě na plakátu. Jsou to tedy převzaté grafické prvky z internetu a opět upravované mnou v grafickém editoru, viz kap. 2. 1. 1.

Obr. 160 – Instalace podprsenek
Zdroj: vlastní

Obr. 161 – Instalace ponožek a punčocháčů
Zdroj: vlastní

Obr. 162 – Detail grafiky – edukační tabule „Prádlo“
Zdroj: vlastní

2. 1. 3. 4 Uspořádání středu výstavní plochy

V přední střední části výstavy dominovaly společenské šaty vystavené na figurínách doplněné o dobové boty. V zadní části středu místnosti byl umístěn koutek se svatebními šaty a audiotechnikou. Uprostřed místnosti byly umístěny čtyři tematické celky – ve vysoké vitríně plavky, ve druhé vitríně novorozenecké prádlo a po stranách těchto vitrín se nacházely zbývající dva tematické celky – zprava boty a zleva kabelky. Ty byly vystaveny na různě velikých barevných červených nebo bílých soklech, které jsem vyráběla z lepenky a natírala barvou, viz obr. 163. Všechny čtyři tematické celky měly vytvořené edukační informativní tabule o velikosti A4. Obzvlášťující grafické prvky mají různý původ, avšak vždy na danou kresbu nebo fotografii byl aplikován filtr nebo změněná barevnost pomocí programu Adobe Photoshop. Grafický prvek zdobící informační tabuli o novorozenecké módě jsem si nakreslila a poté jsem jej upravila a aplikovala na upravené červené pozadí do bílého rámečku, viz obr. 164. Informační tabuli o módě bot zdobily upravené podoby obrysové kresby fotografie bot z výstavy,

viz obr. 165. Informační tabuli o plavkách zdobily obrázky plavek mnou vytvořené v grafických editorech, viz obr. 166 a 168, ale i jeden prvek převzatý z titulní stránky stříhu firmy Vkus č. 24351, viz obr. 168. Grafické prvky zdobící informační tabuli s kabelkami vznikly vyfocení reálných kabelek vypůjčených na výstavu a následnou úpravou v počítačovém programu v Adobe Photoshop.

Obr. 163 – Zkouška – výroba podstavců

Zdroj: vlastní

Obr. 164 – Detail edukační tabule – mateřství

Zdroj: vlastní

Obr. 165 – Detail edukační tabule – boty

Zdroj: vlastní

Obr. 166 – Detail – plavky č. 1

Zdroj: vlastní

Obr. 167 – Detail-plavky č. 2

Zdroj: upravený ze stříhu

Obr. 168 – Detail – plavky č. 3

Zdroj: vlastní

Obr. 169 – Detail – kabelka č. 1

Zdroj: vlastní

Obr. 170 – Detail – kabelka č. 2

Zdroj: vlastní

Obr. 171 – Detail – kabelka č. 3

Zdroj: vlastní

2. 1. 3. 5 Rozmístění sportovních oděvů a zástěr

Obrazy a kouty se sportovními oděvy a zástěrami byly umístěny po stranách čela zadní části výstavní plochy muzea. V podstatě se nacházely po stranách tematického úseku se svatebními oděvy, které byly na středu zadního čela. Napravo byly umístěny sportovní oděvy, kterým dominoval vývoj teplákových souprav – vždy po jednom vzoru z daného historického období. U zástěr taktéž. Dominantou nejen této části, ale i celkové expozice byl vždy jeden vybraný kousek umístěný do rámu tvořící obraz, viz obr. 172 a 173. Opět jsem tyto obrazy vytvářela. Informační tabuli o sportovních oděvech doplňoval grafický prvek teplákové soupravy, který vznikl vyfocení vystaveného kousku a následnou úpravou v počítačovém programu, viz obr. 175. Druhý motiv odkazující se k figuríně chlapce ve cvičebním úboru, viz obr. 174, byl převzat z titulní strany stříhu firmy Vkus, viz obr. 191 a upraven v grafickém editoru.

Obr. 172 – Teplákovka
Zdroj: vlastní

Obr. 173 – Zástěra
Zdroj: vlastní

Obr. 174 – Cvičební úbor
Zdroj: vlastní

Obr. 175 – Teplákovka
Zdroj: vlastní

2. 1. 3. 6 Prostor s audiovizuální technikou

Jak jsem již v úvodu kapitoly popisovala, chtěla jsem, aby byl na výstavě zapojen i jiný dobový prvek, než jen oděvy. Proto jsem se rozhodla spojit tuto myšlenku s doprovodným programem k výstavě a s edukační složkou. Umístila jsem do středu zadní předsunuté plochy dobovou televizi. V televizi se promítaly dobové záznamy z oděvních podniků, módních přehlídek aj. – více v kapitole 2. 2. Před televizí byly do tvaru písmena „U“ umístěny červené židle. Za televizí, stejně jako v ostatních částech představujících dané desetiletí, se vyjímal papírový stříh umístěný na dobové látce. Tento úsek byl spojovací linií mezi kójemi 50. a 60. let s kójemi s módou 70. a 80. let, ale také to byl centrální prostor zadní části výstavní plochy muzea.

Po stranách soklu s dobovým televizorem jsem umístila čtyři figuríny tvořící dva páry novomanželů ve svatebním oděvu – zprava svatební oděv z 80. let a zleva svatební oděv ze 70. let.

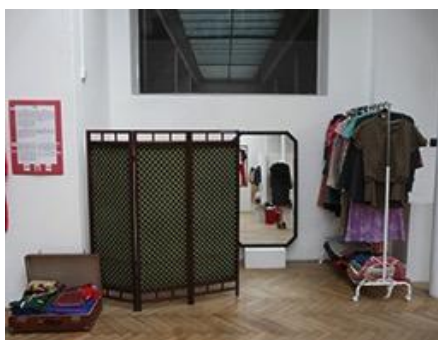

Obr. 176 – Instalace audiovizuální techniky a svatebních oděvů

Zdroj: vlastní

2. 1. 3. 7 Zkušební koutek

Po pravé straně při vchodu do výstavní síně, tedy závěrem výstavy – si návštěvník mohl vyzkoušet dobové oděvy. Původně jsem chtěla vytvořit v této části zkušební kout a v druhé analogické části Štorchovy síně foto koutek s fotografickou plochou o velikosti 2 × 2 metry. Pozadí ve fotokoutku mělo být vytvořeno na jednobarevném červeném podkladu s vytištěnými obrysy log dobových firem, které se zabývaly oděvním průmyslem. Z finančních důvodů z tohoto plánu sešlo. Druhým důvodem bylo, že jsem našla velké množství zajímavých exponátů, které jsem chtěla návštěvníkům a zejména žákům přiblížit.

Obr. 177 – Zkušební koutek

Zdroj: vlastní

2. 1. 3. 8 Koutek s dobovými látkami, obaly firem a časopisy

Z druhé strany vstupu do místnosti byl umístěn úvodní text. Zde se návštěvník dozvěděl politicko-ekonomicko-kulturní historické pozadí doby, o kterém výstava vypráví. Dále

se zde nacházel tematický celek věnovaný dobovým látkám v podobě vzorníků bytového textilu, které byly půjčeny z pobočky UPM muzea v České Skalici, ale i vzorníků různých látek, ze kterých se šily oděvy, umístěných na stole. Tyto vzorníky jsem vyráběla. Na druhé části stolu byly umístěny dobové časopisy s módní tematikou ze soukromého archivu, které si návštěvníci mohli prohlédnout. Patřily mezi ně např. časopisy jako *Odívání*, *Pramo*, *Žena a život*, *Dievča*, viz obr. 178. Informační tabuli popisující dobové módní časopisy, viz obr. 179 obzvlášťnovaly grafické prvky v podobě titulních stránek, na které byly aplikovány různé grafické filtry z programu Adobe Photoshop, viz obr. 180–181. Na jedné stěně tohoto tematického zákoutí byla i edukační tabule informující o oděvních podnicích a jejich výrobních programech. Edukační tabule byla ozdobena autentickými obaly oděvů a tzv. „bony“ z Tuzexu, o nichž se návštěvníci zde též dozvěděli.

Obr 178 – Časopisy a vzorníky
Zdroj: vlastní

Obr.179 – Časopisy
Zdroj: vlastní

Obr. 180 – Časopis
Zdroj: soukromý archiv

Obr.181– Stylizace
Zdroj: vlastní

2. 1. 3. 9 Podlaha – navigační systém

Návštěvníky celou výstavou provázel navigační systém na podlaze, který tvořily drobné úzké šipky umístěné ve směru hodinových ručiček doplněné o šest větších šipek. Ty uváděly hlavní tematické celky v šesti hlavních prostorách sítě, tedy v šesti kójičkách. Jednalo se o šipky vytvořené v programu Adobe Illustrator. Šipky byly vyrobeny jako samolepky a byly přilepeny na podlahu, viz obr. 182 a 183.

Obr. 182 – Návrh navigačního systému
Zdroj: vlastní

Obr. 183 – Realizace navigačního systému
Zdroj: vlastní

2.2 Doprovodný program k výstavě

Jako doprovodný program k výstavě sloužil pracovní list a případně komentovaná prohlídka, dále i více než hodinu dlouhá smyčka videí ukazujících dobové módní přehlídky a ukázky z textilních podniků. Více o dobových záznamech je napsáno v kapitole 2. 2. 3. 1.

Pro žáky středních škol byl připraven edukační program, což bylo i jedním z vedlejších cílů mé diplomové práce. Následující text a kapitoly popisují proces příprav, tvorby a uskutečnění edukačního programu se žáky SŠ.

Cíle programu:

Mým cílem bylo vytvořit poutavý a pestrý edukační program v muzeu k výstavě, ke které jsem tvořila vizuální stránku, a která nesla název „Móda a odívání mezi lety 1948–1989 v Československu.“ Během programu jsem chtěla žáky seznámit nejen s druhy oděvů, ale i s danými charakteristickými prvky a vlastnostmi daného desetiletí. Mým záměrem bylo žákům přiblížit dobu jako takovou. A tak se žáci dozvěděli krátce i o politické či ekonomické a kulturní situaci a dalších významných historických momentech, tehdejších vynálezech a jiných kulturních aspektech dané doby v Československu. Záměrem programu nebylo propagovat tehdejší režim. Tento program i výstavu jsem vytvořila pro žáky se záměrem poučit je o dané době, jelikož žáci dnes vyrůstají v jiném kulturním klimatu a tuto dobu znají pouze zprostředkovaně. Záměrem programu tedy bylo, aby si žáci udělali představu o dobové situaci, a případně aby si porovnali možnosti lidí žijících v tehdejší době s možnostmi lidí dnes.

Charakteristika programu:

Edukační program k výstavě byl vytvořen na základě studia odborné literatury, z které jsem hlavní postřehy popsala v kapitole 1. 6 a která pojednává o doprovodném programu k výstavě.

Svůj program jsem zařadila do programu smíšeného, konkrétněji do animací. A to proto, že splňuje všechny vlastnosti animace, které jsou popsány Brabcovou v kapitole 1.6.1. Jsou to tyto vlastnosti: užití ústního projevu, teoretických vědomostí, zapojení praktické činnosti i pozorování daného díla (Brabcová, 2003, s. 153–154). Podle mého názoru připravený program splňoval i to, jaký smysl vidí Horáček v animacích a co by měly obsahovat, viz kap. 1.6.1. Smyslem animací je zprostředkovat žákům citový

zážitek, probudit v nich tvůrčí potenciál, rozvíjet sociální vazby a nenucenou formou je poučit o dějinách umění (v tomto případě historii oděvů a tehdejší módy účesů i líčení), naučit návštěvníky vidět hodnoty a význam v daném uměleckém pojetí a probudit v nich i zálibení v umění (Horáček, 1998, s. 74).

Samotnou tvorbu a náměty programu jsem konzultovala s didaktičkou výtvarné výchovy na UHK PhDr. Katarínou Přikrylovou, Ph.D. Vznikly dvě verze programu animace, a to zkrácená verze trvající dvě vyučovací hodiny a tzv. plná verze trvající čtyři vyučovací hodiny.

Já osobně jsem se angažovala kvůli časové vytiženosti z důvodu povinnosti docházky na denním studiu na univerzitě UHK pouze u vybraných programů s místními školami, především se školou Gymnázium, SOŠ, SOU a VOŠ Hořice a jejich gymnaziálním oborem. Od pana ředitele školy i účastníků edukačního programu jsem dostala souhlas s uveřejněním fotografií z programu. Fotografie se nacházejí v příloze C a všechny uvedené fotografie pocházejí z vlastních zdrojů.

Metodický list k programu:

V kapitole 1. 6. 1 Brabcová uvádí, že ke každému edukačnímu programu by měl být vytvořen metodický list pro učitele. Ten by mu měl poskytnout dostatek informací o programu, aby mohl žáky dostatečně připravit na průběh návštěvy muzea (Brabcová, 2003, s. 150-155). Metodické listy ke zkrácené i plné verzi programu jsou dostupné v příloze F (Zkrácená verze programu – nabídka programu) a v příloze G (Plná verze programu – nabídka programu). Tyto přílohy jsou umístěny na CD.

Brabcová uvádí, že by muzejní edukační programy měly navazovat na RVP ve školách, případně ŠVP škol (Brabcová, 2003). A tak byl program vytvořen ve shodě s RVP gymnázií pro vzdělávací oblast výtvarné výchovy. Při tvorbě edukačního programu jsem pro kategorii očekávaných výstupů vycházela z dokumentu s názvem Rámcový vzdělávací program pro gymnázia a ze vzdělávacího obsahu pro výtvarný obor (Balada et al., 2007). V dokumentu oficiální nabídky edukačního programu školám, viz příloha F a příloha G, jsem užila doslovné citace konkrétních bodů z kategorie očekávaných výstupů a konkretizace učiva v návaznosti na RVP G pro výtvarný obor (Balada et al., 2007). U těchto konkrétních bodů jsem užila a následně tučně označila ty části bodů, kterých se edukační program týkal.

A jak jsem již uvedla v kapitole 1. 6. 2, pro tvorbu obsahu ostatních kategorií uvedených v oficiální nabídce školám jsem vycházela z několika zdrojů – z vědomostí ze seminářů a praktických úkolů s didaktickou dějepisu na UHK Mgr. Irenou Kapustovou, dále z vědomostí ze seminářů a konzultací didaktickou výtvarné výchovy na UHK PhDr. Katarínou Příkrylovou, Ph.D., která vyučuje galerijní animaci a také z faktů uvedených v kapitole 1. 6. 1. Inspirovala jsem se i studiem programů v publikaci Brána muzea otevřená (Brabcová ed., 2003, s. 150 – 533). Brabcová dále apeluje na to, aby si školy uvědomily vzdělávací potenciál muzeí a navštěvovaly je, protože muzeum může mít někdy i větší vzdělávací potenciál než škola. (Brabcová, 2003). A tak jsem si zajímavým zpracováním připravila téma, o kterém se žáci málo kdy ve škole dozvědí.

Zhodnocení programu:

Dovoluji si říci, že vznikl pestrý program, který žáky velmi bavil, až tak, že se jim nechtělo z muzea i přesto, že již museli, neboť jim skončilo vyučování. Především vznikl program, který v nich zachoval nejen otisk toho, jaká byla móda oděvů, ale i nádech dobové problematiky týkající se tehdejšího života. Zpětná vazba od učitelů a žáků daných tříd účastnících se programu byla též kladná, viz kapitola 2. 3.

2. 2. 1 Popis zkrácené verze edukačního programu

V kapitole 1.6.1 se dočteme, že přední odborník na galerijní animace a zprostředkování umění připouští, že neexistuje přesně daný a obecně platný postup při tvorbě animace. Dodává však, že by měla být vyvážená praktická a teoretická část animace (Horáček, 1998, s. 74). Toto jsem se též snažila uplatnit, avšak v závislosti na kratší či delší verzi programu s menším či větším úspěchem. V krátkém programu teoretická část trvala 65 minut a praktická část trvala 50 minut. V tzv. plné verzi programu teoretická část trvala 110 minut a praktická část trvala 110 minut. V kapitole 1.6.1 Horáček dále uvádí, že by animace měla být rozdělena na motivační část, hlavní pracovní část a závěr (Horáček 1998, s. 74). I toto časové rozvržení jsem se snažila dodržet.

2. 2. 1. 1 Diskuze a ukázka rodinných dobových pokladů rodičů a prarodičů

Jelikož prý neexistuje přesně daný postup při tvorbě animace, rozhodla jsem se vytvořit animaci následovně. V úvodní motivační části jsem užila tzv. ledolamku. V teoretické

části práce se v kapitole 1.6.1 dočteme, že ledolamka má za úkol tzv. prolomit ledy mezi animátorem a žáky a navodit tak příjemnou atmosféru (Šobán 2007, s. 69–73). Jako ledolamku jsem zvolila aktivitu, kdy proběhla vzájemná komunikace a diskuze mezi animátorem a žáky. Žáci měli za úkol si přinést dobový předmět, nejlépe oděv, který se nacházel v jejich rodině či v blízkém okolí. Měli za úkol zjistit, kdo tento oděv nosil, kdy vznikl a případně jakými dobovými prvky módy se vyznačuje. Bonusem bylo, když si žáci přinesli i dobovou fotografii s tímto oděvem či předmětem. Žáci dostali tuto informaci od učitelů, kteří měli za úkol lehce připravit žáky na program, například seznámením s tématem. Poté, co žáci přišli do muzea, proběhlo představení oděvů či předmětů ostatním žákům, kteří se mohli ještě ptát a společně diskutovat. Žáci hádali například z jakého období je daný oděv, museli říct na základě čeho tak usuzují a zda doma nebo v blízkém okolí viděli podobný kus a následně jsem se žáků zeptala, zda mají představu, čím byla charakteristická móda desetiletí, ve které byl daný předmět nošen nebo vyroben. Tato aktivita trvala přibližně 10 minut.

2. 2. 1. 2 Komentovaná prohlídka

Následovala komentovaná prohlídka, která trvala v rozmezí 50 minut. V úvodu komentované prohlídky byli žáci seznámeni s politicko-ekonomickou situací mezi lety 1948–1989, a to nejen v souvislosti s oděvním průmyslem. Prohlídka probíhala po vyznačeném směru, následovalo tedy zastavení u úseku, kde byly prezentovány firmy módního průmyslu. Žáci si mohli prohlédnout i platební poukázky tzv. „bony“ do Tuzexu.

V kapitole 1. 6. 1 uvádím, že Horáček upozorňuje na důležitost hmatového vjemu. Říká, že pokud není možný, je dobré obstarat jeho náhradu či zástupnou formu (Horáček 1998, s. 95). A tak se v této části nacházely i vzorníky látek, které si žáci mohli tzv. osahat. Dále jsem jim ukázala, jaké nové materiály během těch let vznikly, a představila jsem jim reálné kousky oděvů z těchto materiálů. Žáci tedy měli možnost se seznámit například s bundou ušitou z jedné z prvních džínsovin vyrobených v Československu nebo jsem jim předvedla trička a svetry ze syntetických materiálů. Také si žáci v této části mohli prohlédnout dobové časopisy. Následně jsme po směru prohlídky přešli do úseku s názvem zimní oděvy. Žáci se ve zkratce dozvěděli historii zimní módy. Ukázala jsem jim, pro které období byly dané střihy a materiály charakteristické. Například si žáci prohlédli lyžařské kalhoty a jednu z prvních zimních bund, ale i třeba bundu z 80. let s odnímatelnými rukávy v Safari stylu, která byla ušita

podle střihu tehdejší stříhové služby Vkus. Ostatně v této části byla i vitrína s takovými stříhy. Žáci si též mohli vyzkoušet, obtěžkat a osahat velmi těžký kabát z 50. let anebo si mohli vyzkoušet různé dobové rukavice. Upozornění byli třeba i na to, že dříve děti nosily rukavice úpletové a navrch si ještě navlékaly šustřákové (nepropustné), aby se ty spodní úpletové rukavice brzy nepromáčely. Prohlédnout si mohli i dobové čepice a boty jako galoše, tuleňky, sněhule či boty na sjezdové lyžování. K zimnímu odívání jsem jim ukázala i jednu dobovou fotografii s botami, kterým se říkalo galoše – tzv. stadionky, nazývané „šedý mor“, viz obr. 184.

Obr. 184 – Ukázka zimního oděvu (r. 1960)

Zdroj: soukromý archiv

Následně jsme se posunuli do první kóje s módou 50. let, respektive s módou od roku 1948. Zde žáci byli informováni o charakteristických prvcích dobové módy. Získali důležité informace, jaké materiály a střihy, oděvní doplňky či jaké účesy a make-up se nosil. Také se dozvěděli určité zajímavosti, které jim třeba dnes mohou přijít zvláštní. Například to, že ženy kostým původně měly jako sváteční oděv, a až později se začal nosit i do zaměstnání. Zaujalo je i to, jak děti chodily oblékané do školy. Žákům jsem ukázala i dobové fotografie, viz obr. 185.

Obr. 185 – Ukázka dobové oděvu - teplákové soupravy (r. 1960)

Zdroj: soukromý archiv

Závěrem v této kóji jsem žákům ukázala střih typický pro dívčí dětské šaty té doby, tzv. princess střih, který byl nainstalovaný jako dekor výstavy. Poté jsme se přesunuli

do 60. let. Nejprve jsem se zeptala žáků, zda znají dvě světové módní ikony, francouzskou filmovou herečku Brigitte Bardot nebo britskou modelku Twigy, přičemž jsem jim obě dvě ukázala na fotografiích. Ptala jsem se jich, zda odhadnou, co bylo typické pro módu těchto let. Vysvětlila jsem jim, že obě, Brigitte Bardot i Twigy byly jakýmsi vzorem pro trendy 60. let. Ovlivnily módu účesů, začaly se nosit drdoly, přišla i móda krátkých sukní, moderní byly vyhublé postavy a klučičí vzhled. Vysvětlili jsme si i další charakteristické prvky pro módu šedesátých let, od účesů, make-upu, doplňků, až po dámskou, pánskou i dětskou módu. Ukázala jsem jim v expozici zástupce módního trendu op-artu, skládané sukně, košilové šaty nebo šaty s nízkým pasem i halenku zdobenou fižím, pánský svetr z dobových materiálů a vzor pepito.

Poté jsme se po směru prohlídky zastavili u dámských zástěr pro domácnost a ukázali jsme si evoluci v materiálech i střihu, nechala jsem žáky si jednu takovou zástěru vyzkoušet. Následně jsme se přesunuli ke svatebním oděvům. Zde byly zastoupeny oděvy svatebních dvojic ze sedmdesátých a osmdesátých let. Vysvětlili jsme si typické znaky ve střihu pánského obleku a kravaty a ukázali si rozdílnost v materiálu a střihu u dámských šatů.

Ke svatebním šatům z 80. let jsem jim ukázala i dobovou fotografii ze svatebního dne. Poté jsme se přesunuli k úseku, kde bylo prezentováno sportovní oblečení, respektive tepláky a tehdejší cvičební úbor. Žáků jsem se zeptala, zda vědí, jak se jinak říkalo cvičkám – byly to tzv. „jarmilky.“ Poté jsem jim ukázala evoluci v módě a v materiálu tepláků. Vysvětlila jsem jim, že teplákovou soupravu dříve s nadsázkou nosili všichni, a že se objevovala i na nevhodných společenských místech. Také jsem jim ukázala dobové fotografie, viz obr. 186.

Obr. 186 – Ukázka dobového oděvu – dámské oblečení

Zdroj: soukromý archiv

Poté jsme se po směru prohlídky ocitli v kóji s módou ze 70. let. Zde jsme si opět vysvětlili charakteristické prvky módy, střihů a materiálů, doplňků, účesů a make-upu.

Žáci se např. dozvěděli, že móda stírala rozdíly mezi mužskou a ženskou módou, a že zde byla bohatost stylů. A tak zde byla móda ovlivněna stylem hippies, punku, Afrikou, western stylem a stylem hollywoodských hvězd. Žáci měli za úkol hádat, který kousek v expozici je ovlivněn jakým stylem. Ukázali jsme si typické košile z dederonu, zvonové kalhoty z krimplenu, koženou bundu či další zajímavé šaty. Žáci si mohli vyzkoušet košile z úpletu a tehdejší svetr z umělého materiálu.

Než jsme se přesunuli do kóje s módou 80. let, tak jsme se zastavili u vitríny věnované „pionýrům.“ Vysvětlila jsem jim, co to „Pionýr“ byl. Také se v této části nacházela drobná edukační tabulka s vynálezy a novinkami. Žáků jsem se zeptala, kdy si myslí, že se u nás poprvé vyskytly pro žáky dnes již tak samozřejmé věci, jako první počítač nebo televizní spojení, či kdy ve světě proběhlo první internetové spojení aj.

V kóji s módou 80. let, jsem žákům zadala, aby vyčetli, čím byla tato móda typická či jaké charakteristické znaky v oděvech rozpoznávají. Jmenovali např. netopýří rukávy, lesklé legíny, džínové blůzky, kolové sukně aj. Vzpomněli si mnohdy i na tzv. trvalou. Já jsem jim pak to nejdůležitější vysvětlila. Nejvíce je zarážel fakt, že až v tuto dobu se rodí jejich mnohdy oblíbený oděv, mikina.

Při přesunu do kóje s prádlem jsme se zastavili u vitríny s dobovými panenkami, kosmetikou a jinými dobovými předměty. Zeptala jsem se, zda si troufnou odhadnout, třeba podle značky, např. Lybar, jaký produkt daný výrobek je, a zda oni sami tyto předměty někdy viděli u svých prarodičů.

V kóji s prádlem jsem žákům vysvětlila materiálovou evoluci v nočních košilích a županech. Žáci se mohli dotknout exponátů a sami zjistit, že některý materiál byl příjemný a jiný jakoby štípal. Největší úspěch u všech skupin sklidily podprsenky a evoluce kalhotek i podvazkového pásu. Žáci se dozvěděli, že dříve ženy běžně nosily podvazkový pás s punčochami, neboť silonky v Československu ještě nebyly. Mohli si též prohlédnout i jedny z prvních vyrobených silonek, ale třeba i dobové spodní kalhotky do pasu.

U podprsenek se mohli podívat na evoluci materiálů a tvarů a také se dotknout vybraných kousků. To samé u ponožek. Zajímavými exponáty, které vždy upoutaly pozornost, bylo spodní prádlo z 50. let.

Dále jsme se přesunuli k úseku se společenskými šaty. Žáci si mohli šaty prohlédnout a já jsem si je potom tak trochu vyzkoušela. Zeptala jsem se jich, jestli podle typických znaků poznali, z jakého desetiletí dané šaty pocházejí.

Poté jsme se přešli k vitríně s plavkami a doplňky do vody, seznámila jsem žáky s evolucí plavek a vysvětlila jim, kdy se objevily tzv. bikiny. Po té si mohli osahat dobové gumové boty do vody.

Následovala druhá vitrína, kde si žáci mohli prohlédnout módu pro batolata včetně dobových plenek a vysvětlila jsem jim rozdíl ve stylu tehdejšího oblečení batolat oproti dnešku, kdy se používají jednorázové plenky, tzv. „pampersky.“ Dva odvážné studenty jsem nechala přebalit miminko, tedy panenku, a ostatní fandili a radili.

Následovala poslední dvě stanoviště – boty a kabelky. U kabelek jsem žákům přiblížila jejich tvary a mohli si prohlédnout dobovou školní tašku. U bot jsme se zastavili déle a zeptala jsem se jich, zda znají nějaké dobové značky bot a zda tu nejznámější sportovní českou najdou mezi exponáty. Též jsem se jich zeptala, zda vědí, kdy se nosily např. boty s kulatou nebo špičatou špičkou, anebo boty na tzv. vysoké platformě. Pak jsem jim to v rychlosti vysvětlila. Následně jsem jim poděkovala za pozornost a aktivitu a poté následovala krátká pětiminutová přestávka.

2. 2. 1. 3 Dobové videozáznamy v dobové televizi

V závislosti na verzi programu následovalo různě dlouhé sledování krátkých poučných a zajímavých videí o módě a o oděvních a textilních výrobních podnicích. Tato videa byla promítána na historické dobové malé televizi, najednou mohlo TV sledovat 8 až 13 žáků. Video byla zapůjčena z pobočky UPM v Textilním muzeu v České Skalici. V krátké verzi trvalo sledování dobových záznamů 15 minut, zatímco v té dlouhé verzi 30 minut. Žáci před zhlédnutím videí dostali pár otázek, v krátké verzi tři, v dlouhé šest, odpovědi na ně měli zjistit ve videu, následně jsme si odpovědi zkontrolovali. V závislosti na verzi programu byla užita různá videa sestříhaná do smyčky.

Pro potřeby doprovodného edukačního programu k výstavě, který fungoval nepřetržitě po dobu výstavy, byla užita všechna níže vyjmenovaná videa a nastříhána v počítačovém programu Adobe Premiere do smyčky za sebou.

Jednotlivá promítaná videa:

Italská Móda, Centrotex – módní přehlídka, Veletrh spotřebního zboží v Brně, LVT v Liberci – návštěva G. Husáka, Malá módní přehlídka, Módní přehlídka Centrotexu, Centrotex připravil pro zahraniční zájemce, Nové modely bot ze závodu 29. augusta, Intercamping, Jarní módní novinky, Manekýny na mezinárodním veletrhu v Brně, Módní přehlídka v hotelu Imperial, Dámské prádlo - výrobky Trikoty, Pražský salon Eva předvedl kolekci, Móda podzimu 1976, Trenčín město módy, Textilní tvorba s novým počítačem, Móda na jaro–léto 1980 – Makyta Púchov, Jarní PVV, PVV, Jubilejní 50 PVV, Továrna na koberce TOKO ve Vratislavicích, Kresba vzoru brokátu v ateliéru, Textilní tiskárny TIBA, Továrna na monofilové prádlo, Expozice dámských silonových punčoch, Hedvábné látky s novým vzorem, Letovice u Brna - strojové krajky, Expozice textilu (EXPO 58), Koberce pro výstavu v Moskvě, ART PROTIS – dekorační textilie, Přehlídka modelů pro Montreal, Expo 67 v Montrealu, Výstava výrobků pro rok 1973 v Trenčíně, Návrháři púchovské Makyty, Výroba netkaných dekoračních textilií, Co se bude nosit v roce 1970?

2. 2. 1. 4 Pracovní list k výstavě a jeho tvorba

Obecná charakteristika

Dle Šobáňe, viz kapitola 1.6.1, se pracovní listy dělí na listy pro práci s lektorem a na samoobslužné. Samoobslužné mají všechny důležité informace zahrnuté v něm. Takovýto list může být v rozsahu jednoho listu až po brožuru a měl by k němu být vytvořen klíč. (Šobáň). Mnou vytvořený pracovní list se řadí mezi samoobslužné. Žáci měli na vypracování pracovního listu 15 minut. V praxi to fungovalo tak, že se třída rozdělila na dvě poloviny. Jedna sledovala dobové záznamy na TV a druhá vyplňovala pracovní list. Následně si žáci role otočili. Po předchozí dohodě s učiteli daných škol měli žáci jedinečnou příležitost získat nějaký malý plusový bod, či jedničku k vylepšení známky, pokud pracovní list vypracovali správně. Následnou kontrolu pracovních listů pro získání správných řešení prováděl učitel dané třídy ve škole.

Popis pracovního listu a jeho tvorba

Pracovní list měl podobu dvoustránky o velikosti A4. Na pracovním listu bylo červené pozadí zdobené bílými puntíky. Puntík a především červenou barvu jsem si vybrala jako

typický odkaz na dobovou politickou situaci, kdy byla tato barva často záměrně užívána jako propagace politického systému. Zadní strana byla červená s bílými puntíky a doplněná o bílé obrysové tvary dobových oděvů, jako byly kraťasy, sukně, triko s netopýřními rukávy a dlouhá košile, viz obr. 113, 115, 117, 123.

Přední strana byla zdobena červeným rámečkem s bílými puntíky a zbytek plochy byl červený a byly v ní umístěny další grafické prvky, například pod nadpisem „pracovní list“ se vyjímaly dobové obrázky, skici lidí v tehdejších dobových oděvech, viz obr. 187–191. Obrázky byly upravované v počítačovém programu Adobe Photoshop a převzaté z titulních stran stříhů Modely stříhové služby Vkus, které byly vydávány podnikem Vkus. Ráda bych ocitovala, z jaké doby a ročníku jsou, avšak po komunikaci se současným podnikem Vkus a jejich archivem mi bylo sděleno, že v současné době již těžko dohledám citačních informací, krom těch dostupných z titulní stránky.

Obr. 187 – VKUS (stříh)
Zdroj: soukromý archiv

Obr. 188 – VKUS (stříh)
Zdroj: soukromý archiv

Obr. 189 – VKUS (stříh)
Zdroj: soukromý archiv

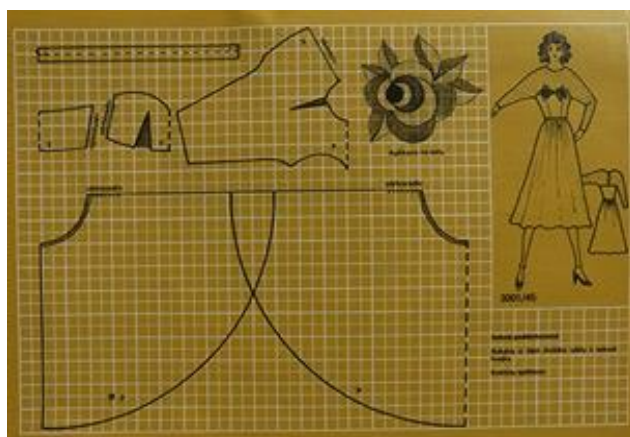
Obr. 190 – VKUS (stříh)
Zdroj: soukromý archiv

Obr. 191 – VKUS (stříh)
Zdroj: soukromý archiv

Pod těmito obrázky je umístěn název výstavy a pod ním první úkol pracovního listu, viz obr. 195–196. Grafickou podobu pracovního listu, kdy text je umístěn v rozkresleném stříhu, jsem si vypůjčila z časopisu „Odívání“, viz obr. 192.

Výslednou podobu pracovního listu jsem tvořila pomocí grafického programu Adobe Illustrator a Adobe Photoshop. Z finančních důvodů byly vytvořeny dvě verze pracovního listu. Barevná verze byla užita na vernisáži a na mnou vedených edukačních programech. Další verze byla černobílá, a ta byla užita během všech ostatních dnů, kdy výstava byla otevřena, nebo byl prováděn edukační program k výstavě. Ke všem úkolům z pracovního listu byly informace dostupné v expozici výstavy, především na informačních edukačních tabulích.

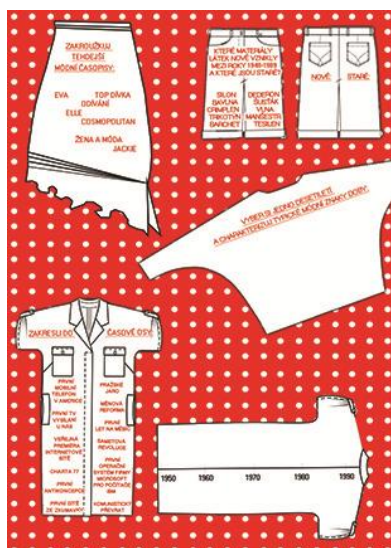

Obr. 192 – Střih: dámské šaty

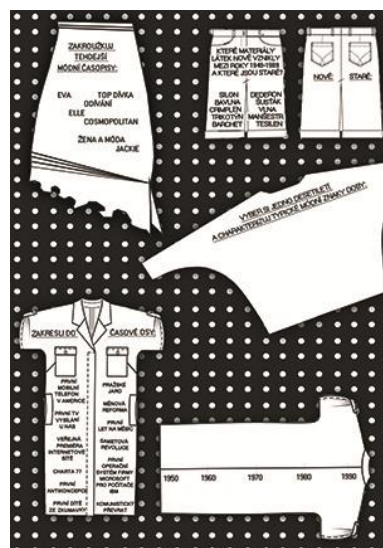
Zdroj: časopis Odívání z roku 1985 ze soukromého archivu

V pracovním listu měli žáci či návštěvníci zjistit informace nejen o módě a oděvech, ale byly zde i informace týkající se širšího politicko-vědeckého a kulturního okruhu. Ty byly především na druhé, zadní straně, viz obr. 193–194.

Na zadní straně pracovního listu žáci měli např. za úkol zakreslit do časové osy různé události týkající se politiky a kultury, ale i vynálezů. Toto cvičení bylo vepsáno do nákresu dlouhé košile. Na přední straně košile byly vyjmenované důležité mezníky a na zadní straně byla vyznačena časová osa. Také na zadní straně byl úkol, kde měli žáci zakroužkovat, jaké se vydávaly časopisy o módě. Tento úkol byl umístěn do grafického prvku v podobě sukňe. Dalším úkolem bylo rozřadit materiály látek na ty, které vznikly nově v té době a na ty, které již existovaly dříve. Pro tento účel byla zvolena grafika v podobě kraťasů, respektive jejich nohavic. A posledním úkolem na stránce, tak trochu zkoušejícím paměť žáků bylo, aby si vybrali jedno desetiletí a charakterizovali jeho typické módní znaky dané doby.

Obr. 193 – Zadní strana: barevná verze
Zdroj: vlastní

Obr. 194 – Zadní strana: černobílá verze
Zdroj: vlastní

Na přední straně, viz obr. 195–196 se nacházel také jeden úkol, ten se týkal firem vyrábějících textil, boty, doplňky, prádlo apod. Jako grafická podoba byla zvolena kresba stříhu kolové sukně, do které byl úkol umístěn. Grafický motiv kolové sukně byl převzat z časopisu Odivání – Zima 1985, viz obr. 192. Ukázka pracovního listu ve větší velikosti je v příloze C.

Obr. 195 – Přední strana: barevná verze
Zdroj: vlastní

Obr. 196 – Přední strana: černobílá verze
Zdroj: vlastní

Test pracovního listu

Pracovní list jsem si dovolila otestovat již na vernisáži, kdy se na ni přišli podívat žáci 2. stupně ZUŠ výtvarného oboru ze ZUŠ v Hořicích. Zjistila jsem, že je potřeba provést drobné grafické úpravy, především ve velikosti textové plochy, jinak se pracovní list ukázal jako života schopný a byla na něj velmi kladná odezva jak od žáků tak pedagožky. Pracovní list byl graficky poutavý a žáci se nejen poučili, ale i plnění úkolů je velmi bavilo.

Správné řešení úkolů uvedených na pracovním listu

Níže jsem specifikovala výsledky pracovního listu. Prohlédnout si ho je možné v příloze

➤ „*Co vyráběly průmyslové podniky? Spoj.*“

- ◆ Tiba Dvůr Králové – látky
- ◆ OP Prostějov – konfekce
- ◆ Hedva – kravaty
- ◆ Tonak Nový Jičín – klobouky
- ◆ Kara Trutnov – kožešínové oděvy
- ◆ Botana Skuteč – obuv
- ◆ Úpavan Trutnov – prádlo
- ◆ Elite Vansdorf – punčochové zboží

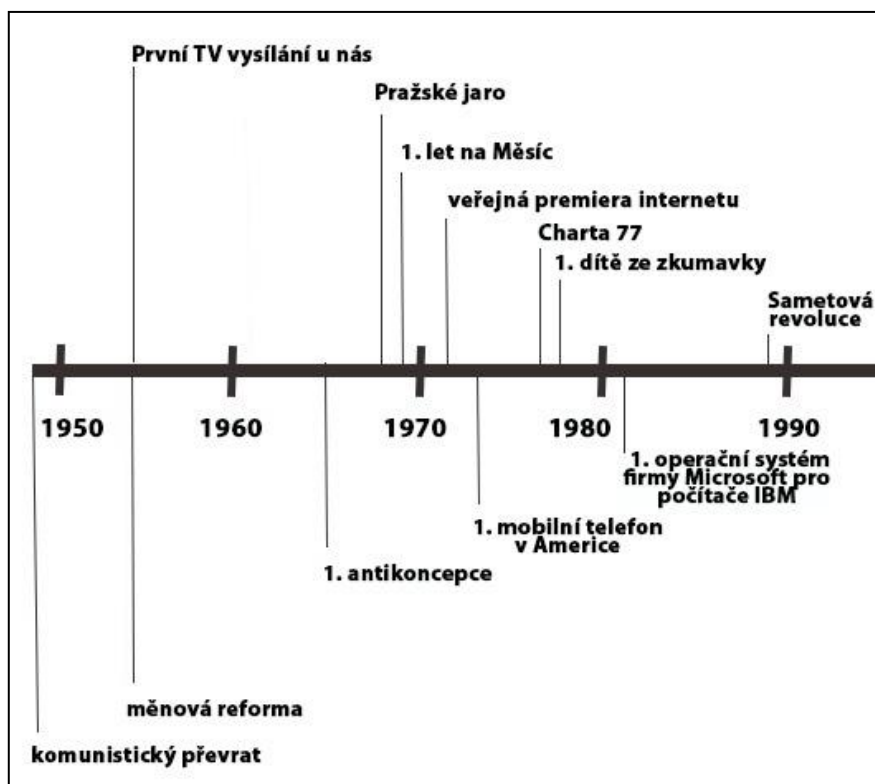
➤ „*Vyber si jedno desetiletí a charakterizuj typické módní znaky doby.*“

např. 80. léta (Charakteristických prvků bylo několik, viz příklady níže):

- ◆ Lidé chtěli být odlišní a zajímaví a tak kombinovali prvky různých kultur. Dokonalé tělo bylo důležité.
- ◆ Punk, disco, rockové hnutí. Oblíbeným vzorem byl tygří vzor.
- ◆ Nosily se kalhoty např. tzv. mrkváče, plísňáče, džíny, turecké kalhoty nebo lesklé legíny.
- ◆ U halenek byly typické tzv. netopýří rukávy.

- ◆ Objevily se první mikiny a nosily se kožené bundy do pasu.
- ◆ Sukně byly kolové nebo do tvaru „A“ či plizé a sklady.
- ◆ Šaty byly stříhově rozmanité.
- ◆ Typickou zajímavostí byly kombinézy nošené s barevným páskem.
- ◆ Nosily se kostýmy se zvýrazněnými rameny.
- ◆ Byla módní trvalá i čelenky ve vlasech.
- ◆ Mezi doplňky patřily různé kovové cvočky, bezprsté rukavice, návleky, křížky, velké náušnice i náhrdelníky.
- ◆ U pánských košil se prodloužily špičky límce a nosily se i košile s krátkými rukávy. Saka i nohavice kalhot se zúžily. Formálním sakům vévodila šedá barva.
- ◆ Černé linky kolem očí, stíny až k obočím, novinkou byla modrá řasenka.

➤ „Zakresli do časové osy“

Obr. 197 – Časová osa

Zdroj: vlastní

- „Zakroužkuj tehdejší módní časopisy.“
 - ◆ Eva, Odívání, Žena a móda
- „Které materiály látek nově vznikly mezi roky 1948–1989 a které jsou staré“?
 - ◆ nové – silon, dederon, tesilen, trikotýn, crimplen, šušťák
 - ◆ staré – manšestr, bavlna, vlna, barchet

2. 2. 1. 5 Módní přehlídka – focení

Tato část trvala 25 minut a během ní žáci měli za úkol na stojanech si vybrat dobový oděv, vyzkoušet si ho a obléknout. Především ale žáci měli zjistit, z jakého desetiletí jimi vybraný oděv pochází a případně jaké dobové prvky oděv nese. A to měli zjistit buď z edukačních tabulí, anebo si to mohli pamatovat z komentované prohlídky. Dále si měli dotvořit i dobový účes a dívky make-up. Pomůcky k tomu měli k dispozici. Pro tyto účely byly připraveny dva plné stojany s oděvy, paravan a kosmetický košíček. Poté, co se žáci připravili, následovalo hromadné focení před muzeem, ale i skupinkové v různých částech expozice, kde se nacházely oblečené figuríny a dobové exponáty jako např. televize, viz obr. 197. Následně si žáci vytvořili památeční stylovou fotografii v dobových šatech a pak přišla na řadu módní přehlídka, viz obr. 198. Vždy se žák prošel, vytvořil zajímavou pózu a pověděl nám, co si myslí, že to je za oděv – z jaké doby, jaké nese typické znaky střihu či vzoru nebo materiálu. Pro tuto módní přehlídku se musel upravit prostor výstavní plochy.

Obr. 198 – Dobově oblečené dívky s historickou TV

Zdroj: vlastní

Obr. 199 – Žákyně v dobovém oblečení

Zdroj: vlastní

Původní můj záměr byl sehnat nějaký velký dobový předmět, např. dobové auto, kolo aj., které by dominovalo v pozadí fotografií s dobovými oděvy, ale to se ukázalo jako nemožné realizovat z technických důvodů. Také jsem původně zamýšlela vytvořit fotokoutek s dobovou tapetou v pozadí na místě, kde se nacházel paravan a stojan s oděvy na vyzkoušení, ale to jsem též nerealizovala. A to z několika důvodů. Tím hlavním bylo, že materiálu, který jsem našla k vystavení a chtěla tak zprostředkovat poučení žákům i jiným návštěvníkům bylo nakonec více, než byl můj prvotní záměr a edukační potenciál vystavovaných předmětů dostal přednost, ale také kvůli finanční stránce, protože jsem měla omezený rozpočet a přednost dostaly jiné důležitější prvky výstavy, jako například navigační systém na podlaze či edukační tabule.

2. 2. 2 Popis plné verze edukačního programu

Poprvé jsem si celý program, tedy plnou verzi programu otestovala na žácích kvarty osmiletého gymnázia v Hořicích. A dopadl výtečně. Zjistila jsem, že můj plán a příprava programu jsou dobré, pouze jsem upravila jednu část programu. Zatímco se původně měli všichni společně dívat na dobové záznamy na televizi a poté vyplňovat pracovní list, následně jsem se rozhodla, že tyto aktivity sice budou probíhat, ale tak, že jedna polovina žáků se bude dívat na televizi a druhá vyplňovat pracovní list a potom se vymění. Programem též prošla i kvinta a třetí ročník čtyřletého gymnázia.

Delší rozšířený, tzv. plný program se skládal ze všech částí tzv. zkrácené verze edukačního programu a byl doplněn o další aktivity. Byl zde také rozdíl v tom, že na rozdíl od zkrácené verze, bylo dobovým videozáznamům věnováno více času, a to třicet minut. Stejně zůstalo, že módní přehlídka dobových oděvů a focení probíhalo až na konci programu (25 min). Program se skládal z: diskuze a ukázky rodinných dobových pokladů rodičů a prarodičů (10 min), komentované prohlídky (60 minut), sledování dobových videí o módě a textilním průmyslu na dobové televizi (15 min), pracovního listu k výstavě (15 min), následovala níže rozebraná pasáž zabývající se vybranými tématy, které se týkaly Československa (40 min) a vytvoření módního dobového oděvu pomocí recyklace oděvu (40 min). Během programu byly čtyři pětiminutové přestávky.

2. 2. 2. 1 Vybraná témata týkající se Československa

Tato část edukačního programu se skládala z dalších podčástí. Zde jsem chtěla žáky seznámit s kulturou a s tím, jak se politická situace odrážela v kultuře. Též jsem chtěla ukázat žákům, jak moc byla tehdejší doba odlišná od té dnešní.

S žáky jsme si sedli do kruhu a žáci se rozdělili do dvojic. Vždy jeden z dvojice si vylosoval nějaké heslo, které se vázalo na politickou či kulturní situaci v Československu. Mezi vybraná hesla například patřila slova: východní blok, spartakiáda, pětiletka, chmelová brigáda, Pionýr, pracovník týdne, MDŽ, JZD, dožínky, oslavy 1. máje, komunistické sjezdy, budovatelské básničky aj. Žáci měli ve dvojicích diskutovat o tom, co to asi bylo.

V další části programu se žáci rozdělili do třech skupinek. Každá skupinka dostala jiný soubor papírů, na kterých byl text, otázky a obrázková příloha. Texty se týkaly většinou výše zmíněných slov. V této části programu měla každá skupinka za úkol si text přečíst a odpovědět na otázky vycházející z textu. Otázek bylo pět až sedm. Také si měli prohlédnout obrázky k tématu. Tato část trvala přibližně 10 minut.

V další části programu jsme si se žáky opět sedli do kruhu a u každé skupinky jsme zkontrolovali odpovědi na otázky, čímž se v podstatě vysvětlilo téma, o kterém si četli. V případě, že bylo potřeba něco dovysvětlit a ukázat obrázky, tak to daná skupinka udělala. Tato fáze trvala taktéž zhruba 10 minut.

A nakonec v této části programu žáci za pomoci materiálu, který měli k dispozici, vytvořili scénku. Jedna skupinka měla za úkol ztvárnit spartakiádní skladbu, představení. Tu měli vytvořit na hudbu populární písničky s názvem Poupata, která jeden rok vévodila spartakiádě. Další skupinka měla tvárnit nějaké svátky (minimálně dva) a následně ostatní měli hádat, jaký svátek to byl. K dispozici měli pomůcky jako umělé květiny a dárky pro případ, že by ztvárnili MDŽ. Dále třeba mávátka pro oslavu 1. máje aj. Žáci se měli též dobově obléci pomocí dostupných oděvů. Tato skupinka měla za úkol vymyslet i krátkou budovatelskou básničku, reálné předlohy měli k dispozici. Třetí skupinka měla za úkol ztvárnit skládání slibu tzv. „Jisker“ i s recitováním textu slibu, anebo jiný motiv s tematikou „Pionýru.“ K dispozici měli 4 pionýrské košile a šátky. Během plnění úkolu se měli dle obrázkové předlohy naučit vázat pionýrský šátek. K dispozici měli i pionýrský odznak, knížku a zákony „Jisker“. Tato část trvala 20 minut.

2. 2. 2. 2 Tvorba „dobového“ oděvu

Jako předposlední aktivitu programu jsem si připravila kreativní tvorbu módního dobového oděvu pomocí recyklace. Žáci měli k dispozici různá trička, svetry, kalhoty, sukně, šaty aj. části oděvu z různých materiálů. Také měli k dispozici různé doplňky oděvů, jako jsou kovové cvočky, různé stuhy, kůže, vlny, krajky aj. Dále byly k dispozici nůžky, jehly a nitě, spínací špendlíky. Úkolem žáků bylo ve skupinkách rozdělených po 3 až 4 žácích daný oděv přetvořit podle střihu a dobového vzhledu. Žáci si mohli vybrat buď módu padesátých, šedesátých, sedmdesátých nebo osmdesátých let. Zde mohli využít informace získané během komentované prohlídky, nebo si mohli dostudovat nějaké informace v edukačních tabulích nebo v tehdejších časopisech o módě. Pro realizaci tohoto úkolu byly vyčleněny stoly v předsálí výstavy.

2. 2. 3 Oficiální nabídka edukačního programu výstavy školám

V této kapitole představím oficiální nabídku edukačního programu nabízenou školám. Program byl nabízen především středním školám z blízkého okolí Hořic v Podkrkonoší kvůli časové a finanční náročnosti dopravy žáků. Vznikly jeho dvě verze – tzv. zkrácená a plná delší.

Obě tyto verze jsou dostupné k nahlédnutí v přílohách, které jsou umístěny na přiloženém souboru na CD. Nabídka tzv. zkrácené verze programu je pojmenována jako příloha F a nabídka tzv. plné verze edukačního programu jako příloha G.

2.3 Zhodnocení vizuální stránky výstavy i edukačního programu

V této kapitole se zabývám hodnocením výstavy. Nachází se zde sebereflexe, hodnocení návštěvníků, pedagogů a pracovníka muzea v Hořicích v Podkrkonoší.

2.3.1 Sebereflexe a nominace na Jivínského Štefana v kategorii počin roku

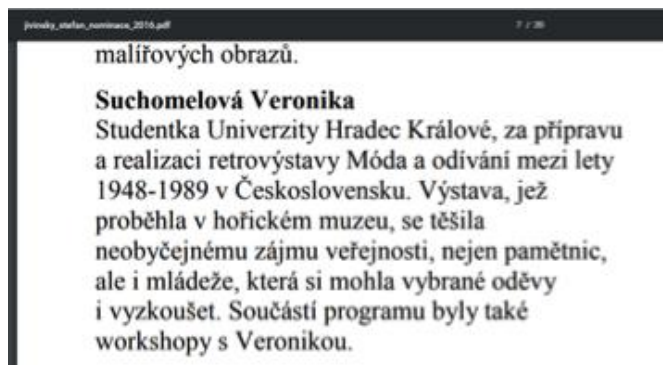
Myslím si, že výstavě jsem věnovala obrovské množství času, a také to na ní bylo znát. Čeho si však vážím nejvíce, jsou kladné zpětné vazby nejen od návštěvníků, ale především od učitelů historie a výtvarné výchovy středních škol. Velmi mě potěšilo, že expozice splnila svůj účel a žáci se poučili. A především, že se jim výstava společně s edukačním programem moc líbila, až se jim mnohdy ani z muzea nechtělo odcházet. Na druhou stranu jsem si vědoma toho, že jsem prostor velmi zaplnila, možná až moc, právě na úkor edukační složky, jelikož jsem žákům chtěla dobu a její módu co nejvíce přiblížit.

Za tento počin jsem byla jako jedna z mnoha dalších lidí, kteří vytvořili v roce 2016 zajímavý kulturní počin, navržena na cenu „Jivínského Štefana“.

Obr. 200 – Obecné informace o ceně Jivínského Štefana

Zdroj: internet

Obr. 201 – Medailonek o mně a výstavě v nominaci za počin roku
Zdroj: internet

2. 3. 2 Hodnocení projektového dne a výstavy učitelem gymnázia

Níže je citován článek, ve kterém je obsaženo hodnocení edukačního programu v muzeu. Článek napsal učitel střední školy PhDr. Jan Tomíček, který se společně se třídou zúčastnil programu v rámci školního projektového dne.

„Projektový den v muzeu“

Móda a odívání 1948–1989

Ve čtvrtek dne 24. 11. 2016 se v hořickém městském muzeu uskutečnil projektový den, ve kterém se studenti seznamovali s módou, ale i s životem svých babiček v období socialismu, tedy v letech 1948–1989. Dopoledne absolvovala třída 5. G čtyřhodinový program a odpoledne třída 7. G dvouhodinový program. Kurátorka výstavy Bc. Veronika Suchomelová (bývalá studentka našeho gymnázia) připravila nejen zajímavou a odborně velmi kvalitní výstavu, ale připravila pro studenty i velmi pestrý a poutavý edukační program. Studenti si přinesli dle dohody s sebou rodinné fotografie, části oděvů či předměty denní potřeby svých babiček, řekli stručně jejich historii a kurátorka doplnila další zajímavé údaje k danému předmětu a módě příslušných let.

Potom následovala komentovaná prohlídka výstavy, kde se studenti po jednotlivých desetiletích (50., 60., 70. a 80. léta) seznamovali s vývojem módy, společenského i sportovního oblečení, doplňků, dětského oblečení, obuvi, spodního prádla i líčení v těchto obdobích. Gymnazisté se seznámili s vývojem a užitím různých textilních

materiálů, mohli si všechno „osahat“, dozvěděli se o jednotlivých závodech, které se zabývaly výrobou oděvů atd.

Poté polovina studentů shlédla na dobovém televizoru krátké ukázky módy ze starých televizních žurnálů či výroby oděvů textilních podniků a druhá polovina zatím vyplňovala pracovní edukační list. Následně se obě skupiny vyměnily.

Potom se studenti převlékli do dobových oděvů a uspořádali malou módní přehlídku, při které se mohli i nafilmovat či nafotit.

Studenti si také mohli vyzkoušet na panence přebalování miminka a jeho oblékání do dobových šatiček.

Na závěr byli studenti rozděleni do skupin, kdy každá skupina předváděla nějaký výjev z daného období: skládání pionýrského slibu, oslavu 1. máje, oslavu MDŽ, spartakiádu apod.

Odpoledne zkrácenou verzi tohoto programu absolvovala třída 7. G.

Myslím, že studenty projektový den zaujal, že se vžili do doby dětství a mládí svých rodičů a prarodičů a takto se velmi poutavou formou seznámili s daným úsekem našich nejnovějších dějin, s problémy a starostmi tehdejších občanů i s různými absurditami doby. Nám starším tato akce připomněla i okamžiky, na které jsme dnes už (a často i rádi) zapomněli.

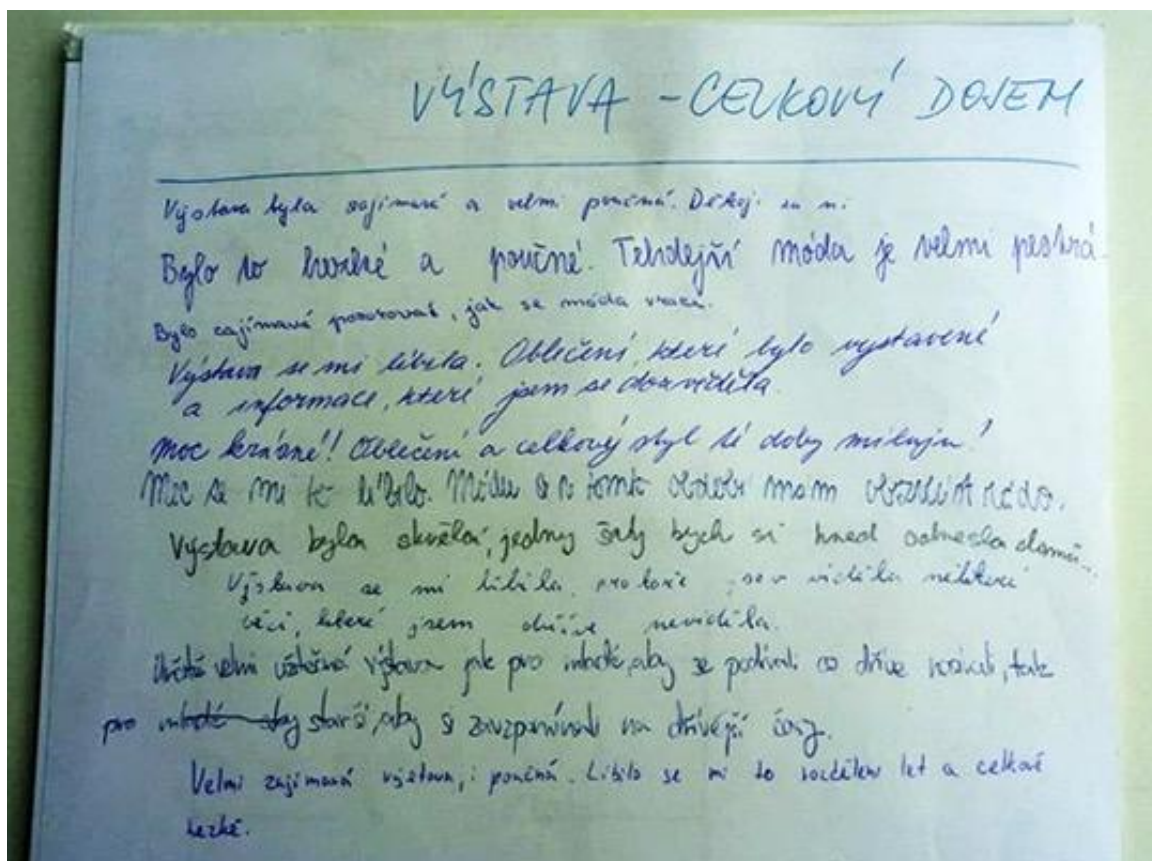
Chtěl bych proto na závěr poděkovat Bc. Veronice Suchomelové, že tuto zdařilou a poučnou výstavu pro naše občany zrealizovala a že pro studenty připravila velmi zajímavý vzdělávací program.“

PhDr. Jan Tomíček, Gymnázium, SOŠ, SOU a VOŠ Hořice.

2. 3. 3 Hodnocení z knihy návštěv

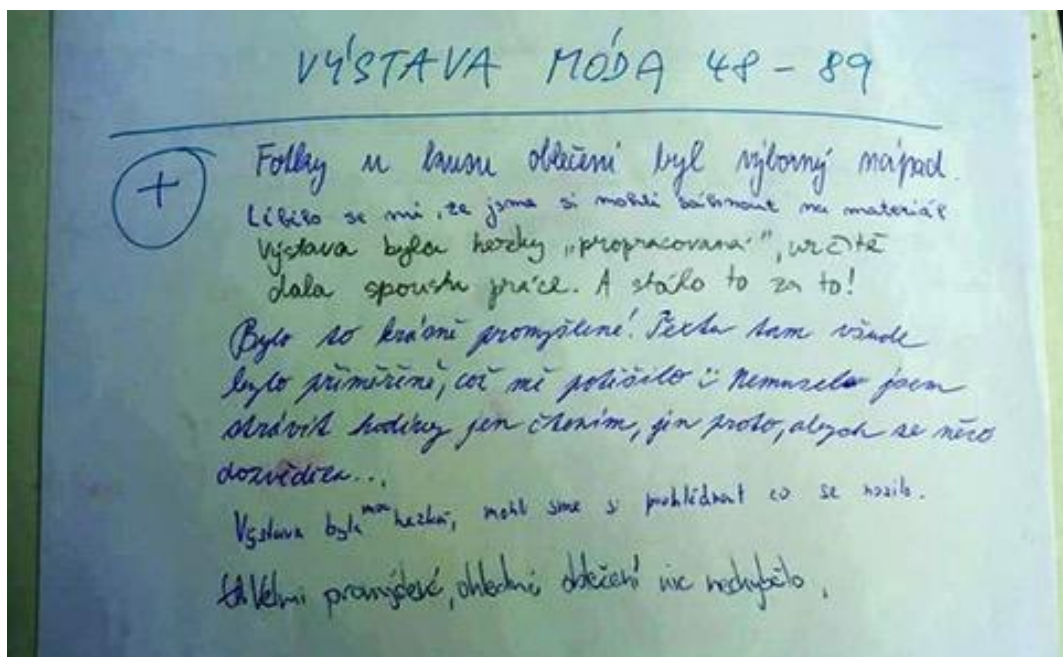
Kniha návštěv se bohužel vlivem stěhování celého Městského muzea v Hořicích v Podkrkonoších z důvodu rekonstrukce hned po skončení mé výstavy ztratila.

Avšak jsem získala alespoň hodnocení studentů ZUŠ Hořice, viz obr. 201–202, kteří byli pozváni na vernisáž a kteří testovali pracovní list. Jednalo se o studenty druhého studijního cyklu výtvarného oboru.

Obr. 202 – Celkový dojem z výstavy studentů vyššího stupně výtvarného oboru ZUŠ

Zdroj: vlastní

Obr. 203 – Hodnocení výstavy studenty výtvarného oboru ZUŠ Hořice

Zdroj: vlastní

2. 3. 4 Celkové zhodnocení výstavy a edukačního programu pracovníkem muzea

Bc. Veronika Suchomelová, diplomová práce: Móda a odívání mezi lety 1948 až 1989 v Československu

13. 10. 2016 – 13. 1. 2017 proběhla v Městském muzeu v Hořicích výstava Móda a odívání mezi lety 1948 až 1989 v Československu. Diplomantka Bc. Veronika Suchomelová ji velmi úspěšně zvládla jak po stránce konceptu a návrhů, tak po stránce organizace, propagace i realizace.

Prezentace exponátů

Exponáty byly prezentovány dle časových období a tématických celků a vždy byly čitelně periodizovány. Expozice byla v prostoru koncipována chronologicky do čtyř hlavních částí podle desetiletí od 50. do 80. let, což návštěvníkům umožňovalo velmi přehledně sledovat a porovnávat vývoj módních materiálů i střihů. Diplomantka nápaditě řeší instalaci výstavních předmětů v prostoru v různých typech vitrín a využívá množství figurín. Na stěnách využívá závěsný systém. Kromě toho některé oděvy vystavuje na látkovém podkladu napnutém v obrazovém rámu, čímž pomyslně posouvá význam textilního materiálu. Diplomantka zčásti využila výstavní fondus městského muzea, který vznikl v průběhu 70. a 80. let 20. století. Expozici doplnila o kulaté papírové sokly vlastní výroby v červené a bílé barvě, jež odkazují na instalační principy. Využila dobovou televizi k přehrávání dokumentů o módě, přehlídkách a módním průmyslu z fondu Uměleckoprůmyslového muzea v Praze. Diplomantka uplatnila instalační principy a inspirace z osobních návštěv českých i zahraničních výstav z oblasti dějin módy a textilu.

Propagační materiály a informační tabule ve výstavě

K výstavě vznikly propagační materiály: plakát (big/small) a pozvánka (textilní/pauzovací papír) a propagační panel v exteriéru budovy muzea, na němž diplomantka prosadila využití reálného textilního materiálu v kombinaci s plakátem a střihovými šablonami. Tento netradiční panel na první pohled upoutal svou jinakostí. Textové panely ve výstavě svou jednotnou vizualitou sjednocovaly jednotlivé periodizované sekce a lišily se odkazem na módní účesy jednotlivých etap. Diplomantka pracuje s dobovými tiskovinami o módě a šití a konkrétní prvky (reprodukce soudobé módy, střihů, návrhů oděvů) využívá ve vlastních návrzích propagačních materiálů. Barevné provedení odkazuje na soudobé barevné trendy, červeno-bílo-černá, přičemž rudá barva odkazuje na symboliku komunistického režimu. Oceňuji vizuálně jednotný styl typografie a barevnosti propagačních materiálů s textovými panely a informačním systémem v expozici. Diplomantka se snažila maximálně vytěžit a propojit podobu dostupných dobových materiálů a jejich vizualitu s vzezřením výstavy.

Edukační program

Účastníci jsou seznámeni s politicko sociokulturním obrazem doby. Na výstavu jsou zvány školy! V rámci výstavy jsou uplatněny interaktivní prvky, zkušební koutek, pracovní listy, komentované prohlídky i projektový den pro školu. Celá expozice jasně vypovídá o tom, že diplomantka v průběhu přípravy a realizace velmi dobře chápe význam edukační stránky celého projektu a velmi pečlivě edukační prvky připravuje a vhodně je začleňuje.

Jsem přesvědčena, že diplomantka Bc. Veronika Suchomelová k celé práci přistoupila velmi svědomitě, komplexně a kreativně. Vytěžila maximum z dostupných zdrojů a možností. Projevila svůj tvůrčí, komunikační, organizační i pedagogický talent a uplatnila svou nezměrnou vytrvalost a píli.

Mgr. Jarmila Gregorová,
pracovnice Městského muzea a galerie Hořice.

② **Město Hořice**
Náměstí Jiřího z Poděbrad 342
508 19 Hořice
IČ: 002 71 580 DIČ: C2002 71 580
Organizační složka:
Městské muzeum a galerie Hořice

Obr. 204 – Hodnocení výstavy a edukačního programu pracovníkem muzea

Zdroj: Městské muzeum a Galerie plastik Hořice

ZÁVĚR

Mým hlavním cílem práce bylo vytvořit jednotný vizuální styl k výstavě, tedy vytvořit design expozice, propagačních materiálů jako je plakát a pozvánka i doplňkových edukačních tabulí. Jednotný vizuální styl byl proveden k výstavě „Móda a odívání mezi lety 1948–1989 v Československu“, která byla mnou realizována a k vidění byla v Městském muzeu v Hořicích v období od 13. 10. 2015 do 13. 1. 2016.

Vizuální podoba expozice byla tvořena především tematickými a chronologickými celky po desetiletích – 50., 60., 70. a 80. léta. Sjednocující linií všech těchto kójí byl styl prezentace vždy jedné strany kóje. Tam byla nainstalována figurína v dobových šatech. Vedle ní byl spuštěn z vrchní části zdi na sokl pruh dobové látky. Na látce se vyjímal dobový stříh informující o časovém úseku módy. Vedle látky se nacházela edukační tabule informující o daném období. Na pozadí všech edukačních tabulí se vyjímal bílý puntík s logem Tuzexu a graficky upravené obrázky, které znázorňovaly módu účesů dané doby.

Dominantou vizuálního stylu propagačních materiálů a edukačních tabulí i pracovního listu byla červená barva, odkazující se k dobové estetice. Oficiální pozvánka měla podobu obdélníkového tvaru z červené šustřákové látky s nastehovaným dobovým stříhem z pauzovacího papíru, který byl černě potištěn informacemi k vernisáži výstavy. Plakátu dominovala koláž několika šatů umístěných na výstavě, které v koláži jakoby tvořily jedny šaty. Na červeném pozadí se vyjímal dobový stříh společně s graficky stylizovanými jinými částmi oděvů.

K naplnění tohoto cíle jsem prostudovala odbornou literaturu k danému tématu, hledala jsem trendy ve výstavnictví a vizuální stránce výstav v Čechách a především v zahraničí. Dále jsem vedla rozhovor s odborníkem z Muzea textilu v České Skalici s PhDr. Vlastimilem Havlíkem, Ph.D. na téma vizuální stránky výstavy a edukačních prvků na výstavě prezentující módu a oděvy, který mi poskytl mnoho inspirujících myšlenek. Také jsem navštívila mnoho expozic s oděvní tematikou v Čechách i v zahraničí. A především jsem provedla výzkum, který byl mým prvním vedlejším cílem.

Vedlejší cíl se týkal výzkumu výstav, na kterých byla vystavena móda a oděvy vyrobené mezi lety 1948 až 1989 v Československu a současně od roku 1948 do roku

2017 byly prezentované. Za účelem zjištění, které významné výstavy se konaly, jsem telefonicky kontaktovala přední českou odbornici na dějiny odívání PhDr. Konstantinu Hlaváčkovou, která je sama autorkou či spoluautorkou takovýchto výstav. Poté jsem se rozhodla popsat deset, dle mého názoru nejdůležitějších výstav. Informace k výzkumu jsem čerpala z osobní návštěvy výstav, z internetových zdrojů a především z dokumentů získaných v centrálním depozitáři UPM v Praze. Pro tento kvalitativní výzkum jsem si zvolila zkoumané otázky, tzv. dílčí cíle tohoto výzkumu, mezi které patřily: jaká je vizuální stránka výstavy, jaké jsou její charakteristické a jednotící prvky, jakou vizuální podobu mají doprovodné informační nebo edukační tabule a jak souvisí s celkovou vizuální stránkou výstavy, jakou vizuální podobu má plakát a jak jeho grafická podoba souvisí s designem expozice, jaké edukační prvky byly užity v expozici a jak jsou nainstalovány exponáty na výstavě.

Bohužel musím říci, že ne u všech výstav jsem zjistila všechny odpovědi na zkoumané otázky. Bylo to většinou dáno tím, že dostupné informační materiály nebo prameny nebyly dostupné, nebo jsem je nenašla, či ze získaných záznamů nebyly zřejmé. Mezi takovéto zkoumané části, které se mi nepodařilo zjistit, patří například informace o tom, jaké edukační prvky se vyskytovaly na výstavě. Toto se mi nepodařilo zjistit u čtyř výstav. Dále je pro mne u dvou výstav neznámá podoba plakátu a edukačních tabulí.

Ve výzkumu jsem zjistila, že vizuální stránka výstavy je různorodá. Na některých výstavách jsou ve vizuální podobě instalace patrné dobové prvky (dobové předměty v tematických celcích, červená barva, červená hvězda, instalace v podobě nástěnek) nebo prvky související s tématem výstavy (kytky umístěné v popelnici na výstavě *Kytky v popelnici...*). Na jiných výstavách byl upřednostněn strohý konzervativní přístup, kdy exponáty byly nainstalované na figurínách nebo ve vitrínách jednoduše, bez dalších doplňků, či s jemným grafickým pozadím. Někteří autoři zvolili v instalaci moderní prvky, jako např. zajímavé 3D objekty či proměnlivou projekci pravděpodobně pomocí data projektoru. Dále jsem zjistila, že vizuální podoba expozice, informačních a edukačních tabulí i propagačních materiálů má různou míru sjednocení po stránce designu a vizuální podoby. Propagační materiály většinou ladily alespoň tematicky s vystavovanými exponáty, když už ne s grafickým designem. Jen asi na polovině výstav byl na informačních a edukačních tabulích užít zajímavý grafický prvek v pozadí, který byl dobový nebo odkazující se na téma či exponát výstavy. Na zbývajících výstavách byl na informačních a edukačních tabulích jednoduchý design

pozadí i písma, bez dalšího grafického přikrášlení. Také jsem zjistila, že většina výstav módy a textilu prezentuje oděvy na figurínách či krejčovských pannách. Ojedinele byl oděv instalován na ramínka, či do nik ve tvaru oděvu, nebo volně zavěšený ve vitríně. Co se týká edukačních prvků k výstavě, zjistila jsem, že na jednotlivých výstavách byly též užity ve větší či menší míře. K edukačním prvkům patří například možnost dotknout se látek v přiložených vzornících, vyzkoušet si pletení, zkusit si na krejčovské panně vytvořit model šatů z dostupných látek, navrhnout si vlastní šaty, anebo si vyzkoušet různé interaktivní programy na tabletech.

Ačkoliv byly všechny výstavy velkolepé a pro moji praktickou část přínosné, troufám si říci, že jsem si myslela, že najdu ještě více zajímavých inspirujících prvků, které by se týkaly vizuální stránky výstavy nebo edukačních prvků ve výstavě. Limitu tohoto kvalitativního výzkumu vidím v tom, že se jedná o můj subjektivní popis dané zkoumané problematiky. Výzkum byl prováděn buď na základě nasbíraných dobových fotografií, nebo na podkladě poznatků z osobních návštěv výstav konaných v České republice i v zahraničí.

Druhým vedlejším cílem bylo vytvořit poutavý edukační program pro žáky SŠ. Vzniku tohoto programu předcházelo studium odborné literatury, ale i konzultace s PhDr. Katarínou Příkrylovou Ph.D., didaktičkou výtvarné výchovy na UHK. Záměrem programu bylo seznámit žáky nejen s charakteristickými prvky dané módy a oděvů, ale také jim i ve zkratce přiblížit dobu a její politickou, ekonomickou i kulturní situaci a zmínit se o vynálezech, textilních materiálech a podnicích. Program měl dvě podoby, jednu tzv. zkrácenou verzi a druhou tzv. plnou verzi. Zkrácená verze se skládala z povídání si o přinesených dobových věcech, z komentované prohlídky, zhlédnutí dobových videí – především módních přehlídek a záznamů z oděvních továren, pracovního listu a zkušebního koutku. Program byl zakončen společnou fotografií. Během komentované prohlídky si žáci mohli osahat různé druhy látek, přebalit a ustrojit panenku do dobového oblečku a prohlédnout si další dobové fotografie. Dlouhá verze byla obohacena o delší část promítaného videa a o scénky žáků s dobovou tematikou (spartakiáda, pionýr, oslava 1. máje), kterým předcházelo nastudování informací o dané scénce z pracovního listu, kde žáci ve skupinách odpovídali na otázky, které byly následně zkontrolovány. Původně jsem plánovala zařadit ještě další část, kterou byla recyklace oděvů tak, aby výsledný nově upravený oděv nesl prvky nějakého prezentovaného období. Tento jakýsi pomyslný dílčí cíl nebyl nikdy naplněn, protože

úkoly často žáky plně vtáhly do děje natolik, že nezbyl čas na tento úkol. Odezva od samotných žáků i učitelů byla velmi kladná.

V teoretické části práce jsem se zabývala trendy ve výstavnictví. Zmínila jsem se o porovnání mezi českým a zahraničním výstavnictvím. Z dostupných zdrojů jsem zjistila, že se v současnosti v zahraničních velmi moderních muzeích stává hitem zařazovat do vizuální podoby výstavy i prvky jako virtuální realitu, rozšířenou realitu, či různé moderní hry. Mnohdy vizuální podoba výstavy pracuje s působivými scénami pro vyfotografování se a následné prezentování svých fotografií online pomocí různých mobilních aplikací. Trendem v zahraničním výstavnictví se stává také tvorba tzv. pop-up exhibicí, pro které je typické, že jsou přístupné divákům jen pár dnů a zaznamenávají nejvyšší návštěvnost.

Moje práce, především praktická realizace vizuální stránky výstavy a edukačního programu pro žáky, ale i výzkum vizuální stránky výstav vystavující alespoň částečně oděvy z let 1948–1989 nese jedno zřejmé limitující omezení, a to takové, že tyto části jsou subjektivně zabarvené z důvodu tvorby jedním člověkem. Nicméně mnou stanovené cíle, jeden hlavní i dva vedlejší, byly naplněny.

Během tvorby této diplomové práce jsem získala nové vědomosti a zkušenosti, které jsou velmi hodnotné pro můj kariérní růst. Avšak pevně věřím, že poznatky mnou popsané v teoretické části diplomové práce jsou přínosem a využijí je i další mladí tvůrci vizuální stránky výstav a edukačních programů. Přínosem budou nejen uvedené informace o retrospektivních výstavách, ale i ucelené informace získané studiem literatury k problematice tvorby vizuální stránky výstavy a edukačního programu.

Potenciál pro další bádání vidím ve výzkumu názorů více odborníků zaměřených na dějiny odívání a tvorbu vizuální stránky výstavy s tématem oděvů i na případný edukační program k takovéto výstavě. Jednalo by se o porovnání jejich názorů, zjištění shodných prvků i inovativních myšlenek. Zajímavé by také bylo zkoumat vizuální stránku retrospektivních výstav oděvů, které byly realizované od roku 1948 v České republice nebo výstav oděvů realizovaných mezi lety 1948–1989 ve státech tzv. východního bloku, případně výzkum rozšířit i na výstavy oděvů, které se konaly ve státech západního bloku a porovnat výsledky s výchovným blokem, přičemž se zaměřit na případné užití dobových či ideologických prvků na jednotlivých výstavách a také na charakteristiku doprovodných a edukačních programů těchto výstav.

SEZNAM ZDROJŮ

Seznam datových zdrojů:

SUCHOMELOVÁ, Veronika, 2014. 84 s. *Životní cykly*. Hradec Králové. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby.

Aby nás nepřekvapil čas. 1977. *Praktická žena*. Praha: MONA, č. 9.

BALADA, Jan, 2007. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia RVP G*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. 100 s. ISBN 978-80-87000-11-3

BARTELT, Dana, 2004. *Český filmový plakát 20. století*. Brno: Moravská galerie, 495 s. ISBN 80-7027-125-6.

BAUDOT, Francois, 2001. *Móda století*. Praha: Ikar, 400 s. ISBN 80-7202-943-6.

BRABCOVÁ, Alexandra, 2003. *Brána muzea otevřená*. Náchod: JUKO, 583 s. ISBN 80-86213-28-5.

BUKAČOVÁ, Jana., Anna KOMÁRKOVÁ a František ŠEBEK, 2014. *Muzejní výstavnictví Učební texty nástavbového kurzu Školy muzejní propedeutiky*. 1. vyd. Praha: Asociace muzeí a galerií, 306 s. ISBN 978-80-86611-62-4.

BURIÁNKOVÁ, Michaela., Anna KOMÁRKOVÁ a František ŠEBEK, 2010. *Úvod do muzejní praxe Učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky*. 1. vyd. Praha: Asociace muzeí a galerií, 404 s. ISBN 978-80-86611-40-2.

COTTRELL, P. L., 1994. *20. století den po dni = Eventh a chronicle of the twentieth century*. Přeložil Monika VOSKOVÁ. Praha: Nakladatelský dům OP, 255 s. ISBN 80-85841-12-6.

ČERNÁ, Jitka, 2011. *Vstup do kurátorství cestou alternativní výtvarné scény*. Ústí nad Labem: Fakulta umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 68 s., obr. příl. Skripta. ISBN 978-80-7414-425-7.

DABNER, David, 2004. *Grafický design v praxi*. Přeložil Josef KOVAL. Praha: Slovart, 128 s. ISBN 80-7209-597-8.

DABNER, David, Sandra STEWART a Eric ZEMPOL, 2014. *Škola grafického designu: principy a praxe grafiky*. V Praze: Slovart, 208 s. ISBN 978-80-7391-894-1.

DVOŘÁKOVÁ, Jarmila, 2015. Interview: Dějiny módy. Svatojánský Újezd. 10. 11. 2015

FRANĚK, Otakar, 1971. *Revoluční plakát: Výběr revolučních plakátů a politických dokumentů z let 1921-1971 : příležitostný tisk k 50. výročí KSČ*. Brno: Blok, 25s. Dokumenty.

FRÖHLICHOVÁ, Simona, 2010. 55 s. *Realizace Sociální pedagogiky v prevenci*. Zlín. Bakalářská práce. Fakulta humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

GEISLEROVÁ – ŠEFLOVÁ, Alexandra, 2000. V čem jsme to chodili?! [novinový výstřižek, Blesk. Praha, Czech News Center a.s., 15. 12. 2000]. Centrální depozitář UPM Praha. [cit. 2017-12-19].

HARASIMOWICZ, Marta Maria. *Československá spartakiáda jako příklad novodobého mýtu*. Univerzita Karlova: Filozofická fakulta, 2017. 177 s. Diplomová práce

HLAVÁČKOVÁ, Konstantina, 2000. *Česká móda 1940-1970 Zrcadlo doby*. Praha: Uměleckoprůmyslové museum v Praze ve spolupráci s Nakladatelstvím Olympia Praha, 128 s. ISBN 80-7033-017-1.

HLAVÁČKOVÁ, Konstantina, 2007. „Kytky v popelnici“ *Společnost a móda v sedmdesátých letech v Československu*. Praha: Uměleckoprůmyslové museum v Praze ve spolupráci se společností NAGA, 165 s. ISBN 978-80-7101-072-2.

HLAVÁČKOVÁ, Konstantina, 2016. *Móda za železnou oponou: společnost, oděvy a lidé v Československu 1948-1989*. Praha: Grada Publishing, 287 s. ISBN 978-80-247-5833-6.

HORÁČEK, Radek, 1998. *Galerijní animace a zprostředkování umění: poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách*. Brno: Cerm, 142 s., obr. příl. ISBN 80-7204-084-7.

KALINOVÁ, Lenka, 1999. *K sociálním dějinám Československa v letech 1969–1989*. Praha: VŠE, 102 s. ISBN 80-7079-311-2.

KILHOF, Jiří, 2010. 93 s. *Sport jako činitel výchovy ve volném čase*. Zlín. Bakalářská práce. Fakulta humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

KOCIAN, Jiří a Markéta DEVÁTÁ, eds., 2011. *1948: Únor 1948 v Československu: nástup komunistické totality a proměny společnosti : [České křižovatky evropských dějin 1918-1938-1948-1968 : 3*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 345 s. ISBN 978-80-7285-108-9.

KORECKÝ, David, (ed.) 2009. *Médium kurátor: role kurátora v současném českém umění*. Praha: Agite/Fra, 2006/9, 276 s. ISBN 978-80-86603-513.

- KRAMEROVÁ, Daniela. Retro aneb design (ze) vzpomínek. In: Retromuseum Cheb: Životní styl a design v ČSSR. GAVU. 292 s. ISBN 978-80-87395-22-6
- KYBALOVÁ, Ludmila a Milena LAMAROVÁ, 1986. *Oděvní tvorba*. 1. vyd. Praha: Odeon, 71 s. Soudobé české umění.
- LAMBERKOVÁ, M., 1968. *Kadeřnictví a hygienické služby*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství TEPS – Knížnice MH 1836, č. 5-6/1968, s. 55-56.
- LORENC, Jan, H. Lee SKOLNICK a Craig BERGER, 2007. *What is exhibition design?: "storytelling is the most powerful way to put ideas into the world today"*. Mies: RotoVision, 256 s. ISBN 978-2-940361-66-3.
- LUXÍKOVÁ, Lenka, 2014. 42 s. *Kvalitativní výzkum: „Jak děti vnímají tělesně modifikované rodiče a dospělé“*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta. Katedra pedagogiky a psychologie.
- MÁCHALOVÁ, Jana, 2003. *Móda 20. století*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 229 s. ISBN 80-7106-587-0.
- MCWADE, John, 2011. *Jak na působivý grafický design: návrhy brožur, log, webů, newsletterů, vizitek či plakátů*. Brno: Computer Press, 239 s. ISBN 978-80-251-3118-3.
- MELICHAROVÁ, Romana, 2008. 63 s. *Móda a společnost. Vliv společenských událostí na vývoj české módy 20. století*. Bakalářská práce. Masarykova univerzita Brno:Filosofická fakulta.
- Návštěva v prodejnách oděvů velké velikosti. 1974. *Naše rodina*. Ústí nad Labem: Severografia n. p., 4. 9.1974, (36).
- Odívání. Jaro*. 1984. Praha:Svoboda.
- Odívání. Léto*. 1981. Praha: Svoboda.
- OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ, 2010. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s. 44 s. ISBN 978-80-87240-33-5.
- Osobní rozhovor s PhDr. Vlastimilem Havlíkem, Ph.D.*, vedoucím UPM – Muzea textilu v České Skalici, Hradec Králové 16. 2. 2016.
- PERNES, Jiří, 2003. *Dějiny Československa očima Dikobrazu: 1945-1990*. Brno: Barrister & Principal, 230 s. ISBN 80-85947-89-7.
- Pleteme z vlny a bavlny, 1955. *Příručka časopisu Žena a móda*. č. 4/33.
- Průvodní zpráva výstavy, 2000. [tištěná dokumentace k výstavě Zrcadlo doby]. Centrální depozitář UPM Praha, Praha.

- RANDÁK, Jan, 2013. *Osobnosti českých dějin*. Praha: Knižní klub, 432 s. ISBN 978-80-242-4196-8.
- SAMARA, Timothy, 2008. *Grafický design: základní pravidla a způsoby jejich porušování*. V Praze: Slovart, 272 s. ISBN 978-80-7391-030-3.
- SAMARA, Timothy, 2013. *Základy grafického designu: vizuální elementy, techniky a strategie pro grafiky*. V Praze: Slovart, 247 s. ISBN 978-80-7391-698-5.
- SEDLÁČEK, Vojtěch, 2015. *Český plakát*. Praha: Agentura ProVás, 47 s.
- SKARLANTOVÁ, Jana, 1999. *Od fikového listu k džínům*. 1. vyd. Praha: GradaPublishing, 232 s. ISBN 80-7169-785-0.
- ŠILHAVÝ, Lubomír, 1982. *Metodika a praxe výstavnictví*. Praha: Československá obchodní a průmyslová komora, 179 s.
- ŠOBÁŇ, Marek, HRBEK David a Vladimír HAVLÍK, 2007. *Škola muzejní pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 121 s. ISBN 978-80-244-1871-1
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, 2002. *Obrysy muzeologie: pro historiky umění*. Olomouc: Univerzita Palackého, 251 s. ISBN 80-244-0542-3.
- Střih modelové služby Vkus. *Dvoudílné plavky, 24351*. Praha, Domy módního odívání Vkus. [soukromý archiv Veronika Suchomelové].
- Střih modelové služby Vkus. *Šatečky dětské princesového střihu, 70700*. Praha, Domy módního odívání Vkus. [soukromý archiv Veronika Suchomelové].
- Střih modelové služby Vkus. *Blůzka zo sedlom, 22048*. Praha, Domy módního odívání Vkus. [soukromý archiv Veronika Suchomelové].
- Střih modelové služby Vkus. *Chlapecké trenýrky s lemovkami, 6138*. soukromý archiv Veroniky Suchomelové
- Střih modelové služby Vkus. *Dílová sukně ve straně bez švu, 22509*. Praha, Domy módního odívání Vkus. [soukromý archiv Veronika Suchomelové].
- Střih modelové služby Vkus. *Společenská halenka vzadu zapínaná s příčnými záhyby na rukávech, 22161*. Praha, Domy módního odívání Vkus. [soukromý archiv Veronika Suchomelové].
- ŠTÝBROVÁ, Miroslava, 2009. *Boty, botky botičky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 246 s. ISBN 978-80-7106-986-7.

Tisková zpráva výstavy, 2005. [tištěná dokumentace k výstavě Holduj sportu a pohybu! Sportovní móda pro podzim a zimu]. i. č. VT – 2. Centrální depozitář UPM Praha, Praha.

UBROVÁ, M., 1984. Společenské šaty – bohaté na fantazii i romantiku. *Odivání*. Praha: Svoboda. s. 62–74.

VALENTOVÁ, 2015. Interview: Dějiny módy. Hořice. 2. 11. 2015

VISOCKY O'GRADY, Jennifer a VISOCKY O'GRADY, Kenneth, 2008. *The information design handbook*. Mies: RotoVision, 224 s. ISBN 978-2-940361-91-5.

Vně a uvnitř, 2015. [Dokumentace k výstavě. PC soubor ve formátu doc]. Centrální depozitář UPM Praha. Praha.

WEBROVÁ, H. Podzim a zima ve Stylu. *Naše rodina*. Ústí nad Labem: Severografia n.p., 24. 9.1979, (39).

Žena a móda. 1975, Praha: Mona, **27** (12).

Žena a móda, Módně při sportu. Praha: MONA. **39** (1). s. 25

Žena a móda, Oblekové košile. Praha: MONA. **37** (4). s. 26 - 27.

Žena a móda, Pláště kabátky kostýmy. Praha: MONA. **36** (11). s. 21.

Žena a móda, Vlněné pláště. Praha: MONA. **36** (9). s. 22–23.

ZLÁMALOVÁ, L. a PIFFLOVÁ, B., 1955. *Ženské a dětské strihy*. Blůzka so zámikmi pri výstrihu. 1. vyd. Bratislava: Práca.

Seznam elektronických zdrojů:

About, 2018. In: *Happy place*. [online]. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://www.happyplace.me/about/>

About us, 2017. In: *Instagram* [online]. [cit. 2017- 12-17]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/about/us/>

About us. 2017. In: *Snapchat*. [online]. [cit. 2017- 12-17]. Dostupné z: <https://www.snapchat.com/>

AMA, 2013. První mobil jste mohli koupit před 30 lety. Od té doby se změnil k nepoznání. In: ČT 24. [online]. 21. 09. 2013. [cit. 2018-06-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceska televize.cz/media/1074286-prvni-mobil-jste-mohli-koupit-pred-30-lety-od-te-doby-se-zmenil-k-nepoznani>

Antonín Novotný. In: *Osobnosti.cz*. [online]. Tiscali Media,a.s. © 1996–2018 [cit. 2016-07-07]. Dostupné z: <http://www.panovnici.cz/antonin-novotny>

Botas 66. Original Czech Sneakers. In: Botas 66. [online]. [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://botas66.com/botas66/>

BUDRICK, Callie, 2017. 2018 Design Trends: Predictions from Top Creatives. In: *How Design* [online]. 22. 12. 2017 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <http://www.howdesign.com/design-business/design-trends-2018-predictions/>

Československý textil – krátké dokumentární filmy 1. [CD – ROM]. In: *Pobočka UPM – Muzem Boženy Němcové v České Skalici*.

Československý textil – krátké dokumentární filmy 2. [CD – ROM]. In: *Pobočka UPM – Muzem Boženy Němcové v České Skalici*.

FIALA, Václav, 2016. Tančící dům 7 10 2016. In: *Youtube* [online]. 8. 10. 2016. [cit. 2016-11-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=WQ2DSIEZZfE>

Glamour. Dámská společenská móda 1950–2000 ze sbírek UPM. In: *Uměleckoprůmyslové museum*. [online]. [cit. 2016-07-07]. Dostupné z: <http://www.upm.cz/index.php?page=123&year=2011&id=162&language=cz>

HARUŠINCOVÁ, Karla. Historie módy. In: *Eryzoe.blogspot* [online]. 19. 04. 2014. [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <https://eryzoe.blogspot.com/2014/04/historie-mody.html>

Holduj sportu, pohybu! / Enjoy sports and exercise! In: *Informační systém abART-Archiv výtvarného umění* [online]. [cit. 2016-07-19]. Dostupné z: <http://abart-full.artarchiv.cz/dokumenty.php?Fvazba=files&IDdokumentu=11734>

IVÁNKOVÁ, Stanislava. 2017. Nech šije. Výstava ukáže, aká bola móda v socializmu. In: *SME Kultúra* [online]. 6. 4. 2017 [cit. 2017-09-10]. Dostupné z: <https://kultura.sme.sk/c/20502558/nech-sije-vystava-ukaze-aka-bola-moda-socializmu.html>

Jablonecká bižuterie, 2013. In: *Rok 1961*. [televizní pořady A–Z, Retro]. ČT1 27.04.2013 18:26. [cit. 13. 03. 2016] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/213411000360017/>

Jak si jen tak nakoupit hadříky? [online] 28. 10. 2016 [cit. 13. 02. 2017] Copyright © ONETV.cz . Dostupné z: <http://www.onetv.cz/detail/jit-si-jen-tak-nakoupit-nove-hadriky-podivejte-se-jak-to-mely-zeny-za-hlubokeho-komunismu-tezke>

JANA, Nesmrtelná 80. léta. In: *Mezi Zenami* [online]. 14.05.2013. [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.mezizenami.cz/clanek/nesmrtelna-80-leta>

JINOCHOVÁ, 2002. UPM. Pracovní list. [online]. *Jak se dělá výstava kdo / co / proč / pro koho / s kým / za co / jak / kde / kdy* [cit. 08. 04. 2018]. Dostupné z: panelaci.cz/sites/default/files/jak_se_dela_vystava.pdf

Jurij Gagarin, 2013. In: *Rok 1961*. [televizní pořady A–Z, Retro]. ČT1 27.04.2013 18:26. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/213411000360017/>

Kdo nakupoval v Tuzexu, 2008. In: *Tuzex*. [televizní pořady A–Z, Retro]. ČT1 20.05.2008 22:20. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/208411000360521/>

Když boty, tak botasky! Fenomén Botas v Českoslovesku, 2016. In: *Retromuseum* [online]. [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <http://www.retromuseum.cz/vystava-format-5/>

KROCAN, Sára, 2012. Historie spodního prádla (10.–90. léta). In: *turnyra.blogspot.cz* [online]. 12. 07. 2012 [cit. 13. 02. 2016]. Dostupné z: <http://turnyra.blogspot.com/2012/07/historie-spodniho-pradla-10-90-leta.html>

KRÁSNÁ, Tereza, 2012. Móda 50. let – Marilyn Monroe a rock´n´roll. In: *Studentpoint.cz* [online]. 17.08.2012 [cit. 13.03.2016]. Dostupné z: <http://www.studentpoint.cz/2012/08/17/moda-50-let-marilyn-monroe-a-rocknroll/>

- KRYNEK, Ondřej, 2014. Vně a uvnitř je výstava retro módy i umělých vláken. In: *DesignMag*. [online]. 12. 11. 2014 [cit. 2016-07-07]. Dostupné z: <http://www.designmag.cz/moda/52262-vne-a-uvnitř-je-vystava-retro-mody-i-umelych-vlaken.html>
- KRYNEK, Ondřej, 2016. Tančící dům zachvátila výstava Retro 70. a 80. let. In: *DesignMag* [online]. 18. 6. 2016. [cit. 2016-07-10]. Dostupné z: <http://www.designmag.cz/udalosti/62479-tancici-dum-zachvatila-vystava-retro-70-a-80-let.html#&gid=1&pid=5>
- KURKA, Milan, 2017. Historie operačních systémů: od přepínačů po okna. In: *Bud' FIT: časopis FIT ČVUT*. [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://casopis.fit.cvut.cz/tema/1-2016-historie-it/historie-operacnich-systemu-od-prepinacu-po-okna/>
- KVAPILOVÁ, Kristina, 2016. Přijďte se inspirovat krásou, která nestárne! V Nové budově Národního muzea začíná výstava Retro! In: *Národní muzeum* [online]. 16. 6. 2016 [cit. 2016-11-03]. Dostupné z: <http://www.nm.cz/Pro-novinare/vystavy-press/Prijte-se-inspirovat-krasou-ktera-nestarne-V-Nove-budove-Narodniho-muzea-zacina-vystava-Retro.html>
- Kytky v popelnici Společnost a móda v sedmdesátých letech v Československu. In: *Prague out*. [online]. 28. 11. 2007 [cit. 2016-07-09]. Dostupné z: <http://www.pragueout.cz/articles/kytky-v-popelnici>
- LANE, Ashley, 2017. Facing the future: how museums are embracing new trends and technologies. In: *The National*. [online]. 20. 04. 2017 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://www.thenational.ae/lifestyle/family/facing-the-future-how-museums-are-embracing-new-trends-and-technologies-1.82108>
- LANGOVÁ, Jana. Jaká byla móda 60. let a proč se její styl stále vrací. In: *WomanOnly* [online]. 03.11.2016 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <https://www.womanonly.cz/jaka-byla-moda-60-let-a-proc-se-jeji-styl-stale-vraci/>
- LEHMAN, Maria Lorena. *Top 10 Tips To Great Museum Exhibit Design*, ©2008–2018 [online]. [cit. 13. 02. 2018]. Dostupné z: <https://marialorenalehman.com/post/top-10-tips-to-great-museum-exhibit-design>
- MALÁKOVÁ, Jana, 2012. 80. léta – disko, trvalá a mrkváče. In: *Studentpoint.cz* [online]. 31.08.2012 [cit.13. 03. 2016]. Dostupné z: <http://www.studentpoint.cz/2012/08/31/80-leta-disko-trvala-a-mrkvace/#.V7MZtvmLTIU>

- MAYEROVÁ, Veronika, 2011. Glamour: Dámská společenská móda 1950–2000. In: *Český rozhlas Radio wave*. [online]. 17. 5. 2011 [cit. 2016-07-07]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/glamour-damska-spolecenska-moda-1950-2010-5253861>
- MIKES, Josef. SCHWARZ, Jan, 1974. TIBA – Mladým textilákům. [CD – ROM]. In: *Pobočka UPM – Muzem Boženy Němcové v České Skalici*. 1974
- Missoni Art Colour. 2016. In: *Fashion and Textile Museum*. [online]. [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: <http://www.ftmlondon.org/ftm-exhibitions/missoni-art-colour/>
- Móda: džínový fenomén. In: *Kafé Redakce*. [online]. 13. 03. 2016 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <https://www.kafe.cz/moda/moda-dzinovy-fenomen-23395.html>
- Móda z ÚBOKu aneb co český textilní průmysl nevyrobil (1959 –1992). In: *Uměleckoprůmyslové museum* [online]. [cit. 2016-07-07]. Dostupné z: <http://www.upm.cz/index.php?language=cz&page=123&year=2009&id=117>
- Móda z Úboku. In: *Czechdesign* [online]. 7. 8. 2009 [cit. 2016-07-14]. Dostupné z: <http://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/moda-z-uboku>
- Módní retro! Podívejte se, co patřilo k největším zimním hitům před padesáti lety!, 2017. In: *ONETV.cz* [online]. 31.01.2017 15:14 [cit. 15. 02. 2017]. Dostupné z: http://www.onetv.cz/detail/modni-retro-podivejte-se-co-patrilo-k-nejvetsim-zimnim-hitum-pred-padesati-lety#utm_source=Facebook.com&utm_medium=Social-organic&utm_campaign=pesvorganic&utm_campaign=pesv
- MUŽÍKOVÁ, Monika, 2000. V uměleckoprůmyslovém muzeu začala výstava totalitní módy. In: *iDnes*. [online]. 08. 12. 2000. [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/v-umeleckoprumslovem-muzeu-zacala-vystava-totalitni-mody-plk-/domaci.aspx?c=A001208_105848_praha_kultura_pek
- „NECH ŠIJE! Móda na Slovensku 1945–1989“, 2017. In: *Slovenská národná galéria* [online]. [cit. 2017-09-10]. Dostupné z: https://www.sng.sk/sk/vystavy/1046_nech-sije-moda-na-slovensku-1945-1989
- NICHOLLS, Ann a PEREIRA, Manuela a SANI, Margherita, 2013. Report 7 new trends in museum of the 21st century. [online]. Regione Emilia-Romagna. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <http://online.ibc.regione.emilia-romagna.it/I/libri/pdf/LEM7th-report-new-trends-in-museums-of-the-21st-century.pdf>
- NOHEJLOVÁ, Lucie, 2014. Vně a uvnitř. In: *Czechdesign*. [online]. 5. 10. 2014. [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: <http://www.czechdesign.cz/kalendar-akci/vne-a-uvnitř>

- PÁNEK, Jiří a CETKOVSKÝ, Tomáš, 2016. V družstevním i paneláku. Jak jsme bydleli za "socíku". In: *iDnes* [online]. 17. 6. 2016. [cit. 2016-07-10]. Dostupné z: https://praha.idnes.cz/retro-vlna-v-metropoli-07g-/praha-zpravy.aspx?c=A160617_2254085_praha-zpravy_rsr
- RAJLIHOVÁ, Eva, 2007. Nenápadný půvab módy let sedmdesátých. In: *Novinky*. [online]. 07. 12. 2007 [cit. 2016-07-09]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/128438-nenapadny-puvab-mody-let-sedmdesatych.html>
- Retro – džíny, 2008. In: *Tesilové kalhoty*. [televizní pořady A–Z, Retro]. ČT1 17.06.2008 22:10. [cit. 16. 03. 2016] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/208411000360723/>
- Retro – účesy, 2008. In: *Socialistické účesy*. [televizní pořady A–Z, Retro]. ČT24 27.02.2008 22:15. [cit. 19. 03. 2016] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/208411000360227/>
- Retro výzva – 70. léta v ČR. In: *Měj se ráda* [online]. 12. 12. 2015 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.mejserada.cz/2015/12/retro-vyzva-70leta-v-cr.html>
- ROJKOVÁ, Hana, 2008. Výstava kytky v popelnici pro zájem o týden prodloužena. In: *Prague out*. [online]. 14. 2. 2008 [cit. 2016-07-09]. Dostupné z: <http://www.pragueout.cz/articles/kytky-v-popelnici>
- Rozšířená realita (Augmented reality). In: *eMan Europe* [online]. [cit. 2018- 01-9]. Dostupné z: <https://www.eman.cz/sluzby/mobilni-aplikace-vyvoj/rozsirena-realita-augmented-reality/>
- Sbírka textilu módy a hraček. In: *Uměleckoprůmyslové museum* [online]. [cit. 2016-06-08]. Dostupné z: <http://www.upm.cz/index.php?page=120&id=17&language=cz>
- Sít Internet. [PDF soubor]. [online]. [cit. 2018-06-10]. Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/wtech/old2012/u3v/iepp/01a.pdf>
- Socialistický módní průmysl, 2013. In: *Rok 1951*. [televizní pořady A–Z, Retro]. ČT1 16.02.2013 18:27. [cit. 20. 03. 2016]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/213411000360007/>
- Spodní prádlo: Druhy spodního prádla a jejich výrobci. In: ČT 1. [online]. 28. 03. 2010 [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10176269182-retro/210411000360013/titulky?kvalita=nizka>

STROUHALOVÁ, Štěpánka. Odívání mladých: vekslák, somrák, mánička. [online]. 12.08.2009 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/odivani-mladych-vekslak-somrak-a-manicka-fdr-noviny.aspx?c=A090812_000053_In_noviny_sko&klic=232859&mes=090812_0

Šicí kutilství, 2008. In: *Ušij/upleť si doma*. [televizní pořady A–Z, Retro]. ČT1 03.06.2008 22:10. [cit. 17. 03. 2016]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/211411000360028/video/>

ŠNAJDAR, Hynek, 2009. Objektívem: návštěvníci se vrátili do minulosti módy a nábytku. In: *Náchodský deník*. [online]. 24. 08. 2009 [cit. 2016-07-07]. Dostupné z: https://nachodsky.denik.cz/kultura_region/objektivem-navstevnici-se-vratili-do-minulosti-mod.html

Tak jde čas se spodním prádlem: Co nosily naše babičky a maminky? 2016. In: *ONETV.cz* [online] 07.10.2016 12:01 [cit. 13. 03. 2017]. Dostupné z: <http://www.onetv.cz/detail/tak-jde-cas-se-spodnim-pradlem-co-nosily-nase-babicky-a-maminky-vzpominate-na-tyhle-kousky>

Tuzex, veksl bony a klídek, aneb jak se za komárů točila škvára. In: Totalmag. [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.totalmag.cz/spolecnost/66-fenomen-doby/337-tuzex-veksl-bony-a-klidek-aneb-jak-se-za-komar-toila-kvara.html>

Unikátní barevné záběry Prahy z šedesátých let!. [plavky]. [online] 16. 02. 2016. [cit. 13. 02. 2017] Copyright © ONETV.cz Dostupné z: <http://www.onetv.cz/detail/unikatni-barevne-zabery-prahy-z-sedesatych-let-tenhle-pohled-do-historie-vas-dostane>

V lékárnách se objevil antikoncepční přípravek tuzemské výroby Antigest. In: *Česká televize*. [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-vypravej/ve-stopach-doby/1965/101-v-lekarnach-se-objevil-antikoncepcni-pripravek-tuzemske-vyroby-antigest/>

VEBER, Václav, 2010. Co byla pětiletka? In: *Teen Web*, rubrika: Poznávej. [online]. Český rozhlas. 25.11.2010 [cit. 2016-07-07]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/teens/poznavej/_zprava/co-byla-petiletka--815391

Vně a unitř/Móda a umělá vlákna 2. poloviny 20. století, 2015. In: *Uměleckoprůmyslové museum*. [online]. [cit. 2016-07-07]. Dostupné z: <http://www.upm.cz/index.php?page=123&year=2015&language=cz&id=249>

Virtuální realita, 2011. In: *Projekt virtuální realita*. [online]. 29. 5. 2011. [cit. 2018- 01-9]. Dostupné z: <http://www.projekt-virtualni-realita.estranky.cz/clanky/co-to-vlastne-je-virtualni-realita--vr---/odpoved-zni--.html>

Výstava Retro 70. a 80. let v Tančicím domě zobrazí to nejlepší z ČSSR včetně pana Vajíčka, 2016. In: *Co kdy v Praze* [online]. [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <http://cokdyvpraze.cz/novinka/vystava-retro-70-a-80-let-v-tancicim-dome-zobrazi-to-nejlepsi-z-cssr-vcetne-pana-vajicka>

Výstavy Historického muzea. *Národní muzeum: Výstavy Historického muzea -Retro* [online]. 2017 [cit. 29. 08. 2017]. Dostupné z: <http://www.nm.cz/Historicke-muzeum/Vystavy-HM/Retro.html>

We manage and support every aspect of your project. In: *Luci Creative*. [online]. [cit. 2018- 01-9]. Dostupné z: <https://lucicreative.com/services/>

ZATLOUKALOVÁ, Veronika, 2012. Procházka historií módy 80. let. In: *idnes.cz/blog*. [online]. 26.10.2012 17:34. [cit. 13. 03. 2016] Dostupné z: <http://zatloukalova.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=297985>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Číslo obrázku		Str.
Obr. 1	Typy pro současný výstavní design v muzeích. LEHMAN, Maria Lorena. In: <i>MLL Design Lab, LLC</i> [online]. © 2008-2018 [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: https://marialorenalehman.com/post/top-10-tips-to-great-museum-exhibit-design	20
Obr. 2	Upravený obrázek v grafických editorech. In: DABNER, David, 2004. <i>Grafický design v praxi</i> . Praha: Slovart, s. 74. ISBN 80-7209-597-8.	25
Obr. 3	Barevný kruh. In: MCWADE, John, 2011. <i>Jak na působivý grafický design: návrhy brožur, log, webů, newsletterů, vizitek či plakátů</i> . Brno: Computer Press, s. 31. ISBN 978-80-251-3118-3.	26
Obr. 4	Ukázka kompozice č. 1. In: SAMARA, Timothy, 2008. <i>Grafický design: základní pravidla a způsoby jejich porušování</i> . V Praze: Slovart, s. 208. ISBN 978-80-7391-030-3.	27
Obr. 5	Ukázka kompozice č. 2. In: SAMARA, Timothy, 2008. <i>Grafický design: základní pravidla a způsoby jejich porušování</i> . V Praze: Slovart, s. 232. ISBN 978-80-7391-030-3.	27
Obr. 6	Ukázka kompozice č. 3. In: SAMARA, Timothy, 2008. <i>Grafický design: základní pravidla a způsoby jejich porušování</i> . V Praze: Slovart, s. 232. ISBN 978-80-7391-030-3.	28
Obr. 7	Ukázka vyvážené kompozice. In: MCWADE, John, 2011. <i>Jak na působivý grafický design: návrhy brožur, log, webů, newsletterů, vizitek či plakátů</i> . Brno: Computer Press, s. 23. ISBN 978-80-251-3118-3.	29
Obr. 8	Okraje stránky. In: MCWADE, John, 2011. <i>Jak na působivý grafický design: návrhy brožur, log, webů, newsletterů, vizitek či plakátů</i> . Brno: Computer Press, s. 28. ISBN 978-80-251-3118-3.	29
Obr. 9	Ukázka vyvážené kompozice. In: MCWADE, John, 2011. <i>Jak na působivý grafický design: návrhy brožur, log, webů, newsletterů, vizitek či plakátů</i> . Brno: Computer Press, s. 192. ISBN 978-80-251-3118-3.	30
Obr. 10	Jüngling. In: BARTELT, Dana, 2004. <i>Český filmový plakát 20. století</i> . Brno: Moravská galerie, 495 s. ISBN 80-7027-125-6. s. 40.	33
Obr. 11	DISMAN, Miloslav. Vítězný lid. In: BARTELT, Dana, 2004. <i>Český filmový plakát 20. století</i> . Brno: Moravská galerie, s. 111. ISBN 80-7027-125-6. s. 111.	33
Obr. 12	ZÁBRANSKÝ, Adolf. Plakát KSČ k 1. Máji. In: <i>Revoluční plakát: výběr revolučních plakátů z let 1921-1971 : příležitostný tisk k 50. výročí KSČ</i> . Brno: Blok, 1971, s. 22, obr. 64. Dokumenty.	33
Obr. 13	Plakát k rozšiřování stranického tisku. 1921. In: <i>Revoluční plakát: výběr revolučních plakátů z let 1921-1971 : příležitostný tisk k 50. výročí KSČ</i> . Brno: Blok, 1971, s. 8, obr. 10. Dokumenty.	33

Obr. 14	SLOVÁK, Miloš. Reklamní plakát. In: SEDLÁČEK, Vojtěch, 2015. <i>Český plakát</i> . Praha: Agentura ProVás, s. 9.	34
Obr. 15	Úvodní hala, vstup do první části výstavy s oděvy. Foto: Veronika Suchomelová	38
Obr. 16	Móda z let 1966–1989. Foto: Veronika Suchomelová	39
Obr. 17	Móda z let 1948–1965. Foto: Veronika Suchomelová	39
Obr. 18	Náhled do expozice. Foto: Veronika Suchomelová	39
Obr. 19	Dvacátá léta. Foto: Veronika Suchomelová	39
Obr. 20	Náhled do expozice. Foto: Veronika Suchomelová	39
Obr. 21	Móda 19. století. Foto: Veronika Suchomelová	39
Obr. 22	Móda inspirovaná orientem. Foto: Veronika Suchomelová	39
Obr. 23	Svatební oděvy. Foto: Veronika Suchomelová	39
Obr. 24	Třicátá léta. Foto: Veronika Suchomelová	39
Obr. 25	Detail průhledu do expozice. Foto: Veronika Suchomelová	40
Obr. 26	Haptický edukační prvek. Foto Veronika Suchomelová	40
Obr. 27	Ukázka prezentace textu. Foto: Veronika Suchomelová	40
Obr. 28	Ukázka prezentace textu. Foto: Veronika Suchomelová	40
Obr. 29	Ukázka prezentace textu. Foto: Veronika Suchomelová	40
Obr. 30	Lektorované pracoviště. Foto: Veronika Suchomelová	40
Obr. 31	Detail písma – stylizované. Foto: Veronika Suchomelová	40
Obr. 32	Stylizované písmo. Foto: Veronika Suchomelová	41
Obr. 33	Stylizované písmo. Foto: Veronika Suchomelová	41
Obr. 34	Detail stylizovaného písma. Foto: Veronika Suchomelová	41
Obr. 35	Část s interaktivním programem. Foto: Veronika Suchomelová	41
Obr. 36	Tvorba šatů. Foto: Veronika Suchomelová	41
Obr. 37	Interaktivní program – tablet. Foto: Veronika Suchomelová	41
Obr. 38	Plakát k výstavě. In: <i>Výroční zpráva 2017</i> [online]. Národní muzeum, © 2015. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: http://vyrocnizpravy.nm.cz/2017/komunikace-narodniho-muzea-3/propagacni-cinnost-3/	42

Obr. 39	Plakát k výstavě. In: <i>Citylife</i> [online]. [cit. 2017-09-7]. Dostupné z: https://www.citylife.sk/vystava/nech-sije-moda-na-slovensku-1945-1989-slovenska-narodna-galeria-bratislava	43
Obr. 40	Úvodní prostor výstavy. DEKO, Martin. In: <i>Artalk</i> [online]. Slovenská národní galéria, 1. 6. 2017. Artalk.cz , © COPYRIGHT 2007 – 2018. [cit. 2017-09-7]. Dostupné z: http://artalk.cz/2017/06/01/nech-sije-v-sng/	43
Obr. 41	Promítaný text. In: <i>Slovenská národní galéria</i> [online]. Slovenská národní galéria, © 2018. [cit. 2017-09-7]. Dostupné z: https://www.sng.sk/sk/vystavy/1046_nech-sije-moda-na-slovensku-1945-1989#gallery_457-3	43
Obr. 42	Edukační tabule. In: <i>Slovenská národní galéria</i> [online]. Slovenská národní galéria, © 2018. [cit. 2017-09-7]. Dostupné z: https://www.sng.sk/sk/vystavy/1046_nech-sije-moda-na-slovensku-1945-1989#gallery_457-41	43
Obr. 43	Náhled do expozice – panely. In: <i>Slovenská národní galéria</i> [online]. Slovenská národní galéria, © 2018. [cit. 2017-09-7]. Dostupné z: https://www.sng.sk/sk/vystavy/1046_nech-sije-moda-na-slovensku-1945-1989#gallery_457-9	44
Obr. 44	Detail vitríny s obuví. In: <i>Slovenská národní galéria</i> [online]. Slovenská národní galéria, © 2018. [cit. 2017-09-7]. Dostupné z: https://www.sng.sk/sk/vystavy/1046_nech-sije-moda-na-slovensku-1945-1989#gallery_457-6	44
Obr. 45	Videoprojekce – data projektor. In: <i>Slovenská národní galéria</i> [online]. Slovenská národní galéria, © 2018. [cit. 2017-09-7]. Dostupné z: https://www.sng.sk/sk/vystavy/1046_nech-sije-moda-na-slovensku-1945-1989#gallery_457-11	44
Obr. 46	Videoprojekce – obrazovka. In: <i>Slovenská národní galéria</i> [online]. Slovenská národní galéria, © 2018. [cit. 2017-09-7]. Dostupné z: https://www.sng.sk/sk/vystavy/1046_nech-sije-moda-na-slovensku-1945-1989#gallery_457-29	44
Obr. 47	Titulní stránky časopisů. In: <i>Slovenská národní galéria</i> [online]. Slovenská národní galéria, © 2018. [cit. 2017-09-7]. Dostupné z: https://www.sng.sk/sk/vystavy/1046_nech-sije-moda-na-slovensku-1945-1989#gallery_457-25	44
Obr. 48	Instalace košil. In: <i>Slovenská národní galéria</i> [online]. Slovenská národní galéria, © 2018. [cit. 2017-09-7]. Dostupné z: https://www.sng.sk/sk/vystavy/1046_nech-sije-moda-na-slovensku-1945-1989#gallery_457-21	44
Obr. 49	Expozice s fotografiemi. In: <i>Slovenská národní galéria</i> [online]. Slovenská národní galéria, © 2018. [cit. 2017-09-7]. Dostupné z: https://www.sng.sk/sk/vystavy/1046_nech-sije-moda-na-slovensku-1945-1989#gallery_457-39	45

Obr. 50	Náhled do expozice s figurínami. In: <i>Slovenská národná galéria</i> [online]. Slovenská národná galéria, © 2018. [cit. 2017-09-7]. Dostupné z: https://www.sng.sk/sk/vystavy/1046_nech-sije-moda-na-slovensku-1945-1989#gallery_457-14	45
Obr. 51	Náhled do expozice – rekreace. KRYNEK, Ondřej. In: <i>Galerie Tančící dům</i> [online]. 18. 6. 2016. DesignMag, © DesignMag.cz. [cit. 2016-07-10]. Dostupné z: http://www.designmag.cz/udalosti/62479-tancici-dum-zachvatila-vystava-retro-70-a-80-let.html#&gid=1&pid=5	46
Obr. 52	Náhled do expozice – cestování. KRYNEK, Ondřej. In: <i>Galerie Tančící dům</i> [online]. 18. 6. 2016. DesignMag, © DesignMag.cz. [cit. 2016-07-10]. Dostupné z: http://www.designmag.cz/udalosti/62479-tancici-dum-zachvatila-vystava-retro-70-a-80-let.html#&gid=1&pid=6	46
Obr. 53	Náhled do expozice – obchod. KRYNEK, Ondřej. In: <i>Galerie Tančící dům</i> [online]. 18. 6. 2016. DesignMag, © DesignMag.cz. [cit. 2016-07-10]. Dostupné z: http://www.designmag.cz/udalosti/62479-tancici-dum-zachvatila-vystava-retro-70-a-80-let.html#&gid=1&pid=2	46
Obr. 54	Náhled do expozice – interiér bytu. KRYNEK, Ondřej. In: <i>Galerie Tančící dům</i> [online]. 18. 6. 2016. DesignMag, © DesignMag.cz. [cit. 2016-07-10]. Dostupné z: http://www.designmag.cz/udalosti/62479-tancici-dum-zachvatila-vystava-retro-70-a-80-let.html#&gid=1&pid=3	46
Obr. 55	Expozice s dámskými šaty. In: <i>Bydlení Raz Dva</i> [online]. 19. 6. 2016. Bydlení Raz Dva, © 2016 www.bydleni12.cz. [cit. 2016-07-5]. Dostupné z: http://www.bydleni12.cz/vystava-retro-na-vlastni-oci/	47
Obr. 56	Oděvy slavných osobností – detail z videa. FIALA, Václav. In: <i>Tančící dům 7 10 2016</i> [online]. 8. 10. 2016. Youtube. [cit. 2016-11-25]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=WQ2DSIEZZfE	47
Obr. 57	Pan „Vajíčko“. Výstava Retro 70. a 80. let v Tančícím domě zobrazí to nejlepší z ČSSR včetně pana Vajíčka. In: <i>Co kdy v Praze</i> [online]. 2016. Co kdy v Praze, © 2018 [cit. 2018-03-8]. Dostupné z: http://cokdyvpraze.cz/novinka/vystava-retro-70-a-80-let-v-tancicim-dome-zobrazi-to-nejlepsi-z-cssr-vcetne-pana-vajicka	47
Obr. 58	Polepy na podlaze. Foto: Veronika Suchomelová	48
Obr. 59	Detail polepů na podlaze. Foto: Veronika Suchomelová	48
Obr. 60	Expozice. Když boty, tak botasky! Fenomén Botas v Československu. In: <i>Retromuseum</i> [online]. Retromuseum, © GAVU CHEB. [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: http://www.retromuseum.cz/vystava-format-5/	49
Obr. 61	Expozice. Když boty, tak botasky! Fenomén Botas v Československu. In: <i>Retromuseum</i> [online]. Retromuseum, © GAVU CHEB. [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: http://www.retromuseum.cz/vystava-format-5/	49
Obr. 62	Expozice. Když boty, tak botasky! Fenomén Botas v Československu. In: <i>Retromuseum</i> [online]. Retromuseum, © GAVU CHEB. [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: http://www.retromuseum.cz/vystava-format-5/	49

Obr. 63	Expozice. Když boty, tak botasky! Fenomén Botas v Československu. In: <i>Retromuseum</i> [online]. Retromuseum, © GAVU CHEB. [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: http://www.retromuseum.cz/vystava-format-5/	49
Obr. 64	Expozice. Vně a uvnitř je výstava retro módy i umělých vláken. In: <i>DesignMag</i> . [online]. DesignMag, © DesignMag.cz [cit. 2016-07-07]. Dostupné z: http://www.designmag.cz/moda/52262-vne-a-uvnitř-je-vystava-retro-mody-i-umelych-vlaken.html#&gid=1&pid=2	50
Obr. 65	Expozice. Vně a uvnitř. In: <i>Czechdesign cit. dle Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze</i> . [online]. 5. 10. 2014. Czechdesign, © CZECHDESIGN 2017. [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: http://www.czechdesign.cz/kalendar-akci/vne-a-uvnitř	50
Obr. 66	Expozice. Vně a uvnitř. In: <i>Czechdesign cit. dle Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze</i> . [online]. 5. 10. 2014. Czechdesign, © CZECHDESIGN 2017. [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: http://www.czechdesign.cz/kalendar-akci/vne-a-uvnitř	51
Obr. 67	Expozice. Vně a uvnitř. In: <i>Czechdesign cit. dle Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze</i> . [online]. 5. 10. 2014. Czechdesign, © CZECHDESIGN 2017. [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: http://www.czechdesign.cz/kalendar-akci/vne-a-uvnitř	51
Obr. 68	Expozice. Vně a uvnitř je výstava retro módy i umělých vláken. In: <i>DesignMag</i> . [online]. DesignMag, © DesignMag.cz [cit. 2016-07-07]. Dostupné z: http://www.designmag.cz/moda/52262-vne-a-uvnitř-je-vystava-retro-mody-i-umelych-vlaken.html#&gid=1&pid=1	51
Obr. 69	Expozice. Vně a uvnitř. In: <i>Czechdesign cit. dle Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze</i> . [online]. 5. 10. 2014. Czechdesign, © CZECHDESIGN 2017. [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: http://www.czechdesign.cz/kalendar-akci/vne-a-uvnitř	51
Obr. 70	Plakát. Vně a uvnitř/Móda a umělá vlákna 2. poloviny 20. století. In: <i>Uměleckoprůmyslové museum</i> [online]. Uměleckoprůmyslové museum, © 2004 Uměleckoprůmyslové museum v Praze. [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: http://www.upm.cz/index.php?language=cz&page=123&year=2014&id=249&img=1578	51
Obr. 71	Expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	53
Obr. 72	Expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	53
Obr. 73	Expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	53
Obr. 74	Expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	53

Obr. 75	Expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	53
Obr. 76	Expozice. Glamour. Dámská společenská móda 1950–2010 ze sbírek UPM. In: <i>Uměleckoprůmyslové museum</i> [online]. Uměleckoprůmyslové museum, © 2004 Uměleckoprůmyslové museum v Praze. [cit. 2017-01-11]. Dostupné z: http://www.upm.cz/index.php?language=cz&page=123&year=2011&id=162&img=1364	53
Obr. 77	Expozice. ŠNAJDAR, Hynek. Objektivem: Návštěvníci se vrátili do minulosti módy a nábytku. In: <i>Náchodský deník</i> [online]. 24. 08. 2009. Náchodský deník, © VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2005 – 2018. [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: https://nachodsky.denik.cz/kultura_region/objektivem-navstevnici-se-vratili-do-minulosti-mod.html	55
Obr. 78	Expozice. ŠNAJDAR, Hynek. Objektivem: Návštěvníci se vrátili do minulosti módy a nábytku. In: <i>Náchodský deník</i> [online]. 24. 08. 2009. Náchodský deník, © VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2005 – 2018. [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: https://nachodsky.denik.cz/kultura_region/objektivem-navstevnici-se-vratili-do-minulosti-mod.html	55
Obr. 79	Přední strana skládačky. Zdroj: soukromý archiv PhDr. Vlastimila Havlíka, Ph.D.	55
Obr. 80	Zadní strana skládačky. Zdroj: soukromý archiv PhDr. Vlastimila Havlíka, Ph.D.	55
Obr. 81	Náhled do expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.	57
Obr. 82	Náhled do expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	57
Obr. 83	Náhled do expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.	57
Obr. 84	Náhled do expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	57
Obr. 85	Náhled do expozice. KRYNEK, Lazar Ondřej. Nenápadný půvab let sedmdesátých. [online]. In: <i>Novinky</i> . 7. 12. 2007. Novinky [cit. 2016-05-13]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/kultura/128438-nenapadny-puvab-mody-let-sedmdesatych.html	57
Obr. 86	Náhled do expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	57
Obr. 87	Textové pole. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	58

Obr. 88	Popisky. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	58
Obr. 89	Náhled do expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	58
Obr. 90	Náhled do expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	58
Obr. 91	Náhled do expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	58
Obr. 92	Náhled do expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	58
Obr. 93	Náhled do expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	60
Obr. 94	Náhled do expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	60
Obr. 95	Náhled do expozice. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [digitální fotografie, dokumentace v PC]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	60
Obr. 96	Kolektivní pozvánka – 1. strana. Holduj sportu pohybu! In: <i>Informační systém abART - full verze</i> [online]. Archiv výtvarného umění, ©2005-2006 Archiv výtvarného umění, o.s. [cit. 2016-05-13]. Dostupné z: http://abart-full.artarchiv.cz/dokumenty.php?Fvazba=files&IDdokumentu=11734#all	60
Obr. 97	Kolektivní pozvánka – 2. strana. Holduj sportu pohybu! In: <i>Informační systém abART - full verze</i> [online]. Archiv výtvarného umění, ©2005-2006 Archiv výtvarného umění, o.s. [cit. 2016-05-13]. Dostupné z: http://abart-full.artarchiv.cz/dokumenty.php?Fvazba=files&IDdokumentu=11734#all	60
Obr. 98	Náhled do expozice – detail. HAMERNÍKOVÁ, Denisa, 2000. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [detail výstřížku z tisku, Blesk, Praha]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	61
Obr. 99	Náhled do expozice – detail. HAMERNÍKOVÁ, Denisa, 2000. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [detail výstřížku z tisku, Blesk, Praha]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	61
Obr. 100	Náhled do expozice – detail. HAMERNÍKOVÁ, Denisa, 2000. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [detail výstřížku z tisku, Blesk, Praha]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	61
Obr. 101	Náhled do expozice – detail. HAMERNÍKOVÁ, Denisa, 2000. In: <i>Centrální depozitář UPM Praha</i> . [detail výstřížku z tisku, Blesk, Praha]. Uměleckoprůmyslové museum v Praze.	61

Obr. 102	Inspirativní plakát č. 1. In: <i>Google</i> . [online]. Google. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=victoria+and+albert+museum++couture&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiymNeqv4PcAhUBZVAKHakpAJYQ_AUICigB&biw=1600&bih=767#imgrc=6KRby8ABPR9PcM	93
Obr. 103	Inspirativní plakát č. 2. Beyond Dress Code in Cyprus. In: <i>Helenic american union</i> [online]. Helenic american union. [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: http://www.hau.gr/?i=culture.en.past_event.2790	93
Obr. 104	Návrh č. 1. Foto: Veronika Suchomelová	94
Obr. 105	Návrh č. 2. Foto: Veronika Suchomelová	94
Obr. 106	Návrh č. 3. Zdroj: Veronika Suchomelová	94
Obr. 107	Návrh č. 4. Zdroj: Veronika Suchomelová	94
Obr. 108	Finální verze plakátu. Zdroj: Veronika Suchomelová	95
Obr. 109	Instalace plakátu u vstupu do muzea. Zdroj: Veronika Suchomelová	95
Obr. 110	Dobový střih., 1987. In: <i>Dievča</i> . 19 (2). soukromý archiv Veroniky Suchomelové	95
Obr. 111	Střih. Zdroj: Modely střihové služby VKUS. soukromý archiv Veroniky Suchomelové	96
Obr. 112	Noční košile, [Colección de ropa interior para mujer de moda]. In: Dreamstime. [online]. © Evaletova, Copyright © 2000-2018 Dreamstime. [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: https://es.dreamstime.com/fotos-de-archivo-libres-de-regal%C3%ADas-colecci%C3%B3n-de-ropa-interior-para-mujer-de-moda-image35144228	96
Obr. 113	Sukně. Zdroj: Veronika Suchomelová. 2016	96
Obr. 114	Rukavice. Zdroj: Veronika Suchomelová. 2016	96
Obr. 115	Košile. In: <i>burda style</i> . [online]. burda style, © 2018 BURDA Praha, spol. s r.o. [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: https://www.burdastyle.cz/products/moda-plus/sportovni-kosilove-saty/	96
Obr. 116	Klobouk. In: <i>GetDrawings</i> [online]. GetDrawings, © 2018 GetDrawings.com. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: http://getdrawings.com/army-hat-drawing	96
Obr. 117	Brýle. In: <i>HarboArts</i> . [online]. HarboArts, © 2001 – 2017 HarboArts.com. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: http://harboarts.com/artwork/ray-ban-sungasses-vector-graphics_template_1378274306501E0T/	96
Obr. 118	Šaty. Zdroj: Veronika Suchomelová. 2016	96

Obr. 119	Halenka – netopýří rukávy. In: <i>Módní peklo</i> . [online]. 25. 05.14. Módní peklo, © 2018 Módnipeklo.cz. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: https://www.modnipeklo.cz/clanky/jak-si-usit-tricko/	96
Obr. 120	Šála. In: Picoulour, [online]. Picoulour. [cit. 2016-06-18]. Dostupné z: https://picoulour.com/strip-holiday-scarf-colouring-pages/	96
Obr. 121	Lodičky. [Reklamní fotografie – Set of ladies underwear. Hand drawing illustration]. In: 123RF [online], Svetlana Ivanova, © 07/07/2018 123RF Limited 2005-2018. Dostupné z: https://cz.123rf.com/photo_16560491_set-of-ladies-underwear-hand-drawing-illustration-.html	96
Obr. 122	Ponožky. In: <i>Omalovánka ponožky</i> . [online]. Omalovanky.name, © 2017 Omalovanky.name. [cit. 2016-06-18]. Dostupné z: http://k-vytisknuti.omalovanky.name/obleceni/pozozky-1600.php	96
Obr. 123	Kraťasy. In: <i>Výroba oděvů pro zdravotnictví</i> . [online]. Irea, © IREA ODĚVY. [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: http://www.odevy-irea.cz/katalog/zdravotnicke-odevy-3/lekarske-kalhoty-8/kratasy-nikol-212/	96
Obr. 124	Kabelka. In: <i>Clipart Library</i> . [online]. Clipart Library.[cit. 2016-03-18]. Dostupné z: http://clipart-library.com/white-bag-cliparts.html	96
Obr. 125	Korále, [Colección de ropa interior para mujer de moda]. In: <i>Dreamstime</i> . [online]. © Evaletova, Copyright © 2000-2018 Dreamstime. [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: https://es.dreamstime.com/fotos-de-archivo-libres-de-regal%C3%ADas-colecci%C3%B3n-de-ropa-interior-para-mujer-de-moda-image35144228	96
Obr. 126	Podprsenka. [Colección de ropa interior para mujer de moda]. Noční košile. In: <i>Dreamstime</i> . [online]. © Evaletova, Copyright © 2000-2018 Dreamstime. [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: https://es.dreamstime.com/fotos-de-archivo-libres-de-regal%C3%ADas-colecci%C3%B3n-de-ropa-interior-para-mujer-de-moda-image35144228	96
Obr. 127	Kabát. Zdroj: Veronika Suchomelová. 2016	96
Obr. 128	Návrh na pozvánku č. 1. Zdroj: Veronika Suchomelová	97
Obr. 129	Návrh na pozvánku č. 2. Zdroj: Veronika Suchomelová	97
Obr. 130	Zkušební realizace pozvánky. Zdroj: Veronika Suchomelová	97
Obr. 131	Finální realizace pozvánky. Zdroj: Veronika Suchomelová	97
Obr. 132	Půdorys prostoru a tematické rozmístění exponátů. Zdroj: Veronika Suchomelová	98
Obr. 133	Střih oděvu. Zdroj: Veronika Suchomelová	99
Obr. 134	Dobová fotografie oděvů. Zdroj: Veronika Suchomelová	99

Obr. 135	Dotyk věcí. Zdroj: Veronika Suchomelová	99
Obr. 136	Jeden typ vitríny. Zdroj: Veronika Suchomelová	99
Obr. 137	Druhý typ vitríny. Zdroj: Veronika Suchomelová	99
Obr. 138	Třetí typ vitríny. Zdroj: Veronika Suchomelová	99
Obr. 139	Úvodní text. Zdroj: Veronika Suchomelová	100
Obr. 140	Logo Tuzexu. In: <i>Tuzex</i> . [online]. Tuzex. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: http://tuzex.cz/	100
Obr. 141	Detail 1. Zdroj: Veronika Suchomelová	100
Obr. 142	Detail 2. Zdroj: Veronika Suchomelová	100
Obr. 143	Starší návrh designu tabule. Zdroj: Veronika Suchomelová	101
Obr. 144	Finální návrh edukační tabule. Zdroj: Veronika Suchomelová	101
Obr. 145	Prezentace daného desetiletí. Zdroj: Veronika Suchomelová	102
Obr. 146	Střih na dobové látce – detail. Zdroj: Veronika Suchomelová	102
Obr. 147	Účes a la 70. léta. In: <i>olcorepulojegyeck.info</i> . [online]. olcorepulojegyeck.info. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: http://olcsorepulojegyek.info/super-peinados-anos-20-hombre-hs38.phtml	103
Obr. 148	Stylizace obrázku č. 147. Zdroj: Veronika Suchomelová	103
Obr. 149	Střih a la 70. léta. In: <i>fenveteknojidersi</i> . [online]. fenveteknojidersi. [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: http://fenveteknojidersi.com/wp-content/uploads/2018/04/neu-frisuren-bob-mit-pony-foto-25-schn-dekor-bezieht-sich-auf-frisuren-bob-mit-pony.jpg	103
Obr. 150	Účes a la 80. léta. In: <i>Pinterest</i> [online]. Pinterest. [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: https://cz.pinterest.com/pin/142848619414511493/	103
Obr. 151	Stylizace obrázku č. 150. Zdroj: Veronika Suchomelová	103
Obr. 152	Vlasy a la 80. léta. In: <i>Pinterest</i> [online]. Pinterest. [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: https://cz.pinterest.com/jezzavans/80s-wall-posters-official/	103
Obr. 153	Účes ženy a la 50. léta. In: <i>Stylex Party</i> . [online]. Stylex Party, © Stylex Party 2018. [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: https://www.stylexparty.co.uk/adults/sub-category/1940s/retro-officer-costume.htm	103
Obr. 154	Střih vlasů a la 50. léta. In: <i>Kult módy</i> . [online]. Kult módy. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: https://www.kultmody.com/ucesy/panske-ucesy/panske-ucesy-2014-podzim-zima/	103

Obr. 155	Účes ženy a la 60. léta. In: <i>Bodas</i> . [online]. Bodas. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: https://www.bodas.com.mx/debates/peinado-cabello-corto--t139816	103
Obr. 156	Stříh vlasů a la 60. léta. In: <i>Kostýmy-Praha</i> . [online]. Kostýmy-Praha. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: http://www.kostymy-praha.cz/?i=1534%2Fparuka-panska-uces-ze-60-let&s=117	103
Obr. 157	Inspirace instalace. Foto: Veronika Suchomelová	104
Obr. 158	Instalace rukavic. Foto: Veronika Suchomelová	104
Obr. 159	Instalace čepic. Foto: Veronika Suchomelová	104
Obr. 160	Instalace podprsenek. Foto: Veronika Suchomelová	105
Obr. 161	Instalace ponožek a punčocháčů. Foto: Veronika Suchomelová	105
Obr. 162	Detail grafiky – edukační tabule „Prádlo“. Zdroj: Veronika Suchomelová	105
Obr. 163	Zkouška – výroba podstavců. Foto: Veronika Suchomelová	106
Obr. 164	Detail edukační tabule – mateřství. Zdroj: Veronika Suchomelová	106
Obr. 165	Detail edukační tabule – boty. Zdroj: Veronika Suchomelová	106
Obr. 166	Detail – plavky č. 1. Zdroj: Veronika Suchomelová	106
Obr. 167	Detail – plavky č. 2. Zdroj: Modely stříhové služby vkus, dvoudílné plavky, 24351. Veronika Suchomelová	106
Obr. 168	Detail – plavky č. 3. Zdroj: Veronika Suchomelová	106
Obr. 169	Detail – kabelka č. 1. Zdroj: Veronika Suchomelová	106
Obr. 170	Detail – kabelka č. 2. Zdroj: Veronika Suchomelová	106
Obr. 171	Detail – kabelka č. 3. Zdroj: Veronika Suchomelová	106
Obr. 172	Teplákovka. Foto: Veronika Suchomelová	107
Obr. 173	Zástěra. Foto: Veronika Suchomelová	107
Obr. 174	Cvičební úbor. [detail]. Zdroj: Veronika Suchomelová	107
Obr. 175	Teplákovka. [detail]. Zdroj: Veronika Suchomelová	107
Obr. 176	Instalace audiovizuální techniky a svatebních oděvů. Foto: Veronika Suchomelová	108
Obr. 177	Zkušební koutek. Foto: Veronika Suchomelová	108
Obr. 178	Časopisy a vzorníky. Foto: Veronika Suchomelová	109

Obr. 179	Časopisy. Zdroj: Veronika Suchomelová	109
Obr. 180	Časopis. 1972. Odívání Jaro 1972. In: Odívání. Zdroj: soukromý archiv Veroniky Suchomelové	109
Obr. 181	Stylizace. Zdroj: Veronika Suchomelová	109
Obr. 182	Návrh navigačního systému. Zdroj: Veronika Suchomelová	109
Obr. 183	Realizace navigačního systému. Foto: Veronika Suchomelová	109
Obr. 184	Ukázka zimního oděvu (r. 1960). Zdroj: soukromý archiv Veroniky Suchomelové	114
Obr. 185	Ukázka dobového oděvu – teplákové soupravy (r. 1960). Zdroj: soukromý archiv Veroniky Suchomelové	114
Obr. 186	Ukázka dobového oděvu – dámské oblečení. Zdroj: soukromý archiv Veroniky Suchomelové	115
Obr. 187	VKUS (střih). Zdroj: Modely střihové služby VKUS 70019, soukromý archiv Veroniky Suchomelové	119
Obr. 188	VKUS (střih). Zdroj: Modely střihové služby VKUS. Dvoudílné šaty s úzkou sukni a saténovou mašlí, 22246, soukromý archiv Veroniky Suchomelové	119
Obr. 189	VKUS (střih). Zdroj: Modely střihové služby VKUS, Balónová sukně, 22207, soukromý archiv Veroniky Suchomelové	119
Obr. 190	VKUS (střih). Zdroj: Modely střihové služby VKUS 50001, soukromý archiv Veroniky Suchomelové	119
Obr. 191	VKUS (střih). Zdroj: Modely střihové služby VKUS. Volná blůza k nohavicím, 22110, soukromý archiv Veroniky Suchomelové	119
Obr. 192	Střih: dámské šaty. Zdroj: Odívání, 1985, Novinky v zimní módě, soukromý archiv Veroniky Suchomelové	120
Obr. 193	Zadní strana: barevná verze. Zdroj: Veronika Suchomelová	121
Obr. 194	Zadní strana: černobílá verze. Zdroj: Veronika Suchomelová	121
Obr. 195	Přední strana: barevná verze. Zdroj: Veronika Suchomelová	121
Obr. 196	Přední strana: černobílá verze. Zdroj: Veronika Suchomelová	121
Obr. 197	Časová osa. Vzorové řešení časové osy v pracovním listu. Zdroj: Veronika Suchomelová	123
Obr. 198	Dobově oblečené dívky s historickou TV. Foto: Veronika Suchomelová	124
Obr. 199	Žákyně v dobovém oblečení. Foto: Veronika Suchomelová	124

- Obr. 200 Obecné informace o ceně Jivínský Štefan. In: *Jičín turistický portál*. 128
 [online]. Město Jičín, © 2018 [cit. 2018-03-15]. Soubor ve formátu PDF.
 Dostupné
 z: <http://www.jicin.org/redakce/index.php?rok=2017&mesic=2&den=25&lang=cs&detail=45527&subakce=events&xuser=>
- Obr. 201 Medailonek o mně a výstavě v nominaci za počín roku. In: *Jičín turistický* 129
portál. [online]. Město Jičín, © 2018 [cit. 2018-03-15]. Soubor ve formátu
 PDF. Dostupné
 z: <http://www.jicin.org/redakce/index.php?rok=2017&mesic=2&den=25&lang=cs&detail=45527&subakce=events&xuser=>
- Obr. 202 Celkový dojem z výstavy studentů vyššího stupně výtvarného oboru ZUŠ. 131
 Foto: Veronika Suchomelová
- Obr. 203 Hodnocení výstavy studenty výtvarného oboru ZUŠ Hořice. Foto: Veronika 131
 Suchomelová
- Obr. 204 Hodnocení výstavy a edukačního programu pracovníkem muzea. Zdroj: 132
 Městské muzeum a Galerie plastik v Hořicích v Podkrkonoší

SEZNAN ZKRATEK

abART	informační systém
aj.	a jiné
AR	augmented reality (rozšířená realita)
atd.	a tak dále
a. s.	akciová společnost
CD	kompaktní disk
cit.	citace
cm	centimetr
ČR	Česká republika
DVD	digital video disc
ed.	editor
et al.	a jiní
JZD	jednotné zemědělské družstvo
Kč	česká koruna
kol.	kolektiv
KSČ	Komunistická strana Československa
MDŽ	mezinárodní den žen
MgA.	magistr umění – akademický titul
Mgr.	akademický titul udělovaný absolventům magisterského studia
min	minuta
např.	například
PhD.	doktor filozofie – tzv. velký doktorát, podmíněn vysokoškolským studiem – akademický titul
PhDr.	doktor filozofie – tzv. malý doktorát – akademický titul
pol.	polovina
popř.	popřípadě
PC	personal computer (počítač)
QR kód	kód obsahující data pro zpracování mobilními telefony, tablety atd.
RVP	rámcový vzdělávací program
RVP G	rámcový vzdělávací program pro gymnázia
s. (str.)	strana
SŠ	střední škola

stol.	století
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
ŠVP	školní vzdělávací program
tj.	to je
TV	televize
tzv.	tak zvané
UHK	Univerzita Hradec Králové
UPM	Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze
USA	United States of America (Spojené státy americké)
VR	virtual reality (virtuální realita)
VŠ	vysoká škola
°	stupeň
3D	trojrozměrné

PŘÍLOHY

Příloha A – C: umístěny v tištěné verzi diplomové práce

Příloha A – Realizované propagační materiály a edukační tabule

Příloha B – Obrázková dokumentace instalace exponátů na výstavě

Příloha C – Obrázková dokumentace edukačního programu pro žáky

Přílohy D – I: umístěny v přiloženém souboru na CD

Příloha D – Rozhovor s PhDr. Vlastimilem Havlíkem, Ph.D.

Příloha E – Nerealizované návrhy na propagační materiály a edukační tabule

Příloha F – Zkrácená verze programu – nabídka programu

Příloha G – Plná verze programu – nabídka programu

Příloha H – Obrázková dokumentace denního tisku a internetových článků

Příloha I – Historie Módy a odívání mezi lety 1948–1989

Příloha A: Realizované propagační materiály a edukační tabule

Zdroj: Veronika Suchomelová

MĚSTSKÉ MUZEUM A GALERIE HOŘICE VÁS ZVOU NA VÝSTAVU

MÓDA A ODÍVÁNÍ MEZI LETY 1948 - 1989 V ČESKOSLOVENSKU

STORCHOVA SÍŇ MĚSTSKÉHO MUZEA 13/10/2016 - 13/1/2017

VÝSTAVA BUDE ZAHÁJENA VEŘEJNĚ 13. ŘÍJNA V 17 HODIN. ÚČAST V RETRO KOSTÝMU VÍTÁNA.
V HUDEBNÍM PROGRAMU VYSTOUPÍ ZPĚVAČKA A KYTARISTA STUDENTSKÉHO ORCHESTRU REGIOBRAND.

VÍCE INFORMACÍ O OTEVÍRACÍ DOBĚ NA WEBU: WWW.HORICE.ORG/MUZEUM

Obr. I – Plakát k výstavě

MÓDA A ODÍVÁNÍ V LETECH 1948 - 1989 NA ÚZEMÍ ČESKOSLOVENSKA

Móda, ale i celá společnost je vždy ovlivňována politickou ideologií, ekonomickými problémy a kulturou doby. V 50. letech tomu nebylo jinak. Nejenom, že roku 1948 přišli k moci v Československu komunisté a změnili filozofii státu, k tomu byla země ještě zbídačená válkou. Jídla, oděvů i ostatního zboží byl nedostatek. Toto bylo na přídel až do roku 1953.

Ve stejném roce proběhla i měnová reforma. Podniky byly ve dvou vlnách, v roce 1945 a v r. 1948 znárodněny a tím bylo ukončeno osobní vlastnictví všech krejčovských salónů a oděvních podniků. Od této doby byla móda „diktoována“ státem. To zapříčinilo, že do vedoucích a designérských funkcí přicházeli lidé „dosazení shora“ bez potřebného vzdělání či zkušeností. Poklesla kvalita výroby, oděvní průmysl začal zaostávat za předválečnou úrovní a trvalo několik let, než nová výrobní struktura našla svůj osobitý výtvarný projev a začala dobře fungovat. Pro éru komunismu byly typické ekonomické plány do budoucna, tzv. pětiletky, kterými se řídil i oděvní průmysl. Často byla kvantita na úkor kvality a designu a oblečení bylo uniformní. Bylo běžné, že oděvy se dodávaly sice ve velkém množství, ale v omezeném počtu variací daného kusu jednotného řízeného designu. Takže se běžně stávalo, že např. ženy nosily stejné šaty, pouze s jinými doplňky. Bylo to také dáno tím, že pro průmyslovou výrobu bylo všechno „západní“ současně též kapitalistické, špatné, tedy i design oděvů. K většímu uvolnění došlo, až když se zmírnila politická situace v roce 1957. Od této doby až do začátku období tzv. normalizace v roce 1968 se šlo oblečení sice dle komunistického diktátu, ale bylo inspirováno západní módou.

Později byl kontakt se západním světem, a to nejen v módě, velmi omezen, avšak šikovné československé ženy si šily samy doma dle své fantazie nebo dle módních časopisů jako byly např. Žena a móda, Odívání, Dievča i zahraniční podpultová Burda a Pramo. První časopis Žena a móda se vydával od roku 1949. Po 2. sv. válce až do roku 1989 byly oděvy šity s důrazem na jejich účelnost, praktičnost a pohodlí.

Roku 1968 přišlo se sovětskou okupací i období tzv. normalizace, jejímž hlavním cílem bylo zkrátit tehdejší uvolněnou situaci ve všech sférách života, zpřísnit režim a utužit komunistickou moc. To se projevovalo kádrovými čistkami, tedy kontrolami poslušnosti vůči politické straně. To, zda to byla upřímná, nebo jen předstíraná poslušnost, bylo vedlejší. Poslušnost byla i tzv. vstupenka mezi tehdejší lepší třídou ve společnosti. Například děti rodičů, kteří nebyli politicky vhodní, nemohly jít studovat nebo jejich rodiče nedostali vhodnou práci odpovídající jejich kvalifikaci. V období normalizace měnilo vedení v podnicích, čímž opět klesla úroveň průmyslu. Obyvateľstvo bylo též hlídáno tzv. tajnou policií StB. Někteří politicky nevhodní občané byli již od 50. let zavíráni do vězení, zařazeni do pracovních táborů, anebo ti obzvláště nebezpeční pro režim byli odsouzeni k trestu smrti.

Zvláště po období tzv. normalizace kvetla i tzv. šedá ekonomika, neboli nelegální, avšak státem přehlížený obchod, jelikož mnoho zboží nebylo legálně dostupné nebo stát nestíhal zásobovat nedostatkovým zbožím. Určité druhy západního nebo lepšího oblečení či jiného zboží se dalo koupit za kupony, tzv. „bony“ v Tuzexu. Ale i zde byl sortiment omezený a získat bony nebylo jednoduché. I když byl v zemi zaveden kvalitní sociální systém, tak ale mnohá občanská práva byla potlačena a pracovat bylo povinností. Lidé se snažili seberealizovat alespoň v soukromém životě. Oblíbené bylo chalupaření.

Po sametové revoluci v roce 1989 se nejen móda, ale i situace v zemi začala opět uvolňovat a otevírat se západnímu světu i kapitalismu.

Výstava vznikla ze soukromých sbírek a ve spolupráci s institucemi:

Městské muzeum a galerie Hořice v Podkrkonoší, Regionální muzeum a galerie Jičín, Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Muzeum textilu v České Skalici, Uměleckoprůmyslové museum v Praze

Obr. II – Móda a odívání v letech 1948–1989 na území Československa

Kabáty a bundy

50. léta

Dámské pláště se šily vypořávané se širokou sukni, bez vycpávek a v délce do půli lýtek. Pláště z béžového balonového hedvábí byly navrženy v siluetě písmena „V“ - jednofadé, dvoufádé, s límcí různých tvarů jako zdobného prvku. Šilo se z tvídu různého odstínu. Kožichy byly nejčastěji vyrobené z černé nebo hnědé králíčiny, pro ty movitější z leoparda, z bizama nebo tchoře. V módě byla také paleta v délce 7/8 pláště. Mezi muži byl oblíbený plášť hubertus, který doznal změny a byl nově navrhnut bez kapes, sedel a patek. Muži nosili krátké bundy s kapsami, po stranách v pase s pásky, které byly na stažení a kalhoty šortky vzadu stažené do široké gumy. Do společnosti se nosil tmavý oblek, ať už jednofadý či dvoufadý, doplněný kravatou ve veselých barvách. Oblíbeným pláštěm byl tzv. montgomerák (pojmenován podle britského polního maršálka Bernarda Law Montgomeryho). Byl to plášť ze silného zeleného bavlněného plátna. Zimní pláště muži nosili nad kolena v případě, že byly jednofadé, dvoufádé pod kolena. Bundy se šily rovného střihu, kratší, ze lnu nebo bavlny.

60. léta

Nadále se nosily balaňáky. V roce 1965 byly předlohou pro pláště a kožichy oděvy z doby Anny Kareniny, tzn., že měly přiléhavou linii dole se rozšiřující se zvednutým límcem a s širokými kožešinovými lemy. Módní byla opět paleta. Výcházkové pláště se šily ve vojenském stylu s kovovými knoflíky. Z Itálie k nám dorazil nový módní hit, tzv. šustáky. Jednalo se o jarní lehký modrý nebo zelený plášť, velmi oblíbený a praktický. Muži nosili pláště jednofadé či dvoufádé rovného střihu s raglánovými rukávů a v délce ke kolenním.

50. léta

Základem oblečení na lyže byly šponovky, košile z manšestru a větrovky šité ze světlé celtoviny. Celek doplňovaly rukavice, čepice a šála, které byly pletené a jednobarevné.

60. léta

Lyžařský komplet byl složen ze šponovek vyrobených ze syntetických pružných materiálů, dlouhého lyžařského svetru se severským vzorem, bundou s molitanovou vložkou nebo s kabátkem ze silonového plýše.

Lyžařské oblečení

70. léta

Lyžařské oblečení doznalo velkých změn, začaly se šít oděvy ze syntetických vláken a bundy přiléhaly k tělu, lyžařské kalhoty se šily z pružných látek, byly od kolen rozšířené, aby se přetáhly přes lyžařskou sjezdovou obuv, která již byla z plastických hmot. I v běžkařském oblečení nastaly změny. Běžkovalo se v tenkých kalhotách z nepromokavého materiálu, tzv. golfkách, které byly pod kolena a k nim se nosily silné podkolenky, svetr a lehká nepromokavá větrovka. Nové lyžařské oblečení bylo na svoji dobu funkční a teplé, i když jeho kvalita byla nesrovnatelná s dnešním lyžařským oblečením.

Zimní rukavice

Po celou dobu se nosily kožené rukavice. Předchůdcem rukavic však byly rukávníky, kterým se říkalo štucle. Oblíbené rukavice v 50. letech byly palčáky, které měly v dlaňové části látku nebo byly pletené, na hřbetní straně někdy s nízkým bílým beránkem. V 60. letech, stejně tak jako v padesátých letech, se nosily rukavice převážně pletené vlněné. V 70. letech s nástupem šustáku se začaly šít nejprve rukavice jednoduché šustákové, které se navlékaly na palčáky nebo prstové rukavice vlněné, aby se nepromáčely. Později se začaly šít šustákové rukavice vyteplené. Mohly být s kožíškem, buď na vrchu nebo ve vnitř. Stále se pletly vlněné rukavice prstové i palcové se vzorem. V 80. letech byly módní strojově pletené rukavice s lurexem. Vyráběly se i rukavice ze syntetických materiálů.

Sportovní rukavice - Prstové rukavice připomínaly mohutností rukavice hokejistů, palčáky rukavice boxerské.

70. léta

Módní byla paleta z kostkovaných vlněných látek, ke kterým se nosily široké kalhoty. Novinkou byly pláště sportovního typu ušité z manšestru nebo džínsovinu i kabáty šité z treviny. Módním hitem byl typ kabátu „panenka“. Byl to kožešinový velurový kabát lemovaný kožíškem. I nadále se nosily módně stylizované balaňáky. Muži nosili pláště klasické, obvykle se sportovními prvky a nebo čistě sportovní. Ve 2. pol. se klasické pláště zkrátily na 106 cm. Šily se s dvoufádým zapínáním raglánového střihu s nárameníky v barvě pískové, hnědé, černé a khaki. Nosily se i krátké kabátky 84 cm dlouhé z měkké tkaniny s mnoha kapsami a štepováním. Oblíbené byly bundičky různých délek obyčejně s nápletu na rukávech, dolním okraji a límcí. Zdobné byly i zipy a velké knoflíky. Tyto bundy byly buď z přírodního materiálu jako jsou denimu nebo manšestru, nebo ze syntetických materiálů. Vhodným doplňkem byla i dlouhá šála.

80. léta

V zimě muži nosili bundy polovojenského střihu, které měly mnoho kapes a čepici. Sportovní kabát byl nově zapínán na nýtovací knoflíky (druky). Kabáty byly většinou siluety do A nebo rovné s páskem. Některé sportovní kabáty byly s kapucí a zdobené štepováním. Tkaniny měly novou odlehčenou konstrukci, byly měkčí a objemnější. Střihově byly delší se zaoblenými rameny a hlubokými průramky s pohodlnou šifí rukávů. Límce byly nápaditě řešené. Novinkou byly teplé péřové bundy a bundy s odepínacími rukávů. V případě pánských zimních plášťů se konal návrat vlněné tkaniny, která byla lehčí, měkká a vzdušná. Jednalo se o tvídu a velury v jednobarevném provedení nebo se vzorem rybí kostry v nejrůznějších provedeních. Módní vlněné pláště byly vyráběny ve všech délkách, často se sedlem a kapucí. Dobře vypadala uvolněná a pohodlná linie, která začínala už u ramen a klínových rukávů. Límce byly buď klasické nebo nově i nenápadné stojáčky. Pláště byly zdobeny velkými kapsami, nárameníky a kůží.

80. léta

Začalo se vyrábět nové vhodné oblečení z nových materiálů, například z impregnované bavlny a syntetických materiálů. Novinkou byla lyžařská kombinéza a péřové teplé bundy s odepínacími rukávů. Také se bundy i kalhoty prošívaly. V této době se rozšířily i nové disciplíny snowboarding a skateboarding a oblečení vhodné pro tyto sporty.

Pokrývky hlavy

50. léta Od padesátých let až do revoluce roku 1989 se stále nosily zmijovky a pletené čepice z vlny, později od 60. let i ze směsové vlny. Pletěné klobouky začaly být nahrazovány pletenými čepicemi, jako doplněk se objevil tištěný šátek. Nosily se klobouky typu: námořnický slamák, čínský kuli, sportovní baret, klobouky klopené, turbany a čapky. Po r. 1955 získaly oblibu menší kloboučky hlubšího tvaru ze stejného materiálu jako plášť, tzn. z flauše, manšestru či balonového hedvábí. V pánské módě opět přišel do módy klobouk, tzv. Mambo s plochou hlavou.

60. léta Muži v zimě začali nosit kožešिनové čepice, ale i ploché brigadýrky a žokejky. Stále byly nezbytným doplňkem klobouky, ale oblíbenějšími začaly být čepice a barety. Módní bylo nosit pletenou kuklu, tvarovanou čepici nebo kapuci, neboť měla být zahalena hlava i krk.

70. léta Klobouky ztrácely na významu a nosily se jen na slavnostní příležitosti. Módní byly pletené čepice a lodičky vojenského typu. Muži spíše než klobouky nosili různé čepice. Vhodným doplňkem byla i dlouhá šála.

80. léta V zimě se stále nosily čepice pletené, háčkované, kožešिनové i tzv. ušanky. Nosily se i čelenky. Někteří během teplých měsíců nosili baseballové čepice.

Móda a odívání 1948 – 1959

Móda po roce 1948 byla do značné míry určena trendy souvisejícími s okupací a 2. sv. válkou. Oděvy, obuv i potraviny byly na přidělový systém do 31. 5. 1953. Móda a styl odívání se stal v podstatě ideologickým nástrojem komunistické vlády. Po válce byl prosazován praktický typ oblečení, hospodárný a věcný, který měl zásadně odlišit nového socialistického člověka od člověka žijícího v době kapitalismu. Nový oděv musel být pohodlný, nesměl obepínat, aby se v něm dalo pohodlně pracovat. V této době byl nedostatek textilu, a proto omezením druhů zboží a standardizací i typizací tkanin, oděvů a prádla mělo dojít ke zvýšení výroby. Výtvarníci měli nejprve navrhnout pracovní oblečení a oděv pro dobu po práci. V rámci daných ideologických souvislostí se snažili čerpat z lidové a národní tvorby a tak vyhovět touze po barevnosti a svěžesti. V Praze byly po roce 1948 již zavedené módní salony, např. Rosenbaum (od r. 1954 Styl) a Podolská (od r. 1954 Eva), které nebyly zrušeny, ale znárodněny. Nechávali si tam ušít oděvy zákazníci patřící k vládnoucí třídě, např. Marta Gottwaldová. Objevily se nové textilní materiály. V r. 1956 byl v Praze otevřen Dům módy. Na konci 50. let byly módní komplety nejčastěji z tvídu a s většími knoflíky. Ve světě udával módu od r. 1947 Christian Dior s kolekcí „New Look“, která se stala symbolem francouzské módní elegance. V kolekci „New Look“ byla zkrácena délka sukní na 40 cm od země. Ženy nosily barevné punčochy a vše doplňoval velmi krátký účes, tato linie působila mladistvě. Po smrti Christiana Diora roku 1957 se začali prosazovat jiní návrháři, např. francouzská návrhářka Coco Chanel se proslavila svým elegantním kostýmem. Též se prosadili návrháři z Londýna a Itálie. V r. 1957 bylo povoleno hledat inspiraci v módě na západě.

Šaty

Kolem r. 1948 byly módní šaty s mírně podkasaným živůtkem, někdy zapínaným na knoflíčky, u krku rozhalenka, sukně mírně nabírané a v délce 10 cm pod kolena, rukávy k lokti nebo dlouhé, v pase se širším koženým nebo látkovým páskem. Nosila se kimonová bolerka, kabátky se šúsky a zejména halenky se sukněmi, tím se nahrazovaly šaty. V této době se šlo z jednobarevných, proužkových či kostkatých látek. Šaty byly často doplněny bílým límečkem nebo vsadkou. Večerní šaty se šily s úzkými ramínky nebo s kulatým výstřihem. Obvykle byly ze sametu, taftu nebo saténu a se sukněmi, které byly buď nabírané, nebo naopak úzké, krátké i dlouhé. Začaly se prosazovat tzv. koktejlové šaty s malým dekoltem a v délce k lýtkům, obvykle byly ušity z tylu, krajky, hedvábí nebo plátna zdobeného lidovou výšivkou. Oficiální módou letních šatů byly dvoubarevné vzory nebo lidové motivy či modrotisk. Ženy si raději pořizovaly šaty dle západního vzoru, tzn. s velkými vzory, barevné, bohatších stříhů. Měly výstřihy lodičkové nebo kulaté, všedny tvaru límečků. Bohaté sukně mohly být vsazeny 15 až 20 cm pod úroveň pasu. Společenské šaty byly doplněny širokou vzdušnou šálou, dlouhými rukavičkami a zdobným kapesníčkem.

Halenky

Módní halenky byly proužkované, kostičkované i jednobarevné, různé členitého stříhu s kapsami v horní partii a s ležatým odstávajícím límečkem.

Sukně

Jako módní novinka se objevily sukně barevné, nabírané nebo se záhyby a nosily se doplněné jednobarevným svetříčkem.

Pánská móda

Po r. 1948 měl pánský oblek získat novou formu, ale protože byl funkční, změny se týkaly hlavně zavádění nových materiálů. Módní bylo nosit sako nebo lehký plátěný kabát bez podšívky spolu s tričkem či barevnou košilí. V pol. 50. let byla módní tvíďová saka doplněná jednobarevnými kalhotami, nebo se šily celé tvíďové obleky. Na konci 50. let se saka zkrátila, ramena byla užší, klapy menší a kalhoty též užší. Módní byly pumpky. Oblíbené byly košile oblékané přes hlavu a pestré sportovní pulovry. V létě muži nosili krátké bundy s kapsami, po stranách v pase s pásky, které byly na stažení a kalhoty šortky vzadu do široké gumy. Do společnosti se nosil tmavý oblek, jednořadový či dvouřadový, doplněný kravatou ve veselých barvách s křiklavými vzory, avšak československá móda je nedovolovala a navrhla hedvábné tištěné s drobným potiskem. Módní byly stříbrošedé nebo jednobarevné v pastelových barvách.

Co se nosilo? (především ženy)

Byl to původně vycházkový oděv a nesměl chybět v šatníku žádné ženy, postupně našel své uplatnění v dalších variantách, jako například do zaměstnání, ve sportu i jako kostým klasický. Kabátky zdobily větší kapsy a sukně byly rovného tvaru se záhybem. Po roce 1950 kabátek mohl být nahrazen bundou.

Doplňkem se staly růže, ať už do výstřihu, ži do pasu nebo na klobouk. Dále se jako doplněk nosily dlouhé kostkované šály se střapci nebo třásněmi a kapsami na konci. Oblečení doplňovaly vesty. Nesměla chybět bižuterie, v tomto období to byly korálkové nebo kovové řetězy těsně kolem krku, náušnice, náramky a prsteny. Společenské oděvy zdobily barevné korálky. Zajímavým doplňkem byly rukávníky. Ty později nahradily rukavice, tzv. palčáky s kožíškem na vrchní straně.

Kalhoty z vlny, tvídu nebo manšestru se v této době šily s vysokým pasem, neboť stříh vycházel z pracovních kalhot. V létě ženy oblékaly třičtvrtění kalhoty a k vodě delší šortky. V této době se na západě nosily úzké džínny, které se v Československu v 70. letech staly nedostatkovým zbožím.

Byl velmi ženský. Oči byly pouze orámované výraznou černou linkou a s mnoha vrstvami řasenky, začínaly se aplikovat umělé řasy. Velké oči byly doplněny rudými rtů.

Dlouhé vlasy byly vystřídány účesem z krátkých vlasů. Nosily se vlnité vlasy vytvořené natáčkami.

Kostým

Doplňky

Kalhoty

Make-up

Účesy

Móda a odívání 1960 – 1969

Ideálem ženské krásy se stala štíhlá postava a mladistvý vzhled. Stále se kladl velký důraz na materiál a barvu, oblíbené byly pleteniny. Protože stříhově se uplatňovala kónická linie, působilo oblečení jednodušeji, a tak se nosily výraznější klobouky, v zimě z kožešin a turbany. Dlouhé šaty doplňovaly pláště a kabátky bez límce. V módě se s oblibou uplatňovaly kontrasty bílé a černé barvy a dále zaznamenaly nástup zářivé barevné odstíny, později stříbrná a zlatá barva. Mladí lidé si oblíbili praktický a sportovní vzhled oblečení. Nově se používaly látky s hrubou plastickou strukturou a látky s dlouhým vlásem. Velmi byl rozšířen vzor látky „pepito“. Novinkou též byly geometrické tvary, které navazovaly na umělecké prvky op-artu. Koncem 60. let se vrátila do módy elegance, šaty měly snížený pas, sukni se skládaly a dlouhý rukáv. Móda též byla ovlivněna hnutím hippie, které pokračovalo i v 70. letech. Pro módu hippie byly charakteristické dlouhé rozevláté vlasy, barevné tuniky, květinové vzory, volné košile, korálky a zvonavé kalhoty i rukávy. Ve světě i u nás se kombinovala maxi a mini móda. Oděvní průmysl začala ovládat umělá vlákna jako silon, tesil, východoněmecký dederon atd., která byla levná a dostupná. Další nový materiál - šusták přinesl vlnu uniformity v podobě šustákových kabátů.

Co se nosilo? (především ženy)

Šaty

Letní šaty měly hladký živůtek a méně bohatou sukni v délce 45 cm od země, bývaly s širokým odstávajícím límcem ze stejného materiálu jako šaty, které se často se šily ze silonu a nebo z monofilu. Společenské šaty byly obvykle černé barvy a šily se nejčastěji ze sametu s bohatě zdobeným živůtkem a s úzkou sukni. O rok později se daly nahradit kostýmem. Od poloviny desetiletí byly šaty košilového střihu, rovné a přiléhavé s mnoha druhy límců. Nejmódnější ale byly chomoutové. Hitem byla látka s lurexem.

Sukně

Sukně se šily mírně kónicky rozšířené nebo skládané či plisované. Také se nosily kalhotové či propínací sukně, které se navlékaly přes úzké kalhoty. V r. 1966 se po vzoru britské návrhářky zkrátila délka sukní, proto se začaly vyrábět punčocháče a vyrábějí se dodnes. Minisukně se kombinovaly s lehkou halenkou nebo s pánskou košilí i s krátkými tričky. Nejmódnější byla šatová sukně zapínaná na zip nebo knoflíky.

Halenky

Halenky ze silonu, bavlny, žoržetu, mušelínu atd. bývaly zdobené vázankami a fižím. Rukávy se šily třičtvrtěční nebo úzké a dlouhé.

Kostýmy

Módní byly s dvouřadým zapínáním s kovovými knoflíky a se sportovními kapsami. Od roku 1969 byl typický návrat k ženskosti, kostýmy tak byly šity s přilehlým živůtkem a zdůrazněným pasem, doplněné halenkou a šifónovým šátkem s kalhotami od kolen s nahavicemi rovnými nebo značně rozšířenými s manžetou.

Módní byly široké pásky se sponou a též nezbytným doplňkem byla bižuterie. Charakteristickými detaily byly štepovaná sedla kapsy, pásky, kovové a rohové přezky, výrazné knoflíky. Společenské rukavice dosahovaly k lokti, rukavice na denní nošení jen k zápěstí. Jako doplňky se více uplatňovaly náramky, náušnice a brože.

Ve světě se koncem 60. let začaly nosit šortky ze všech materiálů. Nosily se buď samostatně nebo v kombinaci s propínací sukni nebo dlouhou vestou ke všem příležitostem.

Nosily se vzorované a od kolenou rozšířené, obvykle vyrobené z tesilu nebo vlny. Nově se začaly nosit kamaše.

Výrazné líčení rtů a zvýraznění obočí ustoupilo a začaly být módní výrazně nalíčené oči se silnými linkami i umělými řasami. Typický byl tmavý stín do záhybu víčka a převažovala tyrkysová barva. Módní byly plné rty jemně namalované růžovou rtěnkou. Používal se světlý pudr. Novinkou roku 1966 byl lak na vlasy Lujbar.

Charakteristické byly účesy z natupírovaných vlasů a vysoce vyčesané drdoly po vzoru Brigitte Bardot. Nosily se i čelenky. Druhým populárním sestřihem byly vlasy ostříhané nakrátko po vzoru Twiggy. Do společnosti si je ženy často nastavovaly přičesky z pravých vlasů či z nylonu nebo si koupily paruku.

Pánská móda

V roce 1962 se prezentovala pánská móda spíše v temných barvách. Módní novinkou po r. 1964 bylo lehké sportovní sako s barevným lemem a kovovými knoflíky. Po r. 1967 byla módní štíhlá protáhla silueta, dvouřadé zapínání, vojenské nárameníky, sako s uzavřenější fazonou a se dvěma rozparky po stranách, kalhoty přiléhající v bocích. Oblíbeny byly vzory drobné kostky a kohoutí stopy. Košile byly bavlněné nebo ze směsi bavlny a polyesteru, později z dederonu. Tradiční bílá košile s širším límcem mohla být nahrazena bílemodrou, kravaty se vázaly na větší uzel. Sportovní košile byly proužkové, ale i s květinovým vzorem. Koncem 60. let košile bývaly po vzoru romantizmu zdobené sámkou, fiží nebo krajkou. Hitem se stal pulovr s rolákem, ten se nosil i do obleků, ale zejména ke kalhotám se sníženým pasem, od kolen rozšířených a s koženým páskem. Sako se nosila jedno i dvouřadová dlouhá 75 cm, vzadu s vysokým rozparkem. Saka bývala zapínaná na tři knoflíky (společenská na dva), měla protáhlou siluetu, mírně rozšířená ramena, úzkou fazonu s kalhotami užšího střihu bez manžet.

Doplňky

Kalhoty

Kalhoty

Make-up

Účesy

Móda a odívání 1970 – 1979

Během celých 70. let se uplatňovaly módní trendy z předcházejícího období a bohatost stylů. Největším hitem byla tzv. unisexová móda, která stírala rozdíly mezi ženskou a mužskou módou. Pokračoval i styl hippie. Okrajově se objevovala etno-móda, kimona, kaftany, safari móda a typické oděvy z Afriky či Indie. V roce 1977 se začal prosazovat styl prádlový, western a styl Hollywoodských hvězd. V druhé polovině 70. let vznikl i styl punk, tzn., že se nosily vesty z lesklé kůže nebo saténu s čvočky, případně blazer a černé jeansy. V první polovině 70. let přetrvávaly zářivé barvy, zatímco ve druhé polovině nastal útlum. Mezi oblíbené barvy patřily lila, mechově zelená, hnědá a oranžová. Nově se šilo i disko oblečení z látek jako byl lurex nebo satén. Módní u šatů, kabelek, svetrů i vest bylo šněrování. Typickým znakem pro tuto dobu byly i roláky. S punkovým hnutím a džínovým bohem nesouhlasil státní režim.

Co se nosilo? (především ženy)

Šaty

Oproti předchozímu období se šaty určené pro všední den mohly nosit i do společnosti a byly zdobeny žabičkováním, výšivkami, volánky, fiží, balónkovými rukávky, vázačkou, pelerínou. Stále byly oblíbené košilové přepásané šaty. Stejně jako sukně, měly i šaty stříh do tvaru písmene „A“ nebo byly v rovné siluetě. Šaty byly nejvíce šity z křemenu, zadary, úpletu, krajky, brokátu, vlněného i hedvábného žoržetu, slotery.

Sukně

Šily se jak minisukně, tak sukně v délce lody pod kolena, mezo nebo midi, tj. 30 cm od země. Sukně se nosily zvonové, plizované, sukně skotské i do tvaru písmene „A“. Typickým vzorem letních sukní byly květiny a geometrické tvary a nosily se v kombinaci s romantickými živůtky. Začátkem 70. let se nosily minisukně i přes dlouhé široké kalhoty. Uprostřed 70. let byly hitem nabírané sukně a ke konci desetiletí sukně s rozparkem.

Košile

V konfekci se i dámské košile vyznačovaly protaženými límcí a saka měla široká ramena.

Svetry

Svetry byly z pleteniny, bavlny, vlny nebo ze syntetických přízí. Pletly se ručně nebo stroje, byly jednobarevné nebo proužkované i zdobené výšivkami, vracely se norské vzory.

Kraťasy

Nosily se buď samostatně nebo v kombinaci s dlouhými vestami nebo rozpínacími sukněmi. Kraťasy se vyráběly z různých materiálů a byly do pasu. Často byly doplněny silnými puntouchami nebo nadkolenkami. Nosily se v každé roční době k jakékoli příležitosti.

Pánská móda

Muži nosili saka zapínaná na dva knoflíky, s rovnými nepatrně rozšířenými rameny, vzadu s vysokým rozparkem, širší klopky byly protažené až k pasu. Kalhoty se šily přes boky přiléhavě, dole široké 30 cm a oblek byl doplněn krátkou vestou. Obleky se šily ze směsného materiálu vlny a syntetických vláken nebo z čistě syntetických materiálů. K výrazně vzorovaným sakům se nosily jednobarevné kalhoty. Módní byly obleky ze sametu v barvě hnědé, lahově zelené nebo tmavomodré. Sportovně šitá saka zdobily sedla, našité kapsy, légy, záhyby, dragouny a prošívané švy. Úplnou novinkou byl styl safari. Nosily se vyřezávané košile se širokými límečky protaženými do špičky, špičky límců byly kvůli velkým kravatovým uzlům široce rozvěšené, avšak oproti minulému desetiletí se límce zmenšily. Košile se šily ze směsových a syntetických látek. Byly jednobarevné nebo proužkové či se vzorem drobných květinových vzorů. Nosily se košile všech barev, některé s fiží. Sportovní košile se šily z materiálu hrubší vazby se vzorem kára nebo proužků či s grafickou kresbou. Muži též nosili polokošile a pulovry a i nadále roláky. Vše ladilo tón v tónu. Ve druhé polovině 70. let byla ramena sak širší, klopky užší a delší, kalhoty s uvolňujícími záhyby pod pasem, v bocích přiléhavé. Kravaty vyrobené z kravatového hedvábí nebo polyesteru byly široké až 12 cm a kratší. Večerní oblečení doplňovaly větší motýlky ušité ze sametu nebo kravatového hedvábí. Ke sportovnímu oblečení se s oblibou nosily šály. Obuv pánská i dámská se nosila široká na širokých podpatcích. Spíše než klobouky se nosily různé čepice.

Doplňky

Nadále se nosila bižuterie a obojkové náhrdelníky, medailonky zavěšené na černé sametce, dřevěné korálky a ozdoby vypracované z kůže. K velkým barevným korálům se nosily ve stejné barvě klipsové náušnice ve tvaru poloviční koule nebo velké čvočky. Od roku 1974 se začaly nosit drobnější perly a barevné více řadové náhrdelníky. Velmi módní byly pásky všech šířek a úprav s kovovými sponami.

Kalhoty

Módním hitem se staly kalhoty a začaly se nosit i do společnosti. Šily se z tvídu, manšestru, flanelu, sametu i ze syntetických látek. Nosily se široké dlouhé i dlouhé kalhoty s nohavicemi do zvonu. Na konci 70. let měly formu úzkou a protáhlou. Světový boom zažila džínovina a po džínách toužili lidé i u nás. Pohlaví riflové kalhoty však považovali za výdobytek imperialismu a mladým lidem v džínách znemožňovali přístup na společenské akce. Džínny byly velmi úzkoprofilovým zbožím, oblíbili si je zástupci všech generací. Někteří měli to štěstí, že si je mohli přivést ze západu. Ostatní si museli vystát dlouhé fronty v Tuzexu, kde se nakupovalo za bonu.

Make-up

Vrátila se přirozenost i jemnost a střídmost barev. Upustilo se od výrazných barevných očních stínů a umělých řas, důraz byl kladen na zvýraznění řas. Linky se malovaly na horní i spodní víčka. Začala se vyrábět významná kosmetická značka Dermacol a A8 kosmetika.

Účesy

Vlasy se nosily v délce po ramena s vlnou směrem ven od hlavy a ofinou do půli čela. Nově se využívaly elektricky vyhřívané natáčky.

Móda a odívání 1980 – 1989

V 80. letech byl kladen velký důraz na odívání a móda byla velmi důležitá ve společnosti. Oblékat se striktně dle pohlaví již nebylo nutné. Lidé toužili po odlišení a zajímavosti, a proto kombinovali oděvy i odlišných kultur. Stále zůstal oblíbený safari styl, tuniky a orientální výšivky. Důležité však bylo dokonalé tělo. Oblíbená byla minimalistická móda, často s erotickým nábojem. Nosily se kostýmky se zvýrazněnými rameny a krátkými sukněmi, typické pro nezávislé ženy. Velmi populární bylo oblečení z luxusních materiálů klouzajících po těle. V tuto dobu zde bylo punkové, rockové a disko hnutí, které velmi ovlivnilo módu mladých. Typické pro módu 80. let byly tzv. mrkváče, plíšňáče, legíny, turecké kalhoty, krátké široké sukně, kalhotové kostýmy, ponožky v lodičkách, netopýří rukávy, džínové a kožené bundy do pasu, rozčepýřené účesy a trvalá i výrazný make-up. Oblíbenými motivy byly hadí kůže a zebří nebo leopardí vzory. Velký boom zažila džínovina, ze které se vyráběly kalhoty, kraťasy, sukně, košile, šaty, bundičky i kabáty. V pánském odívání bylo novinkou, že se k saku a košili nosily džínny. Velkou inspirační silu měli nejen módní návrháři, ale hlavně ikony showbiznisu. Podle toho, co kdo poslouchal, jak se choval a k jaké společenské třídě patřil, tak se oblékal. Formální módu tvořily šedivé odstíny, rovné tesilové kalhoty, sukně, saka i kabáty. Též se nosily pákrky – bundy polovojenského stylu s kapucí a se spoustou kapes. Mimo formální módu a módu rockerů, punkerů, metalistů a diskářů na módu působily i další vlivy. Těm, co poslouchali skupinu Depeche Mode a nosili černou barvu, se říkalo „Depešáci“. Další „Somráci“ byli většinou učni, studenti nebo lidé ze slabší sociální vrstvy, oblékali se do džínového oblečení, volných kalhot a kecek. Ti, co nosili bundičku do pasu, džínny, bílé ponožky, mokasíny nebo tenisky i brýle pilotky, byli „Veksláci“.

Šaty

Šaty byly stříhově rozmanité a zdobené detaily, které vycházely z charakteru tkaniny (kontrastní lemy, měkké sametové stužky, vzdušné ažury, střípce, nadýchané žabičkování, volánky, geometrické prostřihy, bílé límečky a vsadky). Nosily se tzv. efekty vody a lodičkové výstřihy. Módním hitem byly i dva sešité šátky nebo froté ručníky v pase přepásané páskem.

Sukně

Typické byly balonové sukně, sukně do tvaru „A“, kolové, plisé a sukně se sklady. Přetrvávajícím hitem z minulého desetiletí byly minisukně.

Halenky

Módní byly volné halenky, netopýří rukávy, balónkové rukávy, kimono rukávy i halenky se spadlými rameny nebo romantické halenky s volánky.

Kostým

Kostýmy se šily z kvalitních materiálů. Nosila se sáčka s velkými ramenními vycpávkami. Ve formální módě byla oblíbená šedá barva.

Svetry

Nosily se svetry velké a vytažené i svetry přiléhavé, někdy s geometrickými vzory či s netopýřními rukávy. Ženy často nosily svetry chlupaté pletené z mohéru. Již se objevovaly první mikiny.

Make-up

Vrátilo se výrazné líčení. Opět dominovaly černé linky kolem očí, které se stínovaly až k obočím. Oční stíny i rtěnky se nejčastěji používaly růžové, červené a hnědé. Novinkou byla modrá řasenka.

Kraťasy

Módní byly kraťasy do pasu se širšími nohavicemi.

Co se nosilo? (především ženy)

Módním byly mrkváče (nahofe široké a dole úzké) a plíšňáče. Zakasávala se do nich barevná trika. Oblíbené byly džínny, zvláště stříh „skinny jeans“, které byly velmi úzké. Oblíbené značky byly Levi Strauss, Wrangler a Lee Cooper. Nosily se i kalhoty manšestrové, tesilové, kožené a nově i nylonové, úzké, barevné, s gumou přes chodidlo, které byly vyrobené ze stretchové látky a barevné legíny. Legíny přišly s diskem a nosily se s košilí, blejzrem a lodičkami. Populární byly i kombinézy.

Nosily se velké náhrdelníky a náušnice ve tvaru kruhů, křížů či perliček. Náramky se nosily jak na rukách, tak i na nohách kolem kotníku. Moderní se stal také piercing. Velkým hitem byly pásky se sponami, bezprsté rukavice a návleky na nohy. Efekt oděvu dotvářely cvoky, ozdobné špendlíky, pyramidy, třpytivé filtry a nášivky všeho druhu, často ve zlatých či neonových barvách. Oblíbené byly „letecké“ brýle.

V módě byly vlnité vlasy a krátký sestřih. V polovině desetiletí byly hitem vlasy po ramena a trvalá, kterou se docílilo buď objemných rozčepýřených vlasů nebo objemné hřívy s drobnými kudrlinkami. Do vlasů se nosily čelenky.

Pánská móda 80. let

U košil se mírně prodloužily špičky límce. K máni byly i košile s krátkými rukávy. Vzory košilovin byly velmi jemné v nenápadných barvách. Došlo k zvýšenému zájmu o kravaty. Nové kolekce se vyznačovaly diagonálními pruhy. Šířka kravaty se pohybovala kolem 7 cm. Užší byly kravaty pletené a hrubé vlněné. Stejně jako v 70. letech i v tomto desetiletí muži nosili saka s rovnými nepatrně rozšířenými rameny, vzadu s rozparkem, s kalhotami přiléhavými přes boky. Avšak v 80. letech byly dole nohavice užší, přibližně 23 cm a saka byla zapínaná na jeden nebo dva knoflíky. Sportovně šitá saka byla jednoduchá, měkce zpracovaná, bez podšívky ze směsového materiálu vlny a syntetických vláken nebo z čistě syntetických materiálů i tvídu. Formálním sakům vědovala šedá barva. K výrazně vzorovaným sakům se nosily jednobarevné kalhoty. Muži nosili krátké vlasy o délce 5 až 10 cm. Někteří měli dlouhé vlasy a trvalou.

Kalhoty

Doplňky

Účesy

Prádlo

Spodní prádlo

50. léta

Nosilo se speciální spodní prádlo, například živůtek s kosticemi nebo spodničky pod široké sukně i bavlněné košíčky. Na venkově za chladného počasí se nosilo dvoudílné spodní prádlo, spodní kalhotky s dlouhou nohavicí téměř ke kolenům a kabátek. Oboje bylo vyrobeno ze silné bavlny na rubové straně s chlupem. Vzhledem k potřebě zvýraznění pasu se nosily šněrovačky, které začínaly pod špičatou podprsenkou, která kryla celá prsa a končila v pase. V Československu se vyráběly jemné silonové dámské punčochy a od r. 1954 s tzv. barevným efektem s černým švem.

60. léta

Šněrovačky přestávaly být nutností. Jelikož se začaly vyrábět punčochové kalhoty, většina žen odložila podvazky. Nosily se punčochy světlé barvy. Kalhotky se šily do pasu a spodní prádlo se začínalo nosit barevné. Podprsenka měla stále špičatý tvar a kryla celá prsa. Spodní prádlo bylo bavlněné, silonové nebo trikotynové.

70. léta

Nejprve dominovalo bavlněné spodní prádlo a později převažovaly směsové materiály. Podprsenka měla již více kulatější tvar. Novinkou byla neuvyztužená podprsenka ze syntetických elastických materiálů. Pas kalhotek se snižoval, byly barevné, některé i s obrázkem a názvem dne na přední straně. Kombiné se šila z umělých materiálů.

80. léta

Kalhotky se nosily do pasu i bokové. Podprsenky se šily více otevřené. Novinkou byly bezešvé tvarované podprsenky z polyesterové krajkoviny se zapínáním vpředu.

Noční košile a pyžama

V 50., 60. i v 70. letech se nosily lněné, bavlněné, flanelové i popelínové noční košile a pyžama. V 70. letech se nově začaly vyrábět dámské noční košile ze směsových materiálů, např. trikotynu nebo počesaného polyamidu i ze směsi bavlny a polyesteru.

Punčochy

Dětské punčochové kalhoty prošly v podstatě materiálovým stejným vývojem jako ponožky. V roce 1964 se začaly vyrábět silonové punčochové kalhoty pro ženy a dívky, které nahradily punčochy a podvazky. První silonové punčochové kalhoty se začaly vyrábět v barvě hnědé, dále v různých odstínech barvy hnědé, později i v barvě šedé a černé. V 80. letech se vyráběly ve všech barvách.

Ponožky

V 50. a 60. letech ponožky byly bavlněné nebo vlněné. V 70. letech s příchodem umělých vláken se začaly vyrábět ponožky krepilonové, později směsové. Ženy také pletly doma ponožky z chemlonu pro jejich trvanlivost. V 80. letech se vyráběly ponožky směsové z odlehčené bavlny i froté.

Župany

V 50. letech ženy nosily ponejvíce župany z barchetu. V 70. letech se začaly vyrábět froté župany a prošivané župany ze silonu. Po celou dobu se šily župany i z hedvábí.

Politika a ekonomika

- 1948 – politický převrat – komunisté u moci
- 1948 – první znárodnování podniků
- 1949 – první pětiletka
- 1953 – měnová reforma
- 27. 6. 1950 – úmrtí Milady Horákové – politický proces
- 1957 – částečné uvolnění režimu
- 1968 – Pražské jaro
- 21. 8. 1968 – invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa
- 27. 8. 1968 – začátek tzv. normalizace
- 1977 – Charta 77
- 17. 11. 1989 – Sametová revoluce

Novinky

- 1953 – první TV vysílání v Československu
- 1955 – vznikl Varšavské smlouvy
- 1958 – první samočinný počítač SAPO v Československu
- 1961 – první let do vesmíru
- 1965 – první antikoncepční pilulka Antigest v Československu, v USA od roku 1959
- 1969 – první let na měsíc
- 1970 – první barevné vysílání televize v Československu
- 1981 – první operační systém firmy Microsoft pro osobní počítače Apple
- 1972 – veřejná premiéra internetové sítě
- 1973 – první mobilní telefon v Americe
- 1978 – první dítě ze zkumavky
- 1982 – první CD v Německu

Sportovní oblečení a tepláky

50. léta Šil se jednoduchý sportovní oděv s důrazem na jeho účelnost a pohodlí. V Československu v této době všichni nosily tepláky, a tak se objevovaly třeba i na nevhodných společenských místech. Oblibu získaly zejména mezi mládeží, ale bohužel ty vyráběné u nás nevyhovovaly zejména kvalitou ani střihem, natož barvou. Většina z nich byla tmavě modrá nebo černá.

60. léta Ve sportovním oblečení v 60. letech probíhal vývoj. Používaly se nové materiály a techniky, teplákové soupravy se začaly vyrábět i ze slabší bavlny.

70. léta Mezi lidmi bylo rozšířené sportování, zejména sporty provozované na čerstvém vzduchu. K oblíbeným sportům patřila jízda na kole, plavání, tenis, lyžování, házená a fotbal. Avšak domácí textilní průmysl nebyl schopen pružně reagovat novinkami, i když ve světě se běžně nechalo sehnat oblečení, které bylo módní a zároveň výsoce účelné. Na trhu se objevily teplákové soupravy z nových syntetických a směsových materiálů i nových střihů.

80. léta V 80. letech stejně jako v 70. letech byl propagován kult krásné, zdravé a svalnaté postavy. Zpočátku desetiletí se nosily klasické teplákové soupravy ze směsových materiálů i z bavlny. Ve druhé polovině 80. let mladí lidé již začali nosit teplákové soupravy střihově podobné dnešním mikinám a teplákům.

Zástěry

Zástěry prodělaly vývoj nejen v materiálu, ale i ve střihu. Nejdříve se v 50. letech nosily zástěry z bavlny na uvázání za krkem a kolem pasu. V 60. letech se začaly vyrábět zástěry šatové, které byly též z bavlny a zapínaly se na knoflíky nebo se navlékaly přes hlavu. Na začátku 70. let se začaly šatové zástěry vyrábět z dederonu. V 80. letech se k šití zástěr používaly i látky, které měly na omak příjemnější vlastnosti, byly lesklejší, hebcí, příjemnější.

Obr. XII – Zástěry

Boty

50. léta

Boty musely být zejména lehké a působící štíhle, na zvýšeném podpatku. Zimní holínky se zkracovaly až na kotníčkové boty. Boty se v Československu v této době vyráběly na klínu nebo špalkovém podpatku, zatímco ve světě si ženy užívaly elegantních lodiček na jehle, mokasín a střevíců na různě vysokém tenkém podpatku na denní nošení. Módním hitem u nás se staly galoše nazývané „šedý mor“, které si ženy tak oblíbily, že je začaly nosit i do společnosti. Byly to boty určené do deštivého či zimního počasí.

60. léta

Boty musely být na širokém podpatku, říkalo se jim briкеты. Též se nosila vysoká obuv. Nejvíce byly oblíbené holínky z PVC s gumovou podešví. Od roku 1964 si ženy mohly do společnosti vzít elegantní lodičky špičatého, hranatého nebo oblého tvaru na jehlovém podpatku a na denní nošení boty oblého tvaru s vrškem na šněrování nebo s přezkou a na nižším a širším polovysokém podpatku. Dámská i pánská obuv měla mírně zaoblenou nebo čtvercovou špičku a široký podpatek, nejoblíbenější byla obuv lakovaná. Žádané byly i mokasíny a boty šněrovací. Vycházková obuv byla těžšího vzhledu se širším podpatkem. Roku 1963 vznikla módní sportovní značka obuvi Botas. Pánská obuv v této době též zaznamenala změnu, ostrá špička byla nahrazena kulatou a přidal se i pohodlný podpatek. Módní obuv v této době se vyznačovala oblou mírně zdviženou špičkou a místo šněrování byly přezky nebo sliprové uzávěry na pružinku.

70. léta

Do roku 1972 se nosila obuv s hranatou mírně zaoblenou přední částí obvykle s kovovou sponou nebo šněrováním a s rozšiřujícím širším podpatkem. V roce 1972 měly boty podrážku vysokou 5-10 cm a nosily je ženy i někteří muži. Byly to boty širokých tvarů. V polovině desetiletí se obuv vrátila k úzkým formám, nosily se i modely s volnou patou a se zavřenou špičkou a nebo s páskem upnutým kolem kotníku. Módním trendem byla i obuv sportovní. Též se nosily dřeváky. Po celou dobu 70. let byly módní vysoké boty, obzvláště vpředu s falešným šněrováním a zavíraly se na zip. Koncem desetiletí se nově objevily dámské kotníčkové boty na štíhlém vysokém podpatku. Boty se šily z přírodní usně, syntetických materiálů, například z krešlaku a z textilních materiálů. Také se v tuto dobu nosily ploché sandály, například k volánkovým šatům. Obuv pánská i dámská se nosila široká na širokých podpatcích.

80. léta

Nosily se sandále, baleríny a lodičky v pestrých barvách i variacích. Jejich svršky byly zdobeny prokrajováním, perforováním nebo síťovinou a textilem. Boty byly vzdušné, neboť měly volné špičky, otvory po stranách a lehkou a ohebnou podešev. Boty byly na podpatcích nebo klínech od jednoho do 10 cm. Také se nosily kozačky, dúchodky, tuleňky a cvičky (jarmilký), které se doma různě barvily. Muži i ženy nosily mokasíny i „číný“ (kecky). V zimě se nosily gerlachy, sněhule, finky a bufy. Mezi sportovní boty patřily boty značky Prestige a Botas. Některé sportovní boty byly imitací západní módy.

Obr. XIII – Boty

Kabelky

50.léta

Ženy nejčastěji nosily pouzdrové kabelky a psaníčka. Důraz se kladl na souhru barevnosti kabelky s oděvem.

60.léta

V tomto období byly moderní kabelky čtvercového tvaru s jedním nebo se dvěma držadly vyrobené z kůže nebo koženky. Módní byly i kabelky háčkované z umělých materiálů. K letním šatům patřily kabelky z proutí. Později se tvar kabelek zmenšil a rozšířil. Společenské kabelky byly zdobeny paličkovanou krajkou nebo korálky.

70.léta

Nejčastěji se nosila úzká dlouhá kabelka nebo malá elegantní taška přes rameno s dlouhými řetězy nebo řemínky. Některé ženy nosily i kabelky s „funky“ vzorů v jasných barvách. Kabelky se vyráběly rámové i klopnové s krátkým držadlem, které se mohly nosit přes rameno. Kabelky byly vyrobeny z přírodní kůže, z plastických materiálů s matovým i lesklým povrchem i z textilu. Nosily se i kabelky pletené či háčkované. Háčkovaný též mohl být i přehoz přes plavky. Nově se vrátila psaníčka z měkké kůže či semiše. Některé kabelky byly zdobeny třásněmi. Stále se ještě nosily tašky kufříkové s krátkými držadly.

80.léta

V tomto období se objevily první fitness tašky a tašky sportovnějšího vzhledu. Též se začaly vyrábět nylonové batohy, které byly první unisexové.

Plavky

50. léta

V této době se nosily hlavně plavky jednodílné, ale existovaly již i dvoudílné. V roce 1946 se poprvé vyskytly ve Francii bikiný. Většina plavek byla vyrobena z bavlny, některé si ženy upletly samy doma hustým pružným vzorem.

60. léta

V plavkové módě došlo k vývoji. Na konci 60. let se používaly nové materiály, které rychle schly, držely tvar po namočení a přilnuly k tělu. Košíčky podprsenky byly formované a z plastické hmoty. Nosily se jak klasické dvoudílné plavky a plavky v celku, tak i bikiný. Pánské plavky prodělaly též vývoj. Velkou oblibu získaly plavky zvané „Adamky“, které byly jednoduché, měly praktické zapínání na boku, což dovoľovalo oblékat si je pod trenýrkami. Měly velmi odvážný střih, který občas vzbuzoval pohoršení.

70. léta

Plavky byly vyráběné ze strojové pleteniny i ručně pletené a háčkované.

80. léta

V kurzu byly plavky dámské jednodílné, aby na nich lépe vynikl módní barevný vzor. Též se šily s různými prostřihy nebo v kombinaci s jinými tkaninami. Byly zdobené knoflíky, zipy a přezkami. Spodní díl plavek byl v místě třísel více vykrojený. Pánské plavky se šily v pase s tunýlkem se šňůrkou a s delší nohavičkou.

Novorozenecké prádélko

Kojenecké prádlo bylo vyráběno odjakživa z bavlny nebo vlny. Od 70. let se začalo využívat syntetické vlákno i pro výrobu kojeneckého a dětského prádla. Kojenecké košilký a svetříky se zavazovaly na tkaničky. Dupačky i vrchní svetříky se zapínaly na knoflíčky.

Jako svrchní oblečení sloužily silnější dupačky a svetříky, které si maminky často upletly samy doma obvykle v kombinaci svetýrek, dupačky či kalhotky do pasu, rukavičky, čepička a ponožky.

Oproti dnešnímu prádélku tehdejší prádlo nebylo tak funkční a propracované. Například zapínání dupaček bylo na hrudníku, kdežto dnešní dupačky se rozepínají od patičky k patičce.

Největší novinkou posledních desetiletí jsou jednorázové pleny. Dříve se dětem dávaly pleny látkové, které se vyvářely a používaly mnohokrát. Přes tyto pleny se oblékaly vyztužené silonové kalhotky s igelitem, který bránil promočení oblečku.

Obr. XVI – Novorozenecké prádélko

Časopisy

Mezi přední československé módní časopisy patřily Žena + móda (vycházel od ledna 1949) a Praktická žena. Vydávalo je vydavatelství a nakladatelství ÚV Českého svazu žen MONA. Též vydávalo speciálně zaměřená čísla, například: Nevěsty, Plnoštíhlé a móda, Sportovní oblečení, Tendence 87 (neboli módní hity daných let), Móda a škola, Šijeme a pleteme pro muže, Halenky, Kabáty...

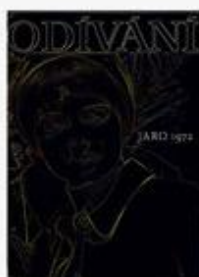
Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství vydávala dvakrát do roka katalog Odivání.

Dále byla zajímavá módní rubrika týdeníku Vlasta.

Také Živena, vydavatelstvo Ústředního výboru Slovenského zväzu žien vydávalo časopis Dievča a časopis Móda.

Ministerstvo vnitra SSR vydával časopis Eva.

V Československu se vyskytovaly i podpultové německé časopisy Burda a Pramo.

Obr. XVII – Časopisy

Průmyslové podniky zabývající se textilní a oděvní tvorbou:

Výroba látek:

n.p. Textilana Liberec, Tiba Dvůr Králové, Fezko Strakonice, Hedva Moravská Třebová, Moravolen Šumperk, Tepna Náchod, Velveta Varnsdorf, Krajka Kraslice, Perla, Seba bavlnářské závody a Moravskoslezské vlnářské závody.

Nejznámější výrobci konfekce:

OP Prostějov, Kras Brno, Makyta Púchov, Progoděv, Otavan Třeboň, Závody kapitána Nálepku v Prešově, Oděvní závody Trenčín.

Výroba košil:

Šumavan Vimperk a Prochatice, Jitex Písek, Šohaj Strážnice, Zornica a Triola Praha.

Výroba kravat:

Hedva

Výrobci kožšínových oděvů:

Kara Trutnov.

Výrobci úpletových oděvů:

Modeta Jihlava, Jitex Písek, Bonex Teplice, Tosta ŘS, Fezko.

Výrobci prádla:

Úpavan Trutnov, Jitex Havlíčkův Brod, Pleas Havlíčkův Brod, Trikota Vrbavé.

Výrobci obuvi:

Svit Gottwaldov, Botana Skuteč, Závody 29. augusta Partyzánske.

Výrobci kožené galanterie:

Galex Hradec Králové, Kozak Klatovy, Rukavičkářské závody v Dobříši.

Výrobci punčochového zboží:

Elite Varnsdorf, Loana Holešov.

Výrobci klobouků:

Tonak Nový Jičín, Fezko Strakonice.

Výrobci bižuterie:

Železnobrodské sklo, n.p., Skleněná bižuterie, Precioza, n.p. Bižuterie.

Tuzex

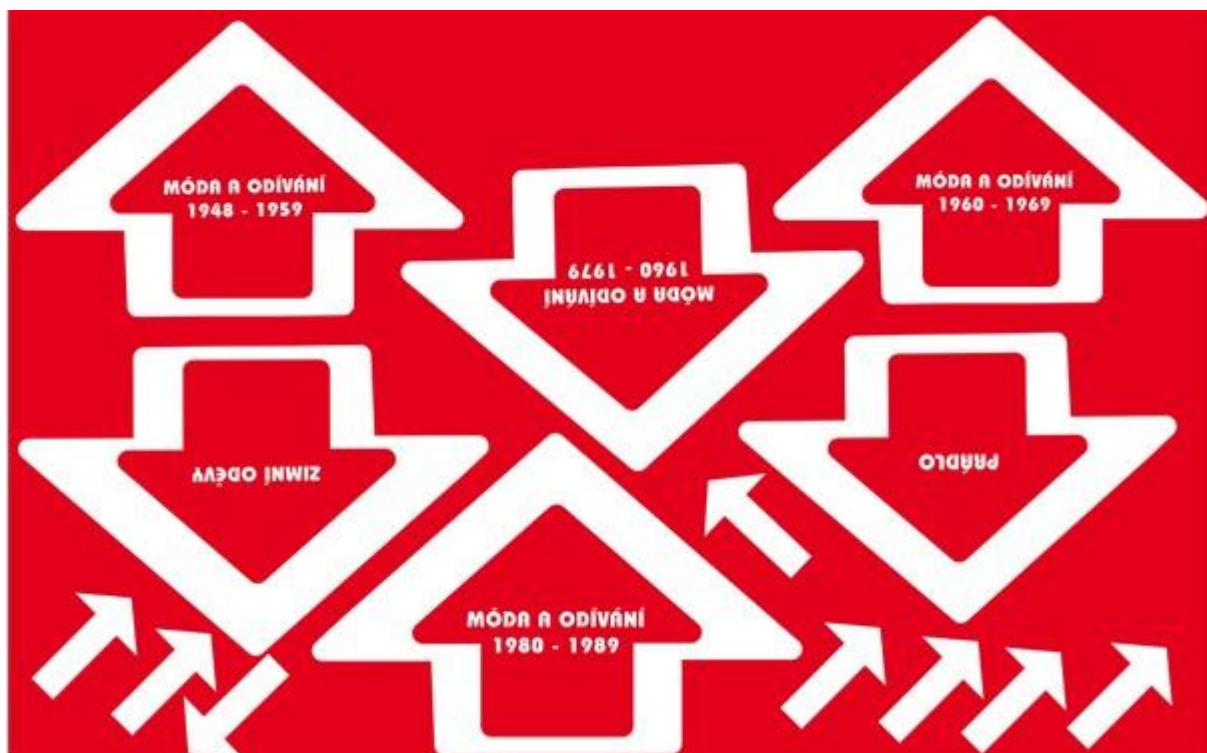
Tuzex je název pro podnik zahraničního obchodu složený ze zkratk tuzemský export. Vznikl 1. 7. 1957. V tomto podniku jste si mohli za „baný“, což byla měna, kterou se platilo v tuzexu, koupit nedostatkové kousky na českém trhu pocházející ze zahraničí i z Československa. Tuzex skončil 26. 3. 1998.

Obr. XVIII – Průmyslové podniky zabývající se textilní a oděvní tvorbou

Obr. XIX – Igelitové obaly výrobků průmyslových podniků zabývajících se textilní a oděvní tvorbou

Foto: Veronika Suhomelová

Obr. XX. – Navigační systém na podlahu: šipky

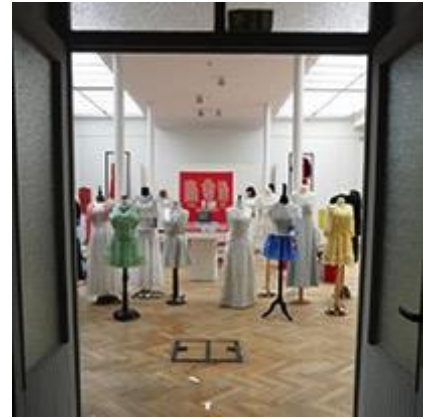
Obr. XXI – Ukázka kolečka s daty desetiletí instalovaných na oblečení

Příloha B: Obrázková dokumentace instalace exponátů na výstavě

Foto: Veronika Suchomelová

Obr. I – Instalace plakátu k výstavě na venkovním poutači

Obr. II – Vstup do expozice

Obr. III – Úvodní prostor expozice – společenské šaty

Obr. IV – Zákoutí se vzorníky, časopisy a oděvními firmami

Obr. V – Úvodní text k výstavě

Obr. VI – Ukázka módních časopisů a vzorníků látek

Obr. VII – Kóje se zimními oděvy

Obr. VIII – Bunda včetně střihu

Obr. IX – Zimní oděvy a dobové fotografie

Obr. X – Detail: pokrývky hlavy

Obr. XI – Detail: zimní boty, bundy a rukavice

Obr. XII – Detail: zimní rukavice jako obraz

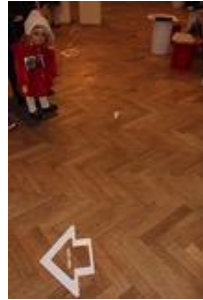
Obr. XVIII – Detail: vyzkoušejte si rukavice

Obr. XIX – Detail: dětské bundy s označením doby vzniku

Obr. XX – Detail: dobová fotografie bundy

Obr. XXI – Detail: střihová služba VKUS Obr. XXII – Navigační systém Obr. XXIII – Detail popisu

Obr. XXIV – Sjednocující vizuální podoba kójí s módou daného desetiletí: 50. léta

Obr. XXV – Detail: 50. léta

Obr. XXVI – Detail: módní oděvy 50. let

Obr. XXVII – Detail: svetry a košile 50. let

Obr. XXVIII – Vitrína se šperky

Obr. XXIX – Sjednocující vizuální podoba kójí s módou daného desetiletí: 60. léta

Obr. XXX – Detail: instalace dobové látky na ruličce a soklu

Obr. XXXI – Kóje s oděvy 60. let

Obr. XXXII – Pohled do expozice s oděvy 60. let

Obr. XXXIII – Zákoutí s oděvy 60. let a zástěrami

Obr. XXXII – Detail: svetry a košile 60. let

Obr. XXXIII – Zástěra jako obraz a zákoutí se zástěrami

Obr. XXXIV – Detail střihu halenky

Obr. XXXV – Zákoutí se svatebními oděvy a dobovou TV

Obr. XXXVI – Zákoutí se sportovními oděvy

Obr. XXXVII – Tepláková souprava jako obraz

Obr. XXXVIII – Popis cesty prohlídkou expozice

Obr. XXXIX – Náhled do expozice

Obr. XL – Kóje s módou 70. let

Obr. XLI – Sjednocující vizuální podoba kójí s módou daného desetiletí: 70. léta

Obr. XLII – Detail: instalace dobové látky

Obr. XLIII – Detail: kóje s módou 70. let

Obr. XLIV – Detail: svetry a košile 70. let

Obr. XLV – Pionýrský stejnokroj

Obr. XLVI – Vitrína s pionýrskými atributy

Obr. XLVII – Náhled od expozice s módou 80. let

Obr. XLVIII – Sjednocující vizuální podoba kójí s módou daného desetiletí: 80. léta

Obr. XLIX – Detail: instalace dobové látky na soklu

Obr. L – Detail: oděvy 80. let

Obr. LI – Detail: móda 80. let

Obr. LII – Detail: košile z 80. let

Obr. LIII – Detail: vitrína s panenkami

Obr. LIV – Detail: vitrína s kosmetickými prostředky

Obr. LV – Detail: navigační systém na podlaze

Obr. LVI – Kóje s prádlem

Obr. LVII – Ponožky a punčochy jako obraz

Obr. LVIII – Detail: župany a edukační tabule

Obr. LIX – Detail: různé materiály a tvary podprsenek a ponožek

Obr. LX – Detail: podprsenky jako obraz

Obr. LXI – Detail: pyžamo a noční košile

Obr. LXII – Detail: kalhotky a silonové punčochy

Obr. LXIII – Zkušební koutek

Obr. LXIV – Začátek a konec expozice

Obr. LXV – Náhled do středu expozice ze zadní části místnosti

Obr. LXVI – Náhled do středu expozice z přední části místnosti

Obr. LXVII – Detail: plavky

Obr. LXVIII – Detail: vitrina s novorozeneckou módou

Obr. LXIX – náhled do expozice z boku

Obr. LXX – Detail: kabelky a tašky umístěné na levém boku středu expozice

Obr. LXXI – Boty umístěné na pravém boku středu expozice

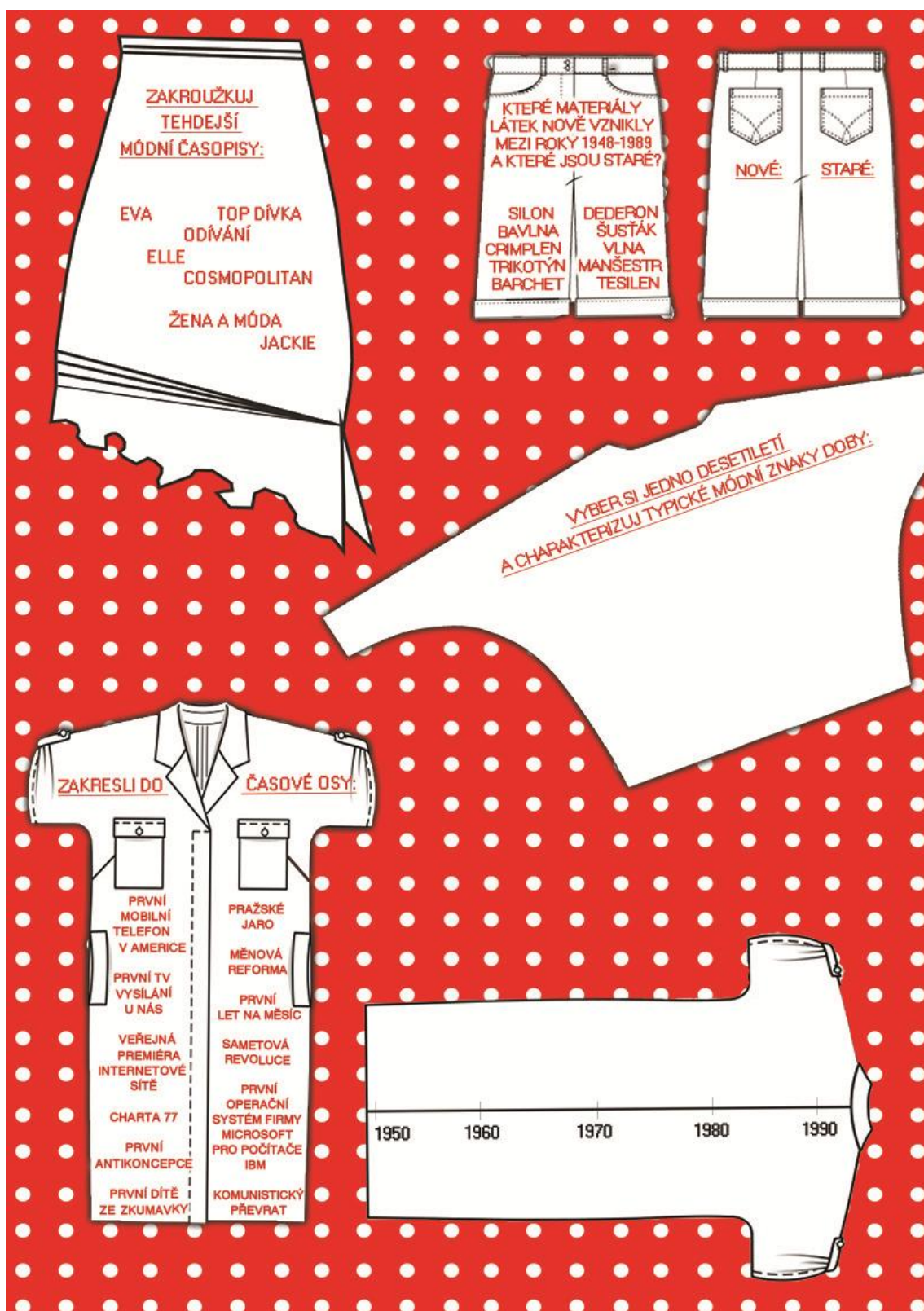
Obr. LXXII – Detail: boty

Příloha C: Obrázková dokumentace edukačního programu pro žáky

Zdroj: Veronika Suchomelová

Obr. I – Přední strana listu k edukačnímu programu: barevná verze

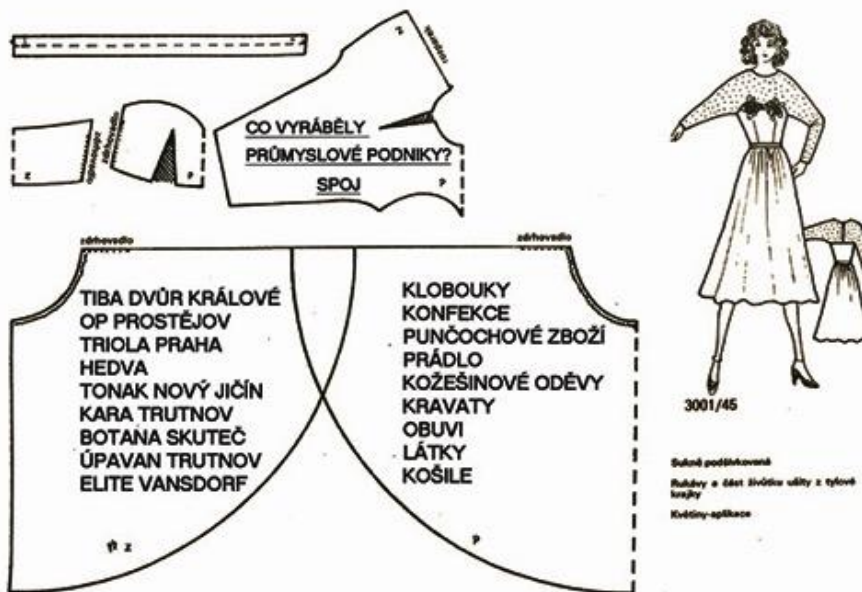

Obr. II – Zadní strana listu k edukačnímu programu: barevná verze

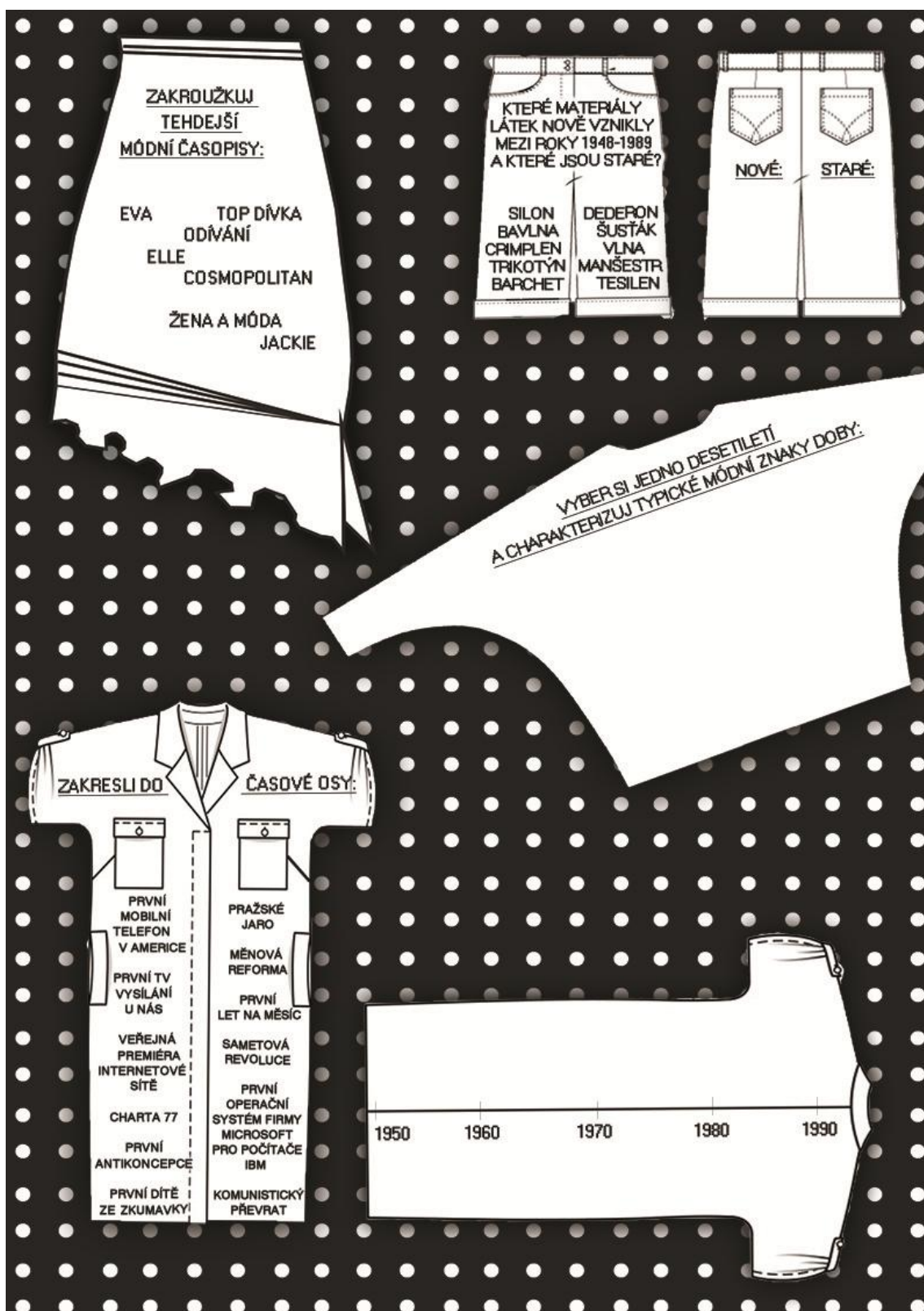
PRACOVNÍ LIST K VÝSTAVĚ

MÓDA A ODÍVÁNÍ MEZI LETY 1948-1989 V ČESKOSLOVENSKU

Obr. III - Přední strana listu k edukačnímu programu: černobílá verze

Obr. IV – Zadní strana listu k edukačnímu programu: černobílá verze

Obr. V – Žáci si přinesli dobové poklady – šaty

Obr. VI – Žáci si přinesli dobové poklady – fotografie

Obr. VII – Ukázka dobové džínsové blůzy a vzorníků látek

Obr. VIII – Prohlídka dobových módních časopisů

Obr. IX – Prohlídka dobových bot na sjezdové lyžování

Obr. X – Seznámení se s materiálem prádla na spaní

Obr. XI – Zkouška materiálu ponožek

Obr. XII – Přebalování panenky – miminka

Obr. XIII – Vyplňování pracovního listu

Obr. XIV – Sledování dobových video záznamů

Obr. XVI – Vyplňování pracovního listu

Obr. XVII – Společné focení: sexta – (septima) třída víceletého gymnázia v Hořicích

Obr. XVIII – Scénka: slib „Jisker“

Obr. XIX – Scénka: spartakiádní cvičení na skladbu „Poupata“

Obr. XX – Scénka: MDŽ

Obr. XXI – Scénka: prvomájový průvod

Obr. XXII – Módní přehlídka: dobové šaty

Obr. XXIII – Módní přehlídka: dobové sako

Obr. XXIV – Módní přehlídka: pionýrský stejnokroj

Obr. XXV – Společné focení: (kvinta) třída víceletého gymnázia v Hořicích

Obr. XXVI – Společné focení: (kvarta) třída víceletého gymnázia v Hořicích